

1080 Jy

KONINKRIJK BELGIË

—
MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN
EN MIDDENSTAND

—
DIENST VOOR ALGEMENE STUDIËN EN DOCUMENTATIE
—

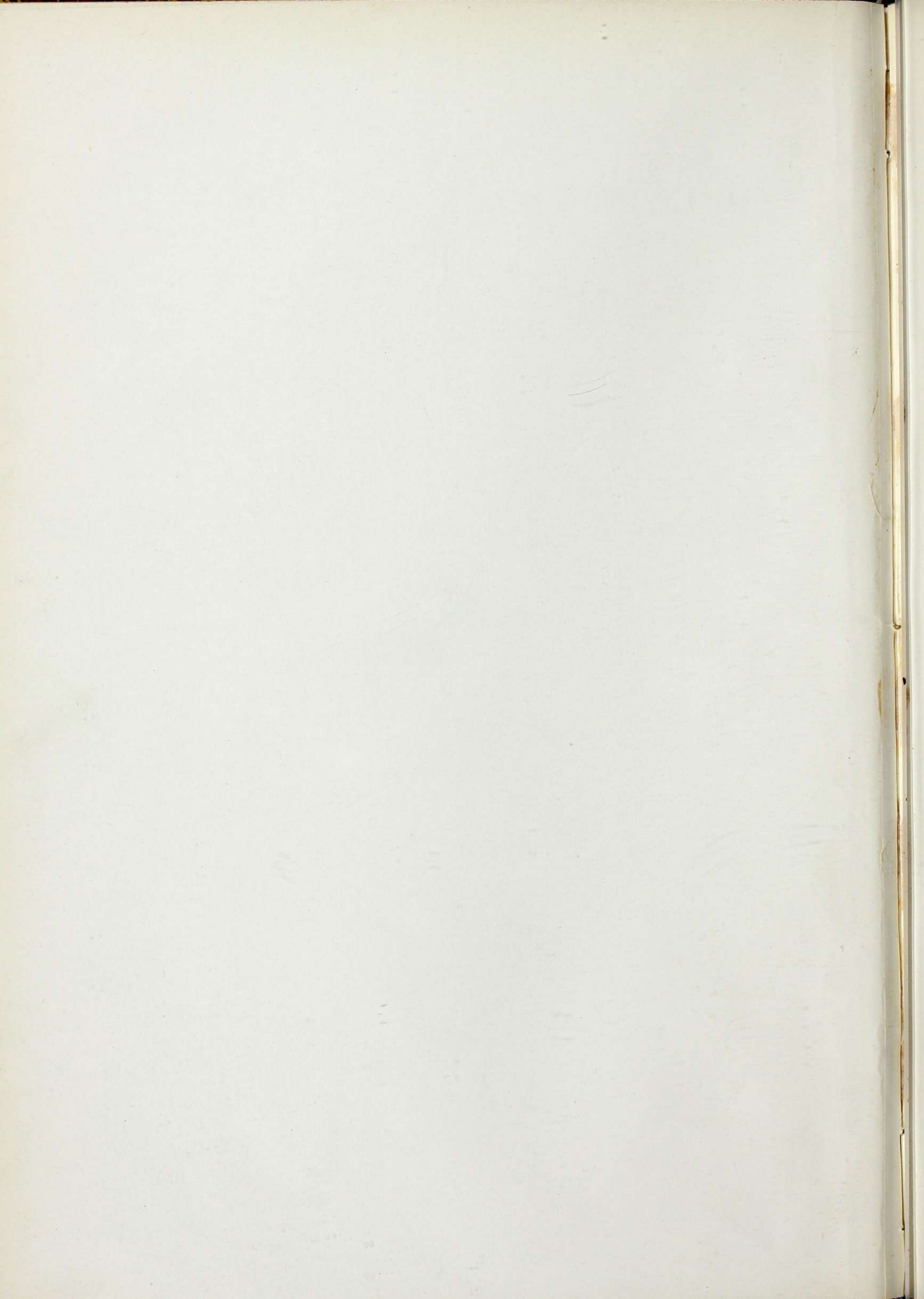
DE BELGISCHE ECONOMIE IN 1947

BRUSSEL

Anc. Etabl. Aug. PUVREZ, n. v.
59, Fonsnylaan

—
1948

ERRATA

	<i>Lezen :</i>	<i>in plaats van :</i>
Blz. 14 - verwijzing (2) - 1 ^e en 2 ^e regel.	... 63.000 buitenlandse arbeiders waren op het einde van 1947 bij de Belgische mijnen ingeschreven...	... 66.000 buitenlandse arbeiders waren op het einde van 1947 in de Belgische mijnen te werk gesteld...
Blz. 14 - verwijzing (2) - 2 ^e en 3 ^e regel.	... 36.000 Duitse krijgsgevangenen, die op laatstgenoemde datum ingeschreven waren).	... 35.000 Duitse krijgsgevangenen, die op laatstgenoemde datum te werk gesteld waren).
Blz. 33 - 6 ^e regel.	... vele ...	... de meeste...
Blz. 34 - 2 ^e alinea - 4 ^e regel.	... , van 40 tot 64 jaar en van 65 jaar en ouder,...	... , van 40 tot 64 jaar en boven de 65 jaar...
Blz. 34 - 2 ^e alinea - 6 ^e regel.	... (40 jaar en ouder) ...	... (boven de 40 jaar)...
Blz. 42 - verwijzing (1) - 3 ^e , 4 ^e , 5 ^e en 6 ^e regel.	Inderdaad, de eerste (zie tabel op blz. 40) betreffen de <i>ingeschreven</i> mijnwerkers (met uitsluiting van de krijgsgevangenen en de incivieken) alsook de arbeiders uit de mijnen, andere dan de kolenmijnen, terwijl de tweede (zie tabel op blz. 44) slechts rekening houden met de uitsluitend in de kolenmijnen <i>aanwezige</i> werklieden (met inbegrip van de krijgsgevangenen en de incivieken). Er moet bovendien opgemerkt worden dat de afwezigheidsplaag fel heerst bij deze categorie van arbeiders (gemiddeld 15 % afwezig).	Inderdaad, de eerste betreffen de <i>ingeschreven</i> mijnwerkers, dan wanneer de andere slechts met de op het werk <i>aanwezige</i> werklieden rekening houden. Wegens de bij deze categorie van arbeiders fel heersende afwezigheidsplaag (gemiddeld 15 % afwezig), bestaat er natuurlijk een zeer groot verschil tussen beide cijfers.
Blz. 44 - tabel : « Evolutie der... » - 5 ^e kolom - laatste vier regels.	De verwijzing (2) naast de vermelde getallen bijvoegen.	
Blz. 44 - eerste alinea - 6 ^e , 7 ^e , 8 ^e en 9 ^e regel.	Maar het thans te werk gesteld personeel, alhoewel nog steeds als onvast te beschouwen, zou nochtans mettertijd vast kunnen worden, wat niet het geval kon zijn voor de krijgsgevangenen.	Maar het thans te werk gesteld personeel kan als betrekkelijk vast zijnde beschouwd worden, wat niet het geval was zolang een gedeelte der werkkrachten uit Duitse krijgsgevangenen bestond.

	<i>Lezen :</i>	<i>in plaats van :</i>
Blz. 45 - laatste alinea - 2 ^e , 3 ^e , 4 ^e en 5 ^e regel.	Men mag niet uit het oog verliezen dat tussen de jaren 1935 en 1939, zelfs op de meest gunstige tijdstippen, het aantal verzekerden die werkloos waren nooit beneden de 160.000 en het daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen nooit beneden de 102.000 lag; het aantal verloren werkdagen was nooit lager dan 10.9 % van het totaal der werkdagen die door de verzekerden hadden kunnen gepresteerd worden.	Men mag niet uit het oog verliezen dat tussen 1930 en 1939, zelfs op de meest gunstige tijdstippen, het gemiddeld aantal gecontroleerde werklozen nooit beneden 160.000 lag, te weten 11 % van het gezamenlijke aantal loon- en weddetrekken-den.
Blz. 47 - 6 ^e alinea - 2 ^e en 3 ^e regel.	... zijn 50 jaar en ouder.	... zijn ouder dan 50 jaar.
Blz. 47 - 7 ^e alinea - 5 ^e regel.	... die reeds 24 maand en langer zonder werk zijn :	... die reeds langer dan 24 maand zonder werk zijn :
Blz. 54 - voorlaatste alinea - 7 ^e regel.	... dat er op 23 October nog ...	... dat er op einde October nog...
Blz. 54 - laatste alinea - 1 ^e en 2 ^e regel.	... tot Augustus het totaal rendement licht geslonken is.	... tot October het totaal rendement geslonken is.
Blz. 55 - 5 ^e alinea - 2 ^e en volgende regels.	... — naar aanleiding van de stijging der kolenprijzen, die bij de afschaffing der regerings-subsidies in Maart 1947 was opgetreden — opgelegde compensatiestelsel in September gewijzigd werd.	... — naar aanleiding van de in Maart 1947 opgetreden stijging der kolenprijzen — opgelegde compensatiestelsel, in September gewijzigd werd ter gelegenheid van de afschaffing der regeringssubsidies.
Blz. 58 - tabel : « Tewerkstelling in... » - 3 ^e kolom - laatste regel.	16.727	16.737
Blz. 59 - 3 ^e regel.	Zulks is voornamelijk aan ...	Zulks is uitsluitend aan ...
Blz. 59 - 7 ^e en 8 ^e regel.	... aan de ontoereikende voorziening met cokes, door een groter verbruik van schroot...	... aan het tekort van de cokesvoorziening door een doelmatiger gebruik der brandstof alsmede door een groter verbruik van schroot...
Blz. 59 - 3 ^e alinea - 1 ^e regel.	Wat de toestand op sociaal gebied betreft,...	Wat de toestand inzake werkrachten betreft.
Blz. 61 - titel van de eerste grafiek.	Halffabrikaten.	Ruwe producten.
Blz. 61 - titel van de tweede grafiek.	Ruwe producten.	Halffabrikaten.
Blz. 65 - verwijzing (1) - 3 ^e regel.	..., de hoge prijzen van de producten dezer industrie.	..., de hoge kostende prijzen dezer industrie.
Blz. 70 - laatste alinea - 1 ^e regel.	... deze niet te onderschatten wederopbloei,...	... een niet te onderschatten opbloei,...

	<i>Lezen :</i>	<i>in plaats van :</i>
Blz. 72 - onder de titel van de tabel « Indexcijfers der productie ».	(ramingen)	
Blz. 85 - 2 ^e alinea - 10 ^e regel.	... 180.146...	... 182.349...
Blz. 86 - 2 ^e alinea - 2 ^e regel.	... 62.000...	... 60.000...
Blz. 95 - 7 ^e regel.	... komt het herstel nog duidelijker naar voren :	... is de aangroei nog sterker :
Blz 95 - 11 ^e regel.	Nochtans, ten overstaan van 1938, vertegenwoordigt dergelijk vervoer slechts 114 %.	Ten overstaan van 1938 vertegenwoordigt dergelijk vervoer 114 %.
Blz. 97 - eerste tabel : « Vervoer te water » - 2 ^e kolom - 3 ^e regel.	33.713	33.718
Blz. 135 - 5 ^e alinea - 2 ^e regel.	... regionale of gespecialiseerde banken,...	... regionale banken,...
Blz. 135 - 5 ^e alinea - 3 ^e en 4 ^e regel.	Op de 94 ingeschreven banken op 31 Maart 1946 (1)...	Op de 92 in 1946 en 1947 ingeschreven banken (tegen 95 in 1945) (1)...
Blz. 135 - 5 ^e alinea - 4 ^e en 5 ^e regel.	... 80 % van de bankdeposito's wordt door deze laatste alleen reeds opgenomen.	... 80 % van de activiteit der banken wordt door deze laatste alleen reeds verricht.
Blz. 135 - 6 ^e alinea - 2 ^e regel.	..., de dekking	..., de dekking in overheids-papier...
Blz. 135 - tabel : « Aan de banken opgelegde coëfficiënten » - 1 ^e kolom.	Regionale of gespecialiseerde banken.	Regionale banken.
Blz. 139 - 2 ^e alinea - 3 ^e regel.	... frank (1). De krachtens...	... frank (1), onderverdeeld als volgt : de krachtens...
Blz. 155 - 2 ^e regel.	... wijzigingen...	... interventies...
Blz. 190 - 8 ^e regel.	... ze 8 % van de lonen waarvoor een maximumbedrag vastgesteld werd.	... ze 8 %.
Blz. 218 - 4 ^e alinea - voorlaatste regel.	... was Nederland tijdens het jaar 1947 in achterstand, wat betreft...	... stond Nederland tijdens het jaar 1947 een stadium achter, wat betreft...
Blz. 219 - 3 ^e alinea - 1 ^e regel.	... was in 1938 gedekt...	... was voorheen gedekt...
Blz. 229 - 3 ^e alinea - 3 ^e regel.	... inlandse bevolking.	... bevolking.

N. B. — De gegevens met betrekking tot de investeringen en de wederuitrusting werden geput uit het « Tweede rapport betreffende het probleem der investeringen ».

Er weze echter opgemerkt dat, na het opstellen van onderhavige uiteenzetting, het Ministerie van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting een « Derde rapport betreffende het probleem der investeringen » heeft gepubliceerd.

RECHTERSE RECHT

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN
EN MIDDELSTAND

RECHT VAN AUFHEBUNG DER VERBODENDE

DE BELGISCHE ECONOMIE

IN

DE BELGISCHE ECONOMIE

IN

1947

BRUXELLES

Am. Publ. des PUBLICATIONS
NATIONALES

DE BEELISCHE ECONOMIE

IN

1947

KONINKRIJK BELGIË

—
MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN
EN MIDDENSTAND

—
DIENST VOOR ALGEMENE STUDIËN EN DOCUMENTATIE
—

DE BELGISCHE ECONOMIE

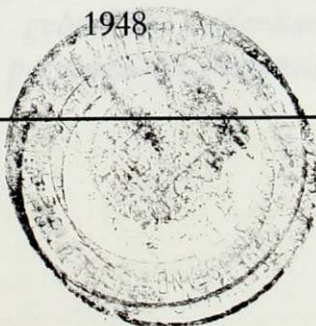
IN
1947

BRUSSEL

Anc. Etabl. Aug. PUVREZ, n. v.
59, Fonsnylaan

—
1948

VOORBERICHT

Het stijgend belang dat de politieke, patronale en syndicale kringen alsmede de publieke opinie in het algemeen, stellen in de economische problemen, vormt een uitnodiging om die elementen te hunner beschikking te stellen die van aard zijn hen voor te lichten over de evolutie van 's lands bedrijfsleven evenals over de resultaten van de gevoerde politiek.

Zoals dit een traditie geworden is in verscheidene bevriende landen, werd onderhavige uiteenzetting over de economische toestand van België tijdens het laatst verlopen jaar opgemaakt om aan dit doel te beantwoorden.

De uiteenzetting zal, zoals elke synthese, voor sommigen te kort schijnen, voor anderen te lang; de ondervinding opgedaan bij deze eerste publicatie, en de reacties die zij ongetwijfeld zal uitlokken, zullen toelaten de meest geschikte vorm te bepalen die aan de uiteenzettingen van de volgende jaren zal gegeven worden.

Onderhavige aflevering biedt voorzeker ook het voordeel enige ophelderingen te verstrekken over wat men doorgaans « het Belgisch mirakel » genoemd heeft en dat in werkelijkheid slechts het bijna spontane resultaat was van de gelukkige combinatie van de krachtsinspanningen der Belgische bevolking, van sommige gunstige omstandigheden alsmede van de regeringspolitiek en -werking.

Deze eerste proef is nochtans in sommige opzichten onvolledig, inzonderheid wegens de gebreken die nog bestaan in zake het uitwerken en opmaken in België van courante statistieken. Het is zo dat, bij voorbeeld, zekere elementen van de industriële bedrijvigheid, van de betalingsbalans, van het nationaal inkomen, van de Kongolese economie, nog niet het voorwerp uitmaken noch van opnemingen, noch van statistieken.

Daarenboven, niettegenstaande menigvuldige recente verbeteringen, zijn de andere statistische gegevens dan nog slechts beschikbaar met een soms aanzienlijke vertraging; men mag nochtans verhoplen dat, spijt deze vertraging en deze gebreken, onderhavig verslag een gunstig onthaal zal vinden bij al de personen en instanties die het zal bereiken.

Het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand bedankt de verscheidene ambtenaars, administraties en organismen die, door hun kostbare medewerking, deze uiteenzetting hebben helpen opmaken.

5 Mei 1948.

Een bijkomende vertraging, waarvoor bij de lezers om verontschuldiging gevraagd wordt, heeft zich bij deze publicatie voorgedaan; bedoelde vertraging is gedeeltelijk toe te schrijven aan redenen van technische aard en gedeeltelijk aan de door de administratieve organisatie opgelegde voorschriften.

10 Juli 1948.

INLEIDING

DE ALGEMENE ECONOMISCHE POLITIEK

Het herstel van het land is voor een groot deel te danken aan de geest van initiatief en aan de wilskracht van ieder burger, zoals het ook soms wel geholpen werd door een samenloop van omstandigheden; maar het werd eveneens begunstigd door de politiek, die sinds de bevrijding werd gevoerd en die de vorming beoogde van een gunstig kader voor de uitgroei van de economische activiteit binnen de perken van het algemeen belang.

Omwille van de schaarste, waarmede het einde der vijandelijkheden gepaard ging, heeft de regeringsactie zich trouwens niet kunnen beperken tot brede algemene interventies; zij heeft dus in zekere gevallen de vorm aangenomen van een verder doorgedreven reglementering, die door de moeilijke omstandigheden van de onmiddellijke na-oorlogse periode in België en in de wereld onontbeerlijk werd gemaakt.

Bij het beschouwen van de algemene strekkingen der economische politiek, die sedert 1944 aangenomen werd, is er een eerste karaktertrek, die onmiddellijk treft : het is hun continuïteit. Dit betekent niet dat deze gedragslijnen reeds bij de aanvang expliciet in al hun bijzonderheden werden bepaald of dat ze altijd toegepast werden zonder uitzondering noch vertraging. Het is nochtans een feit, dat uit het geheel der fragmentarische beslissingen, zowel als uit de officiële verklaringen, een algemene lijn naar voren komt waarvan het, *a posteriori*, mogelijk is nader de omtrekken te omschrijven.

Het is in perioden van relatieve schaarste, zoals de wereld er op het ogenblik één kent, dat men het fundamenteel economisch probleem het best aanvoelt : de grootst mogelijke welvaart verzekeren door de meest doelmatige benutting van de hulpbronnen, die, én op het nationaal én op het internationaal plan, beperkt zijn en tezelfdertijd vereist zijn voor het bevredigen van de gecumuleerde behoeften van het verbruik en van de wederopbouw. De prioriteitsorde, aangenomen voor een geordende bevrediging van deze concurrente behoeften, vormt een tweede kenmerk van de gevolgde politiek.

Een ander kenmerk van de gevolgde methode is het steeds meer en meer beperkt interventionisme. Men heeft vastgesteld dat, eens de schaarsteperiode voorbij, de meest doelmatige benutting der hulpbronnen met het oog op de productie de medewerking veronderstelt van het privaat initiatief en van de natuurlijke werking der markten op de prijzen. Maar een dergelijk regime kon slechts in overweging genomen worden bij het beter worden van de goederenvoorziening en, in ruime mate, van de levensstandaard van de bevolking.

Een vierde kenmerk van deze politiek bestond er in de oorzaken der prijsbewegingen te beïnvloeden door strategische middelen, zoals de geldpolitiek of de warenvoorziening, veeleer dan eenvoudigweg de gevolgen van het inflatoir onevenwicht te bestrijden door middel van individuele contrôles.

Ten slotte, het onderzoek van de economische evolutie sinds de bevrijding toont duidelijk aan, dat de algemene economische politiek een samenhangend systeem vormt waarvan al de delen medewerken tot het bereiken van het gemeenschappelijk doel. Daarom zal hier getracht worden een korte synthese te geven van de verscheidene maatregelen, die de Belgische economie hebben georiënteerd, ten einde beter de rol te kunnen situëren, die iedere sector gespeeld heeft bij het nastreven van het einddoel : het economisch herstel van het land. Dit algemeen overzicht van de grote principes der gevolgde politiek zal hun innerlijke samenhang doen uitschijnen; per slot van rekening blijkt deze dan eveneens een belangrijk kenmerk er van te zijn. Het detail van hun toepassing per sector maakt het voorwerp uit van de hierna volgende hoofdstukken, vermits de resultaten, waartoe deze algemene richtlijnen bijgedragen hebben, tot uitdrukking komen in het niveau van de productie, van de tewerkstelling, van het verbruik, van de prijzen en in de monetaire toestand van het land, zoals zij tot uiting komen bij een verder door-gedreven en op statistieken gesteunde analyse.

In een periode van schaarste is de economische politiek gericht op beslissingen genomen met het oog op de verhoging van het goederenaanbod, het kanaliseren van de vraag en het tegengaan, door middel van contrôlemaatregelen, van de gevolgen die deze goederenschaarste op de prijzen kan hebben. In de grond bestaat zij dus in wat men zou kunnen noemen een *prijspolitiek in brede zin*.

In een eerste afdeling van deze uiteenzetting zal dus gehandeld worden over *de strijd tegen de schaarste*, d.w.z. over wat er verwezenlijkt werd op verschillende gebieden om het goederenaanbod op de markt te verhogen. Dit is het fundamenteel doel, want per slot van rekening zijn deze te verwerven goederen het eigenlijke voorwerp van de economische

bedrijvigheid. De in dit opzicht bereikte resultaten hangen van sterk uiteenlopende elementen af, zoals daar zijn de productie, de tewerkstelling, de grondstoffenvoorziening, de buitenlandse handel en de wederuitrusting der economie.

De *politiek in zake productie en tewerkstelling* moet in de eerste plaats beschouwd worden; zij bepaalt immers de andere elementen van de gevolgde politiek, d.w.z. de warenvoorziening, de uitvoer en de wederuitrusting. Vermits de essentiële factor van de productie de werkkrachten zijn, zal er eerst onderzocht worden wat er verwezenlijkt werd in zake sociale politiek om het herstel van die factor te bevorderen.

Maar de verhoging van het goederenaanbod op de markt en het opnieuw aan de gang brengen van de productie zijn eveneens te danken aan de bij de invoer gevolgde *warenavoorzieningspolitiek*. Aan de andere kant, kan een « politiek van overvloed » niet blijvend gevolgd zonder een *politiek van buitenlandse handel* en, meer bepaald, een uitvoerpolitiek, die de voor de internationale transacties nodige middelen verschaft. Op langere termijn gezien, zijn de productie en het evenwicht van de buitenlandse handel op een bepaald niveau, nauw verbonden met de *wederuitrustingspolitiek*, die het land zal kunnen verwezenlijken.

Deze verschillende opeenvolgende aspecten van de economische politiek : het weer aan de gang brengen van de productie en het opnieuw verzekeren van de warenvoorziening, de opdrijving van de uitvoer, de wederuitrusting, karakteriseren in haar grote trekken de prioriteitsorde, die de Belgische economie heeft aangenomen; en er kan gezegd, dat ze een beeld geven van het voornaamste doel der Belgische krachtsinspanning respectievelijk voor de jaren 1945, 1946, 1947 en 1948.

In een tweede afdeling zal een overzicht gegeven worden van wat men zou kunnen noemen de *strijd tegen het inflatoire gevaar* of de overvloed van beschikbare geldmiddelen, d.w.z. de inwerking op het ander aspect van het probleem : de vraag.

In de moderne economie beschikt de Staat over een reeks strategische actiemiddelen, die hem toelaten globaal op de vraag in te werken, zonder dat zij nochtans de nadelen bieden van de individuele contrôles. Het zijn : de geld- en credietpolitiek, de belastings- en begrotingspolitiek en de politiek in zake het inkomen in het algemeen.

De in deze eerste twee afdelingen opgesomde actiemiddelen werken in op de *oorzaken* van de economische evenwichtsverstoringen van na de oorlog, d.w.z., ofwel op de goederenschaarste, ofwel op de overvloed van beschikbare geldmiddelen.

In een derde afdeling zullen de interventies onderzocht worden, die

vooral betrekking hebben op de *gevolgen* van de kenmerkende evenwichtsverstoringen, d.w.z. de tactische en individuele maatregelen tot dewelke men zijn toevlucht genomen heeft, wanneer de brede algemene interventies onvoldoende gebleken zijn. Het betreft de vaststelling van en de contrôle op de prijzen en lonen in de enge zin van het woord, met behulp van een repressieve actie, van subsidies en van propaganda, in tegenstelling tot de prijspolitiek in de brede zin van het woord, zoals ze hoger werd bepaald. Men moet hieraan toevoegen de kwantitatieve en individuele contrôles, zoals de rantsoenering, de officiële verdeling der grondstoffen, de leveringsverplichtingen, de vergunningen en de toelatingen van alle aard, die eveneens een invloed uitoefenen op het aanbod en op de vraag, maar zonder het algemeen karakter te hebben van de mone-taire tussenkomsten, die hoger vermeld werden. Al deze elementen zijn solidair in de economie en het is klaar, dat, indien prijzen en lonen beïnvloed worden door het volume van het aanbod en van de vraag, zij zelf op deze factoren inwerken, vermits de prijszetting invloed uitoefent op de productie, evenals het volume der uitbetaalde lonen de beschikbare koopkracht beïnvloedt.

AFDELING I

DE STRIJD TEGEN DE SCHAARSTE OF DE INWERKING OP DE ELEMENTEN VAN HET AANBOD

§ 1. — POLITIEK IN ZAKE PRODUCTIE EN TEWERKSTELLING

Een hoog productie- en tewerkstellingspeil is de voorwaarde tot de terugkeer naar een normale toestand en tot het verwezenlijken van de sociale doelstellingen der economische bedrijvigheid.

Maar het domein van de productie is ook datgene waar de resultaten in de eerste plaats afhangen van de werkwil en van de ondernemingsgeest der burgers; de rol van de economische overheid bestaat, in het algemeen, in het scheppen van de meest voordelige productievoorwaarden en, in dit opzicht, is hun invloed determinerend. Aldus is het grote belang dat de Regering, van de bevrijding af, stelde in de problemen van de munt, van de steenkolen, van het vervoer, van de voeding en van de invoer van grondstoffen, een voornaam element voor de verklaring van de daarna bereikte resultaten.

De onmiddellijke voorwaarden tot een hervatten der productie waren, na de bevrijding, het herstel van de werkkrachten en de grondstoffenvoorziening.

Deze prioriteitsorde is degene, die aan de basis lag van de beslissingen, die van 1944 af genomen werden. Zij kwam er op neer het hervatten van de warenvoorziening voorlopig op het voorplan te stellen, vóór de behoeften van de eigenlijke wederuitrusting. Deze keuze werd gerechtvaardigd door beschouwingen van humanitaire en van psychologische aard en door de snelheid waarmee resultaten mochten verwacht worden. Zij hield eveneens rekening met de natuurlijke rangorde volgens dewelke de na-oorlogse problemen konden opgelost worden.

1) *Werkkrachten en sociale politiek.*

Het jaar 1947, en meer bepaald het eerste semester er van, is voor de arbeiders, in de mate waarin de internationale voorwaarden zulks toelieten, een nieuwe etappe naar de verbetering van de levensstandaard in zake voeding, kleding, vervoer en ontspanning. Dit blijkt namelijk uit een vergelijking tussen het niveau dat de lonen (1) en de kleinhandelsprijzen (2) in de loop van dat jaar bereikt hebben, vooral wanneer men daarbij bedenkt, dat stilaan het merendeel der verbruiksgoederen werkelijk beschikbaar zijn gekomen op de markt en niet meer het voorwerp uitmaken, noch van rantsoenering (3), noch van zwarte-markt-verhandelingen (4), en wanneer men ook rekening houdt met de sociale voordelen die aan het loon toegevoegd zijn.

In het algemeen zijn het hervatten van de warenvoorziening, de valorisatiepolitiek der lonen door een remming van de prijzen, talrijke gedeeltelijke loonsverhogingen, de monetaire maatregelen en de belasting op het kapitaal, de instandhouding van de rantsoenering ten einde degenen te beschermen, die slechts over geringe inkomens beschikken, en dit zolang de markt niet verzadigd is, de invoering van compensatiebons, de verbetering van de distributie, zoveel factoren die bijgedragen hebben tot het behoud van de sociale vrede en die een toenemend productievolume bevorderd hebben.

2) *Politiek in zake tewerkstelling.*

In een periode van hoogconjunctuur heeft de politiek van de tewerkstelling niet dezelfde doeleinden als in een periode van depressie. Het gaat er niet om door openbare werken de volledige tewerkstelling te

(1) Men beschikt nog over geen algemeen indexcijfer der lonen, maar in het hoofdstuk over de « Lonen » zullen partiële indexcijfers gevonden worden, die geldig zijn voor zekere industrieën.

(2) Het algemeen indexcijfer der kleinhandelsprijzen (1936-38 = 100) bedroeg 332,5 in Januari 1947 en 364,4 in December 1947 (344 voor de « economisch zwakken »). Van Januari tot Juni 1947 is het algemeen indexcijfer voortdurend lager geweest dan 325.

(3) Zie in het hoofdstuk « Handel en Verbruik » de lijst van de producten die in de loop van het jaar aan de rantsoenering werden onttrokken.

(4) In het hoofdstuk « Prijzen » zal men kunnen vaststellen dat voor 35 producten, die het voorwerp uitmaakten van zwarte-markt-verhandelingen, in Januari 1946, het prijsindexcijfer (1946 = 100) 67 bedroeg in Januari 1947, 55 in Juli en 60 in Januari 1948.

verzekeren, maar veeleer de meest doelmatige verdeling van al de beschikbare arbeiders te bevorderen.

In 1947 is het niet nodig geweest bijzondere maatregelen te treffen ter bestrijding van de werkloosheid, vermits deze zeer gering was tot in December (1). Het probleem stelde zich nochtans op het einde van het jaar : het aantal werklozen in zekere sectoren, zoals in de confectie, het leder, het hout, de bouwnijverheid, had een neiging tot verhoging niettegenstaande de gunstige weersomstandigheden. Maar de werkelijke bron van de moeilijkheden in deze industrieën ligt in het veralgemeend gebrek aan deviezen bij de buitenlandse afnemers en in het niveau van de productiekosten.

Ondanks de aanhoudende schaarste in zekere sectoren of in het buitenland, diende in 1947 een verplichte productiebeperking in enkele industrieën toegestaan, onder meer voor vlakglas, bouten, draad- en nagel-trekwerk, koolzuur, zekere rubberproducten, enz.

In die sectoren, waar het gebrek aan werkkrachten de voornaamste hinderpaal was voor een verbetering van de productie, heeft de aanwerving van buitenlandse werkkrachten een uitgesproken vooruitgang geboekt, voornamelijk in de steenkolenmijnen (2).

Maar in periode van inflatoire druk en van contrôle kan het gebeuren, dat een deel van de werkkrachten aangetrokken wordt naar minder belangrijke sectoren waar de winsten hoog en zeer moeilijk te controleren zijn, zoals de luxe-industrieën of zelfs de zwarte markt. Deze weinig bevredigende verdeling van de werkkrachten werd in 1947 verder gesaneerd, zoals blijkt uit de stijging van het in het merendeel der basis-industrieën te werk gestelde personeel (3).

De daling van de zwarte-marktprijzen, evenals de opheffing van de rantsoenering voor vele producten, heeft de verdwijning van deze abnormale bedrijvigheden bevorderd doordat zij hoe langer hoe minder winstgevend werden.

Met betrekking tot 1946 heeft de betere verdeling der werkkrachten in het algemeen er toe bijgedragen de spanning op de arbeidsmarkt te verminderen (4).

(1) De totale werkloosheid is van April tot October beperkt gebleven tot ongeveer 50.000 eenheden. Zij bereikte een daggemiddelde van 97.000 in December. Zie het hoofdstuk « Tewerkstelling ».

(2) Meer dan 66.000 buitenlandse arbeiders waren op het einde van 1947 in de Belgische mijnen te werk gesteld, tegen 31.000 in Januari 1947 (zonder rekening te houden met de 35.000 Duitse krijgsgevangenen, die op laatstgenoemde datum te werk gesteld waren).

(3) Het aantal in de ijzer- en staalnijverheid te werk gestelde arbeiders steeg van 39.000 in Januari tot 44.000 in December. In de metaalverwerkende nijverheid steeg het van 168.000 tot 189.000; in de nijverheid der non-ferro metalen van 15.000 tot 17.000; in de steenkolenmijnen, daarentegen, daalde het van 140.000 tot 137.000. Zie het hoofdstuk « Tewerkstelling ».

(4) Men vindt daarvan een aanduiding in het feit dat men in 1947 geen enkele keer het minimum daggemiddelde van 37.000 werklozen heeft bereikt, zoals in September en October 1946.

3) *Grondstoffenvoorziening van de nijverheid.*

Het opnieuw aanleggen van de stocks grondstoffen en afgewerkte producten werd voortgezet in de loop van het jaar.

De terugkeer tot een normaal niveau der stocks is ten andere een essentiële factor van hoge productiviteit in de nijverheid : bij gebrek aan voldoende reserves van grondstoffen, van goederen in fabricage of van afgewerkte producten, kunnen de productie en de distributie op ieder ogenblik stil vallen ten gevolge van knelpunten, die zeer nadelig zijn voor het rendement.

Zekere essentiële grondstoffen waren nochtans te schaars gebleven opdat reeds op alle gebied tot een volledige vrijheid kon teruggekeerd worden : dit was nog het geval voor de steenkolen.

Nochtans liet de verbetering van de warenvoorziening, op het einde van 1947, toe de toewijzingen aan de nijverheid te verhogen, wat namelijk in de ijzer- en staalnijverheid een onmiddellijke productieverhoging voor gevolg had.

4) *Productie en inflatoir gevaar.*

Het productiepeil kan ook bedreigd worden door een ongebreidelde inflatie en de daaruit voortvloeiende instabiliteit der prijzen en der kosten met haar rampzalige sociale gevolgen en haar invloed op de buitenlandse handel en de stabiliteit van de munt. Anderdeels, indien het in tijden van schaarste onontbeerlijk is de prijsbewegingen in toom te houden, dan moet er voorkomen worden dat overdreven contrôle het initiatief zou ontmoedigen of knelpunten in de productie zou veroorzaken.

Retrospectief beschouwd en in vergelijking met andere methodes, schijnen de gekozen oriënteringen beïnvloed te zijn geweest door deze twee bekommernissen. De grote strategische interventies in zake geld en crediet hebben toegelaten, ten koste van een krachtige inspanning, de overdijsingen der inflatie te voorkomen (1); ten andere, de noodzakelijke contrôles zijn niet uitgelopen op een strenge prijszetting.

Naarmate de goederenvoorziening verbeterde, werd er naar gestreefd tot een regime van normale prijzen terug te keeren, die beter rekening houden met de marktvoorwaarden, maar die ook veel gevoeliger zijn aan de hausse.

Deze politiek bood het voordeel de noodzakelijke aanpassingen van de economie niet te vertragen. Zij heeft toegelaten progressief tot prijs-indexcijfers terug te keren, die niet meer artificieel misvormd zijn door

(1) Het indexcijfer der kleinhandelsprijzen is in de loop van het jaar met 32 punten, hetzij 9,6 %, gestegen. Het indexcijfer der groothandelsprijzen is met ongeveer 18 % gestegen.

subsidies, noch fictief geworden zijn door het ontbreken der overeenkomende producten op de markt.

Het is nochtans evident, dat het thans bereikte hoog niveau van de prijzen en van de inkomens een bedreiging vormt voor de tijd dat de doorslaggevende factor niet meer zal zijn de leveringstermijn of het crediet dat men verkrijgen kan, maar het niveau van de verkoopprijzen. Bij een dergelijke toestand, die zich reeds aftekende op het einde van het jaar, ligt de beste borg in de mogelijkheden tot rationalisatie en vermindering der kosten, die wellicht door een vervroegde terugkeer tot een soepel prijsmechanisme nuttig voorbereid werden.

Intussen zijn de exportmogelijkheden, die progressief aan de producenten werden teruggeschonken, een stimulans geweest voor de productie, vermits zij toegelaten hebben de hoge prijzen op de buitenlandse markten te genieten en eveneens voordeel te halen uit de gunstige ruilvoorwaarden.

5) *Andere maatregelen betreffende de productie.*

Het opnieuw in orde brengen van de transportmiddelen, het wederstellen van het automobielpark, de subsidies aan het wetenschappelijk onderzoek, o.m. door het I.W.O.N.L. (1), hebben eveneens de productieve inspanning in de hand gewerkt.

Men heeft echter vastgesteld, dat het klimaat, dat het best de productie bevordert, datgene is waarbij de reglementering tot een strict minimum herleid is : in dit opzicht heeft het jaar 1947 een terugkeer naar meer normale voorwaarden gezien, zoals in de hierna volgende diverse hoofdstukken nader bepaald wordt.

De relatieve vertraging in zake breed-opgevatte modernisering, in de loop der eerste op de bevrijding volgende jaren — een gevolg van de bij de aanvang aangenomen prioriteitsorde — zou de nog onvoldoende productiviteit van de economie kunnen verklaren. Maar, zoals trouwens hierna blijken zal, heeft de industriële wederuitrusting in 1947 een grotere omvang aangenomen; de bereikte graad van productiviteit zou reeds de gevolgen van deze vooruitgang vertonen. Een aanwijzing hiervoor wordt o.m. gevonden in het niveau van de industriële productie, dat, in 1947, ten opzichte van het gemiddelde voor 1946, een stijging van ongeveer 20 % vertoond heeft.

Nochtans hebben de gebiedende eisen van de sociale rechtvaardigheid en van de muntsanering of, eenvoudig, de gevolgen van de oorlog, zekere maatregelen noodzakelijk gemaakt, welke indirect schadelijk konden zijn

(1) Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in de Nijverheid en de Landbouw.

voor de productieve inspanning. Aldus heeft de sedert de bevrijding krachtdadig doorgezette monetaire politiek geleid tot het ontberen, voor vele bedrijven, van een deel der middelen, die zij tot vernieuwing van de door de oorlog verspreide stocks hadden kunnen aanwenden. De politiek van het dure geld, de credietrestrictie, evenals de ontoereikendheid der beschikbare spaargelden en de fiscale noodwendigheden, hebben de industriëlen vóór het probleem van de financiering hunner ondernemingen gesteld.

§ 2. — VOORZIENINGS- EN OVERVLOEDSPOLITIEK

België heeft kortdaat een politiek van ruime warenvoorziening en van overvloed gekozen, bij voorkeur boven een zgn. « austeritey policy ». Deze keuze werd bepaald of toegelaten door verscheidene omstandigheden. Eensdeels maakte een ruim bezit aan vreemde deviezen en aan goud een invoerpolitiek mogelijk (1). Anderdeels dwongen de door de bevolking ondergane ontberingen en de noodzaak haar te voeden en weder uit te rusten — opdat zij opnieuw spoedig het werk zou kunnen hervatten — er toe deze weg in te slaan. De bezorgdheid om de menselijke factor heeft deze eisen vóór die van het evenwicht van de betalingsbalans, of die van een ruime wederuitrusting doen gaan.

Deze politiek heeft er zelfs toe geleid aan de bevolking meer dan het onontbeerlijk minimum ter beschikking te stellen : de invoer van minder noodzakelijke producten, of zelfs soms van luxe-producten, — in zekere opzichten wel aanvechtbaar — heeft men in vele gevallen kunnen rechtvaardigen door het feit, dat alleen deze waren op dit ogenblik, afgezien van de bij toewijzing verkregen goederen van eerste noodwendigheid, beschikbaar waren of doordat zij ons door handelsaccorden opgedrongen werden. Men had ook naar voren kunnen brengen, dat deze koopwaren, psychologisch gezien, een atmosfeer van overvloed en van welvaart, van terugkeer tot een normale levenswijze bewerkten, terwijl zij tevens, dank zij hun hoge prijzen, een belangrijke hoeveelheid koopkracht vermochten op te slorpen. Bovendien konden zij een arbeidsstimulans uitmaken door een bijkomende krachtsinspanning te rechtvaardigen, vermits voortaan op de markt meer dan het strict noodzakelijke kon gevonden worden.

Toch is het zeker dat, zo niet gepoogd werd aan het land een « austeritey policy » op te dringen, het verbruik streng beperkt werd ten gevolge van de rantsoenering, de fiscale lasten, de credietrestrictie en het hoge peil van zekere prijzen.

(1) Aldus heeft België, van September 1944 tot December 1947, voor meer dan 152 milliard frank koopwaren ingevoerd.

§ 3. — POLITIEK IN ZAKE BUITENLANDSE HANDEL

III De grote trekken van de op het gebied van het internationale ruilverkeer gevolgde politiek werden bepaald door de bezorgdheid om zo vlug mogelijk de productie opnieuw aan de gang te brengen en het land met goederen te voorzien, ten einde daarna de uitbreiding van de uitvoer mogelijk te maken.

Op zichzelf reeds kon dit doel, tijdens de overgangsperiode, een ernstig deficit op de handelsbalans en zelfs het opnemen van belangrijke bedragen uit de reserves aan goud en deviezen rechtvaardigen. Reeds vóór de bevrijding werd de noodzaak ingezien het goudincasso voor de uitvoering van het wederopbouwprogramma aan te wenden. Maar het feit, dat in de maanden, die op de bevrijding volgden, zich buitengewoon voordelige deviezeninkomsten voordeden, heeft toegelaten die interventies tot later uit te stellen.

K Evenals voor het grootste deel der binnenlandse handelsbetrekkingen, werden ook de in zake buitenlandse handel gekozen oriënteringen gekenmerkt door een betrekkelijk snel prijsgeven der contrôlemaatregelen: het regime van de verklaring ter vervanging van de vergunning bij de invoer en, meer beperkt, bij de uitvoer, werd reeds van 15 Juni 1946 af van kracht. Nochtans moesten, in September 1947, ten gevolge van de nieuwe moeilijkheden waardoor de internationale handel getroffen werd, opnieuw invoerbeperkingen ingesteld worden, wat de in dollars betaalbare goederen betreft.

III Het evenwicht van het internationaal ruilverkeer hangt voor een groot deel af van de in het binnenland gevolgde anti-inflatiepolitiek. In dit opzicht brengen de algemene maatregelen, die getroffen worden met het oog op het verzachten van de wanverhouding tussen de hoeveelheid koopkracht, eensdeels, en de op de binnenlandse markt beschikbare goederen, anderdeels, gunstige voorwaarden tot stand voor de export. Deze kan toenemen wanneer de inlandse goederen niet meer zo gebiedend vereist worden voor de binnenlandse warenvoorziening. Het uitstellen van de minder dringende grote investeringswerken, de politiek van het dure geld, evenals de voorziening van de binnenlandse markt en het vertrouwen in de munt dragen bij tot het bereiken van dit resultaat.

III Deze politiek strekt er ook toe de terugkeer van de kapitalen in België, en daardoor het evenwicht van de betalingsbalans te bevorderen : inderdaad, de houders van vreemd deviezenbezit worden er toe aangespoord, indien zij credieten enkel in beperkte mate of ten minste slechts tegen een hoge rentevoet kunnen verkrijgen, hun tegoed te repatriëren. Deze repatriëringen worden ook vergemakkelijkt door de mogelijkheid om op

de binnenlandse markt de gewenste goederen aan te kopen en door het vertrouwen dat in de nationale munt wordt gesteld, ten gevolge van de muntsaneringsmaatregelen en van het evenwicht van de betalingsbalans.

De ervaring heeft eveneens aangetoond, dat het regime van de eenvoudige verklaring ter vervanging van de vergunning niet nadelig geweest is voor de invoer van een ruim bedrag aan uitrustingsgoederen (1) of van goederen, die de wederuitrusting van het land op brede schaal mogelijk gemaakt hebben. Aan de andere kant is het vereenvoudigd systeem van de verklaring ter vervanging van de vergunning een aansporing geweest voor de houders van vreemd tegoed om de eigen voorziening of wederuitrusting er mede te verzekeren in plaats van ze buiten het land te thesauriseren.

In Europees en in wereldopzicht, heeft het land reeds ruim deelgenomen in de internationale coöperatie door tot een bedrag van ca. 13 milliard frank buitenlandse credieten toe te staan; aan de grootte van ons land gemeten, maakt deze bijdrage een zeer aanzienlijke inspanning uit, die niet vrij is van ernstige risico's.

De gunstige gevolgen, die, in 1947, van deze verscheidene oriënteringen op het verloop van de in- en uitvoer konden uitgaan, blijken trouwens op bijzonder kenmerkende wijze tijdens de eerste maanden van het jaar te zijn opgetreden. De merkelijke vooruitgang van de uitvoer en de stabilisatie van de invoer schijnen een nieuw kenmerk te zijn van de economische evolutie tijdens de eerste helft van het jaar 1947 : het was trouwens de noodzakelijke voorwaarde tot consolidatie van de tijdens de vorige twee jaren verworven resultaten.

Het schijnt ook dat men, in deze periode, « terms of trade » genoten heeft, die voordeliger waren dan dit voor andere landen het geval was; deze factor zal gewis bijgedragen hebben tot het verzekeren van het evenwicht van de betalingsbalans.

De stijging der wereldprijzen, o.m. ten gevolge van de misoogst en van de speculatie, de uitputting van de deviezenreserves van het merendeel onzer buurlanden, meer speciaal van Groot-Brittannië, de overdreven aangroei van de import in het vooruitzicht van het nieuwe douanetarief, hebben, na de maand Juli 1947, het bereiken van het evenwicht der betalingsbalans, vooral ten opzichte van het dollar-gebied, moeilijker gemaakt.

Aldus hebben, in de loop van het jaar, de essentiële kenmerken van het probleem van de buitenlandse handel de neiging vertoond zich te

(1) Uit de specificatie van de in 1947 ingevoerde goederen blijkt dat het land, in de loop van dit jaar, op deze wijze voor 6,390 miljoen frank industriële uitrusting bekomen heeft.

III wijzigen. Inderdaad wordt dit probleem, in mindere mate dan vroeger, bepaald door het peil van de binnenlandse productie en door de grondstoffenvoorziening. Meer en meer is het afhankelijk geworden, eensdeels, van het deviezenbezit der afnemers met zwakke munt en, anderdeels, van de daling der kostprijzen, wat betreft de export naar landen met harde munt.

Het in werking treden van het plan Marshall is van die aard dat het de oplossing van deze problemen in grote mate zal vergemakkelijken.

§ 4. — WEDERUITRUSTINGS- EN STRUCTUURPOLITIEK

Doordat een keuze gemaakt werd tussen de op korte termijn te verwezenlijken doeleinden, is het tijdens de eerste jaren na de oorlog niet mogelijk gebleken meer bepaald de moderniserings- en uitrustingsplannen te bevorderen, die niet volstrekt noodzakelijk waren voor het vlug herstel van de economie. Integendeel, hebben de in 1944 getroffen monetaire maatregelen, de na-oorlogse fiscaliteit, de politiek van duur geld, de importvrijheid, zowel voor verbruiks- als uitrustingsgoederen, de vertraging in zake uitbetaling der vergoedingen voor oorlogsschade, misschien zelfs deze wederuitrusting geremd.

Nochtans is de balans van hetgeen op dit gebied sedert de bevrijding bereikt werd bemoedigend.

De door het land doorstane oorlog heeft gelukkig slechts licht zijn industrieel potentieel aangetast. Zeker vertoonde de uitrusting na vijf jaar krijgsverrichtingen de sporen van onvoldoende onderhoud, terwijl zekere installaties, ten gevolge van de onmogelijkheid de vernieuwingen en uitbreidingen door te voeren, die noodzakelijk zijn zo een land op het peil van de vooruitgang blijven wil, niet meer aan de laatste vereisten van de techniek beantwoordden.

II Van de bevrijding af hebben de verscheidene verantwoordelijke instanties, zowel van de openbare als van de private sector, zich eerst tot taak gesteld de uitrusting van de Belgische economie terug bedrijfsklaar te maken en men kan zeggen, dat op einde van 1946 de productiecapaciteit, in haar geheel beschouwd, gelijkwaardig was met die van vóór de oorlog.

De in 1945 en 1946 verrichte investeringen kunnen op respectievelijk 11,4 milliard en 27,2 milliard frank geschat worden, zowel voor het herstellen der oorlogsverwoestingen als voor de versnelde vernieuwing der installaties en de uitbreiding van zekere uitrustingen.

Voor 1947 kan het geïnvesteerd bedrag op 33 tot 34 milliard frank geschat worden. Dit cijfer schijnt als volgt over de diverse sectoren van

de economie te kunnen verdeeld worden : voor de openbare sector (verkeer, openbare werken, ondergeschikte besturen, landsverdediging) ongeveer 11 milliard frank en, voor de private sector, ongeveer 22 à 23 milliard frank.

Het bedrag van 33 à 34 milliard frank vertegenwoordigt ongeveer 15 % van het nationaal inkomen. Indien een dergelijk rythme verder kan behouden worden, mag aangenomen dat deze voldoende zal zijn opdat België de plaats zou kunnen behouden, die het vóór de oorlog tussen al de sterk geïndustrialiseerde landen bekleedde.

De wet van 20 Augustus 1947 laat toe de vóór de oorlog opgerichte installaties te reëvalueren en dienovereenkomstig vrij van belasting af te schrijven. Ongetwijfeld zal deze wettelijke beschikking — de laatst gepubliceerde balansen wijzen het aan — een krachtige stimulans zijn voor de bij wijze van auto-financiering te verrichten wederuitrusting.

Ten slotte wordt bij ministerieel besluit van 27 December 1947 aan de Staat de toelating verleend tot beloop van één milliard frank de terugbetaling te waarborgen van door openbare credietinstellingen toegestane leningen aan ondernemingen waarvan de bedrijvigheid van die aard is dat zij 's lands economie bevordert.

π Echter valt in dit opzicht, wat de in 1947 heersende toestand betreft, een zwak punt te vermelden : het is de ontoereikendheid der voor de wederuitrusting vereiste financiële middelen, die normaal door de kapitaalmarkt verstrekt worden (1).

π De terughoudendheid van de spaarders kan o.m. verklaard worden door de maatregelen, die de Staat, ten gevolge van de oorlog, heeft moeten treffen : muntsaneringsmaatregelen, zware belastingen, enz., of door de consumptieuitgaven, die de ontberingen van de oorlogsjaren moesten goedmaken. De noodzaak voor de industrie auto-financiering toe te passen (2), d.w.z. voorlopig er van af te zien een belangrijker deel van de winsten te verdelen, heeft eveneens de kapitaalmarkt nadelig beïnvloed.

Natuurlijk bezit de politiek van overvloed en van relatief hoge prijzen de tendens het grootste deel van het inkomen aan het verbruik te besteden en weinig voor het sparen over te houden. In schaarsteperiode zouden het zeldzaam worden van de goederen op de markt, de stricte prijscontrôle en de rantsoenering, in principe, er toe kunnen leiden het

(1) Uit het hoofdstuk « Geld en Crediet » blijkt nochtans, dat voor het jaar 1947 het excedent der stortingen op de terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de « Algemene Spaar- en Lijfrentekas » 2.586 miljoen frank bereikte, de netto-emissies van aandelen en obligaties 4.503 miljoen frank en de inschrijvingen op de openbare leningen 10.600 miljoen frank. Maar de behoeften in zake openbare en private leningen overtreffen deze bedragen.

(2) Het bedrag van de in 1947 verrichte auto-financiering wordt op 12 milliard frank geraamd. Zie het hoofdstuk « Wederopbouw en Wederuitrusting ».

verbruik te verminderen en het sparen te doen stijgen. Maar psychologische redenen en redenen van menselijke aard, evenals de noodzaak de productieve inspanning te stimuleren, hebben zich tegen de verwezenlijking van een dergelijke politiek verzet.

Nochtans mogen de pogingen, opdat het volume van het sparen het peil van de nog te bevredigen aanzienlijke investeringsbehoeften zou bereiken, niet uit het oog verloren worden.

Alhoewel — uit reden zelf van de sedert de bevrijding op het voorplan verkerende conjuncturele bekommernissen — de structurele politiek niet sterk ontwikkeld werd, toch boekt zij enkele merkelijke verwezenlijkingen.

De ontwerpen tot organisatie van het bedrijfsleven hebben tijdens het verlopen jaar het voorwerp uitgemaakt van de gouvernementele en parlementaire bezorgdheid, terwijl de publieke opinie zelf ter zake een toenemend belang vertoonde.

Deze ontwerpen omvatten het oprichten van een Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, van Bedrijfsraden voor de grote takken van de economische bedrijvigheid en van Ondernemingsraden. Hierbij dienen gevoegd de ontwerpen betreffende de boekhouding der ondernemingen en het inrichten van de functie van bedrijfsrevisor.

Op lange termijn moet deze nieuwe organisatie een welddoende invloed uitoefenen op het gebied van de productie en wel door een meer doelmatige samenwerking te verzekeren tussen de verscheidene groepen en factoren, die tot de vorming van de nationale rijkdom bijdragen.

Aan de andere kant werd een zeer belangrijk resultaat bereikt door het van kracht worden van de Benelux-douane-unie. Het belang van deze onderneming in structureel opzicht zal afhangen van de vooruitgang, die op de weg naar een volledige economische unie der drie landen zal kunnen verwezenlijkt worden.

Ten slotte zijn het bevorderen van het wetenschappelijk onderzoek en van de normalisatie, de oprichting van het Economisch en Sociaal Instituut voor de Middenstand, de voorbereiding van de Europese Coöperatie, de wijziging van zekere internationale handelsstromingen, zoveel gebieden waarop de structurele bekommernissen zich voorgedaan hebben.

Indien een zekere vertraging in zake wederuitrusting en structuurhervormingen gerechtvaardigd kon worden door voorzichtigheid en door de noodzaak om alles niet terzelfdertijd te ondernemen, toch staan tegenwoordig deze problemen op het voorplan met degene, die in de naaste toekomst de Belgische economie aanbelangen. Zij trekken speciaal de aandacht ten gevolge van de door de oorlog opgelopen vertraging.

AFDELING II

DE STRIJD TEGEN DE OVERMAAT VAN GELDMIDDELEN OF DE INWERKING OP DE ELEMENTEN VAN DE VRAAG

§ 1. — MUNT- EN CREDIETPOLITIEK

Door de munt- en credietpolitiek is het mogelijk op de beschikbare hoeveelheid geldmiddelen, d.w.z. op de vraag, in te werken : de overmaat van deze middelen is een essentiële oorzaak van het inflatoir onevenwicht.

Ook op dit gebied wordt de sedert October 1944 in België gevolgde economische politiek door een restrictieve actie gekenmerkt. De munt-saneringsmaatregelen, de uitwisseling der bankbriefjes en de blokkering van het tegoed, evenals de in Februari 1946 getroffen maatregelen tot beperking van het crediet, hebben tot in 1947 hun uitwerking laten gevoelen. In de loop van het jaar werd de vrijmaking van het tijdelijk onbeschikbare tegoed voortgezet, doch in een veel trager rythme, naarmate men tot de deblokkering van het laatste gedeelte van dit tegoed overging (1). Aan de andere kant beliep, tot in December 1947, de terugloop van de obligaties der muntsaneringslening — die het uitvloeisel is van het definitief geblokkeerde tegoed — slechts ongeveer één derde van het totaal geblokkeerd bedrag (2).

In de loop van het jaar werd de credietrestrictie verder voortgezet en zelfs versterkt; de discontovoet werd op 28 Augustus van 3 op 3,5 % gebracht.

Ondanks zekere bezwaren, beantwoordde het principe zelf van de monetaire restrictie en van het dure geld ongetwijfeld aan de eisen van het ogenblik.

Inderdaad is, speciaal in een land waar de investeringen van de openbare sector een vooraanstaande plaats bekleden, een gemakzuchtige monetaire politiek uit den boze in tijden van hoogconjunctuur. Opdat, in conjunctureel opzicht, de politiek van het goedkope geld opportuun zou wezen, dienen zekere voorwaarden vervuld, nl. het bestaan van ongebruikte productiefactoren, die dank zij deze monetaire stimulans opnieuw zouden kunnen aangewend worden.

Buiten de remmende invloed, die zij op de conjunctuurbeweging uitoefent, bezit de restrictieve politiek het voordeel het opslaan van abnormale stocks moeilijker te maken, bij gemis aan credieten om ze te behouden. Aldus verplicht zij de houders van beschikbare goederen, deze

(1) Het totaal van het tijdelijk onbeschikbaar tegoed daalde van 42 milliard frank, in October 1944, tot 14,6 milliard frank, op 31 December 1946, en tot 10 milliard frank, op 31 December 1947.

(2) Door terugkoop werd het bedrag van de lening, dat in 1944 63,6 milliard frank beliep, teruggebracht tot 43,9 milliard frank, op 31 December 1947, hetzij een vermindering van 19,7 milliard frank.

op de markt te brengen, ten einde zich de nodige geldmiddelen te verschaffen. Dit verschijnsel heeft men op het einde van 1947 en bij het begin van 1948 kunnen waarnemen.

De tegengestelde politiek, namelijk deze van goedkoop geld, kon in België niet gerechtvaardigd worden eenvoudig door de verlichting van de last van de openbare schuld, die zij zou teweeggebracht hebben.

Nochtans, indien zij zekere perken te buiten gaat, brengt de restrictiepolitiek onmiskenbaar nadelen met zich mede, maar die schijnen wel goedge maakt te wezen door de voordelen, die de Belgische economie uit deze politiek gehaald heeft.

Aldus zijn de maatregelen in zake muntrestrictie alleen niet bij machte geweest de prijsstijging definitief te verhinderen; samen met het opnieuw verzekeren van de warenvoorziening hebben zij ongetwijfeld tot de stabilisatie der prijzen bijgedragen.

De krachtige maatregelen door deze politiek vereist hebben de spaarders ook omzichtiger gemaakt, een factor die natuurlijk de financiering van de productie en van de wederuitrusting bemoeilijkt. Echter, doordat zij de stabiliteit van de munt verzekeren, moeten zij, op lange termijn, zich toch als gunstig voordoen tot het bevorderen van het spaarwezen.

§ 2. — FISCALE EN BUDGETAIRE POLITIEK

De fiscaliteit en de budgetaire politiek zijn eveneens doelmatige maatregelen, zowel wat de conjunctuur- als de structuurpolitiek betreft.

Het begrotingsevenwicht is een essentieel element van de monetaire politiek : in periode van hoogconjunctuur oefent elk begrotingsdeficit een schadelijke inflatoire invloed uit, terwijl het in periode van onderbezetting gunstig kan zijn.

Ondanks de buitengewone toeneming van de lasten van de Staat, te wijten aan de stijging der wereldprijzen heeft het land, in de loop van het jaar 1947, nieuwe vooruitgang gemaakt op de weg naar het budgetair evenwicht.

In de loop van het jaar 1948 dient dit evenwicht, essentieel doel van een normalisatiepolitiek, volledig bereikt.

Dit veronderstelt noodzakelijk het behoud van een betrekkelijk zware fiscaliteit, ondanks de pogingen ondernomen met het oog op de vermindering van de openbare uitgaven, o.m. in zake subsidies.

In 1947 heeft de inning der belastingen, evenals de credietrestrictie, de beschikbare geldmiddelen, die op de markt hadden kunnen drukken, ingekrompen.

Aan de andere kant zijn de ingewikkeldheid van de gewone fiscale wetgeving en de buitengewone maatregelen in zake inning der speciale belastingen werkelijke bezwaren, o.m. doordat zij vertraging veroorzaken bij het binnenvloeien der fiscale ontvangsten.

De na-oorlogse fiscale beschikkingen, en speciaal degene die in 1947 getroffen werden, hebben evenwel rekening gehouden met zekere belangrijke problemen op economisch gebied : de wederuitrusting, de gezinslasten, de verliezen ten gevolge van de oorlog geleden, de bedrijfslasten, de noodzaak het verbruik te temperen wat betreft zekere luxe-uitgaven.

§ 3. — POLITIEK IN ZAKE HET INKOMEN IN HET ALGEMEEN

Het inflatiegevaar maakte de remming van de stijging der nominale inkomens in het algemeen, en o.m. der lonen, noodzakelijk, want de toegenomen hoeveelheid beschikbare geldmiddelen oefent een rechtstreekse invloed uit op de prijzen, die op hun beurt de inkomens beïnvloeden, zodat op die wijze de inflatiespiraal een aanvang neemt. Het volume van de inkomens oefent zelfs een meer rechtstreekse invloed op de prijzen uit dan de geldsomloop.

Deze temperende werking werd verwezenlijkt — afgezien van de reeds vermelde maatregelen, zoals o.m. in zake fiscaliteit — door diverse interventies op het gebied der lonen, der prijzen en der winstmarges.

Feitelijk is de stijging van de nominale lonen, in verband met het verloop der prijzen, tijdens deze laatste jaren toch snel gebeurd.

Anderdeels blijkt dat het inkomen uit onroerend kapitaal en de winsten der naamloze vennootschappen, zoals zij op de balansen voorkomen, en rekening houdend met het prijzenpeil, hun vóóroorlogse koopkracht niet teruggevonden hebben. De uitgekeerde dividenden en het nominaal inkomen der obligaties en de andere vaste inkomens, herleid tot huidige prijzen, tonen een nog grotere achterstand aan.

Nochtans is het zeker dat, zo het mogelijk is een nogal nauwkeurig beeld te verkrijgen van het peil der lonen, ten gevolge van de algemene regelen waaraan zij onderworpen zijn, het veel moeilijker is de evolutie van de effectief verwezenlijkte winsten te volgen.

Deze spreiding van de door de verscheidene inkomensklassen bereikte niveau's beantwoordt aan ingrijpende structurele wijzigingen. Zekere er van wijzen op tendenzen op lange termijn, zoals de revalorisatie van de handenarbeid of het inhalen van de achterstand, die de vóóroorlogse Belgische lonen vertoonden ten opzichte van deze van zekere grote industrielanden. Andere staan meer onder de invloed van de tegenwoordige omstandigheden, maar maken toch een werkelijk probleem uit voor

de toekomst. Dit is o.m. het geval voor de daling van het inkomen uit kapitaalbezit, hetgeen een nadelige invloed uitoefent op het sparen. Het is nochtans wenselijk dat, zodra de essentiële behoeften van het verbruik bevredigd zijn en zolang er aanzienlijke investeringen te verwezenlijken blijven, er belangrijke sommen voor de modernisering van het bedrijfsleven weggelegd worden. Om de uit de oorlog geboren verbruikspychologie tegen te gaan en haar door een neiging tot sparen te vervangen, zal echter een krachtige stimulans nodig zijn.

AFDELING III

DE STRIJD TEGEN DE GEVOLGEN VAN HET ONEVENWICHT OF DE CONTROLES

De tot hiertoe beschouwde algemene strategische maatregelen bleken onvoldoende te zijn om onmiddellijk de gevolgen van de na-oorlogse inflatoire druk uit de weg te ruimen, alhoewel zij die sterk verminderd hebben. In de critische periode van het onevenwicht dient men ook zijn toevlucht te nemen tot tactische maatregelen, in de vorm van allerlei contrôles.

Het betreft inzonderheid de contrôle op de prijzen, op de lonen en op de winstmarges, evenals het toekennen van subsidies aan zekere producten met het oog op verzachting van de gevolgen der hausse.

Hierbij dienen de individuele contrôles gevoegd, zoals de rantsoenering, de officiële toewijzing der grondstoffen, de verplichtingen tot levering, de mobilisatie van de oogst, het regime van de vergunningen of toelatingen.

Deze interventies kunnen slechts gerechtvaardigd worden in de mate waarin zij er toe leiden de nominale lonen te valoriseren, een meer rechtvaardige verdeling der hulpmiddelen te verzekeren, de productie te bevorderen, ernstige structurele ontwrichtingen te verhinderen, uitvoer tegen concurrentieprijzen toe te laten en aldus de waarde van de munt te vrijwaren.

Anderdeels vertonen deze maatregelen nadelen, die de voordelen overtreffen, zo men intussen opnieuw tot een evenwichtstoestand teruggekeerd is.

Die maatregelen vereisen, inderdaad, een uitgebreid administratief apparaat. Verder veronderstellen zij dat de Staat de plaats van de particulier inneemt bij het bepalen van de keuze en van de hoeveelheid der te verwerven goederen. Bovendien verhinderen zij dat de structurele aanpassingen normaal zouden geschieden.

Het mechanisme van de prijsvorming op de vrije markt schijnt nog steeds de meest doelmatige methode te blijven zodra men opnieuw tot een betrekkelijke overvloed teruggekeerd is, die aan elkeen een behoorlijke levensstandaard verzekert. Uit de ervaring blijkt dat, bij gebrek aan meer nauwkeurige informatie, dit stelsel in het algemeen de neiging vertoont de meest doelmatige verdeling der hulpmiddelen te verzekeren, zowel wat de productiviteit als het maximum van subjectieve bevrediging betreft.

Echter mag niet uit het oog verloren, dat het regime van de economische vrijheid ook haar perken en haar gevaren bezit, zelfs in normale tijd, zoals uit zekere misbruiken in de vóóroorlogse jaren gebleken is.

De progressieve inkrimping, in de loop van het jaar 1947, van de contrôle is vooral tot uiting gekomen in de uitbreiding van het regime van de normale prijs, in de bijna volledige afschaffing van de rantsoenering, van de officiële toewijzing der grondstoffen en der verplichtingen tot levering, evenals in een belangrijke vermindering van het aantal producten onderworpen aan een in- of uitvoervergunning.

De in 1947 bereikte resultaten op het gebied van de remming der prijzen zouden als teleurstellend kunnen beschouwd worden, voornamelijk indien men de verscheidenheid der convergente, zowel strategische als tactische maatregelen beschouwt, die de stabiliteit der prijzen moesten verzekeren.

Er dient echter rekening gehouden, eensdeels, met de zware proef, die de remmingspolitiek ten gevolge van de snelle stijging der wereldprijzen, van Juli 1947 af, moest doorstaan en, anderdeels, met de vooruitgang die geboekt werd op de weg naar een regime van normale en ware prijzen en, eindelijk, met de diverse gedeeltelijke loonsverhogingen, die in de loop van het jaar voorgekomen zijn.

*
* *

Onderhavig algemeen overzicht van de sedert de bevrijding, en speciaal in 1947, gevolgde economische politiek, heeft tot doel gehad de grote oriënteringen, die haar toepassing gekenmerkt hebben, scherper te omschrijven. Dit intern onderzoek, de vergelijking die men zou kunnen maken met andere mogelijke richtlijnen, de continuïteit die men op dit gebied heeft kunnen behouden en de behaalde concrete resultaten doen vermoeden dat de gevolgde politiek, globaal beschouwd, het herstel van het land bevordert heeft doordat zij het klimaat geschapen heeft, waarin de andere essentiële factoren tot herstel beter hun volle uitwerking konden doen gelden.

Echter houdt het maken van een keuze altijd een offer en een risico in en elke politiek heeft haar perken en haar nadelen, die niet uit het oog mogen verloren worden; een meer gedetailleerd overzicht van de toepassing van deze principes zou ongetwijfeld meer dan één vergissing of mislukking doen uitschijnen.

In vele gevallen zelfs schijnt dat deze gedragslijn slechts noodzakelijk en te verwezenlijken was in de relatief gunstige toestand, waarin het land op het einde der vijandelijkheden verkeerde. Zij zou dus ongelegen kunnen blijken, moest zij in andere landen toegepast worden of indien de gegevens van het op te lossen vraagstuk een wijziging mochten ondergaan.

EERSTE DEEL

HOOFDSTUK EEN.

BEVOLKING ⁽¹⁾

Op 31 December 1939 bedroeg de totale bevolking van België 8.396.276 inwoners. De oorlogsgebeurtenissen hebben dit getal doen afnemen, zodanig dat er op 31 December 1945 nog slechts 8.344.534 inwoners waren. Op 31 December 1947 daarentegen was het verlies, veroorzaakt door het oorlogsgeweld, niet alleen goedge maakt maar werd het cijfer van 1939 voor de eerste maal overschreden; er waren inderdaad 8.452.584 inwoners, 't zij 0,66 % meer dan in 1939. Er moet nochtans opgemerkt worden dat dit cijfer, in afwachting van de resultaten van de jongste volkstelling, als voorlopig dient beschouwd.

De onderverdeling der bevolking per landsgedeelte en per provincie doet zich als volgt voor :

Bevolking per landsgedeelte en per provincie

LANDSGEDEELTEN EN PROVINCIËS	1939	1946	1947	Verskil in verhouding tot 1939 (%)	
				1946	1947
Arrondissement Brussel .	1.277.847	1.290.534	1.295.177	+ 0,99	+ 1,34
<i>Vlaams Landsgedeelte</i>					
Antwerpen	1.260.504	1.266.647	1.278.488	+ 0,49	+ 1,43
West-Vlaanderen	970.695	990.873	996.587	+ 2,08	+ 2,67
Oost-Vlaanderen	1.196.209	1.212.103	1.216.899	+ 1,33	+ 1,73
Limburg	420.817	447.351	464.313	+ 6,31	+ 10,33
Arrondissement Leuven .	309.436	314.048	315.847	+ 1,49	+ 2,07
	4.157.661	4.231.022	4.272.134	+ 1,76	+ 2,75
<i>Waa's Landsgedeelte</i>					
Henegouwen	1.234.390	1.190.543	1.199.825	— 3,55	— 2,80
Luik	969.948	932.227	937.189	— 3,89	— 3,38
Luxemburg	218.643	213.252	213.297	— 2,47	— 2,45
Namen	355.554	351.183	353.003	— 1,23	— 0,72
Arrondissement Nijvel .	182.233	179.765	181.959	— 1,35	— 0,15
	2.960.768	2.866.970	2.885.273	— 3,16	— 2,55
Het Rijk	8.396.276	8.388.526	8.452.584	— 0,09	+ 0,66

De bevolking van de Vlaamse provincies vertegenwoordigt dus op het huidige ogenblik 50,54 % van de totale bevolking (tegen 49,52 % in 1939); voor de bevolking van de Waalse provincies bedraagt het overeenstemmend cijfer 34,14 % (tegen 35,26 % in 1939). De betrekkelijke positie van het arrondissement Brussel is practisch onveranderd gebleven (15,32 % tegen 15,22 %).

(1) Bron der statistieken : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De natuurlijke bevolkingsbeweging is in de loop van 1947 gekenmerkt door een vermindering der geboorten en der sterfgevallen, in verhouding tot het voorgaande jaar. Navolgende tabel geeft de evolutie aan van de geboorten en sterfgevallen sedert 1939, vergeleken met de toestand van 1930, tijdstip van de laatste volkstelling :

Aldus stelt men vast dat het cijfer der geboorten in 1947 dit van 1939 heeft overschreden, maar dit van 1946, alsook dit van 1930, niet heeft bereikt. De sterfgevallen waren in 1947 minder talrijk dan in 1946, doch talrijker dan in 1930. De geboortecoëfficiënt bedraagt 17,15 per 1.000 inwoners in 1947, tegen 17,49 in 1946, 15,25 in 1945 en 15,04 in 1939. Er valt dus een verbetering vast te stellen in verhouding tot de tijdspanne die de oorlog onmiddellijk is voorafgegaan, maar er is een lichte achteruitgang in verhouding tot 1946. Anderdeels is de coëfficiënt der sterfgevallen per 1.000 inwoners licht afgenomen in verhouding tot 1939 (12,80 tegen 13,15 per 1.000), na een aanzienlijke, overigens normale, toeneming tijdens de oorlogsjaren.

Geboorten en sterfgevallen

JAREN	Geboorten	Sterfgevallen
1930	150.271	103.397
1939	126.257	110.393
1940	110.323	125.083
1941	98.417	118.670
1942	105.749	117.291
1943	120.665	107.767
1944	124.075	124.861
1945	127.245	121.155
1946	146.731	110.413
1947	144.979	108.136

*
* *

Voorgaande gegevens hebben betrekking op de werkelijke bevolking of bevolking met gewoon verblijf, dit is deze die regelmatig in de bevolkingsregisters ingeschreven is.

De evolutie van de feitelijke bevolking, namelijk het geheel der personen die op het grondgebied van het Rijk verblijven, met inbegrip van de op reis zijnde buitenlanders, is weergegeven door de statistieken der schommelingen van de burgerlijke stand.

Navolgende tabel geeft voor de belangrijkste tijdperken sedert 1900 de beweging van de burgerlijke stand weer :

Beweging van de Burgerlijke stand sedert 1900

JAREN	Geboorten	Huwelijken	Sterfgevallen	Natuurlijk accres
1900	193.789	57.711	129.046	64.743
1910	176.413	58.776	112.826	63.587
1920	163.738	106.514	102.505	61.233
1930	151.406	71.624	107.468	43.938
1935	127.405	63.160	106.226	21.179
1936	126.710	64.749	106.190	20.520
1937	127.506	63.435	109.140	18.366
1938	132.345	61.549	109.631	22.714
1939	128.758	54.871	115.586	13.172
1945	129.503	83.077	122.847	6.656
1946	151.635	90.909	112.405	39.230
1947	148.828	83.665	110.890	37.938

Deze tabel doet in 1947 eveneens een toeneming uitkomen van de geboorten in verhouding tot de tijdspanne die de oorlog onmiddellijk is voorafgegaan, doch een afneming in verhouding tot 1946. Deze afneming is des te opvallender daar in 1946 de

huwelijken het hoogste cijfer sedert 1920 bereikt hadden, wat ten andere normaal was, daar 1946 het eerste na-oorlogse jaar was; men had dus een overeenstemmende verhoging van het geboortecijfer mogen verwachten.

Aan de andere kant neemt het sterftcijfer gestadig af.

Ten slotte is het aantal huwelijken in 1947 verminderd in verhouding tot het voorgaande jaar, daar de meeste wegens de oorlog uitgestelde huwelijken in 1946 hebben kunnen plaats vinden.

*
* *

De migratiebewegingen zijn in 1946 even belangrijk geworden als vóór de oorlog, wat de binnenlandse migratie betreft, 't zij het overbrengen van verblijf van een gemeente naar een andere. De buitenlandse inwijkingen daarentegen overtreffen de cijfers van 1939 in aanzienlijke mate; immers in 1946 zijn 30.347 personen ingeweken tegen 11.813 in 1939. Dit is te verklaren zowel door de aankomst in België van een zeker aantal politieke vluchtelingen als door de systematische aanwerving van buitenlandse arbeidskrachten. Er mag zelfs vooropgesteld worden dat deze beweging in 1947 nog toegenomen heeft. Aan de andere kant, waren de uitwijkingen in 1946 een weinig talrijker dan in 1939 : 20.332 tegen 17.992.

*
* *

Verdeling der Belgische bevolking naar leeftijdsgroepen

LEEFTIJDGROEPEN	31 December 1939	31 December 1946	31 December 1947
van 0 tot 4 jaar	596.309	587.170	630.920
van 5 tot 9 jaar	639.890	543.553	525.954
van 10 tot 14 jaar	654.723	596.374	584.895
	1.890.922	1.727.097	1.741.769
van 15 tot 19 jaar	694.109	644.914	647.611
van 20 tot 24 jaar	461.134	663.309	657.597
van 25 tot 29 jaar	662.494	529.221	587.057
van 30 tot 34 jaar	691.963	577.080	521.415
van 35 tot 39 jaar	696.907	656.210	650.880
	3.206.607	3.070.734	3.064.560
van 40 tot 44 jaar	633.000	672.714	671.714
van 45 tot 49 jaar	545.751	631.948	644.324
van 50 tot 54 jaar	497.345	543.455	560.738
van 55 tot 59 jaar	498.634	467.635	471.496
van 60 tot 64 jaar	404.653	417.272	419.356
	2.539.683	2.733.024	2.767.628
van 65 tot 69 jaar	317.745	346.324	351.667
van 70 tot 74 jaar	224.039	264.188	269.949
van 75 tot 79 jaar	133.937	151.322	158.348
van 80 tot 84 jaar	61.180	74.297	76.755
van 85 jaar en meer	22.473	21.540	21.911
	759.374	857.671	878.630
Algemeen totaal	8.396.586	8.388.526	8.452.587

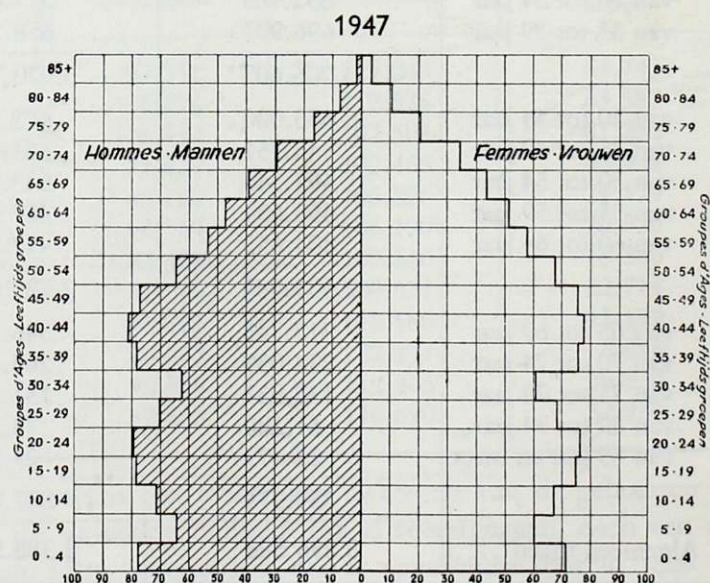
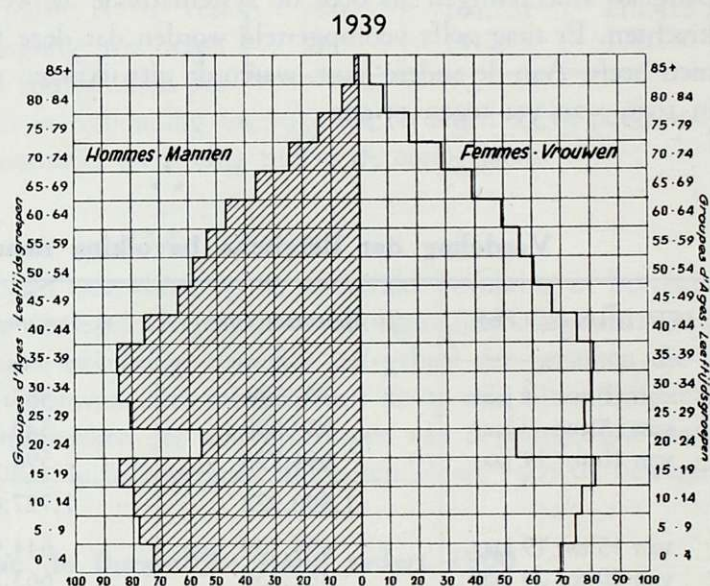
De onderverdeling der bevolking naar leeftijdsgroepen is een hoofdzakelijk bestanddeel van beoordeling in zake de economische toekomst van het land, zodat er een bijzonder belang dient gehecht aan de in voorafgaande tabel voorkomende en door bijgaande grafieken voorgestelde gegevens.

Zo er van 1946 tot 1947 een merkelijke verbetering is geweest, wat de leeftijdsgroep van 0 tot 4 jaar betreft (toe te schrijven aan de toeneming der geboorten), lijkt de toestand minder gunstig zo men de leeftijdsgroepen per grotere categorieën beschouwt, dit is van 0 tot 14 jaar, van 15 tot 39 jaar, van 40 tot 64 jaar en boven de 65 jaar, en zo men ze vergelijkt met de toestand van 1939. Alleen de categorieën met de hoogste leeftijd (boven de 40 jaar) hebben in 1947 een globale toeneming geboekt in verhouding tot 1939. De jonge categorieën integendeel wijken achteruit. De personen met een leeftijd van 65 jaar en meer vertegenwoordigen in 1939, 9 % van de totale bevolking; in 1947 bedroeg deze verhouding 10,4 %.

Verdeling der Belgische bevolking naar leeftijdsgroepen

Verhoudingen tot 1.000 inwoners
van de totale bevolking.

Bron :
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Uitgaande van het begrip dat de actieve bevolking de leeftijdsgroepen van 15 tot 64 jaar omvat (dit zijn de personen die de ouderdom hebben om te werken), stelt men vast dat zij in 8 jaar tijds aangegroeid is van 5.746.290 tot 5.832.188 eenheden. Doch in deze bevolkingsmassa zijn de groepen van 15 tot 39 jaar geslonken van 3.206.607 tot 3.064.560 personen. Er doet zich dus een merkelijke veroudering voor, niet alleen wat de totale bevolking maar ook wat de actieve bevolking van België betreft.

Indien het geboortepil van 1946, dat 18,08 ‰ bedroeg, had kunnen behouden blijven, zou dit ongetwijfeld toegelaten hebben het behoud of zelfs een zekere aangroei van de actieve bevolking te verwachten. Doch het feit dat, niettegenstaande het groot aantal huwelijken, de geboorten in 1947 in verhouding tot het voorgaande jaar zijn afgenomen, laat geenszins toe gunstige vooruitzichten te stellen met betrekking tot de toekomst van de Belgische bevolking.

Dit is des te meer kenmerkend daar de toestand in de naburige landen er anders voorkomt. Zo bereikt het geboortepil in 1947 25,8 ‰ in Nederland en 21 ‰ in Frankrijk. Daarenboven bedraagt de zuigelingensterfte in België nog meer dan het dubbel van deze in Nederland (6,45 % tegen 3 % sterfgevallen van kinderen minder dan 1 jaar). In de huidige stand van zaken en behalve een ernstige verbetering, blijft het te vrezen dat de reeds sedert verscheidene jaren aangekondigde ongunstige vooruitzichten zich in een tamelijk nabije toekomst zullen voordoen.

The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work. It is followed by a detailed account of the various projects and the results achieved. The report concludes with a summary of the work done and the plans for the future.

The second part of the report contains a list of the various projects and the results achieved. It is followed by a detailed account of the various projects and the results achieved. The report concludes with a summary of the work done and the plans for the future.

The third part of the report contains a list of the various projects and the results achieved. It is followed by a detailed account of the various projects and the results achieved. The report concludes with a summary of the work done and the plans for the future.

The fourth part of the report contains a list of the various projects and the results achieved. It is followed by a detailed account of the various projects and the results achieved. The report concludes with a summary of the work done and the plans for the future.

Project Name		Start Date	End Date	Status
Project A		1990-01-01	1990-03-31	Completed
Project B		1990-04-01	1990-06-30	In Progress
Project C		1990-07-01	1990-09-30	Not Started
Project D		1990-10-01	1990-12-31	Not Started
Project E		1991-01-01	1991-03-31	Not Started
Project F		1991-04-01	1991-06-30	Not Started
Project G		1991-07-01	1991-09-30	Not Started
Project H		1991-10-01	1991-12-31	Not Started
Project I		1992-01-01	1992-03-31	Not Started
Project J		1992-04-01	1992-06-30	Not Started

Project Name		Start Date	End Date	Status
Project K		1992-07-01	1992-09-30	Not Started
Project L		1992-10-01	1992-12-31	Not Started
Project M		1993-01-01	1993-03-31	Not Started
Project N		1993-04-01	1993-06-30	Not Started
Project O		1993-07-01	1993-09-30	Not Started
Project P		1993-10-01	1993-12-31	Not Started
Project Q		1994-01-01	1994-03-31	Not Started
Project R		1994-04-01	1994-06-30	Not Started
Project S		1994-07-01	1994-09-30	Not Started
Project T		1994-10-01	1994-12-31	Not Started

HOOFDSTUK II.

TEWERKSTELLING

De evolutie der tewerkstelling werd, sedert 's lands bevrijding, door een aanhoudende toeneming van het aantal werkkrachten gekenmerkt. Na een korte periode van uitgebreide werkloosheid, werd het vóóroorlogs peil van het aantal tewerkgestelden ruimschoots overtroffen in 1946 en 1947 en tot het einde van 1947 deed zich de schaarste aan werkkrachten in de meest belangrijke sectoren tamelijk scherp voelen. Bovendien was de verdeling der werknemers over de verschillende sectoren in 1945 op zeer gebrekkige wijze geschied, zodat de sleutelindustrieën hierdoor ten zeerste benadeeld werden. Ofschoon de verdeling thans meer een normaal uitzicht begint te vertonen, mag men toch niet zeggen dat ze reeds helemaal haar evenwicht heeft weergevonden; in zekere opzichten verschilt ze nog van degene die in de periode 1936-38 bestond.

In onderhavig hoofdstuk zullen we achtereenvolgens onderzoeken :

- 1° de statistieken in zake tewerkstelling in nijverheid en handel;
- 2° de evolutie der werkloosheid;
- 3° de door de regering op het gebied van tewerkstelling en aanwerving van buitenlandse werkkrachten gevoerde politiek.

AFDELING I. — STATISTIEKEN IN ZAKE TEWERKSTELLING.

De Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid is ongetwijfeld het lichaam dat het best van hulpmiddelen voorzien is om een volledige statistiek der in België te werk gestelde werknemers aan te leggen. Wanneer de door deze dienst op geregelde tijdstippen verstrekte gegevens dan ook als een juiste weergave van de feitelijke toestand kunnen beschouwd worden, is het hun evenwel niet mogelijk, en wel om technische redenen, het verloop der gebeurtenissen op de voet te volgen. Zo konden de per sector ingedeelde gegevens tot dusver slechts voor het op 31 December 1946 eindigend kwartaal bekendgemaakt worden. Daarentegen beschikt men over globale gegevens tot het derde kwartaal dan 1947 inbegrepen.

Als dusdanig volstaan deze gegevens echter om een kijk te geven op de toestand tijdens het jaar 1947. Men kan inderdaad de mening voorhouden dat op 31 December 1946 bijna alle bedrijven opnieuw in een betrekkelijk normaal tempo hun activiteit hervat hadden en dat in de diverse takken van 's lands bedrijfsleven op dit ogenblik praktisch alle in België beschikbare arbeidskrachten te werk gesteld waren. Men kon derhalve

op de statistieken van het laatste kwartaal van 1946 voortgaan om zich een algemene mening te vormen omtrent de toestand in zake tewerkstelling in 1947; bovendien kan men, om op de in de loop van laatstgenoemd jaar opgetreden kleine wijzigingen een weinig nader in te gaan, best gebruik maken van zekere gedeeltelijke statistieken, die maandelijks voor enige belangrijke sectoren opgemaakt worden.

Het totaal aantal werknemers, die onder het stelsel der sociale zekerheid vallen, heeft zich als volgt gewijzigd :

Werknemers die onder het stelsel van de sociale zekerheid vallen

T I J D V A K	Algemeen stelsel en koopvaardijvloot	Stelsel der mijnwerkers	TOTAAL
1945 2 ^e kwartaal	1.084.752	105.627	1.190.379
4 ^e kwartaal	1.289.750	111.902	1.401.662
1946 2 ^e kwartaal	1.417.290	117.000	1.534.290
4 ^e kwartaal	1.632.366	126.215	1.758.581
1947 1 ^e kwartaal	} detaillering ontbreekt	detaillering ontbreekt	1.783.000 (1)
2 ^e kwartaal			1.806.000 (1)
3 ^e kwartaal			1.806.000 (1)

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Ongetwijfeld valt de aanhoudende stijging dezer cijfers sedert 1945 niet uitsluitend aan de uitbreiding van het volume der werkgelegenheden toe te schrijven.

Inderdaad, eensdeels heeft het in toepassing brengen van het stelsel der sociale zekerheid heel wat tijd gevraagd, zodat vele werknemers, ofschoon onder dit stelsel vallend, van het eerste kwartaal 1945 af, feitelijk eerst gedurende de volgende kwartalen konden ingeschakeld worden. Anderdeels waren er sommige categorieën van werknemers, die aanvankelijk niet onder toepassing van bedoeld stelsel vielen, maar naderhand werden zij, de ene na de andere, tot aansluiting verplicht. Zulks was namelijk het geval bij de werknemers uit het hotelbedrijf, die door middel van fooien bezoldigd worden, de thuiswerkers uit alle categorieën, de werknemers uit de tuin- en bosbouwbedrijven en ten slotte de landbouwwerklieden. Bovendien werden de in België te werk gestelde Duitse krijgsgevangenen niet op de lijsten van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid vermeld, dan wanneer de vreemde werkkrachten, die ze nadien vervangen hebben, hoofdzakelijk in de steenkolenmijnen, wel op deze lijsten voorkwamen.

Bovendien moet de aandacht gevestigd worden op het feit, dat het onder het stelsel van de maatschappelijke zekerheid vallend personeel, niet enkel werknemers uit nijverheid, handel en landbouw bevat, maar tevens het personeel in tijdelijk dienstverband van het Rijk, de provinciën en de gemeenten, alsmede alle bedienden en arbeiders der parastatale instellingen en degenen die in dienst staan van personen die een vrij beroep uitoefenen.

Navolgende tabel laat toe zich een juist beeld te vormen omtrent de betrekkelijke belangrijkheid van de in deze diverse sectoren op 31 December 1946 te werk gestelde personen :

(1) Benaderende gegevens.

Tewerkstelling op 31 December 1946

SECTOREN VAN 'S LANDS BEDRIJFSLEVEN	Werklieden		Bedienden		Totaal aantal werknemers	
	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%
Koopvaardijvloot	2.780	0,2	—	—	2.780	0,1
Nijverheid	1.216.857	87,4	150.769	41,2	1.367.626	77,8
Handel	114.654	8,2	122.358	33,4	237.012	13,5
Vrije beroepen en nuts- bedrijven	15.885	1,1	28.291	7,7	44.476	2,5
Openbare besturen.....	30.529	2,2	63.166	17,4	93.695	5,3
Tuin- en bosbouwbedrij- ven	9.630	0,7	1.123	0,3	10.753	0,7
Zeevisserij	2.422	0,2	117	—	2.539	0,1
Totaal.....	1.392.757	100,0	365.824	100,0	1.758.581	100,0

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Uit deze tabel blijkt dat het grootste gedeelte der loon- en weddetrekkenden (77,8 % van het totaal) bij de nijverheid te werk gesteld is, terwijl de werknemers uit de handelsbedrijven slechts 13,5 % van het totaal vertegenwoordigen. Het in handelsondernemingen te werk gesteld personeel staat in een verhouding van 1 tot 6 ten opzichte van het personeel der industriebedrijven. Deze verhouding was bijna dezelfde in 1937. Te dien opzichte heeft er dus geen werkelijke structuurwijziging plaats gehad, ofschoon de betrekkelijke aangroei van het personeel der handelsbedrijven een weinig hoger lag dan deze van het personeel der nijverheidsbedrijven.

Voor de overige bedrijfstakken bezit men geen gegevens ter vergelijking voor het jaar 1937; maar het staat vast dat het personeel der openbare besturen procentsgewijze moet toegenomen hebben. Men mag trouwens niet vergeten dat het hier vermelde percentage ten belope van 5,3 % slechts op het tijdelijk benoemd Rijks-, provincie- en gemeentepersoneel slaat, met uitsluiting van het vastbenoemd personeel.

Andere beschouwingen kunnen uit bovenstaande tabel gehaald worden, wat betreft de verdeling van eensdeels de werkliden en anderdeels de bedienden over de verschillende grote sectoren van 's lands bedrijfsleven. Zo stelt men inzonderheid vast dat van het totaal aantal werkliden 87,4 % in de nijverheid en slechts 8,2 % in de handel te werk gesteld zijn. Bij de bedienden echter doet de verdeling zich geheel anders voor : 41,2 % zijn in dienst bij de nijverheid, 33,4 % in de handel en 17,4 % bij de openbare besturen (hier betreft het uitsluitend, zoals reeds vermeld, beambten in tijdelijk dienstverband, alsmede personeel der parastatale instellingen).

Ten slotte komt men tot de vaststelling dat de verhouding van de bedienden tot het totaal aantal werkkrachten uit de industrie lichtelijk gestegen is, maar niet in zulke mate als verondersteld : ze vertegenwoordigen ongeveer 11 % van het ganse personeel, tegen 10 % in 1937. In de handel heeft het omgekeerde zich voorgedaan; de bedienden vertegenwoordigen 51 % van het totaal tegen 53 % in 1937.

*
* *

Navolgende tabel laat toe zich een beeld te vormen van de toeneming van het volume der tewerkstelling in handel en nijverheid met betrekking tot 1937 (in welk jaar de laatste economische en sociale telling heeft plaats gehad); zij laat tevens toe een juist inzicht te krijgen omtrent de verdeling der werkkrachten over de voornaamste bedrijfstakken.

In nijverheid en handel te werk gesteld personeel (bedienden en arbeiders) (*)

BEDRIJFSTAKKEN	Op 27 Februari 1937	Op 30 Juni 1945	Op 30 Juni 1946 (volgens raming)	Op 31 De- cember 1946
Kolen- en erts winning	143.717	94.183	120.000 (1)	131.920
Anderc bodemindustrieën (steen- groeven).....	31.203	9.457	13.599 (1)	13.887
Voedingsnijverheid	83.390	80.894	83.171	100.003
Tabaksnijverheid	12.065	6.293	8.447	11.871
Chemische industrie	58.965	39.142	42.172	63.345
Hout- en meubelnijverheid	56.447	38.470	52.794	58.610
Papier- en kartonindustrie.....	19.232	10.772	15.465	23.052
Boekdrukkerij- en fotobedrijven..	21.608	21.219	22.781	30.060
Leder- en hudenindustrie	32.360	7.905	11.775	15.979
Textielnijverheid	162.215	71.401	136.230	170.049
Kledingindustrie	52.739	47.660	90.578	102.126
Electriciteit, gas, water (productie en distributie)	10.997	10.992	14.821	19.551
Keramiek- en glasnijverheid	52.756	30.428	49.215	60.788
Metaalnijverheid.....	217.012	170.572	182.232	311.311
Kunstnijverheid en Precisie-instru- menten	24.897	13.446	14.525	16.046
Bouwbedrijf	96.925	103.928	131.537	133.868
Vervoer	57.232	38.145	92.179	100.558
Diversen.....	1.098	—	3.984	4.588
<i>De gezamenlijke nijverheid</i>	1.134.858	794.707	1.086.505	1.367.626
Verkoopinrichtingen	121.287	81.546	101.738	130.768
Credietinstellingen.....	27.951	30.590	28.930	43.814
Diverse agenturen	11.689	28.840	31.770	17.150
Hotels, spijshuizen, aan personen toegediende verzorging, amuse- mentsbedrijven	25.537	36.858	47.746	45.280
<i>De gezamenlijke handel.....</i>	186.464	177.834	210.184	237.012
<i>De gezamenlijke handel en nijver- heid.....</i>	1.321.322	972.541	1.296.689	1.604.638

* Helpers niet inbegrepen.

(1) Benaderende gegevens.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Deze tabel is vatbaar voor veel commentaar, doch het past hier slechts de belang-
rijkste punten te onderstrepen.

Vooreerst zou het gewaagd zijn de cijfers van December en deze van Juni 1946
onderling te willen vergelijken. Deze laatste immers werden niet aan de hand van een
volledig overzicht opgemaakt, maar slechts op grond van enkele uitgekozen gegevens
die voor sommige bedrijfstakken zoals b.v de metaalnijverheid ontoereikend bleken te
zijn; deze cijfers worden hier dan ook slechts gegeven om hun loutere documentaire
waarde.

Anderdeels kan de vergelijking met de gegevens der telling van 1937 niet als
streng wetenschappelijk beschouwd worden, omdat de tellingsmethodes alsmede de be-
palingen der categorieën niet dezelfde zijn voor beide bedoelde tijdstippen. Beide over-
zichten zijn echter volledig, dit wil zeggen dat ze niet op enkele uitgekozen gegevens
gesteund zijn, maar op de ganse bevolking slaan en uit dien hoofde kan gezegd worden
dat de gegevens van beide overzichten onderling mogen vergeleken worden; er bestaan

trouwens geen andere gegevens die zouden kunnen gebruikt worden om een nauwkeurige vergelijking met de vóóroorlogse toestand te maken.

Men dient ook aan te nemen dat, wanneer er nog bedrijven of werknemers bestaan, die ontsnappen aan de verplichting bijdragen te storten aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, hun aantal alleszins zeer beperkt moet zijn, want praktisch geven alle werknemers zich rekenschap van de voordelen die voortvloeien uit het stelsel der sociale zekerheid. Daarentegen is het niet uitgesloten dat een iets groter aantal zich aan de telling van 1937 heeft weten te onttrekken.

Onder dit voorbehoud, blijkt uit het onderzoek der cijfers dat het aantal werkrachten in de nijverheid met 20 % (232.768 werknemers) en in de handel met 27 % (50.548 werknemers) toegenomen heeft : de totale verhoging van dit aantal zou dus 283.316 werknemers, hetzij 21 %, bedragen.

Hieronder wordt nagegaan hoe deze toeneming over de verschillende bedrijfstakken verdeeld is en vervolgens naar een verklaring er voor gezocht.

A. — Het aantal te werk gesteld personeel lijkt fel toegenomen in navolgende nijverheidssectoren : de voedingsbedrijven, de papiernijverheid, de boek- en fotobedrijven, de textiel- en kledingbedrijven, de gas- en electriciteitsbedrijven, de keramiek- en glasindustrieën, de metaalbedrijven, het bouwbedrijf en de vervoerondernemingen. De behoeften der binnenlandse markt die tijdens de oorlogsjaren sterk moesten ingekrompen worden, schijnen een bovenmatige vraag te hebben doen ontstaan, zodra de kriegsverrichtingen achter de rug waren. Zulks lijkt wel een voldoende verklaring voor de verhoging van het aantal werkrachten, die in sectoren zoals de textiel- en de kledingindustrie gebezigd werden en ook wellicht een gedeeltelijke verklaring, wat de sector voedingsnijverheid betreft.

De keramiek- en glasindustrieën en vooral de metaalnijverheid, hadden eveneens met een verhoogde vraag rekening te houden en dit zowel wat de binnenlandse markt als wat de uitvoer betreft. Het weze voldoende even te herinneren aan de vernielingen ten gevolge van de oorlogsgebeurtenissen en aan de achterstand in het bouwen en bij het uitvoeren van onderhoudswerken aan gebouwen om een afdoende rechtvaardiging te vinden voor de geweldige stijging van de in het bouwbedrijf gebezigde werkrachten.

De papiernijverheid nam een nieuwe vlucht zodra haar grondstoffenvoorziening min of meer kon verzekerd worden. Anderdeels heeft het boekdrukkerijbedrijf gedurende de jongste jaren ernstige inspanningen gedaan.

Op het gebied der energieproductie was de vraag bijzonder groot, ten dele om de ontoereikende kolenvoorziening te kunnen verhelpen. De in hoofdstuk III aangehaalde statistieken der gas- en electriciteitsproductie bewijzen zulks en dit geeft een geheel natuurlijke verklaring aan de verhoging der getalsterkte van het personeel in deze beide sectoren.

Ten slotte, wat de transportbedrijven betreft, dienen de op bovenstaande tabel voorkomende cijfers met de uiterste omzichtigheid verklaard, want de statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid omvatten een gedeelte van het personeel der Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (personeel in tijdelijk dienstverband), wat bij de telling van 1937 niet het geval was. Toch valt het niet te loochenen, dat de getalsterkte van het werklieden- en bediendenpersoneel uit deze sector sedert de oorlog in aanzienlijke mate heeft toegenomen.

In de chemische nijverheid, in de tabaksindustrie en in de hout- en meubelbedrijven was het totaal aantal werkrachten op het einde van 1946 opnieuw tot zijn vóóroorlogs peil gekomen, met een lichte overschrijding wat de chemische industrie

betreft. De aandacht wordt tevens gevestigd op het feit dat in beide laatste bedrijfstakken sedert 1947 een gevoelige malaise heerst en dat, wanneer de jongste cijfers gekend zullen zijn, er hoogst waarschijnlijk een zeer aanzienlijke vermindering van de personeelssterkte zal uit blijken. Daarentegen zal de chemische industrie in de toekomst vermoedelijk een grote ontplooiing kennen en, naar alle waarschijnlijkheid, zal het aantal werkkrachten er verder toenemen.

Ten slotte kan men, wat sommige sectoren betreft, op eerste zicht tot een min of meer belangrijke vermindering van het personeel, in vergelijking met het jaar 1937, concluderen. Dit is het geval met de steenkolenmijnen, de steengroeven, de leder- en huidenindustrie, de kunstbedrijven en deze van precisie-instrumenten.

Bij de steenkolenmijnen moet er met een nieuw verschijnsel rekening gehouden worden, namelijk met een afkerigheidsverschijnsel van de zijde der eigen bevolking voor het mijnwerkersberoep; hierbij dient dan nog het feit gevoegd, dat tijdens de oorlog de van 1920 tot 1939 aangeworven buitenlandse arbeiders, meestal gedwongen, het land verlaten hebben.

Zoals men weet werd in 1945 aan het tekort aan werkkrachten verholpen door Duitse krijgsgevangenen in de kolenmijnen te werk te stellen; het aantal er van komt op de lijsten van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid niet voor. In 1946 en 1947 ging men over tot massale aanwervingen van buitenlandse mijnwerkers, zowel om de langzame maar aanhoudende vermindering van het aantal Belgische mijnwerkers te verhelpen, als om in de geleidelijke vervanging van de krijgsgevangenen te voorzien; thans zijn deze laatsten allen vervangen, zoals men kan vaststellen bij het doorlopen van de tabel, die de cijfers van de Algemene Directie van het Mijnwezen weergeeft, cijfers waarin de krijgsgevangenen begrepen zijn; ofschoon deze allen tijdens het jaar 1947 in vrijheid gesteld werden, heeft niettemin het aantal werkkrachten praktisch opnieuw het peil van einde 1946 bereikt. (1)

Indien dus de cijfers van 31 December 1946 lager blijken te liggen dan deze van 1937, geldt het hier slechts een schijnbaar verschil, vermits ze geen rekening houden met de krijgsgevangenen. Wanneer de cijfers van 1947 definitief zullen vastgelegd zijn, zal hieruit een vermeerdering van het aantal werkkrachten in vergelijking met de vóóroorlogse periode blijken, zulks dank zij de inzet van Italiaanse werkkrachten en de aanwerving van « verplaatste personen » in de loop van dit jaar. Een onderzoek van de door de Algemene Directie van het Mijnwezen opgemaakte statistieken bevestigt zulks ten volle.

De steengroevenindustrie heeft eveneens sedert het beëindigen van de oorlog over een tekort aan werkkrachten te klagen; dit tekort werd gedeeltelijk bestreden door de aanwerving van vreemde arbeiders en vermoedelijk zullen de gegevens van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid een werkelijke vermindering in verhouding tot 1937 aantonen.

De leder- en huidenindustrie is er niet in geslaagd haar vóóroorlogs peil weer te bereiken. Haar productie, zoals in hoofdstuk III uiteengezet wordt, ligt in 1946 en 1947 heel wat lager dan het in 1938 bereikte peil en dit niettegenstaande de vermeerdering van het aantal bedrijven; deze vermindering der productie is ongetwijfeld een gedeel-

(1) Men mag bovendien niet uit het oog verliezen, dat de cijfers van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid niet zonder meer met deze van de Algemene Directie van het Mijnwezen mogen vergeleken worden. Inderdaad, de eerste betreffen de *ingeschreven* mijnwerkers, dan wanneer de andere slechts met de op het werk *aanwezige* werklieden rekening houden. Wegens de bij deze categorie van arbeiders fel heersende afwezigheidsplaag (gemiddeld 15 % afwezig), bestaat er natuurlijk een zeer groot verschil tussen beide cijfers.

telijke verklaring van de vermindering van het aantal tewerkgestelden. Toch is het nodig er op te wijzen dat de gegevens van 1937 en 31 December 1946 in deze sector geenszins onderling vergelijkbaar zijn, want de statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid omvatten onder de rubriek « huiden en leder » de schoenindustrie niet, die bij de telling van 1937 er wel onder behoorde; thans wordt deze nijverheidstak, bij de categorie « Kledingbedrijven » ingedeeld. Deze wijziging alleen reeds verklaart een overheveling van 10.000 tot 15.000 werknemers van de ene sector naar de andere.

Wat nu de handelsbranches betreft, hier stelt men overal een vermeerdering van het te werk gesteld personeel vast, ofschoon niet overal in dezelfde mate : bij de verkoopsinrichtingen zien we een geringe toeneming in de personeelssterkte; daarentegen is bij de credietinstellingen, de hotelbedrijven en aanverwante ondernemingen het personeel veel talrijker geworden. Zoals men weet werden de credietinstellingen sedert het einde van de oorlog met allerlei administratieve werkzaamheden belast, waardoor de aanwerving van talrijke bedienden te verklaren valt.

Wat de hotels, spijshuizen, enz... betreft, moet men de verruiming hunner activiteit in 1946, althans voor een gedeelte, toeschrijven aan de aanwezigheid op ons grondgebied van talrijke manschappen der geallieerde legers. Afgaande op de werkloosheidsstatistieken stelt men in 1947 een vermindering vast van de in deze sector te werk gestelde arbeidskrachten.

B. — Voorgaande gegevens gelden, tenminste gedeeltelijk, als een rechtvaardiging van de algemene stijging van het peil dat men op het einde van 1946 ten opzichte van de vóóroorlogse periode kon waarnemen. Thans valt nog na te gaan waar de werkkrachten die deze toeneming mogelijk maakten, vandaan komen.

Vooreerst dient men de evolutie van de werkende bevolking, dit wil zeggen de inwoners van het Rijk tussen 15 en 65 jaar, in aanmerking te nemen : deze bevolking is van 5.627.078 personen op 31 December 1935 gestegen tot 5.803.758 personen op 31 December 1946 (Zie Hoofdstuk I). Zulks zou volstaan om een vermeerdering van het aantal werknemers met 40.000 in handel en nijverheid te verklaren, rekening houdend met het evenredig gedeelte der effectieven uit deze sectoren ten opzichte van de totale arbeidsbekwame bevolking.

Vervolgens is er de verminderde werkloosheid : het aantal volledig werklozen (de enige waarmede in onderhavig geval dient rekening gehouden, vermits de gedeeltelijk werklozen merendeels eveneens als gedeeltelijk tewerkgestelden geteld worden) bédroëg 124.669 in Februari 1937 en daalde tot 36.986 in December 1946.

Ten slotte mag men aannemen dat een zeker aantal personen, die vroeger geen bezigheid hadden (b. v. kleine renteniers, meisjes uit de gegoede standen, enz...) door de omstandigheden aangespoord werden om een betrekking te zoeken, maar het is natuurlijk niet doenbaar hun aantal in cijfers uit te drukken.

*
* *

Ten einde de in dit hoofdstuk vervatte informatiegegevens aan te vullen, past het naar de hierna volgende tabel te verwijzen, waarin de evolutie der tewerkstelling tot December 1947 aangegeven wordt voor zekere sectoren, waarvoor afzonderlijke statistieken bijgehouden worden, hetzij door de Algemene Directie van het Mijneuzen, hetzij door het Nationaal Instituut voor de Statistiek, of ook nog door beroepslichamen.

Evolutie der tewerkstelling in enkele belangrijke sectoren

	Steenkolenmijnen Boven- en ondergrondse arbeiders te zamen	Ijzerindustrie		Metaalverwerkende nijverheid		Industrie der non-ferro metalen	
		Arbeiders	Bedienden	Arbeiders	Bedienden	Arbeiders	Bedienden
1937 (27 Febr.)	—	36.323	4.587	131.400 (1)	21.144	—	—
1938 (jaar)	131.241	33.024	—	—	—	16.433	2.221
1946 Januari	133.816	31.648	4.703	128.555	22.607	10.541	2.116
Februari ...	133.901	32.744	4.844	131.331	22.807	11.033	2.152
Maart	132.955	32.782	4.816	131.740	22.816	11.410	2.194
April	132.117	33.376	4.925	130.848	22.900	11.598	2.220
Mei	129.127	33.402	4.977	120.837 (2)	—	11.961	2.345
Juni	131.121	34.317	5.009	127.866 (2)	—	12.053	2.288
Juli	128.787	34.608	5.096	134.045	—	12.480	2.306
Augustus ..	128.505	34.901	5.160	160.219	—	12.982	2.281
September ..	130.037	35.841	5.182	165.818	—	13.201	2.354
October ...	135.294	37.168	5.231	166.769	—	13.592	2.335
November ..	138.695	38.679	5.271	168.246	—	14.005	2.498
December ..	139.908	38.741	5.300	166.041	± 28.000	14.397	2.347
1947 Januari	140.748	39.389	5.339	168.026	—	14.915	2.364
Februari ...	138.438	39.541	5.370	169.828	—	15.234	2.375
Maart	141.002	40.151	5.405	176.890	—	15.391	2.396
April	143.080	40.101	5.411	178.880	—	15.542	2.328
Mei	143.270	40.186	5.429	179.484	—	15.556	2.323
Juni	137.313	40.158	5.441	181.475	—	15.592	2.328
Juli	138.277	39.924	5.317	181.032	—	15.875	2.372
Augustus ..	133.401	40.401	5.348	182.325	—	15.800	2.394
September ..	131.374	40.773	5.392	184.339	—	16.030	2.412
October ...	132.000	42.152	5.437	184.994	—	16.640	2.428
November ..	136.549	43.707	5.481	185.277	—	16.556	2.450
December ..	137.784	44.406	5.528	189.153	± 30.000	16.727	2.463

Wat de steenkolenmijnen betreft, werden hierboven passende opmerkingen geformuleerd. In het hoofdstuk dat over de productie handelt, zullen er desaan gaande aanvullende gegevens verstrekt worden. Het volstaat hier, er op te wijzen dat na een inzinkingsperiode, gaande van April tot September, waarin het aantal werknemers tot 12.000 gevallen was, de personeelssterkte sedertdien toegenomen heeft zonder echter helemaal het in het begin van dit jaar bestaande peil te bereiken. Maar het thans te werk gesteld personeel kan als betrekkelijk vast zijnde beschouwd worden, wat niet het geval was zolang een gedeelte der werkkrachten uit Duitse krijgsgevangenen bestond. Tevens valt er op te merken dat in hun vervanging voorzien kon worden zonder dat men hierbij op de wel enigszins gevreesde grote moeilijkheden gestoten is.

Wat nu de ijzerindustrie, de metaalverwerkende nijverheid en de industrie der non-ferro metalen betreft, wijzen de cijfers van 1947 nog op een zekere vooruitgang, maar in veel mindere mate natuurlijk dan in 1946. Meer inzonderheid wat de metaalverwerkende

(1) Het personeel der vormstaalgietereien en der gietereien niet inbegrepen (in December 1947 bedroeg het aantal werklieden dezer bedrijven 12.801).

(2) Onvolledige gegevens.

nijverheid betreft, dient de aandacht gevestigd op haar buitengewone uitbreiding. Van 1946 tot 1947 stijgt de getalsterkte van het arbeiderspersoneel van 131.000 tot 189.000 personen. Zulks zou voor een goed gedeelte de aangroei verklaren die in de statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid te noteren valt, wat de metaalnijverheid in haar geheel genomen betreft.

Kortom, de op deze vier bedrijfstakken betrekking hebbende afzonderlijke cijfers bevestigen de globale gegevens verstrekt door het Rijksfonds voor Maatschappelijke Zekerheid voor de eerste drie kwartalen van 1947.

De algemene vergroting van het volume der tewerkstelling sedert het beëindigen van de krijgsv verrichtingen lijkt derhalve een onloochenbaar feit te zijn. Deze uitbreiding had vooral in 1946 plaats. Het jaar 1947 was veeleer een stabilisatieperiode, ofschoon in bepaalde sectoren zoals de metaalverwerkende nijverheid en de ijzerindustrie, de personeelssterkte nog toegenomen heeft, zij het dan ook in een langzamer tempo. (1)

Zulks kan trouwens uitgelegd worden als een teken van een betere verdeling der werkkrachten, zonder dat er een nieuwe uitbreiding van het totaal volume der tewerkstelling heeft plaats gehad.

Aan de andere kant, wat de stand betreft die men op het einde van 1947 in zake conjunctuur bereikt heeft, blijken sommige sectoren in tegenstelling tot andere, waar dit nog niet het geval is, een vertraagde activiteit te boeken. In de loop dezer uiteenzetting werd hierop reeds gewezen. De statistieken der werkloosheid, waarover in navolgende afdeling zal gehandeld worden, zullen eveneens toelaten zich dienaangaande een mening te vormen.

AFDELING II. — EVOLUTIE DER WERKLOOSHEID.

Bovenstaande conclusies, betreffende de schommelingen in zake tewerkstelling, worden bevestigd door de werkloosheidsstatistieken, inzonderheid door de statistieken betreffende de volledige werkloosheid. Hieruit blijkt dat zowel in 1946 als in 1947 de werkloosheid tot een peil gedaald was dat zeer moeilijk zou kunnen overtroffen worden. De laatste twee maanden van 1947 laten reeds voorzien, dat deze gunstige toestand niet steeds zou kunnen behouden blijven.

Navolgende tabel en het daarbij gevoegd diagram geven een juist gedacht van de geringe werkloosheid tijdens het afgelopen jaar. Het daggemiddelde der volledig werklozen lag beneden 40.000 van April tot en met November; slechts in December bereikte het 57.000, d.w.z. iets meer dan 3 % van de onder het stelsel der Maatschappelijke Zekerheid vallende personen; toch gaat het hier om een vermeerdering van 20.000 volledig werklozen ten opzichte van December 1946. Wat nu het aantal onvolledig en toevallig werkloze personen betreft, dit bedroeg gedurende geheel het jaar meer dan het jaar te voren.

Ten slotte overtrof het totale aantal werklozen slechts gedurende de maanden Februari en December 5 % van het totale aantal verzekerde personen. Men mag niet uit het oog verliezen dat tussen 1930 en 1939, zelfs op de meest gunstige tijdstippen, het gemiddeld aantal gecontroleerde werklozen nooit beneden 160.000 lag, te weten 11 % van het gezamenlijke aantal loon- en weddetrekkenden.

(1) De statistieken betreffende het personeel der metaalverwerkende nijverheid maken echter een zeker voorbehoud noodzakelijk. Deze industrie omvat inderdaad een groot aantal zeer kleine bedrijven, waarvan de aansluiting bij « Fabrimétal » niet zonder moeilijkheden heeft plaats gehad. Vermoedelijk is de schijnbare vermeerdering van het totaal te werk gesteld personeel veeleer toe te schrijven aan nieuwe aansluitingen van werkgevers.

Evolutie der werkloosheid in 1946 en 1947

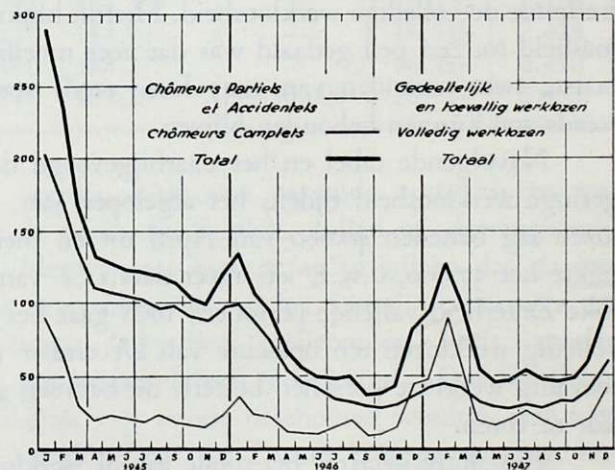
(Daggemiddelde der gecontroleerde werklozen)

T I J D V A K	Volledig werklozen	Gedeeltelijk werklozen	TOTAAL
1946 Januari	98.988	36.897	135.885
Februari	84.867	23.263	108.130
Maart	73.396	21.658	95.054
April	55.303	11.750	67.053
Mei	44.657	11.298	55.955
Juni	38.174	10.778	48.952
Juli	32.635	15.055	47.690
Augustus	30.637	18.905	49.542
September	26.937	9.768	36.705
October	26.076	11.128	37.204
November	28.647	14.744	43.391
December	36.986	43.756	80.742
1947 Januari	40.364	49.877	90.241
Februari	43.786	87.193	130.979
Maart	42.991	50.658	93.640
April	32.449	18.705	51.154
Mei	28.872	16.797	45.669
Juni	26.465	19.794	46.259
Juli	28.543	26.361	54.904
Augustus	27.891	20.846	48.737
September	29.963	15.513	45.476
October	30.913	16.829	47.742
November	39.984	21.124	61.108
December	57.079	40.192	97.271

Daggemiddelde der gecontroleerde werklozen

(duizenden werklozen)

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

Men kan derhalve, uit wat voorafgaat, besluiten dat tot op het einde van 1947 de arbeidsmarkt in een toestand van hoge spanning verkeerd heeft.

Men mag het zich evenwel niet ontveinzen dat deze toestand in de toekomst kan verslechteren, aangezien de werkloosheidskromme uiterst scherp reageert — zij het ook met enige vertraging — op de conjunctuurschommelingen; de tamelijk ernstige stijging der volledige werkloosheid in November en December, stijging die, ondanks de veel gunstiger weersomstandigheden, veel scherpere vormen aannam dan vorig jaar, duidde reeds een dalende tendens aan.

De gegevens betreffende de evolutie binnen het betrokken tijdsverloop, dienen aangevuld door een onderzoek naar de indeling der werklozen naar kunne, gewest, beroep en leeftijd.

Wat de werkloosheid in België kenmerkt, is de uiterste ongelijkheid dezer indeling. Dit blijkt ten overvloede uit de tweemaal 's jaars door het Steunfonds voor Werklozen gedane tellingen. Dit vraagstuk werd bijzonder uitgediept naar aanleiding van de telling op 14 Mei 1947. (1)

Op deze datum waren er 26.921 volledig werkloze mannen, te weten 85,7 % van het totaal; het aantal vrouwen bedroeg 4.501, te weten 14,3 %; dit laatste percentage lijkt iets lager te liggen dan het aandeel der loontrekkende vrouwen in verhouding tot de dito mannen.

De ongelijkheid in de gewestelijke indeling der werklozen, die reeds vóór de oorlog een vaststaand feit was, is sedertdien nog in aanzienlijke mate toegenomen. Dit uitzicht van het vraagstuk wordt bijzonder onderzocht in het hoofdstuk betreffende de regionale economie.

Wat de indeling der werklozen naar hun beroep betreft, komt men tot de bevinding dat het grootste aantal werkzoekenden (38,12 % der mannen en 19,44 % der vrouwen) tot de ongeschoolden behoort, d.w.z. tot degenen die geen enkel bepaald vak kennen. In de ongeschooldheid op beroepsgebied lijkt derhalve een hoofdoorzaak der werkloosheid te schuilen.

Ook de leeftijd schijnt van kapitaal belang te zijn op dit gebied, ten minste wat de mannen betreft. Inderdaad, 48,8 % der getelde mannelijke werklozen zijn ouder dan 50 jaar. Op dit gebied schijnt men zich in België nog niet de inspanningen te hebben getroost, die in vele landen gedaan werden om de bejaarde mannelijke werkkrachten op rationele wijze te gebruiken. Voor dit vraagstuk is er echter heel goed een oplossing te vinden; het Steunfonds voor Werklozen houdt zich trouwens op dit ogenblik ernstig met de studie van deze kwestie bezig.

Ten slotte, wanneer men de duur van de werkloosheid onderzoekt, komt men tot de bevinding dat 21,9 % der mannen en 33,6 % der vrouwen eerst sedert 1 maand op zoek zijn naar een werkgelegenheid; het aantal werklozen neemt af in verhouding tot de duur der werkloosheid, met uitzondering evenwel van de laatste groep mannelijke werklozen, degenen die reeds langer dan 24 maand zonder werk zijn : deze groep (2.259 eenheden) maakt alleen reeds 8 % van het totaal uit. Het betreft hier een kern werklozen die reeds lang stempelen en die men vrij zeker nooit tot een kleiner aantal zal kunnen herleiden.

Deze gegevens van de telling van Mei 1947 werden in het algemeen door de telling van November bevestigd. Alles bij mekaar genomen, komt men tot het besluit dat, op enige uitzonderingen na, de werkloosheid ten minste tot in November op een minimumpeil gehandhaafd bleef, peil dat practisch niet verder naar beneden kan gedrukt worden en waarin een belangrijk aantal werklozen begrepen is, voor wie de werkloosheid slechts een verschijnsel van voorbijgaande aard is.

De toestand schijnt zich van November af enigszins gewijzigd te hebben. Hierboven werd inderdaad reeds gezegd dat het daggemiddelde tijdens de laatste maand van

(1) Men vindt bovendien in het hoofdstuk betreffende de regionale economie een beknopte analyse van de gegevens van de telling van 14 November 1947.

Volledige werkloosheid in sommige beroepen

(op het einde der maand ingeschreven volledig werkloze werkzoekenden)

EINDE MAAND	Landbouw	Diamant- bedrijf	Bouw- bedrijf	Hout- nijverheid	Metaalver- werkende nijverheid	Textiel- nijverheid (productie)	Kleding- industrie	Leder- industrie	Voedings- nijverheid	Vervoer	Hotels, Spijshuizen	Huis- personeel	Bedienden	Onge- schoolden
1946														
December	1.667	3.239	3.378	1.206	2.262	1.599	540	512	1.506	2.480	1.171	626	1.589	13.613
1947														
Januari . .	1.645	3.013	3.558	1.526	2.187	1.519	636	416	1.591	2.492	1.202	588	1.576	13.484
Februari . .	1.876	3.944	4.088	2.091	2.394	1.564	695	540	1.614	2.601	1.274	647	1.547	14.578
Maart . .	1.420	4.008	2.354	1.808	2.149	1.483	603	480	1.652	2.488	1.283	742	1.542	12.873
April	1.026	3.238	1.511	1.581	1.800	1.349	522	431	958	2.192	1.198	663	1.529	10.772
Mei	575	3.151	1.087	1.521	1.546	1.228	476	377	813	2.070	1.057	605	1.479	9.245
Juni	855	2.695	1.182	1.525	1.469	1.239	690	544	777	1.915	985	507	1.624	8.851
Juli	755	2.092	1.365	1.695	1.607	1.269	983	832	786	1.953	904	479	1.697	9.257
Augustus . .	729	1.364	1.450	1.533	1.679	1.347	1.086	634	872	1.998	1.145	493	1.879	9.423
September	1.115	973	1.755	1.468	1.585	1.475	884	518	918	2.128	1.501	613	1.896	9.857
October . .	621	740	1.787	1.476	1.596	1.375	800	492	823	2.112	1.814	724	2.583	10.094
November	2.474	740	4.296	2.241	2.253	1.985	1.498	667	1.039	2.597	2.034	875	2.857	14.732
December	3.440	830	6.704	3.107	3.026	2.618	2.425	1.051	1.348	3.126	2.055	879	2.925	19.795

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

1947 20.000 eenheden meer bedroeg dan gedurende de hiermede overeenstemmende tijdspanne van het vorig jaar.

Nevenstaande tabel geeft een goed overzicht van de evolutie der volledige werkloosheid in bepaalde sectoren tijdens de laatste dertien maanden uit de behandelde periode.

Met uitzondering van het diamantbedrijf, waar een in 't oog vallende vooruitgang wordt vastgesteld, en van de voedingsnijverheid die door een zeer grote vastheid gekenmerkt is, afgezien van enige seizoenschommelingen, kennen alle in deze tabel vermelde industrieën een ernstige toeneming der volledige werkloosheid in vergelijking met einde 1946. De naar verhouding meest aan werkloosheid onderhevige sectoren zijn : de landbouw, het bouwbedrijf, de hout-, kleding- en lederindustrieën.

Een der meest typerende gevallen is dit van het bouwbedrijf. In deze sector telde men 6.704 volledig werklozen in December 1947, op een ogenblik waarop het weder uiterst zacht was, tegen slechts 4.088 in Februari van het zelfde jaar, wanneer er een strenge en aanhoudende vorst heerste.

Wat de cijfers aangaande de hout-, kleding- en lederbedrijven betreft, deze bevestigen de gegevens die men elders zal vinden in verband met de toestand in deze sectoren. Het lijkt wel paradoxaal dat, niettegenstaande de metaalverwerkende nijverheid gedurende geheel de loop van het jaar een vermeerdering van het aantal tewerkgestellten aangeeft, in deze sector tevens een zekere, ofschoon tamelijk lichte, vermeerdering van het aantal volledig werklozen wordt aangetroffen. (1)

Zo schijnt derhalve het jongste verloop der werkloosheid er op te wijzen dat het hoogtepunt der na-oorlogse periode van volledige tewerkstelling reeds van einde 1947 af voorbijgestreefd werd.

AFDELING III. — IN ZAKE TEWERKSTELLING GEVOERDE POLITIEK.

Na de bevrijding is het ongetwijfeld niet nodig geweest, in tegenstelling met wat men tijdens de oorlog gedacht had, speciale maatregelen tot bestrijding der werkloosheid te treffen. De werknemers, die tijdens de eerste maanden van 1945 zonder werk waren, konden er zonder grote inspanning vinden, hetzij in handels- of industriële bedrijven, hetzij in een of andere dienst der geallieerden. De zowat 300.000 krijgsgevangenen en politieke gevangenen, die na het staken der vijandelijkheden terugkeerden, konden weer vlug in 's lands bedrijvigheid ingeschakeld worden.

Het was dan ook niet nodig dat er van overheidswege ingegrepen werd om werkgelegenheden te doen ontstaan. Integendeel, van April 1945 af, zagen de overheidslichamen zich verplicht maatregelen te treffen tegen de gevolgen van een tekort aan werkkrachten, dat zich van dan af liet gevoelen.

Dit gaf aanleiding tot de wetgeving in zake burgerlijke mobilisatie van bedrijven en werknemers. Deze wetgeving werd weliswaar slechts op enkele sectoren van vitaal belang, zoals de steenkolenmijnen, toegepast, en het valt moeilijk te zeggen of ze de verwachte uitslagen opgeleverd heeft; maar ze droeg ongetwijfeld eensdeels het hare bij om de neiging tot stijging der lonen te remmen en anderdeels belette ze een zeker aantal werknemers uit de steenkolenmijnen hun werk te verlaten om een meer aantrekkelijk of voorlopig meer winstgevend beroep te zoeken.

Daarentegen was er nooit sprake van een gedwongen verdeling der werkkrachten over de diverse sectoren en, zoals hoger aangehaald, vertoonden deze werkkrachten een

(1) Een verklaring er voor kan men, naar het schijnt, vinden in het feit dat een zeker aantal werknemers uit de constructiebedrijven, wanneer zij werkloos worden, onder de categorie « Metaalverwerkende nijverheid » geteld worden. Dit geldt inzonderheid voor de electriciens.

neiging om zich op normale wijze te verspreiden over de verschillende bedrijfstakken, dit volgens de behoeften van deze laatste. Uitzonderingen deden zich nochtans voor.

De meest kenschetsende was deze der steenkolenmijnen. Vele Belgische werknemers, die vóór de oorlog het mijnwerkersberoep uitoefenden, verlieten na de bevrijding hun oud beroep. Bovendien vertoefden talrijke buitenlandse mijnwerkers, die tussen de jaren 1920 tot 1939 aangeworven werden, niet meer in België. De regering zag zich derhalve verplicht een reeks van maatregelen te treffen ten einde de toestand in de steenkolenmijnen te verhelpen. Eensdeels verschaftte de uitvaardiging van het mijnwerkersstatuut (inzonderheid in zake ziekte- en invaliditeitsverzekeringen, jaarlijks verlof, credieten voor woningbouw, enz.), aan dit beroep talrijke niet te versmaden voordelen. Verscheidene door de regering aangemoedigde loonaanpassingen werkten in dezelfde richting. Anderdeels werden 40.000 Duitse krijgsgevangenen van 1945 af in de steenkolenmijnen te werk gesteld. Vervolgens, aangezien men wist dat het hier slechts om een tijdelijke noodhulp ging, zorgde de regering, in samenwerking met het privaat initiatief, voor de aanwerving van buitenlandse werkkrachten. In 1946 werden er met Italië desbetreffende overeenkomsten gesloten en in 1947 met de Amerikaanse en Engelse bezettingsautoriteiten in Duitsland. In de eerste werd de aanwerving van 50.000 Italiaanse werknemers voorzien; de tweede hadden betrekking op het zenden naar België van ongeveer 20.000 « verplaatste personen » van verschillende nationaliteiten.

Dit programma werd niet zonder grote moeilijkheden uitgevoerd. Aanvankelijk vielen er namelijk van de aangeworven Italiaanse mijnwerkers een groot aantal weg : ongeveer 40 %.

(1) De huidige toestand is beter.

Gelet op de belangrijkheid van dit vraagstuk wordt hiernaast een tabel gegeven met de huidige indeling der mijnwerkers volgens nationaliteit (het gaat hier over het totaal aantal ingeschreven arbeiders).

Verdeling der mijnwerkers volgens nationaliteit

(Toestand op 31 Januari 1948)

NATIONALITEIT	Ondergrondse arbeiders	Bovengrondse arbeiders
1) Aantal Belgische mijnwerkers :	54.705	44.802
2) Aantal in de Belgische kolenmijnen te werk gestelde buitenlandse arbeiders :		
Duitsers.....	3.625	32
Noord-Afrikanen	3.265	84
Oostenrijkers	34	4
Spanjaarden.....	179	35
Fransen.....	198	325
Nederlanders	739	182
Hongaren	778	42
Italianen	31.283	1.778
Luxemburgers.....	30	20
Polen	12.375	649
Portugezen	28	3
Roemeniërs	50	5
Russen	1.471	55
Zwitsers	97	5
Tsjechen.....	646	64
Zuidslaviërs	1.059	48
Engelsen	19	20
Estlanders	298	11
Letten	435	21
Litauers	675	10
Oekraïners	3.722	74
Ontheemden	1.133	28
Totaal.....	63.227	3.510

(1) Inderdaad, sedert de bevrijding werden er 46.196 Italianen aangeworven, waarvan er thans nog 33.061 in de steenkolenmijnen te werk gesteld zijn (cijfer op 31 Januari 1948). Daarenboven zijn in dit laatste cijfer alle Italianen begrepen die vóór de oorlog in ons land gevestigd waren. Wat de « verplaatste personen » betreft, werden er 19.835 aangeworven, maar 5.148 er van, hetzij 26 %, hadden reeds op 31 December 1947 de mijn vaarwel gezegd.

Het ligt dus voor de hand, dat in zake buitenlandse werkkrachten de gevoerde aanwervingspolitiek, ondanks alle moeilijkheden, bevredigende uitslagen geboekt heeft, vermits ze toegelaten heeft de getalsterkte der in de kolenmijnen gebezigde werknemers weer tot het normale peil op te voeren. Daarentegen is het vraagstuk betreffende de kwaliteit dezer werkkrachten nog niet opgelost en anderdeels laat de aanwerving van Belgische mijnwerkers, ondanks alle genomen maatregelen, nog steeds veel te wensen over; inderdaad, het aantal er van daalde van 99.160 op 1 Januari 1946 tot 97.281 op 1 Januari 1948, maar vermoedelijk zou de toestand heel wat slechter geweest zijn indien de hierboven vermelde maatregelen niet waren genomen.

Uit wat voorafgaat blijkt dat de regeringspolitiek op het gebied der tewerkstelling hoofdzakelijk gericht was op een vraagstuk van uiterst dringende aard, namelijk dit betreffende de werkkrachten in de steenkolenmijnen.

Maar tevens dienen de inspanningen onderstreept die het Steunfonds voor Werklozen op de hem eigen gebieden aangewend heeft, namelijk de herscholing van een zeker aantal werkzoekenden en de beroepsvoogdij bij jonge werklozen.

Ten slotte past het hier even te herinneren aan de in 1947 doorgevoerde hervorming van het leerlingenwezen.

HOOFDSTUK III.

NIJVERHEIDSPRODUCTIE

Dit hoofdstuk handelt over de bedrijvigheid der voornaamste Belgische industrieën tijdens het verlopen jaar. Voor iedere sector zal — onder tabelvorm — een overzicht gegeven worden van de totale productie der laatste jaren vergeleken met deze van vóór de oorlog. De diagrammen zullen het verloop der maandelijksse productie tijdens de laatste twee jaren aangeven. (1)

I. — STEENKOLEN.

Van 1946 tot 1947 steeg de jaarlijkse productie slechts met 7 %; van 1945 tot 1946 bedroeg de stijging 44 %.

Op zichzelf beschouwd ligt er in deze cijfers niets abnormaals; maar het is een feit dat, in tegenstelling met wat in bijna alle overige nijverheidssectoren het geval geweest is, de kolenproductie haar vóóroorlogs peil nog niet heeft bereikt; in 1947 vertegenwoordigde zij nog steeds niet meer dan 82,5 % van de productie in 1938.

Zoals uit nevenstaande tabel blijkt is de achterstand vooral gelocaliseerd in de bekkens van Charleroi, Luik en het Centrum.

**Totale jaarlijkse productie
van steenkolen**

JAREN	Duizenden tonnen	% van de omvang in 1938
1938	29.585	100
1945	15.718	53
1946	22.779	77
1947	24.390	82,5

Jaarlijkse productie per bekken

(duizenden tonnen)

JAREN	Namen (2)	Bergen	Centrum	Charleroi	Luik	Kempen	Het Rijk
1938	394	4.899	4.256	7.977	5.523	6.536	29.585
1945	—	2.665	2.119	3.745	2.352	4.837	15.718
1946	—	3.565	2.974	5.377	3.609	7.254	22.779
1947	—	4.054	3.284	5.946	3.912	7.194	24.390

De grondoorzaak van deze achterstand is de ontoereikendheid der werkkrachten, die minder tot uiting komt in het aantal tewerkgestelden dan in hun kwaliteit. Inderdaad, ziehier het jaarlijks gemiddelde der gedurende de laatste drie jaren te werk gestelde arbeidskrachten, uitgedrukt in procent ten overstaan van het gemiddelde van 1938 :

(1) Wat de statistische bronnen betreft, wordt naar de diagrammen verwezen.

(2) Sedert 1942 werd het bekken van Namen gedeeltelijk bij dat van Luik en gedeeltelijk bij dat van Charleroi gevoegd.

Wat het gemiddelde van 1947 op ongunstige wijze beïnvloed heeft, is de vrijlating der Duitse krijgsgevangenen die sedert 1945 in de steenkolenmijnen te werk gesteld waren. De hieruit voortvloeiende vermindering der werkkrachten had plaats van Mei tot October; het laagste peil werd in September bereikt. Vergeleken met het in April geboekte maximum is de tegenstelling opvallend.

In de steenkolenmijnen te werk gestelde arbeidskrachten

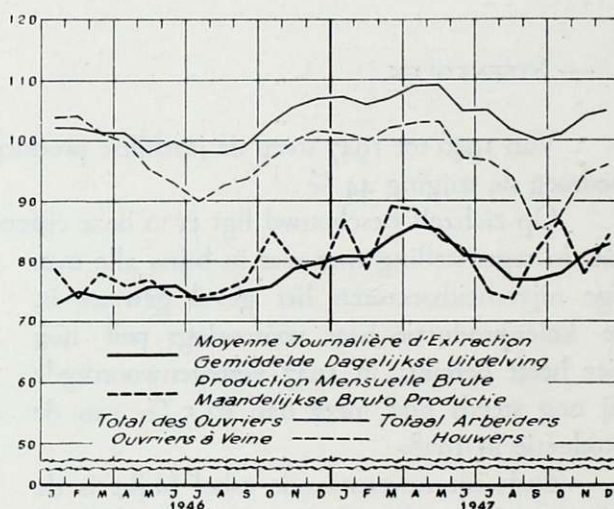
(1938 = 100)

JAREN	Kolenhouwers	Totaal der ondergrondse arbeiders	Ondergrondse en bovengrondse arbeiders te zamen
1945	63,3	69,6	75,9
1946	97,5	101,1	101,6
1947	97,3	103,4	105,0
April 1947	103,4	109,7	109
Sept. 1947	90	96,2	100,1

Steenkolen

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Ministerie van Energie en Brandstof.

Op het ogenblik van hun vertrek hadden de krijgsgevangenen een tamelijk hoge graad van beroepsbekwaamheid verworven en hun rendement bij het houwen moest bijna in niets onderdoen voor dit van de vrije houwers. Het bereikte, namelijk in April 1947, 86 % van het rendement der overige kolenhouwers. Toen bedroeg het aantal als kolenhouwers ingeschreven krijgsgevangenen 6.600 (waarvan er gemiddeld 5.100 op het werk verschenen); hun productievermogen bedroeg derhalve 24 % van het totaal der gemiddelde dagproductie. Men dient hier aan toe te voegen dat er op einde October nog 272 ingeschreven krijgsgevangenen (waarvan er gemiddeld 161 op het werk verschenen) overbleven; hun productie bedroeg nog slechts 0,8 % van de gemiddelde totale productie.

Het valt dus gemakkelijk te begrijpen dat van Mei tot October het totaal rendement geslonken is. De krijgsgevangenen werden vervangen door buitenlandse arbeiders die niet de minste ervaring in het mijnwerkersvak hadden (eensdeels Italianen, anderdeels « verplaatste personen », afkomstig uit de Amerikaanse en Britse bezettingszones in Duitsland). Zo had er dan ook een onderbreking plaats van de tot op dat ogenblik verwezenlijkte vooruitgang in het gemiddeld rendement der kolenhouwers; dit rendement blijft steeds ver beneden het peil van 1938 zoals blijkt uit navolgende gegevens :

Anderdeels woedde de afwezigheidsplaag zeer erg gedurende het ganse jaar 1947 : gemiddeld 20 tot 25 % bij de kolenhouwers. (1)

Sedert October echter is de algemene strekking gekeerd : Het aantal tewerkgestelden heeft opgehouden te verminderen en er valt zelfs een lichte verhoging aan te stippen (2); het rendement is verbeterd en de productie der laatste maanden van bedoeld jaar was meer bevredigend.

Rendement der kolenhouwers

(maandelijks gemiddelde
van 1938 = 100)

J A R E N	%
1946	77,5
1947	83,6

★
★★

De benutting van de alhier gedolven en van de ingevoerde steenkolen geschiedde overeenkomstig een door de Interministeriële Economische Commissie uitgewerkt prioriteitsprogramma. De uitvoering van dit programma wordt aan het « Verdelingsbureau Kolen » toevertrouwd. Tijdens bedoeld jaar was het niet mogelijk de voorziene toewijzingen integraal te leveren; zulks was het geval voor enkele industriële sectoren, voor de huisbrand en voor de ambachtskolen. Anderdeels lijken sommige contingenten ontoereikend. Maar over het geheel genomen ontstonden er geen onoverkomelijke moeilijkheden.

Wat nu de in- en uitvoer betreft, die nog steeds onder het toezicht van de « European Coal Organisation » (E.C.O.) geschiedt, valt er een aanzienlijke vooruitgang tegenover 1946 te boeken.

Er dient ten slotte aangestipt, dat het aan de steenkolenmijnen — naar aanleiding van de in Maart 1947 opgetreden stijging der kolenprijzen — opgelegde compensatiestelsel, in September gewijzigd werd ter gelegenheid van de afschaffing der regeringssubsidies. Hierna volgt de evolutie van het indexcijfer van de gemiddelde kolenprijs :

In- en uitvoer van steenkolen

(tonnen)

J A R E N	Invoer	Uitvoer
1946	2.893.004	184.955
1947	4.602.635	1.515.259

Gemiddelde prijs der steenkolen

(1936-38 = 100)

September 1944 tot Maart 1945	242
Juli 1946	362
Maart 1947	475

Ondanks deze aanzienlijke prijsstijging zijn de problemen in zake kolenprijzen, rentabiliteit der steenkolenmijnen en hun wederuitrusting nog niet volledig opgelost. Het ware onjuist te beweren dat het rentabiliteitsvraagstuk geen invloed op de omvang van de productie zou uitoefenen. In deze sector is het onderling verband tussen de rentabiliteit en de productie uiterst nauw.

II. — COKES, GAZ, ELECTRICITEIT.

De globale evolutie van deze drie aanverwante sectoren verliep, over het algemeen, op een zeer bevredigende wijze. Zij werd hoofdzakelijk door de kolentoewijzingen aan de betrokken bedrijven bepaald. In onderstaande tabel worden deze toewijzingen vermeld met daarnaast de productie- en distributiecijfers.

(1) Dit percentage is gelijk aan de verhouding van het verschil tussen het aantal ingeschrevenen en aanwezigen tot het totaal aantal ingeschrevenen.

(2) Zie het hoofdstuk « Tewerkstelling ».

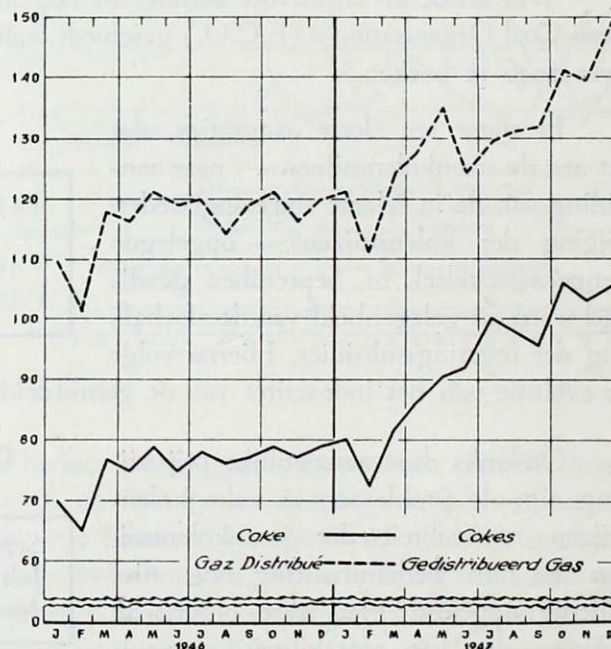
Productie en distributie van energie

J A R E N	COKES EN GAS			ELECTRICITEIT	
	Productie	Distributie	Kolen- toewijzingen	Productie	Kolen- toewijzingen
	Cokes (1.000 t)	Gas (1.000 m ³)	(1.000 t)	(1.000 kWh)	(1.000 t)
1938	5.107	687.272	6.694	5.278.171	1.808 (2)
1945	2.039	443.398	—	4.524.700	—
1946	3.860	800.005	5.491 (1)	6.243.265	3.173
1947	4.730	897.302	6.710 (1)	7.212.292	3.790

De cokesproductie bleef voor het ganse jaar 1947 beneden de vóóroorlogse productieomvang : 92,6 % van de hoeveelheid in 1938 voortgebrachte cokes tegen 76,6 % in 1946. Maar men mag niet over het hoofd zien dat de maandelijkse productie de 100 % van October 1947 af overschreden heeft, zodat men kan zeggen dat de vooruitzichten uitstekend zijn.

Productie van cokes en distributie van gas

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Ministerie van Energie en Brandstof.

Verder dient er nog aangestipt dat sedert Maart 1947 de Belgische cokesfabrieken cokes tegen maakloon voor rekening van Frankrijk produceren en dat het op deze wijze bekomen gas ten voordele van 's lands bedrijfsleven aangewend wordt. Anderdeels ontvangt België sedert Mei een door de E.C.O. toegewezen bijkomend kolencontingent ten einde stikstof voor rekening der F.A.O. te leveren.

Wat het in de cokesfabrieken te werk gesteld personeel betreft, dit is tot gemiddeld 4.087 werknemers gestegen. Zulks betekent 108,3 % in vergelijking met 1938

(1) Gedeeltelijk kolen van Amerikaanse herkomst.

(2) Het cijfer heeft slechts op de inlandse kolen betrekking en houdt geen rekening met de private electriciteitscentrales.

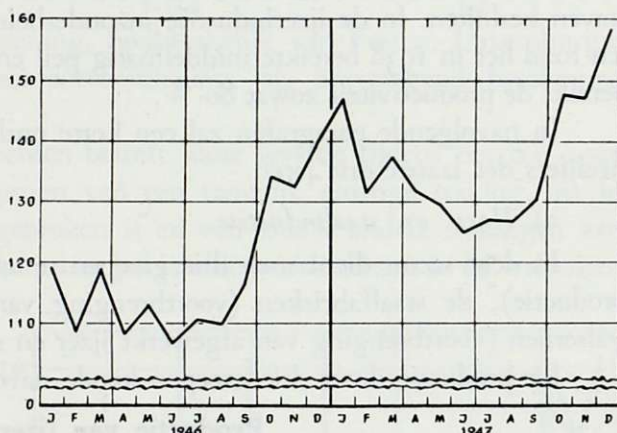
(tegen 100 % in 1946 en 75 % in 1945), en wijst op een geringe productiviteit; deze kan op 85 % van haar vóóroorlogs peil geraamd worden.

Normalerwijze volgt de gasdistributie de cokesproductie, rekening houdend met het voor de stikstoffabricage en voor de ijzerindustrie bestemd gas. Nochtans komt men tot de bevinding dat de gasdistributie thans een veel hoger peil bereikt heeft dan in 1938 : ongeveer 130,6 % (in 1946 bereikte de distributie 116,4 % van het quantum van 1938; in 1945, 64,5 %). Deze grote ongelijkheid ligt aan de noodzakelijkheid waarin men zich bevindt om in ruimere mate de gestegen behoeften van de private sector te dekken.

Wat de electriciteitsvoortbrenging betreft, uit bovenstaande tabel blijkt dat in deze sector het vóóroorlogs peil eveneens ver overtroffen werd : 136,6 % in 1947, 118,3 % in 1946 en 85,7 % in 1945. Het grootste gedeelte van deze toeneming komt voor rekening van de bij de « Unie der Belgische Electriciteitsbedrijven » aangesloten private ondernemingen. De industriële centrales, aangesloten bij de « Vereniging der industriële Electriciteitscentrales », zagen hun electriciteitsvoortbrenging niet in dezelfde mate toenemen. Zulks valt namelijk te verklaren door het feit dat hun stroomvoortbrenging in de eerste plaats verband houdt met de graad hunner industriële bedrijvigheid, terwijl deze der distributiecentrales de behoeften der verbruikers dient te volgen. Wat nu de stroomvoortbrenging der bij de « Unie van Steden en Gemeenten » aangesloten gemeentebedrijven betreft, deze heeft eveneens het vóóroorlogs peil overtroffen, maar haar aandeel in de totale voortbrenging is niet zeer aanzienlijk.

Electrische energie

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Ministerie van Energie en Brandstof.

Ten slotte kan er nog op gewezen worden dat er in 1947 elektrische stroom uit Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Groothertogdom Luxemburg ingevoerd werd, terwijl er anderdeels (ofschoon in veel mindere mate) naar de drie laatstgenoemde landen stroom uitgevoerd werd.

III. — METAALNIJVERHEID.

Deze nijverheid omvat, zoals men weet, drie wel onderscheiden takken : de ijzer- en staalnijverheid, de industrie der non-ferro metalen en de metaalverwerkende nijverheid. Het is één der belangrijkste, der meest vooruitstrevende en der voorspoedigste sectoren van 's lands bedrijfsleven. Zijn belangrijkheid kan men afmeten onder meer uit het aantal in deze industrie te werk gestelde arbeiders. Ziehier de desbetreffende cijfers.

Tewerkstelling in de metaalnijverheid

J A R E N	OP HET EINDE VAN HET JAAR TE WERK GESTELDE ARBEIDERS			
	IJzer- en staalindustrie	Industrie der non-ferro metalen	Metaalverwerkende nijverheid (1)	TOTAAL
1938	33.035	16.433	± 132.000	± 181.468
1945	30.318	10.401	122.617	163.336
1946	38.741	14.397	166.041	219.179
1947	44.406	16.737	189.153	250.286

Zoals het reeds in het hoofdstuk handelend over de tewerkstelling werd aangestipt, heeft het aantal werknemers der metaalindustrie in 1947 een hoger cijfer bereikt dan in 1938. Nochtans blijkt de personeelsterkte vooral in de ijzer- en staalindustrie te zijn toegenomen. Wat de industrie der non-ferro metalen betreft, werd het totaal aantal tewerkgestellten van 1938 niet overtroffen en zelfs moet men in de zinksector een onvoldoend aantal werkkrachten constateren (2). Wat de metaalverwerkende nijverheid betreft, bieden de vóóroorlogse cijfers geen voldoende waarborg van betrouwbaarheid, evenals deze van 1945 en 1946 om redenen uiteengezet in voorgaand hoofdstuk II; toch lijkt er werkelijk sedert de oorlog een aanzienlijke stijging van de tewerkstelling te hebben plaats gegrepen.

Wanneer men de cijfers der tewerkstelling met de productiecijfers vergelijkt, moet men tot een zekere daling van de productiviteit ten opzichte van de vóóroorlogse maatstaven besluiten. In de ijzerindustrie inzonderheid schijnt de productiviteit te schommelen rond het in 1938 bereikte middelmatig peil en bij de industrie der non-ferro metalen bereikt de productiviteit zowat 80 %.

In navolgende paragrafen zal een korte ontleding gegeven worden van de productiecijfers der laatste drie jaren.

a) IJzer- en staalindustrie.

In deze sector dient men drie groepen te onderscheiden : de hoogovens (gietijzerproductie), de staalfabrieken (voortbrenging van ruw staal en van vormstaal) en de walserijen (voortbrenging van afgewerkt ijzer en staal).

De productie dezer drie groepen kende navolgend verloop :

Productie van ijzer en staal

J A R E N	HOOGOSENS		STAALFABRIEKEN		WALSERIEN	
	In bedrijf op het einde van het jaar	Gietijzer (1.000 t)	Ruw staal (1.000 t)	Staalvorm- gietsel (1.000 t)	Afgewerkt staal (1.000 t)	Afgewerkt ijzer (1.000 t)
1937 (3)	47	3.804	3.777	85	2.890	45
1938 (3)	35	2.426	2.212	67	1.762	42
1945	22	728	704	33	614	18
1946	31	2.171	2.227	57	1.782	33
1947	37	2.820	2.821	64	2.329	31

(1) Sommige kleine bedrijven niet inbegrepen.

(2) Het betreft hier een erg ongezond bedrijf.

(3) Aangezien 1938 eerder een slecht jaar was voor de ijzer- en staalnijverheid, uit hoofde van de door het International Staalcarter opgelegde productiebeperkingen, heeft men het geraadzaam geacht de cijfers van 1937 als vóóroorlogse vergelijkingscijfers te geven.

Vergeleken met 1938 is de productie van 1947 ongetwijfeld bevredigend. Maar in vergelijking met een voor deze sector normaler jaar dan 1938, stelt men daarentegen een zekere achterstand vast. Zulks is uitsluitend aan de ontoereikende cokesleveringen te wijten. Inderdaad de cokesleveringen aan de ijzer- en staalfabrieken bedroegen in 1947 2.160.465 ton (slechts 1.712.477 ton in 1946), terwijl deze industrie in 1937 meer dan 3.000.000 ton gebruikte. Evenwel, met het oog op de dringende behoeften, werd er een ernstige poging gedaan om tegemoet te komen aan het tekort van de cokesvoorziening door een doelmatiger gebruik der brandstof alsmede door een groter verbruik van schroot en rijke ertsen van Zweedse herkomst. Op deze wijze is men er in geslaagd de « mise au mille » van 950 kg in 1937 tot ongeveer 750 kg te verminderen.

IJzer- en staalnijverheid

(gemiddelde 1938 = 100)

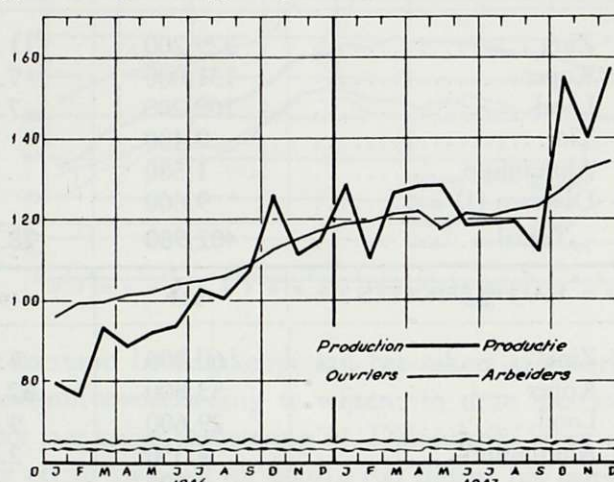
Bronnen :

Productie :

Berekeningen gedaan aan de hand van gegevens verstrekt door het Ministerie van Energie en Brandstof.

Arbeiders :

Nationaal Instituut voor de Statistiek.

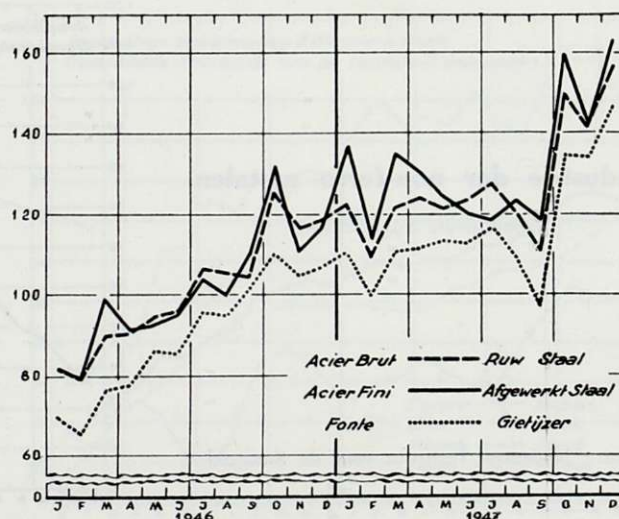

In het algemeen kan de ertsvoorziening, hoofdzakelijk van Franse, Luxemburgse en Zweedse herkomst, alsmede de schrootvoorziening, als bevredigend beschouwd worden.

Wat de toestand in zake werkkrachten betreft, deze leverde tijdens het jaar 1947 geen bijzondere moeilijkheden op, afgezien van een tamelijk ernstige staking, die in September in de Luikse omgeving uitgebroken is en van enkele andere stakingen van minder belang. Er valt ook een zeker tekort aan geschoolde werkkrachten in de walsereien waar te nemen.

IJzer- en staalnijverheid

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Ministerie van Energie en Brandstof.

Tot in October bleef de distributie van ijzer- en staalproducten gecontingenteerd ten einde een bevredigende voorziening van de binnenlandse markt mogelijk te maken. Van dat ogenblik af heeft de verhoogde productie echter toegelaten de contingentering

af te schaffen en de uitvoer vrij te geven. De ijzer- en staalindustrie heeft zodoende het voordeel genoten van de zeer gunstige marktoestand, inzonderheid dank zij haar korte leveringstermijnen.

b) *Industrie der non-ferro metalen.*

In navolgende tabel wordt een samenvatting gegeven van de evolutie dezer nijverheid sedert 1945 vergeleken met de toestand in 1938 :

Productie van non-ferro metalen

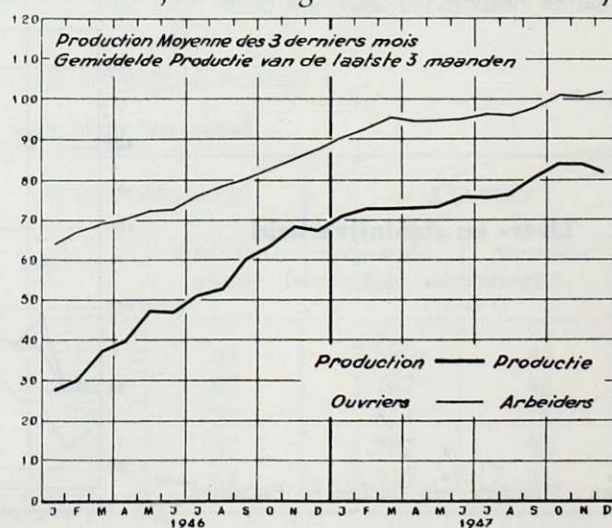
(tonnen)

RUWE PRODUCTEN	1938	1945	1946	1947
Zink	229.200	11.050	85.385	133.012
Koper	131.000	7.700	87.281	131.680
Lood	102.200	7.867	24.477	40.520
Tin	9.400	652	2.921	14.145
Aluminium	1.580	351	1.832	1.865
Diversen (1)	9.600	707	2.291	3.349
Totaal	482.980	28.327	204.188	324.571
HALFFABRIKATEN	1938	1945	1946	1947
Zink	60.800	8.798	42.794	49.526
Koper	53.800	22.899	62.620	87.620
Lood	29.600	9.451	21.651	25.440
Aluminium	4.350	2.951	5.120	5.630
Tin	925	919	2.536	1.724
Diversen (1)	120	22	205	139
Totaal	149.595	44.553	134.926	170.079

De productie van non-ferro metalen schijnt, in het algemeen, op een lager peil te liggen dan in 1938, maar uit bovenstaande gegevens blijkt ook de afgetekende reoriëntering naar een meer afgewerkte productie : in 1947 hebben de halffabrikaten 117,6 % van de overeenstemmende productie van 1938 bereikt (2), terwijl de fabricage van ruwe producten slechts 67,5 % van de productie van dit jaar bedroeg. Deze toestand kan zijn

Industrie der non-ferro metalen

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Deze post omvat o. m. antimonium, cadmium, cobalt, nikkel, enz., doch goud, zilver of platina niet.

(2) Het feit dat de maandelijkse cijfers op een zekere vermindering van het totaal gewicht der productie wijzen, dient niet als een abnormaal verschijnsel, maar veeleer als het resultaat van een hogere graad van afwerking beschouwd (voornamelijk wat het koper betreft).

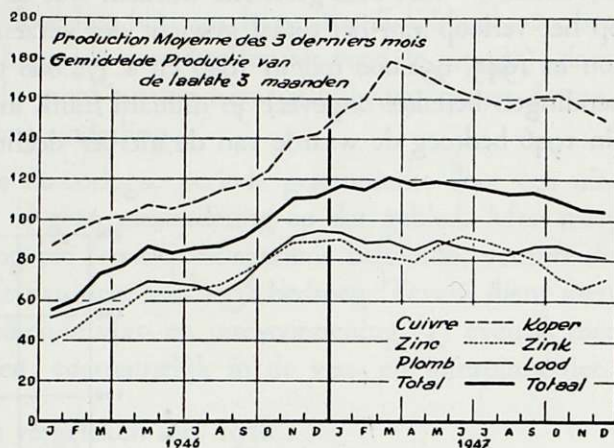
verklaring vinden in het feit dat men getracht heeft de kolentoewijzingen zo veel mogelijk te valoriseren.

De voor de bedrijvigheid van deze industrietak, in haar geheel, waargenomen achterstand (welke slechts ongeveer 80 % van het peil van 1938 bereikt) valt in de sectoren van het zink (vooral wat de ruwe producten betreft) en van het lood te situeren.

Industrie der non-ferro metalen Ruwe producten

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In de sector van het zink is deze toestand hoofdzakelijk aan het tekort aan werkrachten en aan de ontoereikende brandstoffenvoorziening te wijten; in deze toestand trad slechts geleidelijk in de loop van het jaar enige verbetering in. Desondanks steeg de productie van 27.478 ton gedurende het eerste kwartaal tot 40.614 ton tijdens het laatste kwartaal van bedoeld jaar.

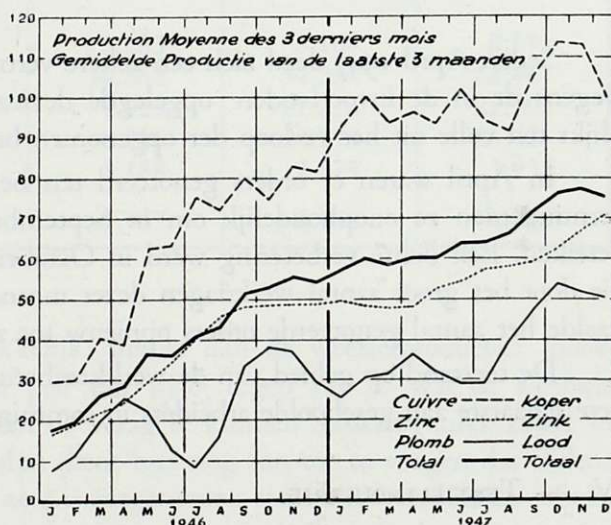
Wat de loodproductie betreft, afgezien van een tekort aan werkrachten, deze werd vooral in haar opbloei belemmerd door een gebrekkige ertsinvoer die zelf veroorzaakt werd door een algemene schaarste op dit gebied.

In de kopersector is de toestand ongetwijfeld als gunstig te beschouwen, voornamelijk in zake halffabrikaten waar tijdens bedoeld jaar verbeterde afwerkingsmethodes werden toegepast.

Industrie der non-ferro metalen Halffabrikaten

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De tinproductie heeft zich eveneens op merkwaardige wijze ontwikkeld, inzonderheid dank zij de door de kolonie verzekerde cassiteriet-voorziening.

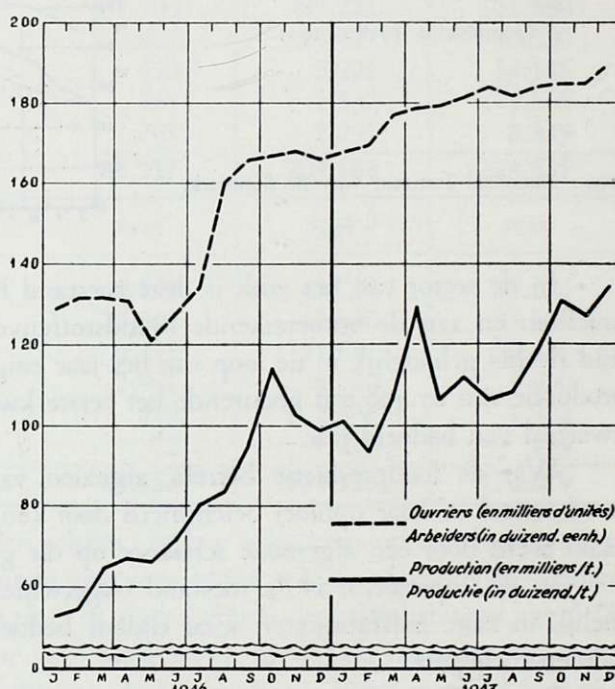
Het past ten slotte met nadruk het belang te onderstrepen dat de industrie der non-ferro metalen voor de uitvoer, vooral naar de landen met harde deviezen, biedt.

c) *Metaalverwerkende nijverheid.*

De algemene evolutie van deze sector — de belangrijkste der Belgische metaalnijverheid — kan best geschetst worden, wat de laatste drie jaar betreft, door te wijzen op het verloop van het totaal gewicht der verzendingen. Dit bedroeg ongeveer 500.000 ton in 1945, 952.000 ton in 1946 en 1.372.000 ton in 1947. De totale waarde der verzendingen bereikte ongeveer 30 milliard frank in 1947, waarvan 30 % werd uitgevoerd (in 1946 bedroeg de waarde van de uitvoer slechts 5 milliard frank).

Metaalverwerkende nijverheid

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid.

Sedert April 1947 deed zich een zekere vertraging in de productietoename voelen wegens de in de invoerlanden opgelegde deviezenbeperkingen. Dit vertraagd tempo blijkt ten volle uit het verloop der opgenomen bestellingen.

In April waren er orders genoteerd ten belope van 3.333 miljoen frank; nadien verminderden ze onophoudelijk om in September nog slechts 2.511 miljoen frank te bereiken. Een lichte verbetering werd in October waargenomen (2.886 miljoen frank), die door het groot aantal werkdagen dezer maand kan verklaard worden; in December daalde het aantal genoteerde orders opnieuw tot 2.749 miljoen frank.

De toestand op gebied van de werkkrachten bleek bevredigend ofschoon er een zekere schaarste aan geschoolde arbeiders in sommige sectoren te bespeuren viel.

IV. — TEXTIELINDUSTRIE.

De Belgische textielnijverheid, de tweede uitvoernijverheid van België (15 % van de totale uitvoer) wordt gekenmerkt door de zeer grote verscheidenheid der door haar vervaardigde artikelen. Ze maakt een der meest volledige industrietakken van ons

land en zelfs van de gehele wereld uit. Inderdaad, dan wanneer de meeste landen zich in één enkele of ten hoogste in enkele artikelen gespecialiseerd hebben, levert België zowel in garens als in weefsels de volledige reeks der uit katoen, wol, vlas, jute en kunstzijde vervaardigde producten. De breigoederen-, confectie- en kantnijverheid hebben eveneens een hoog ontwikkelingspeil bereikt. Men mag nochtans niet uit het oog verliezen dat de textielnijverheid uiterst gevoelig is voor conjunctuurschommelingen en dat deze gevoeligheid nog verhoogd wordt door het feit van haar afhankelijkheid van het buitenland (zowel voor de levering van bepaalde grondstoffen als voor de uitvoer), door de veranderlijkheid der mode en door de grote substitutiemogelijkheden tussen de textielgoederen (en enkele nieuwe producten) onderling.

In het algemeen genomen was de na-oorlogse periode gekenmerkt door een uitgesproken heropleving en het jaar 1947 is geen uitzondering op dat gebied. Men mag zelfs beweren dat laatstgenoemd jaar nog tot een expansieperiode behoorde, vermits de globale bedrijvigheid 112 % ten opzichte van deze van 1938 bedroeg. Tevens dient men nog rekening te houden met de ontoereikende vlas- en jutevoorziening (1) evenals met de moeilijkheden in zake arbeidskrachten, voornamelijk in de vlas- en jutespinnerijen.

Ziehier de evolutie der laatste jaren vergeleken met 1938 :

Textielproductie

(tonnen)

OMSCHRIJVING	1938	1945	1946	1947
<i>Spinnerijen :</i>				
Vlas	8.241	3.590	8.512	9.279
Katoen	75.075	22.115	69.328	81.258
Wol.....	25.788	9.076	33.469	42.341
Jute	50.690	11.349	34.226	36.511
<i>Weverijen :</i>				
Vlas	9.041	3.583	8.164	8.591
Katoen	49.488	16.658	54.334	68.467
Wol.....	15.600	7.925	22.218	22.502
Jute	29.723	8.716	24.274	26.425
Rayonne	2.740	1.188	2.575	3.932
<i>Breigoedfabrieken</i>	8.652	1.937	6.905	8.243

De garensproductie bedraagt betrekkelijk minder dan de weefselproductie; inderdaad ze bereikt slechts 106 % van haar peil van 1938, tegen 122 % wat de weefsels betreft. Ze was trouwens ontoereikend om de vraag te kunnen dekken (zulks zowel in het buitenland als in het binnenland). Men dient hier nog aan toe te voegen dat tijdens bedoeld jaar de vraag naar kamweefsels zeer is toegenomen ten koste van kaardweefsels. Zulks heeft natuurlijk de productie der spinnerijen naar gewicht beïnvloed, aangezien

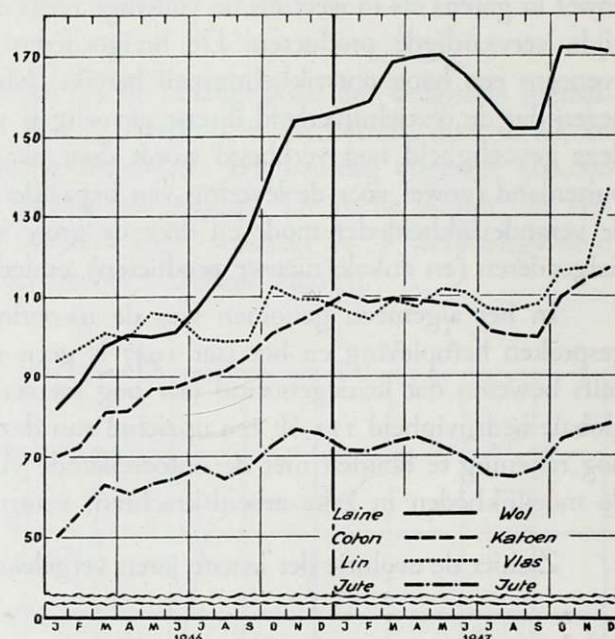
(1) De vlasoogst was onbevredigend. Wat de jute betreft, de uitvoer er van werd door de regering van Indië gecontingenteerd om reden van onvoldoende voortbrenging.

kamgarens lichter en dunner zijn. Ten slotte hadden de spinnerijen onder een zekere schaarste aan geschoolde vrouwelijke werkkrachten te lijden.

Textielproductie Spinnerijen

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

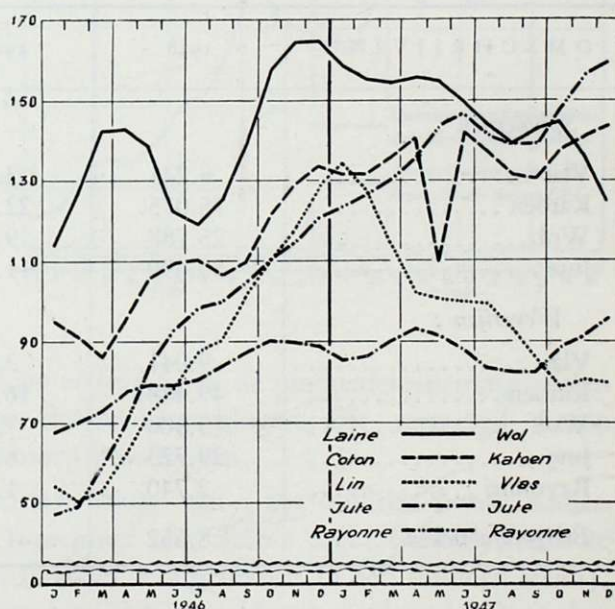

Wat de weverijen betreft, hebben zekere ongunstige voortekenen zich tijdens bedoeld jaar vertoond.

Textielproductie Weverijen

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De beperkingspolitiek van verschillende invoerlanden, waarop, op verscheidene plaatsen van onderhavig verslag, de aandacht gevestigd wordt, is er oorzaak van dat de Belgische weverijen van dag tot dag met meer moeilijkheden te kampen hebben om afzetgebieden te vinden.

Dit vraagstuk is des te ernstiger daar de binnenlandse markt verzadigd is. Bovendien deed de concurrentie der plastische weefsels zich eveneens gevoelen. De vooruitzichten lijken derhalve op het einde van 1947 vrij onzeker.

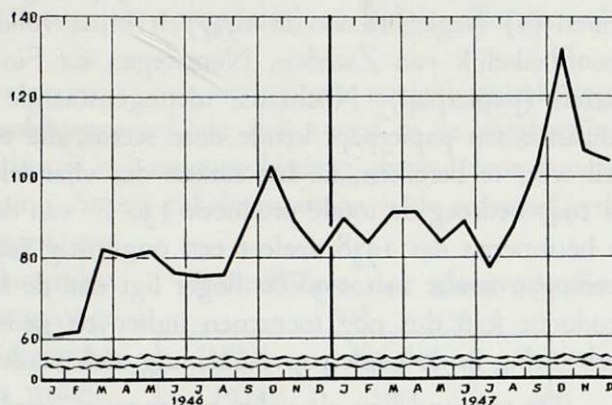
De breigoednijverheid heeft anderdeels gedurende bedoeld jaar slechts op ongeveer 95,2 % van haar rendement in 1938 gewerkt. De toestand is zeer ernstig voor de kousen-

fabrikanten, aangezien de katoenen, kunstzijden of zijden kousen meer en meer door nylonkousen vervangen worden en de Belgische producenten zich praktisch geen nylon-garens kunnen aanschaffen.

Textielproductie

Breigoederen

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

V. — LEDER- EN SCHOENINDUSTRIE.

De sector der ledernijverheid is een dergene die een uitzondering zijn op de tijdens het jaar 1947 waargenomen algemene opbloei.

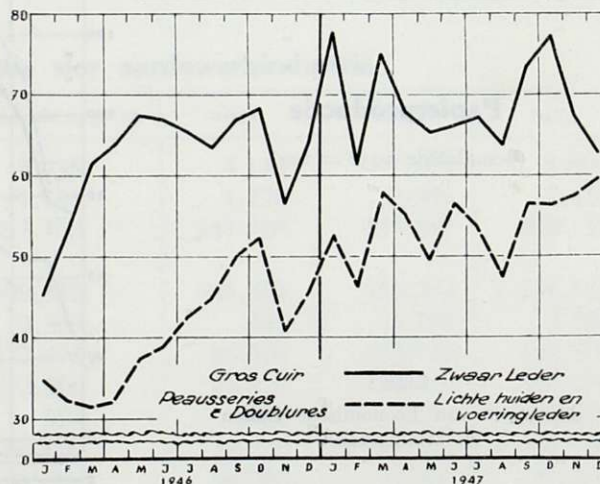
Van alle Belgische bedrijfstakken is het degene die bij het economisch herstel na de oorlog de belangrijkste achterstand opliep; zijn rendement bereikt slechts 69 % van het peil van 1938. Zijn toestand is nauw verbonden met deze der schoenindustrie. Welnu deze laatste is wegens interne structuurgebreken (1) niet bij machte om aan de buitenlandse concurrentie, zowel op de binnenlandse markt als wat de export betreft, het hoofd te bieden. Deze industrie zag zich derhalve verplicht haar productie te remmen en de leerlooierijen hebben wegens dit feit een gedeelte van hun binnenlands afzetgebied verloren, terwijl ze anderdeels hoe langer hoe meer met uitvoermoeilijkheden af te rekenen hadden. Bovendien zijn de huidenprijzen op een te hoog peil gebleven. Zulks legt het moeizame op dreef komen van de ledernijverheid, zoals dit uit nevenstaande tabel blijkt, voldoende uit.

Lederproductie

JAREN	Zwaar leder	Licht leder
	(tonnen)	(1.000 vierk. voeten)
1938	13.200	61.512
1945	2.978	8.326
1946	8.193	24.798
1947	9.092	33.294

Ledernijverheid

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) De versnippering der productie over meer dan duizend kleine ondernemingen (tegen ongeveer zeshonderd vóór de oorlog), de veroudering der installaties, de hoge stand der lonen en der leergelden, zonder dan nog de kwaliteitseisen der cliënteel in aanmerking te nemen, dit alles verklaart de hoge kostende prijzen dezer industrie.

VI. — PAPIERINDUSTRIE.

Deze nijverheidstak, waarin in 1947 ongeveer 20.000 werknemers tewerkgesteld waren (1) (tegen 18.000 in 1937) is bijna volkomen van het buitenland afhankelijk (hoofdzakelijk van Zweden, Noorwegen en Finland) wat de grondstoffenvoorziening betreft (papierpap). Nochtans, niettegenstaande deze afhankelijkheid en de wereldschaarste aan papierpap, kende deze sector, die een der eerste was om zijn vóóroorlogs peil weer te bereiken, na het staken der vijandelijkheden een uiterst vlugge herleving. In 1947 bedroeg de totale productie 130 % van deze van 1938. Men dient zich evenwel te herinneren dat 1938 veeleer een ongunstig jaar was, zodat het werkelijk productie-vermogen zowat 20 tot 30 % hoger ligt dan de huidige productie. De in 1947 bereikte productie kan dus nog toenemen indien de gedurende de laatste maanden ingetreden verbetering in de papierpapvoorziening zich verder doorzet.

De toestand kan als volgt samengevat worden :

Papierproductie

(tonnen)

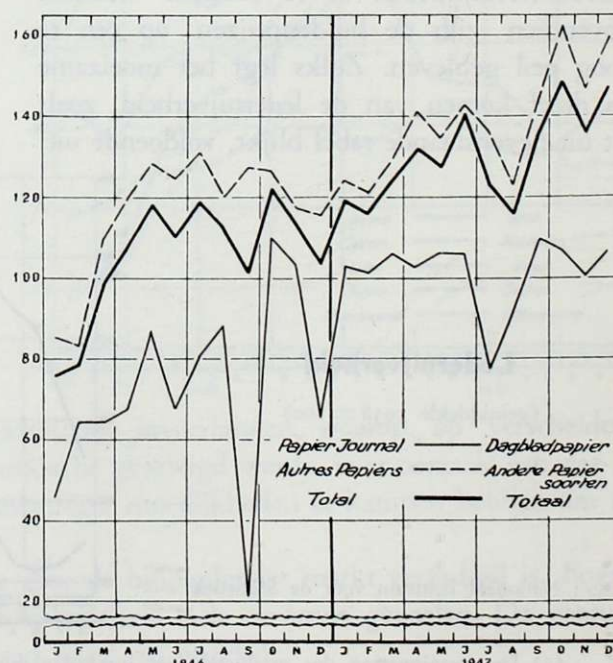
J A R E N	Krantenpapier	Andere papiersorten	TOTAAL
1938	44.244	141.300	185.544
1939	—	—	250.404
1945	2.870	50.030	52.900
1946	31.785	163.533	195.318
1947	45.028	196.595	241.623

Behalve de moeilijkheden in zake grondstoffenvoorziening, dient men eveneens te wijzen op de ontoereikende kolentoewijzingen waardoor de papierfabrieken er toe aangezet werden zich op stookolie uit te rusten.

Papierproductie

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron :
Ministerie van Economische Zaken
en Middenstand.

(1) 14.000 mannen en 6.000 vrouwen volgens de statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

VII. — GLAS- EN AARDEWERKNIJVERHEID.

Evenals de metaalnijverheid is de Belgische glasindustrie een belangrijke uitvoernijverheid. Ze brengt vlakglas voort (venster- en spiegelglas) en holglas (flessen, tafelglas, fantasieartikelen, enz).

In 1947 waren er in deze sector ongeveer 19.000 werknemers te werk gesteld tegen 23.000 in 1938. Het tekort aan geschoold personeel laat zich vooral in de holglasnijverheid gevoelen. Bovendien werd deze industrie in haar ontwikkeling geremd door de ontoereikende brandstoffen- en sodavoorziening. Sedert enkele maanden is de toestand verbeterd dank zij verhoogde kolentoewijzingen, een ruimer gebruik van stookolie en belangrijker invoer van soda uit Frankrijk. Dientengevolge heeft de productie der laatste twee maanden van het jaar dan ook het vóóroorlogs maandgemiddelde in ruime mate overtroffen.

Hiernaast de evolutie der laatste drie jaren, vergeleken met 1938 :

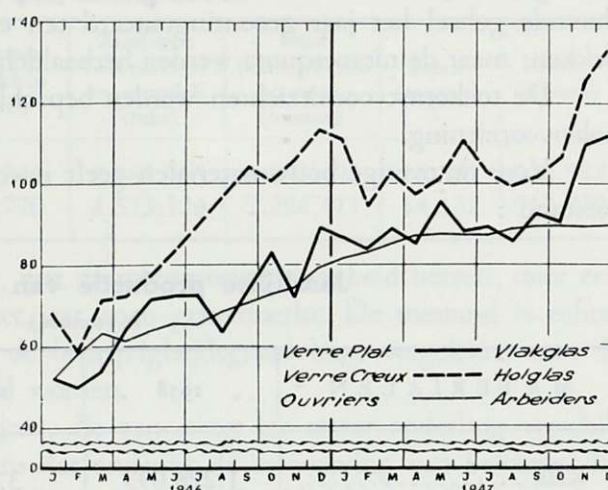
Indexcijfers der glasproductie

(1938 = 100)

JAREN	Vlakglas	Holglas
1938	100	100
1945	78	36
1946	70	87
1947	93	108

Glasnijverheid

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Wat de aardewerkindustrie betreft, deze kende na de oorlog een toenemende bloei, inzonderheid in de sectoren, die voor de bouwnijverheid werkten, zoals uit navolgende tabel blijkt :

Jaarlijkse productie der aardewerkindustrie

SECTOREN	Gemiddelde 1937-39	1945	1946	1947
Plateelvaatwerk t.	8.936	4.148	7.906	8.894
Porselein en vaatwerk t.	1.741	1.278	2.389	2.416
Wandtegels in zandsteen . . m ²	853.360	247.768	627.247	805.132
Wand- en vloertegels in keramiek m ²	909.332	345.409	915.203	1.124.473
Sanitaire artikelen t.	2.308	451	1.760	2.551
Vuurvaste producten t.	177.472	85.800	172.726	192.478
Bouwpannen t.	173.360	94.120	134.100	156.674
Schuurstenen t.	596	916	1.319	1.689
Andere schuurstoffen m ²	1.700.000	719.286	1.399.754	1.028.737
Buizen en potten in zandsteen t.	61.920	10.080	32.464	40.526
Delving van grondstoffen . . t.	159.648	148.323	219.927	317.092
Bouwkeramiek t.	2.444	485	3.308	5.647
Pottenbakkerij t.	12.072	—	4.173	10.172

VIII. — INDUSTRIE VAN BEPAALDE BOUWMATERIALEN
(CEMENT, KALK, KALKSTEEN, ENZ. HOUT).

De hiernavolgende tabel geeft de jongste evolutie der cementnijverheid weer :

Men dient vooreerst op te merken dat het cijfer van 1938 geen juiste weergave is van het productievermogen van deze industrietak, dat op 4 miljoen ton per jaar kan geraamd worden. In 1947 waren er slechts een veertigtal ovens in exploitatie tegen 70 vóór de oorlog.

Zulks vindt hoofdzakelijk zijn verklaring in een ontoereikende kolenvoorziening. Om deze reden heeft men zich in 1947 vooral op de fabricage van « gemengde » cement toegelegd, ofschoon deze fabricage eveneens onder een tekort aan metaalslakken te lijden had.

De moeilijkheden in verband met de prijzen alsmede ongunstige seizoeninvloeden (strengte vorst) hebben eveneens een weerslag op de productie gehad. De uitvoer was gedurende geheel het jaar gecontingenteerd ten einde de inlandse behoeften te kunnen dekken; maar de uitvoerquota werden herhaaldelijk gewijzigd.

De toekomstvooruitzichten worden bepaald door de mogelijkheden in zake steenkolenvoorziening.

Voor de overige bouwmaterialen geeft navolgende tabel een kort overzicht van de toestand :

Productie van cement

J A R E N	Tonnen
1938	3.000.000
1945	646.898
1946	1.889.777
1947	2.609.174

Jaarlijkse productie van bouwmaterialen

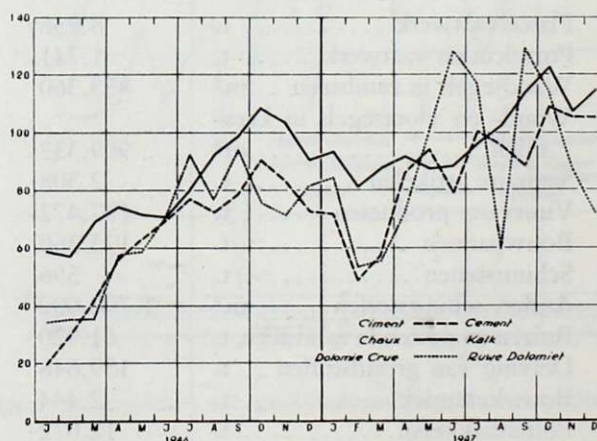
(tonnen)

M A T E R I A L E N	1938	1945	1946	1947
Kalk	1.228.093	370.290	998.848	1.216.200
Kalksteen	1.896.208	713.634	903.737	1.072.752
Ruwe dolomiet	116.824	58.057	76.239	109.234
Witgegloeide dolomiet .	132.817	36.545	122.274	158.498
Pleisterkalk	37.985	17.664	36.692	33.006
Kunstmatige hydraulische kalk	36.768	8.090	19.392	23.033

Productie van bouwmaterialen

(gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Wat de houtnijverheid aangaat, deze omvat feitelijk twee sectoren : de bosexploïtatie en de houtverwerking. De bosexploïtatie — die in 1947 aan ongeveer 40.000 arbeiders werk verschafte — heeft in hetzelfde jaar ongeveer 1.500.000 m³ hout opgeleverd.

De houtverwerkende nijverheid die naast ambachtsbedrijven ook industriële ondernemingen omvat, telde in 1947 ongeveer 33.000 arbeiders tegen 36.000 vóór de oorlog (1937-39). Er kan aangenomen worden dat zij dit jaar op ongeveer 92 % van haar vóóroorlogse bedrijvigheid heeft gewerkt wat overeenkomt met 45 % van haar totaal productievermogen. Ten overstaan van de vorige jaren heeft de bedrijvigheid in deze sector niet merkbaar geëvolueerd, omdat de verzadiging van de binnenlandse markt, de trage herneming van de bouwnijverheid en de exportmoeilijkheid haar expansie gehinderd hebben.

IX. — STEENGROEVENINDUSTRIE.

Vermits er geen nauwkeurige gegevens over de vóóroorlogse productie beschikbaar zijn, is de vergelijking in deze sector niet gemakkelijk.

Productie der steengroeven

J A R E N	Steenslag van porfier (tonnen)	Kleine graniet (m ³)	Marmerblokken (m ³)	Zandsteen voor plaveisel en mozaïek (stuks)	Zand (verschillende soorten) (tonnen)	Leien (tonnen)	Grind (tonnen)
1946	958.594	118.466	7.543	6.361.315	1.871.498	11.551	926.942
1947	1.693.481	126.879	7.770	4.573.124	2.294.411	14.132	912.779

In zijn geheel, werd het jaar 1947, wat de steengroevennijverheid betreft, door een zekere vooruitgang ten opzichte van het jaar 1946 gekenmerkt. De toestand is echter nog verre van normaal te noemen en de bedrijvigheidsgraad kan, vergeleken met de vóóroorlogse periode, op 80 % geraamd worden.

Dit is aan talrijke oorzaken te wijten, die van sector tot sector onderling verschillen. In elk geval is men het er over eens dat ondanks de aanwerving van buitenlandse werkkrachten er nog steeds een zekere schaarste aan geschoold personeel blijft bestaan.

Het gunstig verloop van de productie van steenslag werd hoofdzakelijk bepaald door de noodzakelijkheid om het Belgisch wegnnet te herstellen en door de, met het oog op de fabricage van betonagglomeraten, verhoogde vraag.

Ditzelfde feit, evenals de behoeften van de bouwnijverheid, beïnvloedden de productie van kleine graniet. Het teruglopen der productie van straatkeien vindt slechts een logische verklaring in een voortdurend kleiner wordende vraag naar deze soort van wegbedekking.

Er kan ten slotte nog aangestipt worden dat men in zake leien een zekere evolutie der vraag ten voordele van ander materiaal voor dakbedekking kan waarnemen, welk feit de productie op ongunstige wijze beïnvloed heeft.

Wat ten slotte zand en grind betreft, blijft de productie ontoereikend. Hieruit vloeit de noodzakelijkheid voort om de invoer uit Nederland te handhaven.

X. — CHEMISCHE NIJVERHEID.

Zoals men terecht geschreven heeft « zijn er weinig nijverheidstakken die zozeer onderling verschillende ondernemingen omvatten, verschillend zowel wat de belangrijkheid hunner installaties als de verscheidenheid der door hen vervaardigde producten

betreft. Naast de fabrieken van chemische basisproducten, grondstoffen voor landbouw en nijverheid zoals soda en kunstmeststoffen, vindt men fabrieken van rechtstreeks voor het verbruik bestemde artikelen, gaande van rubberwaren tot pharmaceutische en parfumerie-producten ». (1)

Deze nijverheid omvat drie grote takken : namelijk die der minerale, der organische en der diverse chemische producten.

De chemische nijverheid heeft haar positie gedurende het jaar 1947 voortdurend weten te verbeteren. De kolen-, cokes- en stroomvoorziening werd in deze sector gedurende bedoeld jaar beter verzekerd dan tijdens de voorgaande jaren. De voorziening van pyriet, van solfer en van minerale fosphaten was eveneens bevredigend. Men onder- vond slechts moeilijkheden met het voor de sodaproducten nodige zout. De meer dan 60.000 man omvattende werkkrachten worden als ontoereikend beschouwd, ofschoon hun aantal thans iets hoger ligt dan in 1937.

De productie heeft haar vóóroorlogs peil nog niet bereikt, alhoewel ze er niet ver meer af blijft. Men is het er over eens de productie van zwavelzuur als typerend voor de totale productie der chemische nijverheid te beschouwen.

Ziehier de evolutie van bedoelde productie :

Men begrijpt dat dergelijke aanwijzing noch- tans zeer onvolmaakt is vooral wanneer men reke- ning houdt met de grote verscheidenheid der pro- ductie van deze nijverheidstak. Bovendien werd in alle sectoren een belangrijke vooruitgang verwezen- lijkt zowel van kwantitatief als van kwalitatief stand- punt uit beschouwd. Zij zijn dan ook bij machte nu betere producten aan te bieden dan vóór de oorlog.

Aldus heeft de fabricage van anilinekleurstoffen, van plastische stoffen, van prespoeder en van verven een vóór de oorlog onbekende uitbreiding genomen; daarnaast werden nieuwe producties aangevangen in de sectoren van de synthetische phenol, van de films, van de kleurstoffen, van de pharmaceutische producten en vooral van de phytophar- maceutische producten.

Een bijkomende aanduiding van de algemene toestand van de chemische nijver- heid wordt geleverd door de uitvoerstatistieken :

Productie van zwavelzuur

1938..	960.000 t.....	60° Bé
1945..	156.467 t.....	» »
1946..	699.038 t.....	» »
1947..	935.142 t.....	» »

Bron : Nationaal Instituut voor
de Statistiek.

Uitvoer van chemische producten

(tonnen)

	Gemiddelde 1936-38	1946	1947
Waarde (1000 fr.)	1.820.028	2.814.163	6.596.475
Hoeveelheid (100 kg)	23.265.960	9.874.819	19.721.357

Niettegenstaande een niet te onderschatten opbloei, zal de Belgische chemische nij- verheid zich nog sterk moeten uitbreiden, om de leemten te vullen die veroorzaakt wer- den door het wegvallen van de Duitse chemische nijverheid.

(1) Verbond der Belgische Chemische Nijverheid : Jaarboek 1947.

XI. — VOEDINGSNIJVERHEID.

Onderstaande tabel geeft een onder cijfers gebracht overzicht van de productie van enkele der voornaamste voedingsmiddelen gedurende de laatste drie jaar, vergeleken in de mate van het mogelijke met de vóóroorlogse productie.

Productie der voornaamste voedingsmiddelen

(tonnen)

JAREN	Brouwerijen (aangegeven grond- stoffen)	Margarine	Maalderijen (meel)	Graangewassen (voor de maalderijen)	Vis (gelost)	Slachtvee (vlees- gewicht)	Geraffi- neerde suiker
1938	192.094	61.068	792.401	1.050.520	—	—	224.944
1936-38	—	—	—	—	39.472	313.341	—
1945	53.630	55.834	—	—	45.603	92.114	115.297
1946	116.001	51.516	745.332	866.493	69.694	138.724	114.395
1947	129.005	61.651	578.769	718.065	75.369	170.554	142.587

Bronnen: Ministerie van Financiën, Nationaal Instituut voor de Statistiek, Algemene Bond der Belgische Maalders.

Over het geheel genomen was de vooruitgang dezer nijverheid, vergeleken met de vóóroorlogse jaren, heel wat kleiner en minder regelmatig. Uit hoofde van de levensmiddelschaarste in de gehele wereld en van het kapitaal belang dezer nijverheid, wat de voeding der bevolking betreft, werden er scherpe contrôlemaatregelen genomen zowel ten opzichte van de warenvoorziening en de distributie als van de prijzen. De schaarste aan twee der belangrijkste basisproducten : granen en vetstoffen, was een voor deze toestand doorslaggevende factor.

Rekening houdend met deze schaarste lijkt de productie der margarinefabrieken en brouwerijen nogal bevredigend.

Daarentegen is de toestand in de maalderijen heel wat slechter. Inderdaad is de graanvoorziening volstrekt ontoereikend om de bedrijven normaal op gang te houden en deze toestand wordt door de meelinvoer nog verergerd.

Wat de fabrieken van vleeswaren betreft, is de toestand eveneens minder gunstig. Nochtans heeft het vrijgeven van de markt in Februari 1948 gunstiger vooruitzichten geopend. De suikerproductie eindelijk werd in 1947 door een mislukte oogst op ongunstige wijze beïnvloed.

BESLUIT.

Een algemeen overzicht van het verloop en van de huidige stand der nijverheidsproductie kan niet beter tot uitdrukking gebracht worden dan door de productiecijfers der voornaamste sectoren in percentages weer te geven. Deze gedeeltelijke verhoudingsgetallen kunnen in een gezamenlijk indexcijfer der productie samengevat en grafisch voorgesteld worden.

De Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie van het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand berekent maandelijks dergelijk indexcijfer waarvan hieronder de samenstelling volgt :

Indexcijfers der productie

J A R E N	Maandgemiddelde van de totale productie van 1938 = 100 (1)								
	Steen- kolen- mijnen	Ijzer- en staal- industrie	Industrie der non- ferro metalen	Metaal- verwer- kende nijverheid	Glas- nijverheid	Textiel- nijverheid	Leder- industrie	Papier- nijverheid	Globaal index- cijfer
Wegings- coëfficiënt (2)	24,1	6,7	3,1	25,2	4,3	27,8	5,6	3,2	100,0
1945	52,2	33,6	11,6	35,0	21,7	31,7	22,5	28,4	36,0
1946	77,0	98,9	53,4	77,1	73,5	96,0	62,1	105,7	83,0
1947	82,4	127,6	178,1	114,2	195,8	112,0	168,9	130,7	102,9

Ten einde een vergelijking tussen het hier berekend indexcijfer en de overige in België beschikbare indexcijfers mogelijk te maken (3) werden deze gegevens op het hierondervolgend diagram aangebracht.

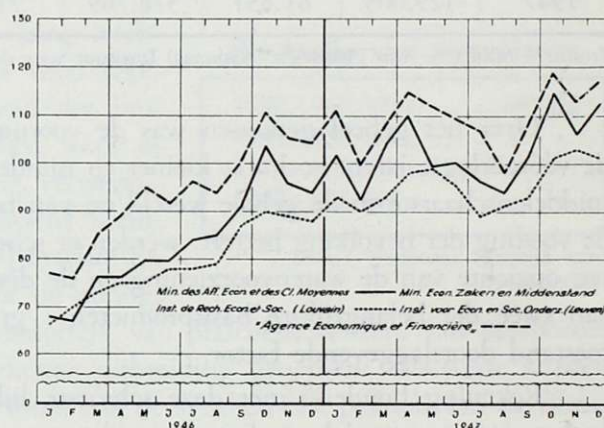
Gobaal indexcijfer der nijverheidsproductie

Ministerie van Economische Zaken
en Middenstand.

(Basis : gemiddelde 1938 = 100)

Agence Economique et Financière.
Instituut voor Economisch en Sociaal
Onderzoek (Leuven).

(Basis : gemiddelde 1936-38 = 100)

Men stelt een quasi-volmaakt parallelisme in de evolutie vast. De afwijkingen — die eerder uitzonderlijk zijn — zijn hoofdzakelijk toe te schrijven aan een verschillende samenstelling van het indexcijfer en aan de wegingscoëfficiënten toegekend aan de verschillende industrieën.

★
★ ★

Welke besluiten vallen er uit het productieverloop, zoals men het uit de bestanddelen van onderhavig verslag kan aflezen, te trekken ?

1. Het gemiddeld niveau der nijverheidsproductie heeft in 1947 het tijdens de

(1) De voorkeur ging hier naar het jaar 1938, omdat de voorhanden zijnde en meest volledige statistieken op bedoeld jaar betrekking hebben.

(2) Op basis van het in 1938 te werk gestelde aantal arbeiders.

(3) Thans worden er in België twee indexcijfers der productie bekendgemaakt :

a) Dit berekend door het Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek der Universiteit te Leuven en dat de verhoudingsgetallen van 10 industrieënsectoren omvat. De gemiddelde productie der jaren 1936-38 = 100 werd er voor als basis genomen. Het wordt gepondereerd door de « toegevoegde waarde » ;

b) Dit berekend door de *Agence Economique et Financière* (Agefi) en dat de verhoudingsgetallen van 9 sectoren omvat. Het wordt gepondereerd door het aantal vóór de oorlog te werk gestelde arbeiders. De periode 1936-38 = 100 werd eveneens als basis genomen.

vorige twee jaren bereikte peil overschreden; vergeleken met datgene van 1938 ligt het, over zijn geheel beschouwd, iets hoger.

2. Het uitbreidingsrhythme, dat de jaren 1945 en 1946 gekenmerkt heeft, komt in 1947 niet meer tot uiting. Zonder reeds in de contractiephase te zijn getreden, blijkt toch uit voorgaande grafische voorstelling, dat de maandelijks schommelingen rond het gemiddeld peil van bedoeld jaar veel groter waren dan tijdens de vorige jaren. Daarin ligt niets abnormaals, want het is een bekend feit dat de productieuitbreiding vertraagt naar gelang haar niveau het maximumvermogen benadert.

3. Het gemiddeld peil in de voornaamste sectoren werd in 1947 meer beïnvloed door de beschikbare productiefactoren; zo was in de meeste gevallen de brandstofvoorziening van doorslaand belang, terwijl harerzijds de steenkolen nijverheid met allerlei moeilijkheden op gebied van werkkrachten, bewerktuiging en exploitatiemethodes had af te rekenen.

De moeilijke grondstoffen- en hulpstoffenvoorziening beïnvloedde nog steeds de productie van bepaalde sectoren : bv. deze van de glasnijverheid (gebrek aan soda) en van de spinnerijen (gebrek aan jute en vlas).

4. Anderdeels begonnen er in de loop van bedoeld jaar moeilijkheden op te rijzen op gebied van verkoop en afzetgebieden, vooral op de buitenlandse markten. Ofschoon deze verschijnselen de productie nog niet op voelbare wijze beïnvloed hebben, toch hebben ze minder gunstige vooruitzichten geopend wat de toekomst betreft : het gaat voornamelijk om invoerbeperkingen, welke in de invoerlanden veroorzaakt worden door de deviezenschaarste. Het gaat eveneens om een heropleven van de internationale concurrentie, waarvan de gevolgen ten zeerste gevoeld worden in bepaalde sectoren waar het voordeel, dat vlugge leveringstermijnen tot dusverre boden, meer en meer verdwijnt.

5. Wat het karakter van « hard currency » betreft, dat thans de Belgische munt kenmerkt, dit vormt een werkelijke hinderpaal, die slechts door grootscheepse maatregelen zowel van economische als van politieke aard, zoals de economische toenadering tussen de diverse belanghebbende landen en de uitvoering van het Marshallplan, kan overwonnen worden. Van dit laatste verwacht België vooral dat het zijn cliënten in staat zal stellen om opnieuw zijn producten in te voeren.

6. Wat de overige moeilijkheden verbonden aan de huidige toestand betreft, hier tegen dient de Belgische nijverheid onverwijld te keer te gaan door te trachten haar kostende prijzen te verminderen door een opdrijving van de technische productiviteit, door de rationalisatie van haar productie en de modernisering van haar uitrusting. De arbeidsproductiviteit dient eveneens verhoogd; in zoverre de beschikbare statistische gegevens een vergelijking met de vóóroorlogse jaren mogelijk maken, komt men tot de bevinding dat wat de sleutelbedrijven betreft (steenkolenmijnen, cokesfabrieken, ijzer- en staalindustrie, industrie der non-ferro metalen) de productie 87,3 % bereikt van het gemiddelde der jaren 1936-38 en de tewerkstelling 111 %, zodat de productiviteit op 78,5 % kan geraamd worden.

7. Navolgende tabel biedt, om dit overzicht te besluiten, een relatieve basis tot beoordeling van de nijverheidsevolutie in verscheidene landen gedurende het betrokken jaar. Het spreekt van zelf dat, gelet op de verscheidenheid der door de statistische diensten der betrokken landen gekozen referentieperiode en het verschil der gebezigde me-

thodes, vaststaande en nauwkeurige besluiten moeilijk uit een onderlinge vergelijking der cijfers kunnen afgeleid worden :

Indexcijfers van de nijverheidsproductie in verschillende landen

1947	Groot-Brit-tannië	Frank-rijk	Duitsland		Neder-land	Dene-marken	Noor-wegen	Zweden	België
			Britse zone	Ameri-kaanse zone					
			B A S I S						
	1946	1938	1936	1936	1938	1937 en 1938	1937 en 1938	1937	1938
Januari	106	88	28	34	85	110	109	108	102
Februari.....	85	95	26	31	78	110	118	107	93
Maart.....	99	96	30	38	98	105	113	107	104
April	105	102	33	46	89	106	113	109	110
Mei	110	102	34	49	88	108	122	108	99
Juni	116	97	34	48	91	109	122	109	101
Juli	108	93	36	58	95	112	79	109	96
Augustus	105	84	37	51	83	114	120	107	94
September....	116	97	37	48	96	116	120	107	102
October.....	121	100	43	50	109	117	122	108	115
November ...	122	97	43	51	104	118	124	108	106
December	117	90	43	49	104	120	115	108	113

Bron : Statistisch Maandbulletin der Verenigde Volkeren.

HOOFDSTUK IV.

LANDBOUW

AFDELING I. — LANDBOUWPOLITIEK.

Overeenkomstig de ministeriële verklaring van 25 Maart 1947, heeft de regering zich in zake landbouw in de loop van het jaar vooral ingespannen voor de geleidelijke terugkeer tot de vrijheid, alsmede voor een betere rentabiliteit van de landbouw tegen de officiële prijzen. (1)

In de stadia van de terugkeer tot de vrijheid, kunnen navolgende data als zoveel mijlpalen beschouwd worden :

11 April 1947 : de melkvoortbrengers mogen hun leveringsverplichtingen naar welgevallen uitvoeren door levering 't zij van melk, 't zij van room.

30 April 1947 : afschaffing van de mobilisatie van de aardappeloogst.

12 October 1947 : de markt der meststoffen wordt volledig vrij gegeven.

Dit opzet van terugkeer tot de vrijheid, alhoewel reeds zeer gevoelig in 1947, heeft in het begin van 1948 in aanzienlijke mate toegenomen.

26 Januari 1948 : afschaffing van de reglementering in zake verplichte veelevering.

1 Februari 1948 : terugkeer tot de vrijheid in zake vervaardiging van veevoeders en afschaffing van de vleesrantsoenering.

1 Maart 1948 : vrijheid van de handel in veevoeders, die op 1 April nog verruimd werd.

Het is dus mogelijk geweest in 1947 de strenge reglementering van de landbouwproductie en van de leveringen in alle sectoren van de landbouw, behalve voor de graan- gewassen en de melk, geleidelijk af te schaffen.

Gezien de toestand van het land op gebied der melkproductie een neiging vertoont om normaal te worden, werden de leveringsverplichtingen welke in deze sector nog bestonden, van 1 Mei 1948 af, afgeschaft, terzelfdertijd als de reglementering der melk- en boterprijzen. Alleen voor de prijzen van de ingevoerde boter en van de kaas schijnt de reglementering nog gedurende enige tijd te moeten behouden blijven.

Ook in zake rentabiliteit van de landbouw tegen de officiële prijzen, is er tot nog toe gevoelige vooruitgang geboekt. In Januari 1947, stond het indexcijfer der verkoopprijzen van landbouwproducten aan 316,1, wanneer het indexcijfer der productiekosten 331,9 bedroeg. In September 1947, werd het indexcijfer der productiekosten voorbijgestreefd door dit van de verkoopprijzen, derwijze dat zij in December 1947 onderscheidenlijk 366,2 en 396,2 bereikten. De gemiddelde indexcijfers voor 1947 bereiken onderscheidenlijk 346,9 voor de verkoopprijzen en 347,8 voor de productiekosten. Om de rentabiliteit van de landbouw in 1947 te kunnen beoordelen, dient er vanzelfsprekend rekening gehouden met het volume van de productie dat in gevoelige mate ingekrompen werd wegens de zeer ongunstige weersomstandigheden en vooral wegens een on-

(1) Wat de algemene politiek in zake landbouw betreft, kan namelijk de begroting voor 1948 van het Ministerie van Landbouw en de bijlagen bij het verslag van de Landbouwcommissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers betreffende bedoelde begroting, nageslagen worden.

toereikende veevoedervoorziening, probleem dat zich in alle landen van West-Europa heeft gesteld.

Zo het programma op korte termijn aldus praktisch uitgevoerd is, dient de bekommerring te gaan naar een programma op lange termijn, dat er toe strekt de rentabiliteit van de landbouw in de komende jaren te verzekeren. Doeltreffende maatregelen van gezondmaking blijken reeds noodzakelijk in sommige sectoren, in dewelke zich reeds tekens van verzadiging voordoen, hoofdzakelijk toe te schrijven aan de sluiting van buitenlandse afzetgebieden : witloof, druiven, sierplanten en -bloemen, vroege aardappelen, paarden...

De vee­teelt­poli­tiek is, in 't algemeen, afgestemd op de bekommerring een keur­veestapel te bekomen. De selectie en de kunstmatige inseminatie van het vee, de melk­con­trôle, de strijd tegen de tuberculose enz. blijven steeds de aandacht van de regering gaande houden.

Deze bekommerring komt eveneens tot uiting in de gevoelige toeneming der credieten welke in 1946, 1947 en 1948 toegestaan werden voor de verbetering der koe- en varkensstallen en om de rationele voeding van het vee in de hand te werken door het veralgemenen der berging van veevoeder in silo's.

De douane-unie met Nederland werd in de loop van het jaar 1947 voorbereid.

Het protocol van 9 Mei 1947, waarbij namelijk de minimumprijzen der tuinbouwproducten bij de vrije in- en uitvoer tussen de drie Beneluxlanden werd vastgesteld, is van toepassing geworden op 1 Juni 1947. Bedoelde formule heeft de vrijhandel van deze producten mogelijk gemaakt.

Het gemeenschappelijk douanetarief, dat op 1 Januari 1948 van kracht werd, biedt in 't algemeen voor de Belgische landbouw een bijna gelijke bescherming als deze die bestond tijdens de toepassing van het vroeger Belgisch specifiek douanetarief, met uitzondering nochtans van de tabak die voortaan minder dan onder het vroeger stelsel zal beschermd zijn.

De verwezenlijking van de Benelux-accorden zal nochtans de voortzetting opleggen van een grotere inspanning voor rationalisatie en modernisering van de landbouw, die er ten andere zullen toe bijdragen om haar terzelfdertijd de rentabiliteit en de vrijheid op langere termijn te verzekeren.

AFDELING II. — ALGEMENE RESULTATEN VAN HET LANDBOUWJAAR 1946-47.

In de Belgische landbouwannalen, is het landbouwjaar 1946-47 gekenmerkt door zijn vrij ongunstige resultaten.

De langdurige vorst van de winter 1946-47 vernielde een aanzienlijk gedeelte der tarwebezaaiingen. In de lente kwam de noodzakelijke regen niet en de zomer bracht uitzonderlijke temperaturen, gaande in Juni tot het hoogtepunt 38,8° C.

In navolgende tabellen worden de hoofdlijnen aangegeven van het klimaat in het afgelopen jaar :

I. — *Procenten der hoeveelheden regen in België gevallen tijdens de eerste zeven maanden van het jaar 1947, in verhouding tot de normale waterneerslag.*

Januari	39 %	Mei	81 %
Februari	60 %	Juni	77 %
Maart	212 %	Juli	98 %
April	117 %		

II. — *Gemiddelde maandelijksse temperatuur van 1947 vergeleken met de normale temperatuur.*

	<i>Normale</i>	<i>In 1947</i>
April	8,2° C.	10,6° C.
Mei	12,8° C.	16,0° C.
Juni	14,9° C.	18,1° C.
Juli	16,8° C.	19,2° C.

Een in de loop van deze eeuw nooit gekende droogte had, inzonderheid wat de broodgranen en de suikerbieten betreft, een lagere dan de normale opbrengst per ha voor gevolg. De schaarste aan groenvoeder heeft niet alleen ongunstig ingewerkt op de melkproductie, zij dwong ook menig exploitant het vee dat hij niet meer kon voeden op een voorbarig tijdstip naar de slachthuizen te brengen.

Volgens de ramingen van het Ministerie van Landbouw, zouden deze ongunstige weersomstandigheden aan de Belgische land- en hofbouw een totaal bedrag aan verlies, nadeel en gemis aan winst ten belope van 6.058 miljoen frank berokkend hebben voor het teeltjaar 1946-47.

Naar blijkt uit berekeningen opgemaakt op grond van de gegevens van het Nationaal Instituut voor de Statistiek en waarvan de resultaten onder afdeling III opgenomen zijn, zou een gewogen globaal indexcijfer der opbrengst per ha van de verschillende teelten voor 1947 ongeveer 76 % van het gemiddelde 1937-39 bereiken.

Daar de totale bezaaiingen slechts voor 91,5 % in verhouding tot deze laatste referentie-periode werden gedaan, zou men daaruit kunnen afleiden dat het productie-indexcijfer der teelten in 1947 slechts 69,5 % van het vóóroorlogse peil zou bereikt hebben. Dit cijfer geeft alleen een denkbeeld van de omvang door de landbouwproductie in 1947 bereikt, want uit wat volgt zal blijken dat het, wat de landbouw betreft, bijzonder moeilijk is vergelijkingen te maken met de vóóroorlogse toestand.

AFDELING III. — BEBOUWDE OPPERVLAKTEN.

Uit de door het Nationaal Instituut voor de Statistiek uitgevoerde tellingen blijkt dat de totale oppervlakte der bebouwde gronden op 15 Mei 1947 1.737.000 ha bedroeg tegen 1.749.089 ha op 15 Mei 1946.

In het jaar 1947 werden 82.784 ha minder broodgranen gezaaid, 't zij een vermindering van 33 % op deze van 1946.

De andere graangewassen namen met 60.617 ha, of een vermeerdering van 24 % op deze van 1946 toe; deze vermeerdering is toe te schrijven aan de sterke uitbreiding van de haverbezaaiingen. De uitbreiding van lentebezaaiingen werd veroorzaakt door de vernietiging ten gevolge van de vorst van een groot gedeelte der winterbezaaiingen.

In zake zomergerst, volstaat de huidige productie voor de brouwerijen om aan de behoeften te voldoen. Bovendien wordt zij insgelijks gebruikt als voeder-graangewas en schijnt in dit opzicht de wintergerst te verdringen.

De totale bezaaiingen van graangewassen, geteld op 15 Mei 1947, hebben slechts 85 % van de vóóroorlogse bereikt.

De nijverheidsteelten hebben in 1947 in zake suikerbietenteelt een uitbreiding geboekt die het vóóroorlogse peil overschrijdt. De opbrengst er van was nochtans zeer slecht, zowel in gewicht als in suikergehalte. De voorziening der bevolking was slechts volledig gedekt door de invoer van buitenlandse suiker.

De oppervlakte besteed aan de vlas- en tabaksteelt, werd in 1947 gevoelig ingekrompen vergeleken bij deze van 1946. Het belang van deze teelten werd dus herleid

tot de vroegere verhouding. Nochtans biedt de vermindering der invoerrechten op de tabak, toegepast in het raam der Benelux-accoorden, het gevaar de crisis te doen toeneemen waarmee deze hoofdzakelijk familiale activiteit bedreigd wordt.

De aardappelen werden in 1947 over 84.344 ha verbouwd tegen 79.427 in 1946. De laatste oogst was goed en kon tegen lonende prijzen verhandeld worden, ten minste wat de late variëteiten betreft.

Ten slotte was de opbrengst van groenvoeder verleden jaar deficitair; zulks was eveneens het geval voor het gras der weiden en weilanden, alhoewel deze de uitgestrektheid van 1937-39 te boven gingen. Hun opbrengst is evenwel ontoereikend en een verbetering van de techniek dringt zich op.

De evolutie der algemene resultaten in de verschillende teeltsectoren is op te maken uit navolgende tabel. Zij laat toe de indexcijfers van het areaal, van de rendering en van de opbrengst der laatste jaren te vergelijken met het gemiddelde van het tijdperk 1937-39.

Algemene resultaten der teelten

Indexcijfer van het areaal (basis : 1937-39 = 100)						
J A R E N	Broodgranen	Andere graangewassen	Nijverheids- teelten	Wortel- gewassen	Voeder- gewassen	TOTAAL
1941	99,7	75,3	79,7	106,6	—	91,4
1942	109,4	73,5	77,8	114,4	88,9	91,9
1943	119,3	77,1	79,3	102,3	83,6	90,7
1944	112,1	76,9	83,2	97,1	80,6	87,5
1945	93,3	90,0	72,8	100,9	90,8	91,2
1946	80,5	96,0	91,2	95,2	93,6	91,6
1947	54,2	119,2	93,5	98,4	94,5	91,3
Gewogen indexcijfer van de opbrengst per ha (basis : 1937-39 = 100)						
J A R E N	Broodgranen	Andere graangewassen	Nijverheids- teelten	Wortel- gewassen	Voeder- gewassen	TOTAAL
1941	88,0	76,2	97,2	97,7	—	88,2
1942	82,0	78,7	96,4	84,5	74,3	78,7
1943	89,7	92,6	112,1	95,6	98,5	95,9
1944	90,6	87,3	101,0	95,1	74,5	83,6
1945	60,7	75,7	90,3	70,2	93,3	82,0
1946	90,4	95,1	114,0	101,7	92,4	94,6
1947	67,1	84,5	76,6	75,8	74,9	76,2
Gewogen indexcijfer van de productie (basis : 1937-39 = 100)						
J A R E N	Broodgranen	Andere graangewassen	Nijverheids- teelten	Wortel- gewassen	Voeder- gewassen	TOTAAL
1941	87,7	57,3	77,4	104,2	—	80,6
1942	89,6	57,9	75,0	94,2	66,0	72,4
1943	107,0	71,3	88,9	97,8	82,3	87,0
1944	101,6	67,1	84,0	92,3	60,0	73,1
1945	56,6	68,1	65,8	70,8	84,7	74,7
1946	72,7	91,3	104,0	96,8	86,5	86,7
1947	36,3	100,8	71,7	74,5	70,9	69,5

Bron : Indexcijfers opgemaakt aan de hand van gegevens, verstrekt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Er dient evenwel niet uit het oog verloren dat de statistieken, inzonderheid in zake landbouw, met voorzichtigheid dienen geïnterpreteerd, omdat zij al te vaak berusten op ramingen die noodzakelijk bij benadering worden opgegeven of op aangiften die nog oorspronkelijk begane vergissingen of nog vergissingen aan diverse aard bevatten.

Er valt bovendien op te merken dat het referentietijdperk 1937-39 uitzonderlijk gunstig was en aldus een neiging vertoont om het peil der hierboven vermelde indexcijfers te doen dalen.

AFDELING IV. — VEESTAPEL.

Alhoewel het jaar 1947 gekenmerkt was door een inkrimping van de paardenstapel voor landbouwgebruik, schijnt het getal paarden de onmiddellijke noodwendigheden nog te overschrijden. Tussen de maanden Mei 1946 en 1947 was het aantal trekdieren met ongeveer 2.000 eenheden verminderd.

Anderdeels blijkt de op 1 Januari 1948 gehouden telling van de veestapel nog een vermindering van 13.821 eenheden aan te geven op een totaal van 264.676 paarden bestaande op 15 Mei 1947; 40.000 paarden werden ten andere in 1947 naar de slachtbank geleid, wanneer dit getal in 1946 slechts 27.000 eenheden bedroeg.

De internationale paardenmarkt blijft lam wegens het gebrek aan deviezen in de landen die voorheen Belgische paarden aankochten, terwijl anderdeels de uitwerking van de motorisatie zich overal doet gevoelen.

Wat de rundveestapel en inzonderheid de melkkoeien betreft, stelde men van Januari 1947 tot Januari 1948 een vermindering vast.

Deze recente afnemings is hoofdzakelijk toe te schrijven aan het gebrek aan veevoeder, als gevolg van de droogte tijdens de zomer 1947, en aan de slachtingen die er mee gepaard gingen. Deze evolutie moet des te meer de aandacht gaande houden daar zij niet gecompenseerd werd door een aangroei van jonge dieren.

De varkensstapel, volgens een evolutie die hem eigen is, verminderde tussen de maanden Mei 1946 en 1947 met 27 %; maar de hoge prijzen, welke in de loop van het tweede halfjaar 1947 betaald werden, brachten een ernstige heropleving in deze teelt.

De schapen- en geitenteelt was in het jaar 1947 gekenmerkt door een gevoelige vermindering in verhouding tot 1946.

In zake hoenderen ten slotte, geeft de telling van 15 Mei 1947 een toeneming aan van ongeveer 23 % in verhouding tot het aantal van het vorig jaar en het is waarschijnlijk dat de toestand op dit gebied merklijk beter is dan door de statistieken wordt aangegeven. De voorziening met voedergraan is thans verzekerd. De prijzen evenwel zullen beslissen over de wedersamenstelling van de vroegere effectieven.

In navolgende tabel wordt de evolutie van de veestapel tijdens de laatste jaren aangegeven.

Veestapel
(eenheden)

CATEGORIEËN VAN DIEREN	Gemiddelde 1937-39 (1)	15 Mei 1945	15 Mei 1946	1 Januari 1947	15 Mei 1947	1 Januari 1948
Paarden (totaal)	± 306.221	285.429	310.420	304.446	304.167	287.764
Landbouwpaarden.	± 258.221	249.826	266.669	261.663	264.676	250.855
Niet-landbouwpaarden	± 48.000	35.603	43.751	42.783	39.491	36.909
Runderen (totaal)	1.666.518	1.628.152	1.710.243	1.651.576	1.729.453	1.588.067
Melkkoeien (uitsluitend) ...	941.059 (2)	719.777	707.038	699.775	695.883	652.934
Melk- en werkkoeien		78.602	68.794	75.503	66.271	65.251
Andere runderen	725.458	829.773	934.411	876.298	967.299	869.882
Varkens (totaal)	895.952	629.179	839.493	775.947	615.582	647.699
Meer dan 6 maand oud	465.839	241.832	240.387	199.431	162.326	154.300
Minder dan 6 maand oud ...	430.112	387.347	599.106	576.516	453.256	493.399
Hoenderen (totaal)	—	2.391.278	4.660.836	5.483.669	5.747.610	5.640.663
Leghennen	16.917.222 (3)	2.148.894	3.755.577	5.123.630	5.103.363	5.229.110
Vethennen en -hanen	1.290.300 (3)	242.384	905.259	360.039	644.247	411.553

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

- niet met deze van vóór de hoenderen, vloeien de gegevens van vóór de oorlog voort uit nogal onzekere ramingen en niet uit tellingen : de recente cijfers mogen dus niet met deze van vóór de oorlog vergeleken worden.
- (1) Behalve voor de hoenderen, vloeien de gegevens van vóór de oorlog voort uit nogal onzekere ramingen en niet uit tellingen : de recente cijfers mogen dus niet met deze van vóór de oorlog vergeleken worden.
- (2) Voor 1937-39 bevat dit cijfer het totaal der koeien zonder onderscheid.
- (3) Telling van 31 December 1929.

BESLUIT.

De vergelijking van het indexcijfer der industriële productie in 1947 met de in de loop van hetzelfde jaar op landbouwgebied, zowel in zake landbouwteelten als veeteelt, bereikte resultaten, toont aan dat de na-oorlogse heropleving in deze sector in een betrekkelijk traag tempo geschiedt. Dit is ten andere het geval voor gans de landbouwproductie van West-Europa.

Het mag evenwel niet ontgaan dat de cijfers voor 1947 de ongunstige invloed hebben ondergaan van de uitzonderlijke weersomstandigheden gedurende het jaar, maar ook andere belangrijke factoren moeten vermeld : de moeilijkheden in zake meststoffen- en veevoedervoorziening, het probleem der werkkrachten alsook de gevolgen van de aan de oorlog toe te schrijven fysieke en financiële schade.

In deze sector treft men, in zeer algemene zin, een minder grote soepelheid van aanpassing aan dan in de nijverheid : de uitwerking namelijk van een betere warenvoorziening komt er met vertraging tot uiting en de wedersamenstelling van een kwaliteitsveestapel vraagt vele jaren.

Nochtans de landen, die ruim in- en uitvoeren, hebben er onmiddellijk belang bij een daadwerkelijke landbouw op te bouwen die speciaal afgestemd is op een productie van hoge waarde. De vooruitzichten van de douane-unie met Nederland maken de noodwendigheid nog dringender om de Belgische landbouw snel aan te passen aan de voorwaarden van de internationale mededinging.

Ten slotte dient nooit uit het oog verloren dat het behoud van een gezonde en bloeiende landbouwsector een onontbeerlijk bestanddeel is voor het sociaal evenwicht van een land.

The first thing you should do is to look at the top of the page. You will find the name of the person who wrote the letter, and the date. This is very important, because it tells you who is writing to you, and when.

Next, you should look at the body of the letter. This is the main part of the letter, and it contains the message that the person is trying to tell you. You should read this carefully, and try to understand what the person is saying.

After you have read the body of the letter, you should look at the bottom of the page. You will find the name of the person who is writing the letter, and the address. This is also very important, because it tells you who is writing to you, and where they live.

Finally, you should look at the signature of the person who is writing the letter. This is the name of the person, and it is usually written in ink. You should look at this carefully, and try to recognize the name of the person who is writing to you.

Now that you know how to read a letter, you can start to write your own. This is a very important skill, and it will help you to communicate with other people.

HOOFDSTUK V.

WEDEROPBOUW EN WEDERUITRUSTING

De wederopbouw en de wederuitrusting van een door de oorlog geteisterd land vereisen zowel vervangings- als nieuwe investeringen. In onderhavig hoofdstuk (1) zullen achtereenvolgens volgende sectoren behandeld worden : openbare werken, woonhuizen, commerciële en industriële uitrusting. De wederuitrusting in het vervoerwezen zal in volgend hoofdstuk nagegaan worden.

AFDELING I. — OPENBARE WERKEN.

De in 1947 op de gewone en buitengewone begroting vastgelegde bedragen voor de Algemene Directies der Gebouwen, der Waterwegen en der Wegen van het Ministerie van Openbare Werken, bedragen respectievelijk 778 miljoen frank (voorziene credieten : 795 miljoen frank), 1.709 miljoen frank (voorziene credieten : 1.920 miljoen frank) en 675 miljoen frank (voorziene credieten : 719 miljoen frank). De credieten voorzien voor de verschillende soorten openbare werken (gebouwen en grote werken) werden practisch volledig uitgeput, onder voorbehoud van zekere vertragingen in de tenuitvoerbrenging of in de betaling.

§ 1. — WEGEN.

Op een totaal van 675 miljoen frank in 1947 vastgelegde credieten voor wegwerken, slorpte het herstel van oorlogsschade 192 miljoen frank op (wederopbouw van bruggen of het bouwen en het onderhouden van noodbruggen). Aldus werd de constructie beëindigd van de bruggen van Fragnée en van Wandre evenals van de « pont des Arches » in de provincie Luik. Credieten werden verder vastgelegd voor een brug over de Maas te Maaseik, voor het wederopbouwen van de « pont de France » te Namen en van de brug over de Maas te Heer-Agimont.

Buiten deze herstelwerken werd de meerderheid der credieten aangewend voor het aanleggen, rechtmaken, verbreden en verbeteren der Rijkswegen. Tevens werd het tracé van sommige wegen gewijzigd, werden kunstwerken gebouwd en hersteld, overwegen afgeschaft, het Staatsnet hersteld en werd ook verder gegaan met de werken aan gedeelten der toekomstige autostrade Oostende-Brussel. Ten slotte werd het gewoon onderhoud der wegen, rijwielpaden, openbare parken en aanplantingen verzekerd. Deze laatste post rechtvaardigt meer dan $\frac{1}{3}$ van alle voorziene uitgaven voor de Rijkswegen : 235 miljoen frank op 675 miljoen in 1947 vastgelegde uitgaven.

(1) Deze uiteenzetting is grootendeels gesteund op gegevens, ingewonnen bij de Ministeries van Openbare Werken, van Wederopbouw en van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting.

§ 2. — BEVAARBARE WATERWEGEN.

De door de Algemene Directie der Waterwegen in 1947 vastgelegde uitgaven bedragen 1.709 miljoen frank. Het herstel van oorlogsschade vergde een belangrijk gedeelte van dit bedrag. Aldus was het mogelijk sluizen te herbouwen, taluds en duikers van verschillende kanalen te herstellen, meerdere werken te verbeteren bij hun wederopbouw of herstel en verschillende bruggen wederop te bouwen. Er moet immers in acht genomen worden dat het bouwen en onderhouden van bruggen samen door de Algemene Directies der Wegen en der Waterwegen verzekerd wordt. De credieten hebben verder betrekking op de aanzienlijke oorlogsschade die aan de havens van Antwerpen, Gent, Oostende en Brugge werd aangebracht.

Onder de aan gang zijnde nieuwe werken dienen vermeld : de zich in het eindstadium bevindende werken aan de stuwdam te Eupen (de watervangen en de ruimteinstallaties werden aangelegd). Het graven van twee secties van het kanaal Nimy-Blaton-Péronnes is beëindigd. De normalisering van de Samber werd voortgezet en belangrijke verbeteringswerken werden te Namen verricht. In het Luikse eveneens zijn belangrijke indijkings- en rechtekkingswerken te vermelden.

Wat het kanaal Charleroi-Brussel betreft, tijdens het afgelopen jaar werd enkel de aanbesteding gedaan voor de verbeteringswerken in de drie eerste panden, kant van de Samber. De nieuwe werken van het jaar bleven feitelijk beperkt tot de noodzakelijke eerste voorbereidende werken voor het graven der ringvaart rondom Gent.

§ 3. — OPENBARE GEBOUWEN.

De financiële mogelijkheden van de Staat hebben aan het Bestuur der Openbare Werken toegelaten uitgaven voor een bedrag van 778 miljoen frank in deze sector vast te leggen. Deze uitgaven kunnen als volgt samengevat worden :

Ongeveer een derde (circa 270 miljoen frank) werd besteed aan gebouwen ressorterend onder het Ministerie van Openbaar Onderwijs. In de sector van het Hoger Onderwijs werden meer dan 24 miljoen frank toegewezen aan de twee Rijksuniversiteiten en aan het Natuurhistorisch Museum.

Voor een bedrag van 85 miljoen frank werden werken en aanwinsten gedaan voor het Departement van Financiën (gebouwen voor tol-, belastings- en registratiebureau's; aankoop van onroerende goederen voor het centraal bestuur).

Diverse werken voor een bedrag van 25 miljoen frank werden aan de Rijkswachtkazernes verricht. De omvorming van het « Résidence Palace » te Brussel tot administratief gebouw vergde ook 26 miljoen frank. Verder zijn nog te vermelden de belangrijke werken uitgevoerd aan het Justitiepaleis te Brussel en aan het Landbouwinstituut te Gembloers.

AFDELING II. — WOONHUIZEN.

§ 1. — RAMING DER BEHOEFTE.

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van een door het Ministerie van Openbare Werken gedane enquête nopens het aantal geteisterde woningen tussen 10 Mei 1940 en 10 Mei 1945.

Aantal geteisterde woningen tussen 10 Mei 1940 en 10 Mei 1945

(volgens een enquête gedaan door het Ministerie van Openbare Werken)

PROVINCIES	Nog te herstellen of weder op te bouwen					Totaal hersteld op 10 Mei 1945	Algemeen totaal
	Totaal vernield 66 à 100 %	Ernstig beschadigd en onherstelbaar 50 à 66 %	Ernstig beschadigd maar herstelbaar 30 à 50 %	Lichtjes beschadigd 0 à 30 %	Totaal		
Antwerpen	5.360	6.336	25.425	55.309	92.430	7.200	99.630
Brabant	3.694	886	8.059	32.401	45.040	15.053	60.093
West-Vlaanderen	4.901	1.496	8.017	17.967	32.381	19.299	51.680
Oost-Vlaanderen	3.229	1.822	7.196	23.408	35.655	11.406	47.061
Henegouwen	4.619	1.394	5.320	16.865	28.198	16.623	44.821
Luik	4.128	4.600	23.978	63.747	96.453	12.773	109.226
Limburg	1.374	389	1.801	4.976	8.540	4.760	13.300
Luxemburg	1.986	743	2.482	5.053	10.264	2.607	12.871
Namen	956	315	2.342	5.385	8.998	4.040	13.038
Het Koninkrijk	30.247	17.981	84.620	225.111	357.959	93.761	451.720

Meer dan 450.000 woningen blijken door oorlogsfeiten beschadigd te zijn; een zeker aantal was nochtans reeds hersteld op 10 Mei 1945.

Men zal opmerken dat de provincie Luik, vervolgens de provincie Antwerpen het meest geleden hebben, als men rekening houdt met het geheel der beschadigde woningen. Als men echter de volledige vernielingen en de ernstige schade in aanmerking neemt, schijnt Antwerpen het meest geleden te hebben. Er dient in acht genomen dat de behoeften aan woonhuizen niet enkel te wijten zijn aan deze vernielingen maar ook aan de achterstand in de woningbouw, eveneens een gevolg van de oorlog. Een raming van deze behoeften werd gedaan (1) door het aantal huisgezinnen van het Koninkrijk, dat 2.716.439 bedroeg op 31 December 1945, te vergelijken met het aantal woongelegenheden, die op dezelfde datum op 2.536.293 geschat werden; het verschil tussen deze twee cijfers, nl. 182.349, dient echter gecorrigeerd daar ook met de voorlopige woongelegenheden rekening werd gehouden. Als men deze laatste buiten beschouwing laat, dan blijkt het tekort ongeveer 200.000 te bedragen, zoals uit onderstaande tabel blijkt.

Raming van het tekort aan woongelegenheden per provincie.

Antwerpen	35.652
Brabant	68.441
West-Vlaanderen	25.946
Oost-Vlaanderen	43.019
Henegouwen	3.012
Luik	10.182
Limburg	3.874
Luxemburg	3.448
Namen	6.249

199.823

(1) Bron: Verslag van het Nationaal Congres voor de Huisvesting van 14 en 15 December 1946, verschenen in *Le Problème du Logement en Belgique* (Nationaal Instituut voor Woning en Huisvesting, Brussel).

Deze ontbrekende 200.000 woongelegenheden zouden feitelijk het bouwen van 160.000 huizen vereisen. De gegevens van de algemene telling op 31 December 1947 zullen ons over de toestand op die datum meer inlichtingen verschaffen.

Ondertussen kunnen wij ons houden bij de raming 160.000, want alhoewel het aantal huwelijken van minder dan 60.000 in 1938 tot ongeveer 90.000 in 1946 steeg, en aldus de behoefte naar nieuwe woongelegenheden versterkt werd, toch heeft het huidige bouw- en wederopbouwrythme het waarschijnlijk mogelijk gemaakt dat het einde 1945 vastgesteld deficit niet verergerd is.

§ 2. — BOUWVERGUNNINGEN.

Gelet op de wanverhouding tussen de behoeften van de wederopbouw en de beschikbare arbeidskrachten, materialen en financiële middelen was het noodzakelijk categoriën in zake dringendheid op te stellen en prioriteiten te verlenen.

Onder de verleende bouwvergunningen onderscheidt het Ministerie van Wederopbouw 3 categorieën : Categorie 1 omvat de personen die uit hoofde van hun financiële toestand of hun behoefte aan huisvesting een voorrecht genieten; Categorie 2, de personen zonder voorrang en de niet geteisterde personen (voor zover ze niet onder volgende categorie vallen); Categorie 3, werken met een industrieel of commercieel doeleinde.

In 1947 werden volgens de Statistische Dienst van het Ministerie van Wederopbouw 26.774 bouwvergunningen verleend. Deze kunnen per categorie en per provincie als volgt ingedeeld worden.

Verleende bouwvergunningen in 1947

PROVINCIES	Cat. I	Cat. II	Cat. III	TOTAAL	%
Antwerpen	501	5.164	333	5.998	22,4
Brabant	367	3.004	551	3.922	14,6
West-Vlaanderen ...	326	2.596	265	3.187	11,9
Oost-Vlaanderen	117	2.924	295	3.336	12,5
Henegouwen	489	1.632	149	2.270	8,5
Luik	875	2.552	301	3.728	13,9
Limburg	279	1.645	66	1.990	7,4
Luxemburg	923	539	7	1.469	5,5
Namen	175	630	69	874	3,3
Het Koninkrijk	4.052	20.686	2.036	26.774	100,—

Bron : Ministerie van Wederopbouw.

In de provincies Luxemburg, Luik en Antwerpen — meest geteisterde provincies — werden respectievelijk 923, 875 en 501 bouwvergunningen verleend aan prioritaire rechthebbenden.

Van het totaal der verleende toelatingen bekwam Antwerpen 22,4 %, Luik 14 %, Luxemburg 5,5 %. Deze percentages moeten niet alleen verklaard worden door de behoeften aan woongelegenheden ten gevolge van vernieling, maar ook door de snellere ontwikkeling der activiteit in de nijverheids- en handelscentra.

Over het algemeen bleek de meerderheid der lichte schadegevallen einde Juni 1947 hersteld te zijn.

§ 3. — TUSSENKOMST DER COÖPERATIEVEN VAN GETEISTERDEN EN VAN DE NATIONALE
MAATSCHAPPIJ VOOR GOEDKOPE WONINGEN

Het Ministerie van Wederopbouw heeft de vorming van locale coöperatieven van geteisterden in de hand gewerkt. De geteisterden kunnen aldus hun inspanningen en middelen samenvoegen. De balans van de activiteit dezer coöperatieven doet zich einde 1947 als volgt voor :

Activiteit der Coöperatieven van geteisterden

(balans op 31 December 1947)

OMSCHRIJVING	Beëindigde huizen	Huizen in opbouw	Grote schade hersteld	Grote schade in herstelling
Met volledige hulp der coöperatieven.	941	1.675	1.704	1.229
Met gedeeltelijke hulp.....	2.785	2.845	10.981	5.665
Totaal.	3.726	3.520	12.685	6.894

Bron : Ministerie van Wederopbouw.

De Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen heeft zich van haar kant beijverd huizen voor mijnwerkers op te trekken. Deze behoefte was vooral sedert de bevrijding dringend, o.m. om de immigratie van buitenlandse arbeidskrachten te bevorderen. De werken waartoe besloten werd of die in uitvoering waren gedurende het jaar 1947 betreffen 878 huizen in het Bekken van Limburg, 707 in het Bekken van het Centrum, verder respectievelijk 614, 820 en 533 in de bekkens van Luik, Bergen en Charleroi, hetzij 3.552 in totaal.

AFDELING III. — COMMERCIELE UITRUSTING.

In de tabel der bouwvergunningen door het Ministerie van Wederopbouw verleend komen de aanvragen voor van handelaars en industriëlen (Categorie III), namelijk 2.036 voor het Koninkrijk.

Daar nochtans een zeker aantal der huizen in de eerste categorie gerangschikt, ook als handelsinstelling dienst doen — voor zover zulks door de oorzaak der schade gerechtvaardigd was — is het ongelukkig onmogelijk daarin het gedeelte bestemd voor handelsuitrusting te schatten.

De Nationale Kas voor Beroepscrediet heeft verder aan ambachtslieden en handelaars een totaal bedrag van 18.829.950 fr. ter beschikking gesteld voor de wedersamenstelling van mobilia en stocks.

Verschillende aanwijzingen laten toe te besluiten dat zowel de industriële als de commerciële stocks ruim wedersamengesteld waren op het einde van 1947.

AFDELING IV. — INDUSTRIELE UITRUSTING.

Hier zullen de verwervingen van « investeringsgoederen » bestudeerd worden, die in de loop van 1947 door de nijverheid gedaan werden. Onder investeringsgoed wordt verstaan elke waarde die kan opgenomen worden in het geïmmobiliseerd actief van een

organisme; deze term dient in zijn boekhoudkundige betekenis opgevat. Drieërlei oorzaken van die investeringen kunnen onderscheiden worden : verwoestingen door oorlogsfeiten, achterstand in de vernieuwing, behoefte aan nieuwe installaties; men heeft ze hier opzettelijk vermengd, daar men globaal wenst na te gaan wat er verwezenlijkt werd. Men heeft de *waarde* genomen als gemene maat voor de verschillende inspanningen op het gebied van wederuitrusting.

1. Steenkolenmijnen.

Het Departement van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting schat dat de gemiddelde ouderdom van de in werking zijnde inrichtingen voor de onderscheiden bekkens ongeveer als volgt is :

Borinage	.	.	.	.	.	25 jaar
Centrum	.	.	.	.	.	21 jaar
Charleroi	.	.	.	.	.	25 jaar
Luik	.	.	.	.	.	22 jaar
Kempen	.	.	.	.	.	14 jaar

De deskundigen oordelen dat de installaties gemiddeld na 20 à 25 jaar zouden moeten afgeschreven en vernieuwd zijn; de zuiderbekkens zouden zich dus sterk moeten inspannen om hun uitrusting weder op een voldoende peil te brengen.

De behoeften in zake mijnwederuitrusting voor het jaar 1947 werden op 1.500 miljoen fr. geschat; een even groot bedrag werd in 1947 door de steenkolenmijnen geïnvesteerd, doch het moest ten belope van circa 800 miljoen fr. besteed worden aan de bouw van woningen voor de arbeidskrachten, aangezien deze werken dringend waren. Een deel van de gelden (700 miljoen fr.) werd van de eigen inkomsten afgenomen of door beroep op het crediet bekomen. Aan de andere kant, werd een aanzienlijk deel van de investeringen uitgevoerd door aanwending van de wederuitrustingsdotatie, die de steenkolenmijnen moesten vormen, door van de ontvangsten 35 frank per ton in de zuiderbekkens en 45 frank in de Kempen af te nemen. De opbrengst van die dotaties wordt in een wederuitrustingsfonds vastgelegd; sommen worden slechts vrijgemaakt tegen overlegging van de facturen voor aankoop van materieel of uitvoering van werken en met instemming van het Comité van Toezicht over de Kolenmijnen; in 1947 werd er 830 miljoen fr. vrijgemaakt.

De voornaamste uitgevoerde wederuitrustingswerken hebben betrekking op :

- de vergroting van de sorteer- en wasinstallaties, het inrichten van installaties voor het vloten van schlam;
- de vervanging van stoomophaalmachines door elektrische machines;
- de verhoging van de capaciteit in zake compressoren en centrales (Kempen).

Voor de toekomst worden de jaarlijkse behoeften geraamd op 1.800 miljoen frank voor de mijnwederuitrusting en 275 miljoen frank voor de woningbouw.

De technische vraagstukken waaraan alle aandacht moet geschonken worden, zijn de volgende :

- versmelting en herverkaveling van concessies;
- oprichting en onderlinge verbinding van mijncentrales;
- electrificatie van de ophaalmachines en ondergrondse vervanging van perslucht

door electriciteit (wat een kolenbesparing, geschat op 500.000 ton per jaar, zou mogelijk maken);

— verbetering van de mijntechniek.

Er mag geen moeite gespaard worden om de buitenlandse arbeidskrachten te stabiliseren en het rendement te verbeteren.

In de loop van 1947 werden belangrijke proefnemingen in zake ondergrondse vergassing aangevat; ze zullen in 1948 voortgezet worden.

2. *Electriciteit.*

In het begin van 1947 waren de productiemiddelen ontoereikend om het hoofd te bieden aan al de behoeften van het land in zake elektrische energie; de belasting van het net steeg snel met de economische herleving. De oorlog heeft inderdaad een aanzienlijke vertraging in de uitrusting veroorzaakt en het normaal onderhoud van de machines bemoeilijkt; sommige groepen werden beschadigd of buiten gebruik gesteld door bombardementen of sabotages. De krachtschaarste noopte tot het in dienst houden van verouderde en weinig economische groepen. Hierdoor stond het gemiddelde specifiek verbruik van de Belgische centrales ver boven dat van de beste in gebruik zijnde groepen (4.600 calorieën/kWh tegen 3.300 calorieën/kWh). Om deze toestand te verhelpen, was het in werking stellen van een nieuwe uitrusting voorzien, ten einde het gemiddelde specifiek verbruik te verlagen en al de beschikbare afvalbrandstoffen te kunnen gebruiken; de overbrengingscapaciteit van de netten diende verhoogd en de netten moesten onderling verbonden worden.

Evenwel heeft een uitgebreid plan van onderlinge verbinding er ruimschoots toe bijgedragen om aan een vraag te kunnen voldoen die 35 % meer bedroeg dan in 1940.

Bovendien bedroegen in 1947 de investeringen in de electriciteitssector 1.450 miljoen frank. Aangezien, eensdeels, het verbruik op aanzienlijke wijze is toegenomen en de prijzen van het materieel gevoelig gestegen zijn en, anderdeels, de leveringstermijnen langer geworden zijn, kan men zeggen dat het investeringsrhythme een weinig te traag is geweest.

3. *Kolenderivaten.* (Cokesfabrieken, gasnijverheid, organische derivaten).

De wederuitrusting van de cokesfabrieken is vooral een vraagstuk van modernisering : in 1946 waren 4 batterijen meer dan 30 jaar oud, 14 van 20 tot 30 jaar en 21 van 10 tot 20 jaar; op een totaal van 52 batterijen waren er enkel 19 uitgerust voor compoundstoken.

Voor het tienjarentijdperk 1947-1956 voorziet men de bouw van 560 ovens ter vervanging en 200 ovens als uitbreiding. In 1947 bedroegen de investeringen van de sector der cokesfabrieken 185 miljoen fr. wat met de ramingen overeenstemt.

De gasnijverheid moet het hoofd bieden aan een sedert 1939 sterk gestegen vraag; de wederuitrusting vergt de geleidelijke uitschakeling van de ovens van gasfabrieken en de verbinding van deze laatste met de netten, die door de cokesfabrieken gespijsd worden, de uitbreiding van de distributie, en ten slotte de vernieuwing en de modernisering van oude inrichtingen. In 1947 werd er 200 miljoen frank geïnvesteerd in de gasoverbrengings- en distributienetten en in de gasfabrieken; dit investeringsrhythme is bevredigend.

Vóór de oorlog was 's lands productie van organische derivaten (teer, benzol, enz.) toereikend, doch de raffineringsgraad was onvoldoende; in deze sector is de wederuitrusting op het verbeteren van de hoedanigheid der producten gericht. In 1947 werd ongeveer 115 miljoen frank geïnvesteerd, wat voldoende is.

4. *IJzer- en staalindustrie.*

Indien de staalproductie op haar huidige peil mag behouden blijven, dient echter de productie van kwaliteitsstaal vermeerderd. De brandstofbesparing en de capaciteitsverhoging van de toestellen, samen met een algehele mechanisering, laten een gevoelige verbetering van de kostprijs toe.

De hoogovens met een capaciteit kleiner dan of gelijk aan 150 ton per dag, zullen geleidelijk door hoogovens met een grotere capaciteit vervangen worden.

De pletterijen zijn gericht naar de fabricage van vlakke en serieproducten. De transformatoren zullen veranderd worden met het oog op het gebruik van heet geplette banden. De in 1947 in deze sector verrichte investeringen bedragen ongeveer 900 miljoen frank, wat kwantitatief voldoende is.

5. *Metaalverwerkende nijverheid.*

Einde 1944 was de samenstelling van het machinepark van deze uiterst ingewikkelde bedrijfstak ongeveer als volgt :

25.000	machines	van minder dan 10 jaar;
35.000	»	» 10 tot 20 jaar;
45.000	»	» 20 tot 30 jaar;
15.000	»	» meer dan 30 jaar;
120.000	machines in totaal.	

Hieruit blijkt duidelijk dat het ten zeerste nodig is de outillage te verjongen.

Er werden ramingen gedaan, welke 12,5 milliard fr. beliepen voor investeringen die binnen de 10 jaar zouden dienen uitgevoerd; onder andere werd de aankoop van 60.000 werktuigmachines voorzien.

Men schat dat de metaalverwerkende nijverheid in 1947 investeringen ten bedrage van 1,2 milliard frank heeft verricht, waarvan 0,7 milliard frank in werktuigmachines; het wederuitrustingsrhythme stemt dus nagenoeg met de ramingen overeen.

6. *Diverse industrieën.*

De globale investeringen, welke in 1947 gedaan werden door de nijverheidstakken, die niet tot de sleutelindustrieën behoren en die hier diverse industrieën genoemd worden, bedragen circa 4 milliard frank; dit bedrag stemt ongeveer met de ramingen overeen.

Er dient nochtans opgemerkt, dat de textielnijverheid een aanzienlijke inspanning in zake wederuitrusting heeft geleverd, die de ramingen van 1947 ver overtreft; er werd inderdaad meer dan 1.200 miljoen fr. in deze bedrijfstak geïnvesteerd.

De nijverheid van de bouwmaterialen en aanverwante takken omvat de steengroeven, steenbakkerijen, cementagglomeratenfabrieken, cementfabrieken, burgerlijke bouwondernemingen, houtverwerkende fabrieken, glasfabrieken, keramiekkabrieken; zij heeft in 1947 ongeveer 745 miljoen fr. aan de wederuitrusting besteed, hetzij een weinig meer dan geschat was. Een noodzakelijke concentratie is thans in wording in de cementnijverheid; de glasnijverheid en de keramiekindustrie hebben een grote inspanning op het gebied der wederuitrusting gedaan.

De nijverheid der non-ferro metalen heeft zich uitrustingsgoederen ter waarde van circa 250 miljoen fr. aangeschaft; dit bedrag zou hoger kunnen geweest zijn, indien de productiesector geen afwachtende houding had aangenomen.

Voor de chemische industrieën staan onbetwistbare toekomstmogelijkheden open; ongeveer 570 miljoen fr. werd door deze sector geïnvesteerd.

AFDELING V. — BRONNEN EN FINANCIERING VAN DE WEDERUITRUSTING EN VAN DE WEDEROPBOUW

§ 1. — RAMING VAN HET GLOBAAL BEDRAG DER INVESTERINGEN.

Het Ministerie van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting heeft een staat kunnen opmaken van de investeringen die in de loop van de laatste drie jaar door het gehele Belgische bedrijfsleven gedaan werden (openbare sector en private sector met inbegrip van handel, landbouw en woningbouw).

De investeringen zijn er volgens hun aard gerangschikt : men onderscheidt de in België voortgebrachte outillage, de ingevoerde outillage, de rechtstreeks aan de ondernemingen geleverde ijzerproducten, de burgerlijke bouwwerken en ten slotte de aanbrengrst van de nijverheid zelf in de vorm van lonen voor het plaatsen, monteren en hulpbouwen, en van bijkomstige materialen.

Ziehier hoe die staat zich voordoet :

Raming der investeringen

(milliarden franken)

O M S C H R I J V I N G	1945	1946	1947
a) Productie van uitrustingsgoederen	2,4	7,3	10,9
b) Invoer van uitrustingsgoederen	3,2	6,4	6,9
c) Burgerlijke bouwwerken	4,0	10,0	12,0
d) Aanbrengrst van de ijzer- en staalindustrie .	0,4	1,5	2,0
e) Aanbrengrst van de nijverheid	1,4	2,0	2,0
	11,4	27,2	33,8

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting.

Er dient aangestipt dat de posten c, d en e zeer voorzichtig geraamd werden en veeleer als minima zijn te beschouwen.

Voor het jaar 1947 kon een zeer bevredigende verificatie gedaan worden door het bestuderen van de verdeling der investeringen per economische sector.

Deze verdeling volgt hieronder (milliarden franken).

Openbare sector	10,9
Private sector	22,0
	—
Totaal	32,9

Sommige cijfers van deze tweede raming blijven vermoedelijk beneden de werkelijkheid : buiten de grote immobilisaties konden de investeringen niet altijd ontdekt worden.

Men mag het besluit trekken, dat het bedrag van de investeringen, die in 1947 door het Belgische bedrijfsleven gedaan werden, tussen 33 en 34 milliard fr. ligt.

§ 2. — FINANCIERING VAN DE INVESTERINGEN IN 1947.

De investeringen van de openbare sector werden grotendeels door middel van binnenlandse leningen gefinancierd.

De belastingen (voor de Staat) en de eigen inkomsten (voor de parastatale instellingen) hebben eveneens gediend om een deel van de investeringen te financieren;

er dient inderdaad in acht genomen dat de investeringen van de openbare sector onder meer bestaan uit de gewone vernieuwing, uitgevoerd door de parastatale instellingen, en uit werken, die op de gewone Rijksbegroting of op de begrotingen van de uitgaven voortvloeiend uit de oorlog ingeschreven zijn, zoals bij voorbeeld het gewoon en het buitengewoon onderhoud van wegen en waterwegen of de herstelling van in beslag genomen schepen.

Ten slotte hebben de Staat zelf en twee parastatale instellingen, in het buitenland leningen uitgegeven.

Wat de private sector betreft, heeft het Ministerie van Wederopbouw voorschotten op oorlogsschade ten belope van circa 0,5 milliard fr. toegestaan; de Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen van haar kant heeft gebouwd voor een bedrag van ongeveer 0,5 milliard frank.

De parastatale credietinstellingen (Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, Spaarkas, Nationale Kas voor Beroepskrediet, National Instituut voor Landbouwkrediet) hebben investeringscredieten ten bedrage van 2,9 milliard fr. verleend. De kapitaalmarkt leverde circa 4 milliard fr. aan nieuwe kapitalen door middel van uitgiften van aandelen en obligaties.

Ten slotte werd er 14 à 15 milliard fr. geïnvesteerd door auto-financiering of aanwending van hypotheekcredieten; het is nog niet mogelijk het juist aandeel van elk dezer twee methodes nauwkeurig aan te geven; er kan evenwel opgemerkt worden dat het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet herstellingen ten belope van ongeveer één milliard frank toegestaan heeft.

Vermoedelijk is er nagenoeg 12 milliard fr. door auto-financiering geïnvesteerd, d. i. meer dan 50 % van de louter private investeringen.

BESLUIT.

De studie der Belgische investeringen in 1947 doet uitschijnen dat thans het tekort aan financiële disponibiteiten, meer nog dan de schaarste aan uitrustingsgoederen en aan werkkrachten, oorzaak is van een achterstand in zake de wederuitrusting en de wederopbouw van het land.

Het bedrijvigheidsrhythme dat bereikt werd in de nijverheidstakken die uitrustingsgoederen voortbrengen, maakt een gunstig element voor de toekomst uit.

HOOFDSTUK VI.

VERKEER

AFDELING I. — BINNENLANDS VERKEER :

Spoorweg - Wegen - Binnenscheepvaart.

§ 1. — UITRUSTING.

Op het einde van het jaar 1947 bedraagt de lengte van het Belgisch spoorwegnet op normale breedte 5.012,2 km lijnen tegen 4.995,9 km in 1938. Slechts 44,1 km lijnen zijn geëlectriceerd. De huidige spoorlengte bedraagt 13.200 km.

Wat de smalspoorweg betreft, daarvan bedroeg de lengte op hetzelfde tijdstip 4.967 km lijnen tegen 4.808,5 km in 1938. Ongeveer 1.500 km daarvan zijn geëlectriceerd.

Het wegnnet omvat 10.750 km grote verkeerswegen (10.580,1 km in 1938) en 45.000 km buurtwegen (35.565 km in 1938).

Het waterwegennet, ten slotte, heeft een totale lengte van 1.729,3 km (1.726,5 km in 1938) waarvan 323,6 km bevaarbaar voor schepen van meer dan 1.350 ton.

Uit deze cijfers blijkt dat de onderbouw van het Belgisch verkeersapparaat sedert de oorlog kwantitatief volledig hersteld is. De algemene toestand van het net is misschien minder goed en talrijke verbeteringswerken zijn noodzakelijk; vele daarvan zijn voor het ogenblik ten andere in uitvoering ofwel voorzien, inzonderheid wat betreft het wegnnet.

Ook het materieel is op weg naar een volledig herstel maar toch vallen op dit gebied nog enkele zwakke punten aan te stippen. Zo telde b.v. het park der goederenwagons van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen in 1938, 104.402 Belgische eenheden; ten gevolge van de oorlog liep dit park zeer sterk terug; de krachtsinspanningen echter gedaan sedert de bevrijding hebben het terug opgevoerd tot 87.420 eenheden op het einde van 1947. Dit globaal park heeft volstaan om de behoeften te dekken gedurende de normale maanden maar was volkomen ontoereikend gedurende de topmaanden. Bovendien is de toestand van het materieel, van kwalitatief oogpunt uit beschouwd, eveneens ver van gunstig : de gemiddelde ouderdom van de wagons is 28,4 jaar.

Het park der buurtspoorwegen heeft, in vergelijking met 1938, practisch geen wijzigingen ondergaan : op het einde van 1947 telde het 10.474 wagons tegen 10.498 in 1938. Dit park is echter eveneens verouderd.

In zake locomotieven en rijtuigen is de toestand ook nog ver van genormaliseerd, zo min van kwantitatief als van kwalitatief standpunt uit beschouwd. In 1938 beschikte de N.M.B.S. over 3.552 locomotieven en over 8.104 rijtuigen; in 1947 waren de overeen-

komende cijfers respectievelijk 3.351 en 5.502. Een gelijkaardige toestand heerst bij de buurtspoorwegen : 480 stoomlocomotieven en 3.409 rijtuigen in 1938 tegen 436 locomotieven en 3.141 rijtuigen in 1947.

De gemiddelde ouderdom der locomotieven van de N.M.B.S. is 30,5 jaar; deze van de rijtuigen 31 jaar. Daarbij mag er niet uit het oog verloren worden dat het reizigersvervoer sinds de oorlog zeer sterk is toegenomen.

Er dient echter toch aan toegevoegd dat, zo de hernieuwing van het stoommaterieel niet verder doorgedreven werd, dit gedeeltelijk te verklaren is door het streven om deze hernieuwing zoveel mogelijk te combineren met de electrificatie van het net; ten andere de capaciteit van de nijverheid der metaalconstructie was gelimiteerd.

Wat de binnenscheepvaart betreft, wordt in de hierna volgende tabel de toestand van de vloot in 1947 vergeleken met deze in 1938 :

Binnenvloot

O P S O M M I N G	1938		1947	
	Aantal	Tonnemaat	Aantal	Tonnemaat
Vrachtschepen :				
— met motor	2.138	563.892	2.709	790.508
— zonder motor .	4.774	1.872.908	3.339	1.463.913
Tankschepen :				
— met motor	72	17.785	82	21.600
— zonder motor .	27	10.130		
Slepers	462	6.535	408	—
	7.473	2.471.250	6.538	2.276.021

Bron : Ministerie van Openbare Werken.

Bij de bevrijding was slechts ongeveer de helft van de Belgische binnenvloot beschikbaar : een gedeelte werd weerhouden in het buitenland en het overige was vernietigd. Door repatriëring en herstel van een zeker aantal eenheden evenals door nieuwbouw werd de vloot dan progressief terug opgebouwd tot op 87 % van haar vóóroorlogse tonnemaat. Daarbij werd een bijzondere aandacht verleend aan de motorisering evenals aan de wederopbouw van de slepersvloot omdat op dit gebied de Belgische positie zeer zwak was.

Ziehier eindelijk de toestand van het park der autovoertuigen :

Park der autovoertuigen

A A R D D E R V O E R T U I G E N	December 1938	December 1947
Private rijtuigen	146.450	124.623
Autobussen en autocars	1.044	1.439
Taxi's	7.680	4.706
Motorrijwielen	67.016	91.973
Vrachtauto's	79.318	110.732

Bron : Ministerie van Financiën.

In het algemeen kan er vastgesteld worden dat het park der personenwagens bijna volledig hersteld is en dat vooral het aantal vrachtwagens zeer gevoelig is gestegen.

1. *Spoorwegvervoer.* (1)

Naar de voorlopige cijfers te oordelen is het reizigersvervoer van de N.M.B.S. in 1947 nog toegenomen in vergelijking met de vorige jaren. Immers, in 1947 werden 233 miljoen reizigers vervoerd tegen 229 miljoen in 1946 en 178 miljoen in 1945; ten overstaan van 1938 vertegenwoordigt dergelijk vervoer 115 %.

In reizigers-km uitgedrukt is de aangroei nog sterker :

4.977 miljoen in 1945.
6.776 miljoen in 1946.
7.167 miljoen in 1947.

Ten overstaan van 1938 vertegenwoordigt dergelijk vervoer 114 %.

Het reizigersvervoer van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen daarentegen is in 1947, ten overstaan van de voorgaande jaren, sterk verminderd (363 miljoen reizigers in 1947 tegen 406 miljoen en 439 miljoen in 1945 en 1946) maar het vertegenwoordigt toch nog 187 % van de bedrijvigheid in 1938.

In zake zwaar goederenvervoer was 1947 voor de N.M.B.S. eveneens een jaar van toenemende bedrijvigheid : in 1947 werden 60 miljoen ton vervoerd tegen 51 miljoen in 1946 en 25,6 miljoen in 1945. Ten overstaan echter van het vervoersvolume van 1938 bedraagt het vervoer van 1947 slechts 81,0 %.

In Ton-km uitgedrukt echter komt de toestand als veel gunstiger voor :

2.049 miljoen in 1945.
4.695 miljoen in 1946.
5.862 miljoen in 1947.

Dergelijk vervoer vertegenwoordigt 107 % van de in 1938 vervoerde km-tonnage. De gemiddelde afstand per vervoerde ton is dus van 74,0 km in 1938 tot 97,6 km gestegen in 1947. Deze gunstige evolutie kan in het algemeen verklaard worden door de stijging van de productie en van de buitenlandse handel, de twee elementen van de economie die de verkeersbedrijvigheid bepalen. Ten andere de hierboven gegeven globale cijfers kunnen gesplitst worden ten einde afzonderlijk te doen uitkomen :

- a) het binnenlands verkeer dat voornamelijk bepaald wordt door het productiepeil en door de binnenlandse handelsactiviteit;
- b) het internationaal verkeer dat fundamenteel de fluctuaties van de buitenlandse handel volgt;
- c) het doorvoer verkeer.

De onderstaande tabel geeft de hernemingsgraad aan van deze drie vervoerscategorieën in percentage van de in 1938 vervoerde tonnage :

Indexcijfers van het spoorwegverkeer per categorie

O M S C H R I J V I N G	(1938 = 100)		
	1945	1946	1947
Binnenlands verkeer	44,6	81,8	82,8
Internationaal verkeer (invoer en uitvoer)	15,5	47,0	79,0
Doorvoer verkeer	30,3	42,3	75,5

(1) Bronnen : N. M. B. S. en N. M. V. B.

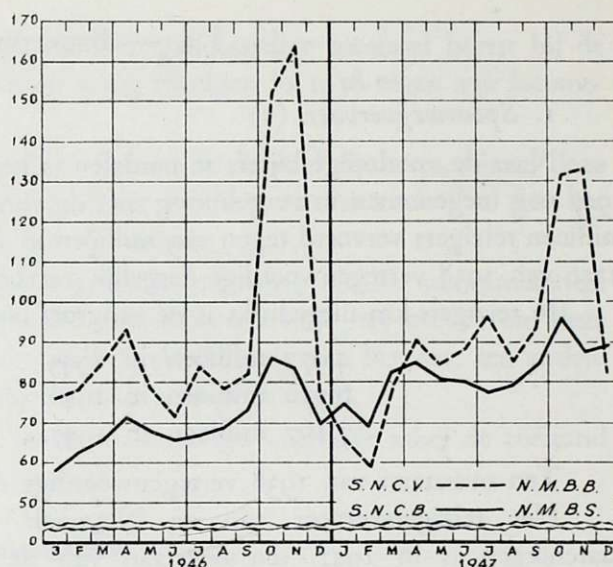
Goederenvervoer per spoor

(vervoerde tonnage : gemiddelde 1938=100)

Bronnen :

Nationale Maatschappij der Belgische
Spoorwegen.

Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

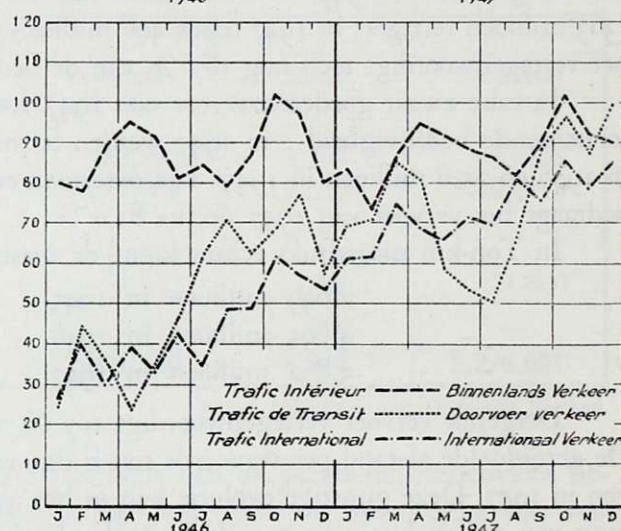

Zwaar goederenvervoer door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

(vervoerde tonnage : gemiddelde 1938=100)

Bron :

Nationale Maatschappij der Belgische
Spoorwegen.

Uit deze gegevens blijkt dat het binnenlands vervoer gedurende de laatste twee jaren bijna geen wijzigingen heeft ondergaan; het internationaal vervoer evenals de doorvoer daarentegen zijn sterk gestegen; het is dus aan hen dat de stijging van het globaal vervoer in de loop van het jaar is toe te schrijven; nochtans zijn deze twee laatstgenoemde posten het verst van hun vóóroorlogs niveau verwijderd en aldus kan men met reden zeggen dat ze oorzaak zijn van de relatief geringe hernemingsgraad van het spoorwegverkeer in zijn geheel.

Wat het goederenvervoer per buurtspoorweg betreft, dit is niet alleen in vergelijking met de oorlogsjaren sterk gedaald maar eveneens ten overstaan van 1938. Nochtans heeft deze terugloop misschien niets buitengewoons vermits het jaar 1938 gekenmerkt werd door een bijzonder belangrijk vervoer. Ziehier de evolutie :

De in 1947 vastgestelde vermindering is voornamelijk te wijten aan de minder gunstige bietenoogst die normaal 15 à 17 % van het totaal vervoer opslorpt. Immers, in dit jaar is het aandeel van het bietenvervoer beneden de 10 % gebleven. Bovendien is ook het vervoer van voedingswaren en van bouwmaterialen verminderd.

Goederenvervoer per buurtspoorweg

J A R E N	Vervoerde tonnen	Ton-kilometers
1938	4.174.000	70.299.000
1945	3.089.000	73.936.000
1946	3.905.000	70.726.000
1947	3.791.000	54.782.000

2. Vervoer te water. (1)

Voor de binnenscheepvaart is het jaar 1947 minder gunstig geweest dan voor de spoorweg. Inderdaad in vergelijking met 1938 bedroeg het totaal vervoer per binnenschip in 1947 slechts 68,8 % in tonnage en 68,7 % in ton-km. De overeenkomende cijfers voor 1946 waren respectievelijk 56,6 % en 59,7 %. Hierna volgt in absolute cijfers de toestand in 1938, 1946 en 1947 :

Aldus moet geconcludeerd worden dat ten overstaan van 1938 de gemiddelde vervoersafstand per ton praktisch niet veranderd is, alhoewel er toch een zekere terugloop kan vastgesteld worden in 1947 in vergelijking met het voorgaande jaar; immers deze afstand bedroeg 87,1 km in 1938, 91,9 km in 1946 en 87 km in 1947. De ontleding in binnenlands verkeer, invoer-, uitvoer- en doorvoer verkeer geeft in duizenden tonnen de volgende resultaten :

Vervoer te water (globale cijfers)

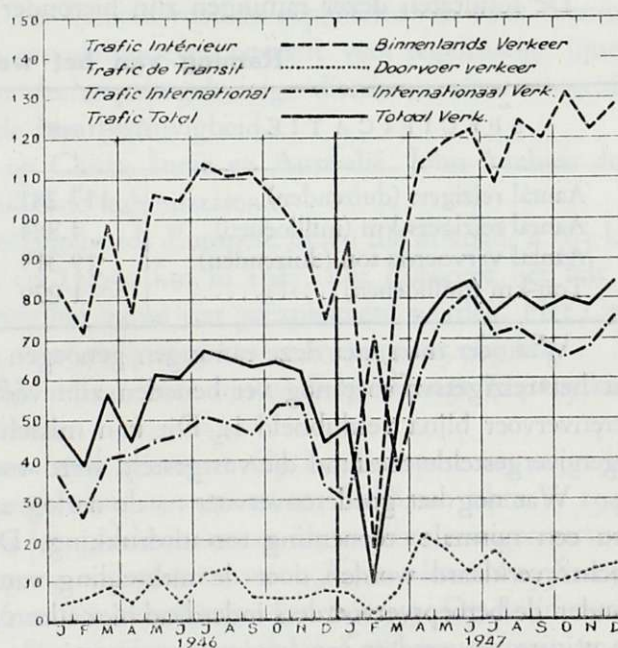
J A R E N	Duizenden tonnen	Duizenden ton-kilometers
1938	33.718 (2)	2.939.000
1946	19.113	1.757.000
1947	23.201	2.020.000

Vervoer te water per categorie (duizenden tonnen)

OMSCHRIJVING	1938 (2)	1945	1946	1947
Binnenlands verkeer.	12.352	11.705	11.878	13.274
Invoer verkeer	7.697	1.600	4.057	4.758
Uitvoer verkeer	7.954	1.260	2.765	4.527
Doorvoer verkeer ...	5.710	602	413	642
Totaal	33.713	15.167	19.113	23.201

Algemene beweging der binnenscheepvaart

(vervoerde tonnage : gemiddelde 1938=100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Statistische bronnen : Ministerie van Openbare Werken.

Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(2) Raming op basis der vóóroorlogse statistieken, die in 1942 gewijzigd werden.

Het binnenlands verkeer overtrof dus in 1947 zijn vóóroorlogs volume. Deze aangroei lijkt heel normaal wanneer men rekening houdt met de ontwikkeling van de industriële productie en van de invoer.

Het is voornamelijk aan de achterstand van het internationaal verkeer — en meer bepaald van de doorvoer — dat de geringe hernemingsgraad van het vervoer te water in het algemeen dient toegeschreven. Deze toestand is des te gemakkelijker te begrijpen wanneer men bedenkt dat het verkeer met Duitsland op een onbeduidend peil gevallen is dan wanneer vóór de oorlog de Duitse nijverheid een belangrijk deel van de Rijnvaart spijsde.

In dit verband laat de hierna volgende tabel, die ontleend werd aan de statistieken van de Economische Dienst van de Haven van Antwerpen, toe zich een zeker beeld te vormen van de huidige omvang van de Rijnvaart.

Internationaal verkeer op het binnenwater
(tonnen)

J A R E N	Goederen gelost te Antwerpen en komende van :			Goederen geladen te Antwerpen en bestemd voor :		
	Frankrijk	Duitsland	Zwitserland	Frankrijk	Duitsland	Zwitserland
1938	318.887	2.827.610	64.516	579.104	2.281.767	412.219
1946	186.290	539.166	19.004	172.584	216.204	318.170
1947	228.611	456.987	43.182	418.247	356.827	494.405

3. Wegvervoer.

Sedert 1938 werden geen tellingen meer uitgevoerd van het wegvervoer. Men is dus wel verplicht zijn toevlucht te nemen tot ramingen op basis van :

- het aantal voertuigen in omloop in het midden van het jaar;
- een hypothetische eenheidsafstand per soort voertuig;
- een hypothetische gemiddelde benutting eveneens per soort voertuig.

De resultaten dezer ramingen zijn hieronder weergegeven :

Raming van het wegvervoer

S P E C I F I C A T I E	1938	1945	1946	1947
Aantal reizigers (duizenden)	117.281	26.415	62.151	97.210
Aantal reizigers-km (millioenen) .	4.884	1.290	2.840	4.423
Aantal vervoerde ton (duizenden) .	19.319	18.956	23.483	28.588
Ton-km (millioenen)	1.279	1.323	1.719	2.120

Wanneer men met deze ramingen genoegen neemt dan kan men daaruit besluiten dat het reizigersvervoer nog ver beneden zijn vóóroorlogs niveau blijft terwijl het goederenvervoer bijna verdubbeld is. Dit kan misschien ook als verklaring dienen van de tegenovergestelde toestand die vastgesteld werd voor het spoorwegvervoer. (1)

Wat nog het goederenvervoer na de oorlog aangaat, komt voor 1947 uit de ramingen een normale toeneming tot uitdrukking. Deze aangroei kan logisch gesproken slechts verklaard worden door de uitbreiding van het privaat vervoer. In 1947 ondervonden de beroepsvervoerders inderdaad niet alleen in hun eigen kring maar ook vanwege de private vervoerders een hevige concurrentie.

(1) De gedane raming van het vervoer langs de weg bevat ongetwijfeld een deel stadsvervoer dat niet in concurrentie is met de spoorweg, maar de vastgestelde stijging heeft zich voorzeker eveneens voorgedaan in het inter-stadsverkeer, zodat de uitgesproken mening gegrond blijft.

AFDELING II. — INTERNATIONAAL VERKEER :

Luchtvaart - Zeevaart - Havenbedrijvigheid.

§ 1. — BURGERLIJKE LUCHTVAART. (1)

De burgerlijke luchtvaart beschikt in België, voor de internationale diensten, over zes luchthavens : Brussel, Antwerpen, Luik, Gent, Oostende, Het Zoute. Voor private en toerismedoeleinden kunnen de vliegvelden van Grimbergen, Sint-Hubert, Gosselies en Spa vermeld worden.

Wat de luchthaven van Brussel betreft, dient er onderscheid gemaakt tussen de luchthaven van Melsbroek en die van Haren. De eerste werd aangelegd onder de Duitse bezetting en de « Luftwaffe » verwezenlijkte haar verbinding met die van Haren. Onmiddellijk na de bevrijding begon de Belgische regering met haar definitieve inrichting met het oog op haar bevordering tot eerste internationale luchthaven van het land. In de loop van 1948 zal de internationale luchtvaart dan ook volledig overgebracht worden van Haren naar Melsbroek, dat te dien einde voorzien werd van de meest geperfectioneerde installaties.

Deze verschillende luchthavens worden op commerciële manier geëxploiteerd door de Regie der Luchtwegen die opgericht werd in 1946. Deze Regie is een parastatale instelling met rechtspersoonlijkheid, die beheerd wordt door de Minister van Verkeerswezen.

Sedert 1946 is er een einde gekomen aan het feitelijk monopolie dat de Sabena bezat in zake luchtvervoer. Verschillende andere, hoewel minder belangrijke maatschappijen, rezen naast haar op. Er kan vermeld worden : Sobelair, John Mahieu, Airtransport.

In zake organisatie der luchtvaartdiensten dient er onderscheid gemaakt tussen de regelmatige diensten en deze die slechts onregelmatig verzekerd worden. Inderdaad, afgezien van een voorlopige concessie aan Cobeta voor de exploitatie van twee diensten op Londen, geniet alleen Sabena van een definitieve concessie voor regelmatige lijnen. De andere maatschappijen exploiteren slechts onregelmatige diensten en men beschikt over geen juiste statistieken betreffende hun bedrijvigheid.

Airtransport verzekert diensten op China, Indië en Australië. John Mahieu doet aan « Luchttramping » met de verschillende nabuurstaten.

De lengte van de door Sabena geëxploiteerde Europese lijnen die in 1938, 4.593 km bedroeg, bereikt in 1946, 12.072 km en 17.950 km in 1947. Dit Europese net telt in totaal 26 lijnen waarvan er 17 gedurende het ganse jaar geëxploiteerd worden. Het Congolese net bedroeg in 1938, 3.235 km; in 1946, 11.405 km en in 1947, 15.063 km.

Het intercontinentaal net eindelijk omvat twee lijnen België-Congo (14.107 km) en een lijn Brussel-New-York (5.910 km).

Het in 1947 gedane vervoer is zeer sterk gestegen. Op het Europese net stijgt het van 1.985.000 t-km in 1938 tot 4.555.000 t-km in 1946 en tot 8.188.000 t-km in 1947. Deze verhoging is te wijten zowel aan het goederenvervoer als aan het reizigersvervoer. Op de lijn België-Congo is de vooruitgang nog groter : van 396.000 t-km in 1938 stijgt het vervoer tot 8.322.000 t-km in 1946 en tot 10.318.000 t-km in 1947. Op de intercontinentale lijnen stijgt het vervoer van 186.000 t-km in 1946 tot 2.766.000 t-km in 1947, daar waar vóór de oorlog dergelijk vervoer bijna niet voorkwam.

(1) Bron : Beheer van het Luchtwezen (Ministerie van Verkeerswezen).

1. *Havens.*

Het Belgische havencomplex omvat, buiten een groot aantal binnenhavens, acht erkende zeehavens : Antwerpen, Gent, Brussel, Brugge, Zeebrugge, Oostende, Zelzate en Nieuwpoort. Alleen twee daarvan hebben een werkelijke internationale betekenis, namelijk Antwerpen en Gent.

Sedert de bevrijding van het grondgebied werd een opmerkenswaardige krachtsinspanning gedaan met het oog op het herstel hunner uitrusting; ten andere de schade die ze hadden geleden ten gevolge van de oorlog was niet te vergelijken met degene, die de andere Europese havens hadden ondergaan. Niettemin is, na vijf jaar bezetting en stagnatie, de modernisering van hun installaties en bewerktuiging noodzakelijk, ten einde ze aan te passen aan de huidige behoeften van de scheepvaart, behoeften die sterk hebben geëvolueerd gedurende en sedert de oorlog. Het is ingevolge deze noodzakelijkheid dat hun een belangrijk deel werd voorbehouden in het tien-jaren-programma der openbare investeringen, opgemaakt door het Ministerie van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting.

2. *Vrachtenmarkt en Koopvaardijvloot.*

Het jaar 1947 is in zake diepzee-tramp-vrachtprijzen (vrije markt) gekenmerkt geweest door een breuk in de vast stijgende tendens die ze vertoonden sedert 1945-46. Deze breuk deed zich voor in de maand April 1947 en hield aan tot in Augustus en is te verklaren door het samenvallen van een toeneming van de voor vrije vaart beschikbare scheepsruimte en een vermindering der aangeboden vracht waaraan, naast andere moeilijkheden (1), de dollar-schaarste voorzeker niet vreemd is. Daarna richtten de vrachtprijzen zich terug op, onder invloed van de gestegen exploitatiekosten (voornamelijk wat de bunkerkolen en stookolie betreft) en van een zekere herleving van de vraag.

Op basis van de wekelijks in het tijdschrift « Fairplay » gepubliceerde gegevens kan de verhogingscoëfficiënt der vrachtprijzen op Antwerpen in verhouding tot 1938 op zeer benaderende wijze geraamd worden. Deze coëfficiënt (voor enkele type-trafiek) bedraagt 3,5 in 1947 tegen 4,0 in 1946.

De vrije markt blijft nu nog steeds zeer interessante prijzen noteren voor de reder (2). In vele landen is echter nog een belangrijk deel van de scheepsruimte voorbehouden voor regeringstrafieken tegen z.g. « directed rates » die lager liggen dan de vrije noteringen. Naar gelang meer en meer schepen vrijgegeven en gebouwd worden, zal het aanbod op de vrije markt ongetwijfeld verhogen; logischerwijze kan men zich dus aan een daling van de vrachtprijzen verwachten. De sterkte dezer daling zal per slot van rekening afhangen van de evolutie van de vraag d.w.z. vooral van de ontwikkeling van de internationale handel.

Wat de toestand van de Belgische koopvaardijvloot betreft (3), deze kan samengevat worden in de hierna volgende tabel waarin de evolutie sedert de oorlog wordt weergegeven en vergeleken met de vóóroorlogse toestand (4).

(1) Namelijk de stakingen in de Verenigde Staten en de opstopping in de La Plata-havens.

(2) Dikwijls met toepassing van het primage-systeem op de officiële tarieven, zoals dit het geval is met de tankers.

(3) Bron : Beheer van het Zeewezen (Ministerie van Verkeerswezen).

(4) De Staatsvloot is in deze cijfers niet begrepen. Ze omvat 6 pakketboten, 1 ferry-boat, 1 schoolschip, 10 loodsboten, 3 slepers en enkele kustwachters.

Belgische koopvaardijvloot

(Toestand op 1 Januari)

OMSCHRIJVING	JAREN	Stoomschepen	Motorschepen	TOTAAL
Aantal schepen.....	1938	76	16	92
	1946	28	24	52
	1947	34	27	61
	1948 (1)	47	31	78
Netto-tonnemaat.....	1938	182.620	52.861	236.481
	1946	66.625	75.003	141.628
	1947	83.193	90.554	173.747
	1948	146.322	101.976	248.298
Brutto-tonnemaat	1938	266.344	79.979	346.323
	1946	95.807	107.359	203.166
	1947	117.845	130.149	247.994
	1948	203.881	146.100	349.981

Bron : Beheer van het Zeewezen.

Wat de tonnemaat betreft, is de Belgische vloot dus volledig op haar vóóroorlogs niveau hersteld. Deze snelle wederopbouw is te danken aan de aankoop van 11 Engelse schepen (waarvan 8 nog in vaart), aan de inbeslagneming van 9 schepen die door de Duitse bezettende overheid op de Belgische werven besteld waren en die zich op stapel bevonden op het ogenblik der bevrijding, aan de toewijzing van 8 Duitse schepen ten titel van oorlogsbuit en eindelijk aan de aankoop van 16 « Liberty-Ships » en « Victory-Ships ».

Van kwalitatief standpunt uit gezien, heeft echter het probleem van de wederopbouw der vloot zijn oplossing nog niet gevonden. Niet dat onze huidige vloot te oud is — de gemiddelde ouderdom der schepen is inderdaad maar ongeveer 10 jaar — maar het grootste deel daarvan beantwoordt niet aan de commerciële eisen van het Belgisch rederijbedrijf.

Het overgrote gedeelte der schepen is in het bezit van de Compagnie Maritime Belge — de vroegere Lloyd Royal — (30 schepen), van de Rederij Deppe (16 schepen), van de Rederij L. Hermans (5 schepen), van de N. V. John Cockerill (3 schepen). Van de 5 motortankers zijn er 3 in handen van de Standard American Petroleum C^o terwijl de Belgian Gulf Oil C^o en de S.F.B.F. (Petrofina) er elk één bezitten. De rest van de vloot is verdeeld onder kleine rederijen (elk 1 à 2 schepen). Alleen de grote rederijen exploiteren regelmatige lijndiensten. De andere doen eerder aan tramping. Zo heeft de Compagnie Maritime Belge een dienst op Noord-Amerika (vóór de oorlog had zij er twee), een andere op Zuid-Amerika en drie op Afrika. De Rederij Deppe heeft er één op Zuid-Amerika, één op de Baltische Zee, één op Spanje en Portugal en twee op de Middellandse Zee. Cockerill en Hermans exploiteren elk een lijn op Groot-Brittannië en Ierland.

Er kan, ten slotte, nog vermeld worden dat per besluitwet van 27 Februari 1947 de Vozorkwestie (2) haar beslag heeft gekregen. Bovendien werd een wetsontwerp door de

(1) Bovendien bevinden zich op 1 Januari 1948 een twintigtal schepen (60.000 t) op stapel.

(2) Vereniging voor Onderlinge Zeeverzekering tegen Oorlogsisico's.

regering neergelegd tot oprichting van het Fuaz (1). Het doel daarvan is de Belgische vloot op te voeren, in 10 jaar tijds, tot een bruto-tonnemaat van ongeveer 850.000 à 1.000.000 ton.

3. Havenbedrijvigheid.

In zake havenbedrijvigheid is het jaar 1947 over het algemeen gunstig geweest. Vooral de activiteit bij aankomst breidde zich sterk uit onder invloed van de toegenomen invoer van overzee. Zo is te Antwerpen de van overzee aankomende goederenstroom reeds groter dan vóór de oorlog. Te Gent daarentegen bedroeg hij in 1947 slechts 85 % van zijn omvang van 1938.

Op het gebied van de uitgaande goederenstroom is de toestand echter veel minder gunstig. In dit verband is de hernemingsgraad te Gent (69 % van 1938) groter dan te Antwerpen (53 %).

Wat de binnenscheepvaart betreft, doet de relatieve belangrijkheid er van in het geheel van de havenbedrijvigheid, zich groter voor te Gent dan te Antwerpen. In 1938 vertegenwoordigde deze te Antwerpen 25 % van de totale activiteit bij aankomst en 26 % bij vertrek; de overeenkomende cijfers voor Gent waren 50 en 60 %. Deze percentages bedragen in 1947 nog slechts 5 % en 17 % voor Antwerpen tegen 29 en 30 % voor Gent. Er dient nochtans rekening gehouden met het feit dat het jaar 1947 bijzonder ongunstig was voor de binnenscheepvaart (vorst in de winter, droogte in de zomer en watersnood op het einde van het jaar). Dit verklaart ook de grotere bedrijvigheid van het vervoer per spoorweg dat vooral bij vertrek uit Antwerpen sterk is gestegen. Ten slotte dient er nog rekening gehouden met de toeneming van het goederenvervoer per vrachtauto en dit zowel bij aanvoer als bij afvoer. Aldus is het misschien zelfs mogelijk dat de binnenscheepvaart en het spoorwegvervoer hun vóóroorlogs peil niet meer zullen bereiken.

De hierna volgende tabellen geven een volledig beeld van de havenbedrijvigheid gedurende de laatste jaren :

Havenbedrijvigheid

(duizenden tonnen van 1.000 kg)

J A R E N	ZEESCHEPEN		BINNENSCHEPEN		SPOORWAGENS	
	Lossing	Lading	Lossing	Lading	Lossing	Lading
ANTWERPEN						
1938	11.873	11.707	4.589	4.412	1.792	380
1946	8.912	2.904	933	954	356	709
1947	15.970	6.236	1.008	1.501	549	1.108
GENT						
1938	2.287	1.045	2.036	1.526	198	380
1946	1.176	231	711	138	26	53
1947	1.959	729	814	363	45	129

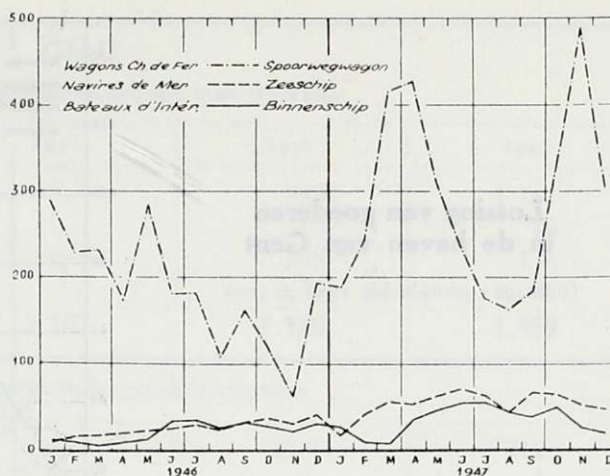
Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Fonds voor het uitreden en aanbouwen van zeeschepen.

Lading van goederen in de haven van Antwerpen

(tonnage : gemiddelde 1938 = 100)

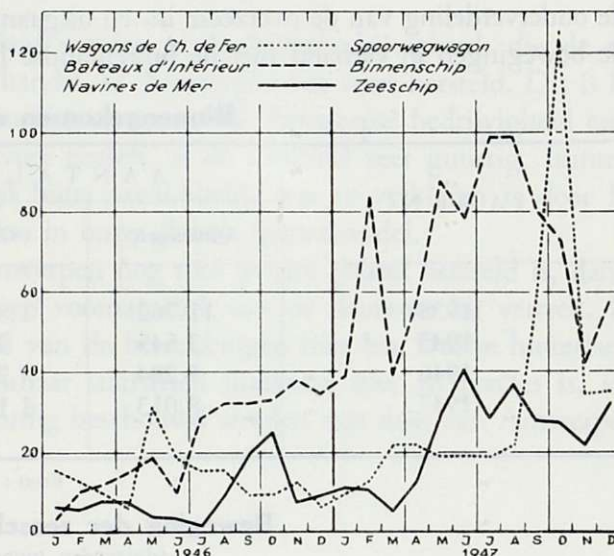
Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Lading van goederen in de haven van Gent

(tonnage : gemiddelde 1938 = 100)

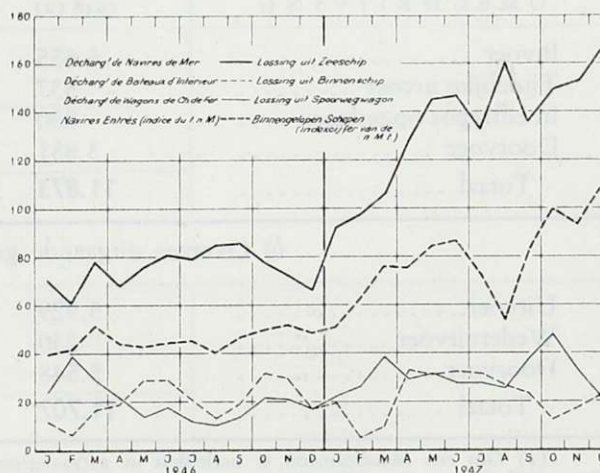
Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Lossing van goederen in de haven van Antwerpen

(tonnage : gemiddelde 1938 = 100)

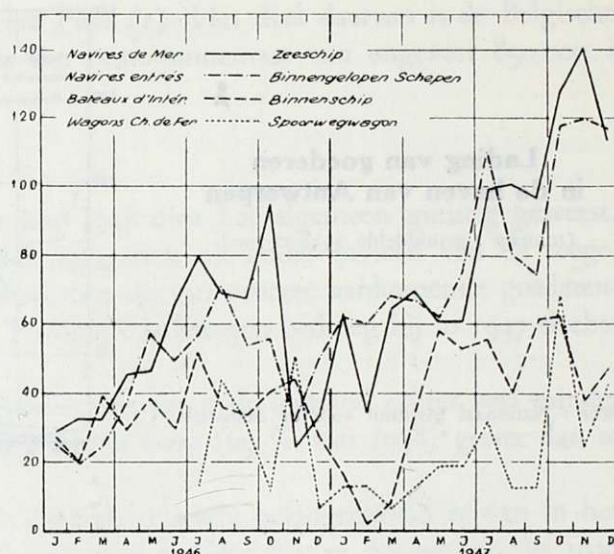
Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Lossing van goederen in de haven van Gent

(tonnage : gemiddelde 1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De laatste hieronder volgende tabellen geven ten slotte voor Antwerpen en Gent de onderverdeling van de overzeese in- en uitgaande goederenstroom volgens de aard van de bewegingen in verband met de buitenlandse handel.

Binnengekomen schepen

J A R E N	A A N T A L		Duizenden Moorsom-tonnen (1)	
	Antwerpen	Gent	Antwerpen	Gent
1938	11.762	1.816	24.428	1.944
1945	3.545	725	13.450	1.760
1946	5.284	731	11.253	861
1947	8.013	1.106	20.257	1.618

Bron : Beheer van de Havens van Antwerpen en Gent.

Beweging der zeescheepvaart

(duizenden tonnen)

ANTWERPEN			
a) Inkomende goederenstroom van overzee			
OMSCHRIJVING	1938 (2)	1946	1947
Invoer	6.655	3.531	11.965
Tijdelijke invoer	537	415	513
In entrepôt opgeslagen	830	3.548	870
Doorvoer	3.851	1.418	2.622
Totaal	11.873	8.912	15.970
b) Overzee uitgaande goederenstroom			
Uitvoer.....	5.929	2.411	5.080
Wederuitvoer	230	97	39
Doorvoer	5.548	396	1.117
Totaal	11.707	2.904	6.236

(1) Om een Moorsom-ton te herleiden in netto-registerton, vermindert men de cijfers met 17,25 %.

(2) Benaderende cijfers.

GENT			
a) Inkomende goederenstroom van overzee			
OMSCHRIJVING	1938	1946	1947
Invoer	—	839	1.747
Tijdelijke invoer	—	19	18
In entrepôt opgeslagen	—	288	136
Doorvoer	—	30	58
Totaal	2.287	1.176	1.959
b) Overzee uitgaande goederenstroom			
Uitvoer.....	—	214	712
Wederuitvoer	—	1	1
Doorvoer	—	16	16
Totaal	1.045	231	729

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Zoals uit deze cijfers kan afgeleid worden is de havenbedrijvigheid, die de uitdrukking is van de Belgische speciale handel, te Antwerpen het verst hersteld. Dit is het beste bewijs van het nauw verband dat bestaat tussen de Antwerpse bedrijvigheid en 's lands bedrijfsleven. Vooral wat de invoer betreft, is de toestand zeer gunstig. Immers, dat verkeer is ten overstaan van 1938 bijna verdubbeld, wat te verklaren is door het grotere aandeel van de overzeese landen in onze globale invoerhandel.

Zo de havenbedrijvigheid te Antwerpen nog niet in zijn geheel hersteld is, dan is dat vooral te wijten aan de doorvoer en voornamelijk aan de doorvoer bij vertrek. De oorzaak hiervan ligt in de afwezigheid van de betrekkingen met het Duitse hinterland.

Alhoewel voor Gent het beschikbaar statistisch materieel niet zo precies is, kan de toestand aldaar als ongeveer gelijkaardig beschouwd worden met deze van Antwerpen.

HOOFDSTUK VII.

HANDEL EN VERBRUIK

Het ontbreken van algemene statistieken laat niet toe zich een duidelijk beeld te vormen van de evolutie van de economische toestand op dit gebied. De aanduidingen, die men er van kan afleiden, zijn te fragmentarisch om als grondslag te dienen voor conclusies met een hoog gehalte aan zekerheid.

Evenwel schijnen de gedeeltelijke gegevens, gevoegd bij deze in de vorige hoofdstukken uiteengezet, er op te wijzen dat de omvang van handel en verbruik in de loop van het jaar aangegroeid is.

AFDELING I. — HANDEL.

De ontvangsten van het zegel en van de met het zegel gelijkgestelde taxes, zoals ze op onderstaande grafiek vermeld staan, kunnen een beeld geven van de omzetcijfers in het zakenleven in 1947 bereikt. De schommelingen van deze ontvangsten vertonen dezelfde beweging in stijgende lijn als deze van de nijverheidsproductie en de invoer in 1947.

Ontvangsten van het zegel en van de met het zegel gelijkgestelde taxes

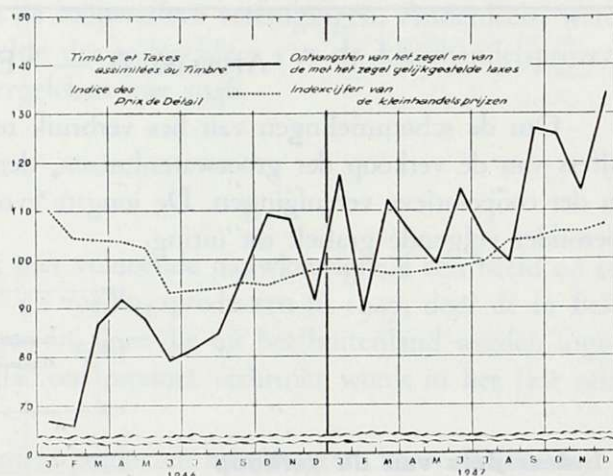
Kleinhandelsprijzen

(gemiddelde 1946-47 = 100)

Bronnen :

Ministerie van Economische Zaken
en Middenstand.

Ministerie van Financiën.

Men mag natuurlijk, wanneer men de evolutie van deze ontvangsten onderzoekt, de invloed niet uit het oog verliezen, die de prijschommelingen op de omzetcijfers uitoefenen.

Hier volgen, in millioenen franken uitgedrukt, voor het jaar 1947 de fiscale ontvangsten, voortspuitend uit het zegel en de met het zegel gelijkgestelde taxes, zulks volgens de gegevens van het Belgisch Staatsblad.

Ontvangsten van het zegel en met het zegel gelijkgestelde taxes (millioenen franken)

Januari.....	1.535	Mei	1.292	September	1.654
Februari.....	1.162	Juni	1.495	October	1.638
Maart	1.463	Juli	1.363	November	1.492
April.....	1.371	Augustus.....	1.298	December	1.751

Het totaal van de fiscale ontvangsten verhoogde, in vergelijking met 1946, met 27,3 %. Anderdeels, is het gemiddelde van de indexcijfers der groothandelsprijzen in 1947 enkel met ongeveer 20 % gestegen, terwijl het gemiddelde van de indexcijfers der kleinhandelsprijzen slechts met ongeveer 2 % het peil van 1946 overtrof.

De bedrijfsvoorwaarden in de handelssector blijken ook uit de statistieken der faillissementsverklaringen en uit de aanvragen om faillissementsvoorkomende accoorden in 1947.

De vergelijking met de toestand van vóór de oorlog laat toe te besluiten dat de toestand buitengewoon gunstig is; de statistieken wijzen evenwel op een gevoelige stijging in vergelijking tot de jaren 1945 en 1946.

Faillissementen en faillissementsvoorkomende accoorden

J A R E N	Faillissementsverklaringen	Aanvragen om faillissementsvoorkomende accorden
1936	644	181
1937	589	178
1938	655	265
Gemiddelde van 1936-38	629	208
1945	16	—
1946	67	7
1947	185	41

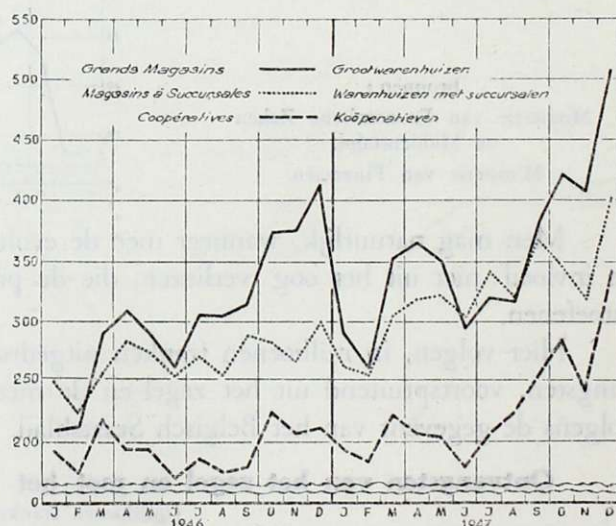
AFDELING II. — VERBRUIK.

Om de schommelingen van het verbruik te volgen, beschikt men over de indexcijfers van de verkoop der grootwarenhuizen, der warenhuizen met talrijke succursalen en der coöperatieve verenigingen. De jongste evolutie van deze indexcijfers komt in de hieronder volgende grafiek tot uiting.

Indexcijfers van de verkoop voor het verbruik

(gemiddelde 1936-38 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Men dient op te merken dat de omzetcijfers van deze verschillende organismen enkel een gedeelte van de verkoop voor het verbruik weergeven en dat het bijgevolg gevaarlijk is uit de hieronder vermelde gegevens algemene besluiten te trekken, toepasselijk op het geheel van de detailverkoop. Het zou inderdaad kunnen gebeuren, dat

de verhoging van het verkoopcijfer het gevolg is van de uitbreiding der cliënteel van de in de hieronder aangegeven statistieken bedoelde handelshuizen ten nadele van de overige soorten van winkels.

Verkoop voor het verbruik

(1936-38 = 100)

1947	Grootwarenhuizen	Warenhuizen met talrijke succursalen	Coöperatieve verenigingen
Januari.....	291	262	193
Februari.....	261	255	184
Maart.....	352	303	222
April.....	365	318	207
Mei.....	350	321	204
Juni.....	295	303	180
Juli.....	319	341	206
Augustus.....	316	321	224
September.....	381	368	254
October.....	422	346	285
November.....	408	318	245
December.....	508	402	341

Het gemiddelde der maandelijks indexcijfers van de verkoop in 1947, vergeleken met 1946, is verhoogd met 16,7 % voor de grootwarenhuizen en met 20 % voor de warenhuizen met talrijke succursalen en de coöperatieve verenigingen. Anderdeels, werd reeds vroeger vermeld dat het gemiddelde der indexcijfers van de kleinhandelsprijzen slechts met ongeveer 2 % gestegen is vergeleken met 1946.

*
**

Over 't algemeen valt het moeilijk met voldoende nauwkeurigheid een beeld op te hangen van het verbruik aan landbouw- en voedingsproducten in 1947, door de in België voortgebrachte hoeveelheden te voegen bij deze die uit het buitenland werden ingevoerd, daar het niet volstrekt zeker is dat een product verbruikt wordt in het jaar zelf van zijn fabricage of van zijn invoer.

Zo werden o.m. in 1947 voor meerdere producten minder grote hoeveelheden ingevoerd dan in 1946. De verkoop van deze producten geschiedde niet aan hetzelfde tempo van hun invoer, en zo werden stocks gevormd waarvan de afzet moeilijk werd zodra de markt verzadigd was. Het was onder andere het geval voor ingeblikt vlees, poedermelk, eieren, sardienen in olie, ingevoerde jam, producten die op datum van 1 Augustus 1947 werden vrijgegeven.

AFDELING III. — NORMALISATIE VAN DE MARKT.

Een ander bewijs van de verbetering van de warenvoorziening, en zelfs van het verbruik, is de vrijgeving van verschillende producten in de loop van het jaar.

De hierna volgende tabel geeft de evolutie van de rantsoenering in de loop van de laatste drie jaren weer.

Evolutie der rantsoenering

A. — Voedingsproducten.

B E N A M I N G	December 1945	December 1946	December 1947
Brood (of soortgelijke producten), kg per dag	0,450	0,300	0,300
Vlees, kg per maand	1,500	2,400 (1)	1,250
Gezouten varkensvlees »	—	—	0,250
Boter »	0,300	0,250	0,350
Margarine »	0,700	0,500	0,600
Reuzel »	—	0,125	0,200
Tafelolie »	0,250	0,184	—
Kaas of smeerkaas »	0,200	0,150	vrij
Butterspread »	—	0,100	»
Aardappelen »	9,000	9,000	»
Suiker (2) »	1,000	1,000	1,200
Gebrande koffie »	0,350	0,300	vrij
Cichorei »	0,125	vrij	»
Chocolade »	0,150	0,300	»
Poeder van taptemelk »	0,250	vrij	»
Peulvruchten »	0,500	—	»
Eierpoeder »	0,280	vrij	»
Ingevoerde eieren, aantal stuks per maand . .	—	7	»
Maïsbloem, kg per maand	0,100	vrij	»
In olie ingelegde vis »	—	0,125	»

B. — Niet eetbare producten.

B E N A M I N G	December 1945	December 1946	December 1947
Kolen	gerantsoeneerd	gerantsoeneerd	gerantsoeneerd
Schoenen	»	»	vrijgegeven
Luchtbanden	»	vrijgegeven	»
Zeep	»	gerantsoeneerd	gerantsoeneerd
Tabak	»	vrijgegeven	vrijgegeven
Textielproducten	»	»	»

Navolgende tabel geeft voor enkele industrieproducten de evolutie van de reglementering in zake « bevoorradingsbons » weer.

(1) Met inbegrip der vleesconserven, die in 1947 vrijgegeven werden.

(2) In December 1945, bestond er bovendien nog een zegel n° 12, waarmee de verbruiker zich naar keuze 14 suikerhoudende producten kon aanschaffen. Al deze producten zijn voor het ogenblik vrij, met uitzondering van deze waarvoor een zegel n° 1 vereist wordt. Onder de volledig vrijgegeven producten kan er vermeld worden: gedroogd fruit, suikerwerkartikelen en jam.

Evolutie van de reglementering der goederenvoorziening

BENAMING DER INDUSTRIEPRODUCTEN	December 1945	December 1946	December 1947
Staal	gereguleerd	gereguleerd	reglementering op- geheven
Aluminium	vrij	vrij	vrij
Zilver	gereguleerd	»	»
Hout (ingevoerd)	»	gereguleerd	»
Onbewerkte rubber	»	»	gereguleerd (1)
Chemische producten.....	230 gereguleer- de producten	14 gereguleer- de producten	5 gereguleer- de producten
Steenkolen.....	gereguleerd	gereguleerd	gereguleerd
Cement.....	»	vrij	vrij
Industriële vetstoffen	»	gereguleerd	» (2)
Leder.....	»	»	»
Koper.....	vrij	vrij	»
Tin	»	»	»
Teer	gereguleerd	gereguleerd	gereguleerd
Nikkel	»	vrij	vrij
Papier en karton.....	»	» (3)	» (3)
Petroleum en derivaten	»	» (4)	» (4)
Lood	»	gereguleerd	»
Tabak.....	»	vrij	»
Textielproducten.....	»	» (5)	» (5)
Glas	»	»	»
Zink	»	»	»

(1) Einde December 1947 werd de intrekking van de reglementering van onbewerkte rubber reeds in het vooruitzicht gesteld.

(2) De aankoop van vetstoffen in het buitenland moet geschieden binnen het raam der toewijzingen van het « International Emergency Food Council ».

De reglementering van de verdeling der industriële vetstoffen werd met ingang van 9 December 1947 (M. B., dd. 3 December 1947) gedeeltelijk ingetrokken.

(3) Behalve het dagbladpapier op rollen en papier voor heliogravure op rollen.

(4) Met uitzondering van de paraffine en de pharmaceutische vaseline.

(5) Het besluit van 13 December 1946 tot wijziging en aanvulling van het besluit van 20 November 1946, legde aan de fabrikanten van afgewerkte textielproducten de verplichting op, om 70 % van de producten aan hun cliënteel uit de jaren 1938-39 voor te behouden.

HOOFDSTUK VIII.

REGIONALE ECONOMIE

De economische bedrijvigheid van België ligt verspreid over verscheidene gewesten, die, in zekere mate, ieder eigen kenmerken vertonen, maar, samen genomen, een economisch geheel vormen, dat het regionale kader te buiten gaat.

Geografisch beschouwd, kan men ondervermelde drie grote gewesten onderscheiden :

1. het *Zuidergewest*, dat uit twee grote gebieden bestaat, namelijk een landbouw- en een nijverheidsgebied; dit laatste strekt zich uit over de valleien van Maas en Samber en zijn twee polen zijn, ten Westen, het Henegouwse kolenbekken en, ten Oosten, het Luikse kolenbekken;
2. het *Noordergewest*, dat een gemengd karakter vertoont; het was eertijds overwegend een landbouwgebied, doch sedert enkele tientallen jaren wordt het meer en meer geïndustrialiseerd;
3. tussen beide voornoemde gewesten bevindt zich het gewest *Brussel en omgeving*, waar de economische activiteit buitengewoon verscheiden is; het is gelegen in het centrum van het land, op de verkeersweg Antwerpen-Charleroi.

Het Noorder- en het Zuidergewest worden beide in meerdere gebieden onderverdeeld, die elk, wat de economische bedrijvigheid betreft, zekere eigen kenmerken vertonen. Zo heeft men onder meer : de Borinage, het Centrum, Haspengouw, het Kempisch kolenbekken, het Gentse, de kuststreek, enz...

Het gaat niet op hier de toestand van elk dezer gebieden in detail te onderzoeken. De beschikbare statistische gegevens laten trouwens geenszins een diepgaande studie toe. Onderhavig onderzoek dient dus beperkt tot de toestand der drie hiervoren vermelde grote gewesten. Terloops kan dan de toestand van zekere afzonderlijke gebieden even nader overschouwd worden.

AFDELING I. — DEMOGRAFIE.

Zoals uit navolgende tabel blijkt, is, tijdens het jaar 1947, de Belgische bevolking toegenomen in de drie grote gewesten van het land. Vergeleken met 1939, valt er enkel in Wallonië nog een achteruitgang van het bevolkingscijfer aan te stippen. Laten wij er aan herinneren dat in 1939 de Belgische bevolking het maximum van de vóóroorlogse periode bereikt heeft.

Werkelijke bevolking op 31 December

G E W E S T E N	1939	1945	1946	1947	Accres ten overstaan van 1946
Absolute cijfers					
Arrondissement Brus- sel	1.277.847	1.282.438	1.290.534	1.295.177	4.643
Vlaams landsgedeelte.	4.157.661	4.205.435	4.231.022	4.272.134	41.112
Waals landsgedeelte .	2.960.768	2.856.661	2.866.970	2.885.273	18.303
Het Rijk	8.396.276	8.344.534	8.388.526	8.452.584	64.058
Percentages					
Arrondissement Brus- sel	15,2	15,4	15,4	15,3	7,2
Vlaams landsgedeelte.	49,5	50,4	50,4	50,6	64,2
Waals landsgedeelte .	35,3	34,2	34,2	34,1	28,6
Het Rijk	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De verdeling van de bevolking over de drie grote gewesten, in hun geheel beschouwd, onderging dus in de loop van deze laatste jaren geen ingrijpende wijziging. Overziet men echter de toestand per provincie en per arrondissement, dan ontwaart men nochtans vrij belangrijke verschillen. Bovendien blijkt het aandeel van Wallonië en van het arrondissement Brussel in het in 1947 t.o.v. 1946 geboekte bevolkingsaccres ver beneden hun aandeel in de totale Rijksbevolking te liggen.

Van groter belang, evenwel, zijn de verschillen in zake geboorte- en sterftecoëfficiënten en in zake het overschot van de geboorten op de sterfgevallen (werkelijke bevolking).

Aldus is de *geboortecoëfficiënt* in het arrondissement Brussel en in de Waalse provincies lager dan in de Vlaamse provincies. Uit navolgende tabel blijkt, evenwel, dat ook het Vlaamse landsgedeelte ten opzichte van 1932 teruggelopen is, al boekt het een vooruitgang ten opzichte van 1939. Er kan aangestipt worden dat de in 1946 voor heel het Rijk geboekte coëfficiënt de hoogste is die sedert 1932 bereikt werd.

Geboorten

(per duizend inwoners)

G E W E S T E N	1932	1939	1946	1947
Arrondissement Brussel ...	13,40	11,65	14,56	13,94
Vlaams landsgedeelte	21,19	18,25	19,41	18,84
Waals landsgedeelte	14,34	11,98	15,98	16,10
Het Rijk	17,51	15,04	17,49	17,15

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Uit de per provincie en per arrondissement opgemaakte cijfers blijken nog grotere verschillen tussen de gewesten onderling. Zulks wordt duidelijk bewezen door de maximum- en minimumcoëfficiënten voor het jaar 1947. Wat de maxima betreft : de provincie Limburg (24,01) en het arrondissement Maaseik (26,60); wat de minima aangaat : de provincie Brabant (14,83) en het arrondissement Brussel (13,94).

In dit verband dient de aanhoudende demografische expansie van de provincie Limburg aangestipt. Deze provincie, een der minst bevolkte van het land, lange tijd arm bedeed, gaat geleidelijk een grote economische bloei tegemoet, dank zij de steeds toenemende industrialisatie.

Wat de sterfte betreft, vertoont de *sterftecoëfficiënt* volgende geografische verdeling :

Sterfgevallen
(per duizend inwoners)

G E W E S T E N	1932	1939	1946	1947
Arrondissement Brussel ...	12,39	13,26	13,42	13,02
Vlaams landsgedeelte	11,92	11,92	11,58	11,15
Waals landsgedeelte	13,82	14,82	15,38	15,13
Het Rijk	12,69	13,15	13,16	12,80

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Het sterftecijfer ligt dus heel wat hoger in Wallonië en, ofschoon in mindere mate, in het arrondissement Brussel. De ongelijke regionale verdeling blijkt ook hier uit de extreme coëfficiënten : wat de maxima betreft : Henegouwen (15,80) en het arrondissement Charleroi (16,34); wat de minima aangaat : de provincie Limburg (8,77) en het arrondissement Maaseik (7,86).

Ten slotte zijn in navolgende tabel de cijfers opgenomen betreffende het *overschot van de geboorten op de sterfgevallen* :

Overschot van de geboorten op de sterfgevallen

G E W E S T E N	1939		1946		1947	
	Absolute cijfers	0/00	Absolute cijfers	0/00	Absolute cijfers	0/00
Arrondissement Brussel	— 2.060	— 1,61	1.474	1,14	1.199	0,92
Vlaams landsgedeelte.	26.303	6,33	33.133	7,83	32.842	7,69
Waals landsgedeelte .	— 8.379	— 2,83	1.711	0,60	2.802	0,97
Het Rijk	15.864	1,89	36.318	4,33	36.843	4,36

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Het gunstige cijfer voor het Vlaamse landsgedeelte staat in scherp contrast met de cijfers voor het arrondissement Brussel en voor Wallonië. Uit de hierna opgenomen extreme coëfficiënten blijkt dat de provincie Limburg alle andere provincies ver overtreft. Het arrondissement Turnhout kan eveneens op een gunstig cijfer bogen (16,77). Ten slotte dient opgemerkt dat enkel de arrondissementen Aat, Luik en Charleroi in 1947 een overschot van de sterfgevallen op de geboorten geboekt hebben.

De extreme coëfficiënten zijn : minima : provincie Henegouwen (0,34), arrondissement Aat (— 1,39); maxima : provincie Limburg (15,24), arrondissement Maaseik (18,74).

Nochtans, wat Wallonië betreft, dient vermeld dat de evolutie gunstiger is in de provincie Luxemburg (geboorteoverschot : 5,47 per duizend) en, ofschoon in mindere mate, in de provincie Namen (geboorteoverschot : 3,29 per duizend). Niettemin, wat het geheel betreft, is de demografische evolutie nog altijd ongunstig in de Waalse provincies en in de Brusselse agglomeratie.

AFDELING II. — REGIONALE VERDELING VAN DE ACTIEVE BEVOLKING.

In het hoofdstuk, dat over de demografische toestand handelt, werd reeds gewezen op het zeer groot belang, welke de verdeling van de bevolking naar leeftijdsgroepen heeft in economisch opzicht. Zij maakt het immers mogelijk het aandeel van de actieve bevolking in het totaal der inwoners te bepalen. Navolgende tabel, opgemaakt aan de hand van door het Nationaal Instituut voor de Statistiek verstrekte gegevens, geeft deze verdeling voor de drie grote gewesten van het land weer.

Verdeling van de bevolking naar leeftijdsgroepen
(in procenten van het totaal)

Leeftijdsgroepen	Arrondissement Brussel			Vlaanderen			Wallonië		
	1910	1930	1946	1910	1930	1946	1910	1930	1946
Kinderen (0-15 jaar)	26,9	18,7	17,0	34,2	26,0	23,5	27,4	20,8	16,3
Jongelieden (15-20 jaar)	9,0	7,3	6,2	9,6	8,8	8,4	9,0	7,3	7,0
Volwassenen (20-65 jaar)	58,8	66,7	65,1	49,8	58,3	59,3	56,8	63,3	64,3
Ouderlingen (65 j. en meer)	5,3	7,3	11,7	6,4	6,9	8,8	6,8	8,6	12,4
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron: Procenten berekend aan de hand van gegevens, verstrekt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De cijfers voor 1946 werden berekend op basis van de verdeling van de bevolking per leeftijdsgroep op 31 December 1930, van de geboorten tijdens de periode 1931-1946 en van de sterftetabellen 1928-1932. Deze cijfers geven dus slechts bij benadering de werkelijke verdeling aan; deze zal pas blijken uit de resultaten van de volkstelling van 31 December 1947. In de berekening wordt eveneens geen rekening gehouden met de migraties; deze hebben vooral belang voor het arrondissement Brussel, dat voordeel haalt uit de inwijking van volwassenen afkomstig uit de andere gewesten van het land.

Uit de hiervoren opgenomen tabel blijkt dat de verhouding van de actieve bevolking (volwassenen) en van de ouderlingen hoger ligt in Wallonië en in het arrondissement Brussel dan in het Vlaamse landsgedeelte. Daarentegen kan dit laatste op een veel sterker kinderpercentage bogen. Deze ongelijke verdeling vloeit hoofdzakelijk voort uit de veroudering van de Waalse en de Brusselse bevolking, hetzij, in laatste instantie, uit hun afnemend geboortecijfer.

AFDELING III. — WERKLOOSHEID.

Zoals reeds hierboven uiteengezet werd in Hoofdstuk II, Afdeling II, wijst de geografische verdeling van de werkloosheid in België, op 14 Mei 1947, zoals zij uit de door het Steunfonds voor Werklozen opgemaakte statistieken blijkt, op een zeer grote ongelijkheid tussen de drie grote gewesten van het land. Het leek ons niet van belang ontbloeit om, aan de hand van de cijfers der telling van 14 November 1947, zekere aspecten van dit vraagstuk hier nader te belichten.

Ten einde de invloed van de seizoenschommelingen enigszins uit te schakelen, werden in onderstaande tabel de cijfers van de algemene telling der vergoede volledig werklozen (mannen en vrouwen) op twee verschillende data opgenomen, nl. op 14 Mei

1947 en op 14 November 1947, alsmede het daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen (volledig en gedeeltelijk werklozen) voor 1947 (jaargemiddelde).

Werkloosheid per gewest

G E W E S T E N	Telling van 14 Mei 1947 (volledig werklozen)		Telling van 14 November 1947 (volledig werklozen)		Daggemiddelde der gecontroleerde werklozen voor 1947	
	Eenheden	%	Eenheden	%	Eenheden	%
Arrondissement Brussel ...	2.767	9	5.199	15	4.951	7
Vlaams landsgedeelte	26.147	83	27.960	78	53.592	79
Waals landsgedeelte	2.508	8	2.643	7	9.182	14
Het Rijk	31.422	100	35.802	100	67.725	100

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

Het Vlaamse landsgedeelte omvat dus, gemiddeld, meer dan de $\frac{3}{4}$ van het totaal aantal werklozen in België, dan wanneer het slechts de $\frac{4}{10}$ van het totaal der actieve bevolking telt, zoals vertegenwoordigd door het aantal verplicht verzekerden aangesloten bij de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Geografische verdeling van de werknemers, die onder het stelsel van de sociale zekerheid vallen (op 31 December 1946) (actieve bevolking) (1)

Arrondissement Brussel	416.183	24 %
Vlaams landsgedeelte	733.623	42 %
Waals landsgedeelte	601.256	34 %
Het Rijk	1.751.062	100 %

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Er dient echter groot voorbehoud gemaakt wat betreft de vergelijking van het effectief der werklozen met het aantal verplicht verzekerden. Laatstgenoemde cijfers werden inderdaad berekend op grond van de plaats waar de arbeider werkzaam is, terwijl eerstgenoemde betrekking hebben op de gemeente waar de werkloze zijn domicilie heeft. Zo worden de arbeiders uit het Antwerpse, die dagelijks in de Brusselse agglomeratie komen werken, wat de sociale zekerheid betreft, geteld op de plaats waar zij werkzaam zijn (Brussel en voorsteden); wat de werkloosheid betreft, worden zij in hun woonplaats geteld (Antwerpen en omgeving). Ten gevolge hiervan worden de werkloosheidscijfers voor het gewestelijk bureau Antwerpen abnormaal opgedreven, vermits een gedeelte van de actieve bevolking elders geteld wordt.

De geografische localisering van de werkloosheid is dus aan andere oorzaken te wijten dan aan de ongelijke verdeling van de actieve bevolking. In het hoofdstuk, dat over de tewerkstelling handelt, werden de gegevens omtrent de geografische verdeling van de werkloosheid, zoals zij uit de op 14 Mei 1947 gehouden telling der volledig werklozen blijken, aangehaald. De telling van 14 November 1947 heeft de vroegere bevindingen bevestigd. Hierna volgt een beknopte ontleding van deze telling.

De gewesten, die het meest door de werkloosheid getroffen zijn, ressorteren onder navolgende gewestelijke bureau's : Antwerpen (9.408), St-Niklaas (3.149), Oostende (2.998) en Turnhout (2.030). Daarentegen telde men in Henegouwen — bij uitstek

(1) Inclusief de op deze datum gecontroleerde volledig werklozen. Exclusief 47.319 verzekerden van de N. M. B. S., de N. M. V. B. en de zeelieden.

een nijverheidsprovincie — slechts 1.086 volledig werklozen. Eveneens werden in de provincie Luik slechts 1.054 werklozen geteld.

De gewesten, die, in het Vlaamse landsgedeelte, het minst door werkloosheid getroffen blijken, zijn die van Moeskroen (74 volledig werklozen), Tongeren (93) en Kortrijk (240), allen bij de taalgrens gelegen. In de provincie Brabant telt het gewestelijk bureau Nijvel het kleinste aantal werklozen (105).

Ten slotte, dienen in het Vlaamse landsgedeelte als secundaire centra van werkloosheid vermeld : Gent (2.381), Mechelen (1.433) en Brugge (2.146).

De beroepen, die het meest aan werkloosheid zijn blootgesteld, zijn, wat de *mannelijke* werklozen betreft : de ongeschoolden (Antwerpen, 3.294; Oostende, 907; Gent, 861; St-Niklaas, 771; Turnhout, 765, enz.); het transportbedrijf (Antwerpen 632); de textielnijverheid (St-Niklaas 520); de bedienden (Antwerpen 519); de diamantnijverheid (Antwerpen 427; Turnhout 138); het bouwbedrijf (Sint-Niklaas 359; Brugge 321; Oostende 266); de houtnijverheid (St-Niklaas 261; Mechelen 246), enz. Het hoog aantal werkloze ongeschoolden gaat met een vrij algemeen tekort aan geschoolde arbeiders gepaard, zodat zich aldus het vraagstuk van het beroepsonderwijs in het Vlaamse landsgedeelte zeer scherp stelt.

Er weze opgemerkt dat de relatief belangrijke werkloosheid, welke in de hierboven vermelde gewesten heerst, oorzaak is van tamelijk wijd vertakte verplaatsingen van werkkrachten naar andere streken van het land — namelijk Wallonië — wat niet gebeurt zonder grote bezwaren in zake vervoer en woongelegenheid op te leveren.

Er dient ten slotte op gewezen, dat in zekere gewesten, namelijk het Doornikse, de werkkrachten schaars geworden zijn ten gevolge van de dagelijkse uitwijking van de grensarbeiders naar Frankrijk. Hun aantal is in de loop van het jaar 1947 toegenomen uit oorzaak van de opeenvolgende loonsverhogingen, welke in Frankrijk plaats grepen, terwijl in België niets dergelijks voorgekomen is. Ondanks de ongunstige wisselkoers waren de lonen van de grensarbeiders, tot aan de devaluatie van de Franse frank, op 25 Januari 1948, hoger dan de Belgische. De huidige ruilvoet schijnt bovendien niet veel Belgische arbeiders er toe gebracht te hebben opnieuw in België te komen werken.

AFDELING IV. — REGIONALE ECONOMISCHE PROBLEMEN.

Nadat in de voorgaande paragrafen een uiteenzetting gegeven werd over de toestand der verschillende gewesten in zake demografie en werkkrachten, past het zekere afzonderlijke aspecten te belichten, die eigen zijn aan de grote gewesten van het land.

Van het standpunt uit der regionale economie, werd het jaar 1947 gekenmerkt door de publicatie van het verslag door de « Conseil Economique Wallon » aan de regering aangeboden. Zoals bekend, worden in dit belangrijk document de tekortkomingen nader omschreven waaraan de Waalse economie tegenwoordig lijdt, bedreigd als zij is door het dalend geboortecijfer en het industrieel verval.

In bedoeld verslag worden de grote trekken van een herstelplan geschetst. De belangrijkste punten betreffen het vernieuwen van het verkeersnet in het Walenland, de toepassing van een ruime gezinspolitiek en van een programma voor het bouwen van goedkope woningen, de steun in zake wederuitrusting der nijverheidsondernemingen, de economische en financiële decentralisatie en het moderniseren der exploitatiemethodes in de landbouw. Deze vraagstukken gelden evenwel ook, op het nationaal plan, voor alle gewesten van het land, en dienen in een gezamenlijke oplossing betrokken.

De « Conseil Economique Wallon » doet uitschijnen dat het vraagstuk van de

verkeerswegen thans acuut is en dat de oplossing er van feitelijk de hoofdvoorwaarde is tot herstel van de Waalse economie. Het tienjarenplan voor openbare investeringen, door het Ministerie van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting opge- maakt, houdt met deze desiderata rekening. Het voorziet de uitvoering van belang- rijke werken, over meerdere jaren verdeeld, en waarvan sommige reeds aan de gang zijn. Men kan o.m. vermelden de electrificatie van de spoorlijnen Brussel-Charleroi en Lin- kebeek-Antwerpen, de voorbereidende werken tot verbreding van het kanaal Brussel- Charleroi (vak Klabbeek-Charleroi), de calibrering van de Boven-Schelde (in het Door- nikse), de voltooiing van de stuwdam van de Vesder, de verbetering van het wegnnet, enz. Bovendien zal de verwezenlijking van de Noord-Zuidverbinding, die Antwerpen en Charleroi rechtstreeks per spoor zal verbinden, er veel toe bijdragen de economische betrekkingen tussen de handelsmetropool en het voornaamste industrieel centrum van het land nauwer toe te halen. Men kan eveneens vermelden dat, onlangs, door de private nijverheid de hoogspanningsverbinding Noord-Zuid tot stand gebracht werd. Hierdoor worden voortaan de elektrische centrales van het Antwerpse, van het Brusselse en van het Henegouwse gewest geïnterconnecteerd, zodat een betere verdeling van de belasting mogelijk wordt. Andere belangrijke connecties zijn trouwens voorzien.

Van het standpunt der wederuitrusting uit beschouwd, is het niet van belang ont- bloot de verdeling per gewest van de door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid aan de private sector toegestane credieten na te gaan (uitstaande credieten op 31 December 1947). Wat dit betreft zijn er twee provincies die de andere ver over- treffen, namelijk Brabant (23,5 % van het totaal) en de provincie Luik (22,5 %); dan volgen Henegouwen (16,3 %) en Oost-Vlaanderen (10,4 %). Opmerkelijk is dat de provincie Antwerpen slechts voor 6,7 % van het totaal in aanmerking komt.

Ziehier hoe, per groot gewest, de uitstaande credieten verdeeld zijn (in procent) :

Provincie Brabant	.	.	.	.	23,5
Vlaamse provincies	.	.	.	.	27,3
Waalse provincies	.	.	.	.	49,2
Het Rijk	.	.	.	.	100,0

Het zijn dus vooral het Zuidelijk landsgedeelte en de provincie Brabant, die, in de loop van het jaar 1947 en van de voorafgaande jaren, beroep hebben gedaan op de N.M. K.N. De juiste reden van deze ongelijke verdeling valt moeilijk te achterhalen. Zij is inderdaad het gevolg van verschillende factoren : industriële concentratie, omvang der eigen financiële middelen, behoefte aan wederuitrusting, enz. Bovendien wordt de wijze van financiering voor elke onderneming mede bepaald door de aard zelf van het bedrijf (industrie of kunstambacht).

In dit opzicht dient gewezen op de vestiging, heel het land door, maar inzonder- heid in de grote agglomeraties, van tal van kleine ondernemingen behorend tot de sec- toren van de dienstprestaties (garages, herstellingswerkplaatsen), van het kunstambacht en van de kleinnijverheid. Deze evolutie is o.m. zeer uitgesproken in de Brusselse aggro- meratie, waar de demografische en economische concentratie haar bijzonder voordelig is.

Andere gewesten genieten eveneens zeer gunstige toekomstvooruitzichten, name- lijk diegene, welke langs belangrijke waterwegen gelegen zijn (Albertkanaal, kanaal Gent-Terneuzen). Het zijn juist die gewesten, welke over overvloedige werkkrafter beschikken alsook over de ruimte die vereist is voor een rationele localisatie van de nij- verheidsbedrijven.

TWEEDE DEEL

Geldsomloop

TWEDE DEEL

Geldsomloop

HOOFDSTUK EEN

GELD EN CREDIET

AFDELING I. — MONETAIRE TOESTAND.

In deze eerste afdeling zullen achtereenvolgens onderzocht worden : de evolutie van de geldsomloop en de wijzigingen, die zich voorgedaan hebben bij de diverse betaalmiddelen, waaruit hij samengesteld is, het doorvoeren der muntsaneringsverrichtingen en de bestanddelen tot dekking van onze munt.

Behoudens andersluidende vermelding, werden de in dit gedeelte dezer uiteenzetting aangehaalde statistieken aan de van de Nationale Bank van België uitgaande bescheiden ontleend of aan de hand van door deze instelling verstrekte gegevens opge maakt.

De vergelijkingsgrondslag, waarop de verschillende hierna aangehaalde indexcijfers betrekking hebben, is eveneens het gemiddelde der jaren 1936-38, die als een normale vóóroorlogse periode gelden.

§ 1. — GELDSOMLOOP.

Deze benaming omvat de door de Nationale Bank uitgegeven bankbiljetten, de metalen munt en de voor rekening der Thesaurie in omloop zijnde biljetten, het saldo der rekeningen-courant bij de Nationale Bank, het netto tegoed op zicht bij de banken (1) en het tegoed bij de Dienst der Postchecks.

Men zal zich herinneren dat men in 1945, na de in October 1944 doorgevoerde muntsaneringsverrichting, getuige was van een aanzienlijke aanwas van de omvang der betaalmiddelen; het indexcijfer van de gezamenlijke geldsomloop steeg van 159 in het begin van Januari 1945 tot 290 in het begin van het volgend jaar, wat een stijging van 82 % betekende.

In 1946 nam deze inflatoire beweging op gevoelige wijze in sterkte af; het indexcijfer steeg nog slechts met 12 %.

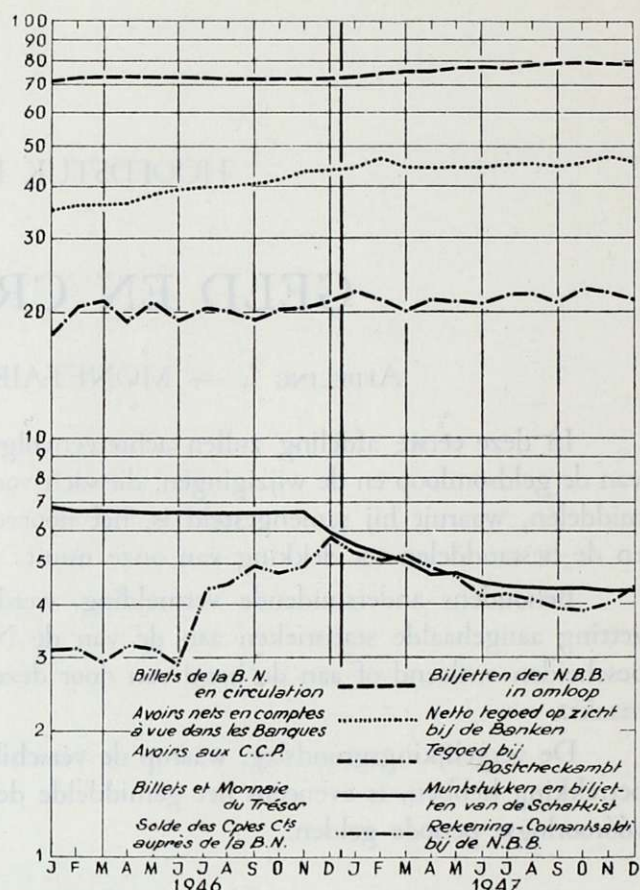
Deze remmende tendens tekende zich in 1947 nog duidelijker af; immers gedurende het eerste halfjaar, bleef de geldsomloop zelfs stationnair en eerst van de maand Juli af, kon men een zekere toeneming waarnemen. Voor bedoeld jaar bedroeg de vermeerdering van het volume der betaalmiddelen slechts 3,4 %. Wat er ook van zij, door deze laatste verhoging kwam de omvang van de geldsomloop dicht bij het peil te liggen dat bereikt werd vóór de in 1944 doorgevoerde besnoeiing van de geldsomloop.

De evolutie der verschillende bestanddelen van de totale geldsomloop verdient een bijzondere aandacht.

(1) Tegoed op zichtrekening waarover, van het oogpunt uit der maatregelen tot muntsanering, vrij kan beschikt worden, na aftrek van de kasvoorraad der banken, van hun tegoed op rekening bij de Nationale Bank en bij de Dienst der Postchecks.

Geldsomloop (begin der maand) (millioenen franken)

Bron : Nationale Bank van België.

Geldsomloop (Begin der maand) (millioenen franken)

C A T E G O R I E Ë N	Gemiddelde in 1936-38	Gemiddelde Augustus 1944	Januari 1945	Januari 1946	Januari 1947	Januari 1948
Biljetten en speciën van de Schatkist	1.456	4.942	6.327	6.840	5.480	4.269
Door de Nationale Bank uitgegeven biljetten	21.946	98.733	41.286	71.975	73.858	80.476
Rekeningen-courant bij de Nationale Bank (1)	3.518	6.106	3.551	3.129	5.376	4.609
Netto-tegoed op zicht- rekeningen bij de banken.	16.186	36.844	14.862	35.137	44.225	43.830
Tegoed bij de Dienst der Postchecks	3.430	10.482	8.138	17.716	22.387	23.206
Totale geldsomloop	46.536	157.107	74.164	134.797	151.326	156.390
Indexcijfer van de totale geldsomloop	100	338	159	290	325	336

Zoals blijkt uit bovenstaande tabel, is de verhoging van de geldsomloop te wijten, naar de belangrijkheid, aan de toeneming van het door de Nationale Bank uitgegeven aantal biljetten en aan de vermeerdering van het tegoed bij de Dienst der Postchecks.

(1) De rekening-courant van het Internationaal Muntfonds is in het op Januari 1948 betrekking hebbende cijfer niet begrepen.

Omslag van de koopkracht over de verschillende betaalmiddelen

(in % van het totaal)

C A T E G O R I E Ë N	Gemiddelde in 1936-38	Gemiddelde Augustus 1944	Januari 1945	Januari 1946	Januari 1947	Januari 1948
Biljetten en speciën van de Schatkist	3,1	3,1	8,5	5,1	3,6	2,7
Door de Nationale Bank uit- gegeven biljetten	47,2	62,8	55,7	53,4	48,8	51,5
Rekeningen-courant bij de Nationale Bank	7,5	3,9	4,8	2,3	3,6	3
Netto-tegoed op zicht- rekeningen bij de ban- ken	34,8	23,5	20	26,1	29,2	28
Tegoed bij de Dienst der Postchecks	7,4	6,7	11	13,1	14,8	14,8

Van uit het oogpunt van de omslag van de koopkracht over de verschillende betaal-middelen, vertoont de toestand in het begin van het jaar 1948 een gans ander beeld als tijdens de periode 1936-38. De kenmerken van de laatste repartitie kunnen als volgt gekenschetst worden in verhouding tot 1936-38 : overwicht van de biljetten der Nationale Bank en van het tegoed op de rekeningen bij de Dienst der Postchecks (de relatieve belangrijkheid van dit laatste is sedert 1936-38 verdubbeld) en aanzienlijke vermindering van het tegoed op zichtrekeningen bij de banken alsmede van de rekeningen-courant bij de Nationale Bank. Wat de voor rekening van de Thesaurie in omloop zijnde geldmiddelen betreft, wordt vastgesteld dat hun belangrijkheid verminderd is.

In 1946, is het bedrag der biljetten van de Nationale Bank betrekkelijk stabiel gebleven en zijn belangrijkheid in verhouding tot de overige betaalmiddelen vertoonde een neiging om het peil van 1936-38 te benaderen.

In 1947, daarentegen, zien we deze tendens zich in omgekeerde richting bewegen en boekt men een toeneming van ongeveer 7 %. Vooral aan deze verhoging valt de steiging van het indexcijfer van de geldsomloop toe te schrijven. Een gedeelte van deze bijkomende uitgifte van biljetten weegt echter op tegen de aanzienlijke vermindering van de post « voor rekening van de Thesaurie in omloop zijnde speciën en biljetten ».

Bij het netto-tegoed op zichtrekeningen bij de banken, viel er van Februari tot April een zekere beweging in dalende lijn aan te stippen, maar van deze laatste maand af nam dit tegoed weer toe tot begin November. Nadien, verminderde dit tegoed tengevolge van de behoeften aan liquiditeitsmiddelen, nodig voor het afsluiten van het boekjaar en voor de inschrijving op de lening tot Wederopbouw; zo komt het dat van het begin 1947 af tot Januari 1948 de vermindering 1 % bedraagt. Als wanneer in 1946 dit bestanddeel van de geldsomloop een neiging vertoonde om zijn normaal peil ten opzichte van de andere betaalmiddelen te bereiken, werd in 1947 een gedeelte van het tijdens het vorig jaar gewonnen terrein opnieuw verloren ten voordele van de biljetten van de Nationale Bank.

De aanwas van de geldsomloop schijnt in rechtstreeks verband te staan :

1. met het voortzetten van de muntsaneringsverrichting;
2. met het aan 's lands bedrijfsleven toegestane crediet en de door de Nationale Bank aan de Staat gedane voorschotten;
3. met de door België aan sommige landen verleende credieten.

Wat de sub 2° vermelde factoren betreft, deze zijn zelf het gevolg van de financiële behoeften van de regering en van de vertraging bij het innen van de belastingen, alsmede van de stijging der prijzen en lonen en van de ontwikkeling van de economische activiteit. Deze aspecten van het vraagstuk worden in andere hoofdstukken behandeld; het onderzoek der onmiddellijke oorzaken zal gedaan worden onder navolgende paragrafen 2 en 3.

Bij de zoëven aangehaalde bestanddelen, dienen gevoegd de thesaurisatie, die zeer moeilijk kan geraamd en gelocaliseerd worden. Overigens zijn de meningen daaromtrent zeer uiteenlopend.

Wat het omloopstempo der munt betreft, kan men zich daaromtrent even moeilijk een juist idee vormen; slechts het circulatietempo van zekere girale betaalmiddelen kan in cijfers uitgedrukt worden. Voor de postrekeningen vertoont het omloopstempo een neiging tot stijgen sedert 1945, jaar waarin de verhouding der debetinschrijvingen op 25 werkdagen tot het gemiddeld dagelijks totaal tegoed 2,60 bedroeg; voor 1946 en 1947, waren deze verhoudingen onderscheidenlijk 2,90 en 3,27. Dit laatste gegeven ligt nog merkkelijk lager dan het gemiddelde van 1936-38, dat 4,64 bedroeg, maar men mag niet uit het oog verliezen dat het gemiddeld dagelijks totaal tegoed meer dan verdubbeld is sedert de bevrijding en in December 1947 coëfficiënt 7,9 bereikte met betrekking tot 1936-38. (1)

Bovendien vertegenwoordigt het tegoed der Rijksrekenplichtigen thans een groter gedeelte van het totaal tegoed dan tijdens de basisperiode en is de bewegingsvrijheid er van vermoedelijk kleiner dan zulks met het tegoed der particulieren (2) het geval is.

Het schijnt niet nodig zich in te laten met het begrip omloopstempo van de rekeningen-courant, gewoonlijk uitgedrukt door de verhouding van de verrekende kapitalen per kwartaal tot het totaal van de zichtrekeningen en de rekeningen op 30 dagen, want de verrekende kapitalen welke in de statistieken opgenomen zijn, bevatten bedragen die niet te groeperen zijn onder de bankdeposito's.

§ 2. — VOORTZETTING DER MUNTANERING.

Na het doorvoeren der muntsaneringsverrichting in October 1944, werd het bedrag van het tijdelijk onbeschikbaar tegoed op 42 milliard frank en dit van het definitief geblokkeerd tegoed op 63,5 milliard frank geraamd. Wat het eerste betreft, dat een koopkrachtreserve uitmaakte, bestemd om terug in omloop gebracht te worden naar mate van de vermeerdering van de op de Belgische markt voorhanden zijnde goederen-voorraad, werd dit geleidelijk terug vrijgegeven, hetzij krachtens algemene maatregelen, hetzij ingevolge afzonderlijke beslissingen (deze laatste werden genomen door het Deblocagecomité), hetzij onder aanwending van dit tegoed voor de betaling van aan de Staat verschuldigde belastingen.

Aldus liep het totaal tijdelijk onbeschikbaar tegoed van 42 milliard fr. in October 1944 terug tot 22,5 milliard fr. op 31 December 1945 en tot 14,6 milliard fr. op 31 December 1946 om op 31 December 1947 ongeveer 10 milliard fr. te belopen. (3) Tijdens

(1) Deze buitengewone stijging valt waarschijnlijk toe te schrijven aan een wijziging in de gewoonten van het publiek; dezelfde neiging kon men trouwens na de eerste wereldoorlog opmerken.

(2) Het gemiddeld dagelijks tegoed der particulieren is van Januari 1947 tot Januari 1948 gestegen van coëfficiënt 6,7 tot 7,5; het tegoed der Rijksrekenplichtigen is voor diezelfde periode van coëfficiënt 9,8 tot 9,4 teruggelopen.

(3) Met uitzondering van het bij de spaarkassen tijdelijk onbeschikbaar tegoed. Om volledig te zijn zouden deze gegevens in de tabel betreffende de toestand van het tijdelijk onbeschikbaar tegoed moeten vermeld worden, doch men beschikt over geen juiste cijfers aangaande het bedrag van dit soort van onbeschikbaar tegoed.

het jaar 1947 werd er verder gegaan met het vrijgeven, ofschoon in een langzamer tempo, van deze bedragen; op 23 April, werd er opnieuw een algemene maatregel genomen : het vrijgeven van al het tijdelijk onbeschikbaar tegoed van minder dan 1.000 frank en van dit waarvan het bedrag onder deze som zou teruggebracht worden door een deblokkering.

Het tijdelijk onbeschikbaar tegoed is derhalve tijdens het jaar 1947 met ongeveer 4 milliard frank tegenover 7,9 milliard frank in 1946 verminderd.

Op 31 December 1947, was ongeveer 75 % van het in October 1944 tijdelijk onbeschikbaar verklaarde gedeelte der koopkracht vrij gegeven.

Wat de definitief geblokkeerde 60 % betreft, zal men zich herinneren dat deze tot een 3,5 % rentende muntsaneringslening omgevormd werd ingevolge de wet van 16 October 1945, welke lening voor een zeer groot gedeelte moet afgelost worden door middel van de opbrengst der speciale en buitengewone belastingen; in 1946 en 1947 werd er een aanzienlijke aflossing bereikt, waarbij het bedrag der lening van 63.687 miljoen frank tot 43.984 miljoen frank per 31 December 1946 verminderd werd, dit betekent een vermindering van 19.703 miljoen frank, waarvan 15.068 miljoen voor het dienstjaar 1946 dat op 31 December 1947 definitief gesloten werd. (3)

In Mei 1947 werden dienaangaande nieuwe maatregelen getroffen in verband met de terugkoop van het geblokkeerd tegoed der bejaarde personen; bovendien werden alle geblokkeerde rekeningen van minder dan 1.000 frank ambtshalve teruggekocht (ministerieel besluit van 7 Juni 1947).

Zo de uitwerking van de terugkoop der muntsaneringslening gering was van het standpunt uit van de weerslag op de geldsomloop, kwam het vrijgeven van het tijdelijk onbeschikbaar tegoed daarentegen voor een aanzienlijk gedeelte tussen in de vermeerdering der door de Nationale Bank uitgegeven biljetten.

De vermindering van dit tegoed kan immers het gevolg zijn van deblokkeringsmaatregelen of van de aanwending er van tot de betaling van sommige belastingen. Daar het vrij tegoed op zichtrekeningen enigszins gedaald is tijdens de laatste maanden van 1947, schijnt het dat de gedeblokkeerde bedragen tegen het einde van het jaar ofwel uit de bankkringloop onttrokken werden en omgezet in biljetten, ofwel op termijnrekeningen overgedragen werden.

Toestand van het tijdelijk onbeschikbaar tegoed (1)

(milliarden franken)

CATEGORIEËN	Op 31 Dec. 1946	Op 31 Dec. 1947
Saldo der rekeningen-courant bij de Nationale Bank.	0,7	0,1
Bankrekeningen uitgedrukt in Belgische franken ...	11,5	7,9
Dienst der Postcheques (2)	0,5	0,8
Totaal	12,7	8,8

(1) Er weze aan herinnerd, dat de tijdelijk onbeschikbare biljettenrekeningen, krachtens het ministerieel besluit van 5 December 1945, omgezet werden in deposito- of spaarrekeningen; om die reden ten andere komt de rubriek « rekening-biljetten » in deze tabel niet voor.

(2) De door deze post geboekte verhoging is te wijten aan overschrijvingen naar de Dienst der Postcheques van tegoed op bankrekeningen.

(3) De begrotingsramingen voor de ontvangsten van speciale en buitengewone belastingen betreffende het dienstjaar 1947 werden op 10 milliard geschat, terwijl de inning op 31 December 1947, 6.214 miljoen frank bereikte.

§ 3. — DEKKINGSELEMENTEN VAN DE MUNT.

Onder deze rubriek zullen de tegenposten onderzocht worden van de toeneming der verbintenissen op zicht van de Nationale Bank, verbintenissen welke vertegenwoordigd zijn door twee der in § 1 bestudeerde bestanddelen van de geldsomloop: de door de Nationale Bank uitgegeven biljetten en de rekeningen-courant bij deze instelling.

De elementen die deze verbintenissen dekken werden onder twee verschillende rubrieken gerangschikt, naar gelang ze van uit een internationaal of van uit een nationaal standpunt dienen beschouwd.

1. *Factoren van internationale aard :*

Goudvoorraad en vorderingen op het buitenland.

Niettegenstaande het tekort van de handelsbalans voor de periode van 25 December 1944 tot 25 December 1946 ongeveer 45 milliard frank bedroeg, waarbij dienen gevoegd 11 milliard frank voor andere buitenlandse betalingen (bewezen diensten, financiële verrichtingen en diversen) was het netto-tegoed in internationale betaalmiddelen van de Nationale Bank met 3.896 miljoen frank gestegen. Dit resultaat kon bekomen worden door de betaling der aan de geallieerde troepen bewezen diensten, aan het opnemen door België van Amerikaanse en Canadese credieten, aan inkomsten van Belgische kapitalen belegd in het buitenland en aan terugvloeiing van Belgische kapitalen uit het buitenland, alles samen ongeveer 60 milliard frank.

Tijdens het jaar 1947, heeft de toestand zich op minder gunstige wijze ontwikkeld; de deviezenvoorraad is verder blijven stijgen terwijl de goudvoorraad op gevoelige wijze afnam.

Evolutie van het tegoed in internationale betaalmiddelen bij de Nationale Bank van België

(millioenen franken)

OPSOMMING	25 December 1944	25 December 1946	25 December 1947
Goudvoorraad (1)	32.094	32.226	26.034
Buitenlandse deviezen :			
op zicht	471	3.523	3.093
op termijn	103	2.193	9.506
Vorderingen in Belgische franken op het buitenland	4	414	581
Totaal	32.672	38.356	39.214
Verplichtingen tegenover banken in het buitenland	112	1.900	2.331
Netto-tegoed in internationale betaalmiddelen	32.560	36.456	36.883

De schommelingen van de twee eerste posten van voorgaande tabel zijn toe te schrijven aan de structuur van de buitenlandse handel van België (tekort ten opzichte van de dollarzone, tegoed ten opzichte van de landen met zwakke deviezen).

De evolutie over het jaar 1947 (zie grafiek) werd inzonderheid door twee belangrijke factoren beïnvloed : de eerste is de door Groot-Brittannië gevoerde muntpolitiek (de

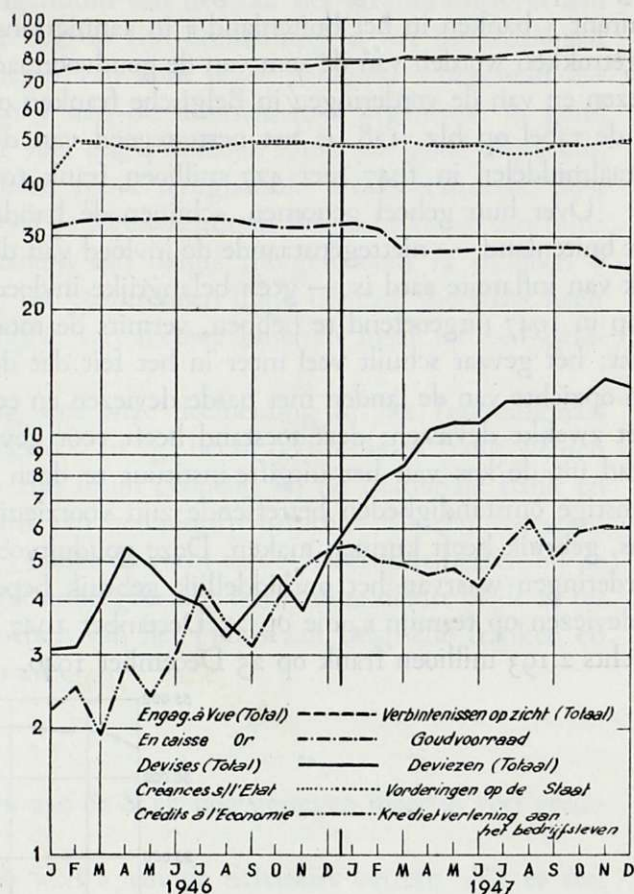
(1) Met inbegrip van het « onbeschikbare goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad ».

omwisselbaarheid van het Engels pond, wat België betreft, van Maart tot Augustus 1947, vervolgens de onomwisselbaarheid dezer munt van 20 Augustus 1947 af); de tweede, de neiging tot toeneming van de invoer op het einde van het jaar veroorzaakt door het vooruitzicht van het in werking treden op 1 Januari 1948 van het « Benelux » douanetarief. De verhoging der wereldprijzen is eveneens van doorslaggevend belang geweest.

Dekkingsselementen van de munt

(millioenen Belgische franken)

Bron : Nationale Bank van België.

Dan wanneer het tekort van de handelsbalans gedurende de eerste twee maanden van 1947 een vermindering van ongeveer 2 milliard frank van de goudvoorraad van de Nationale Bank veroorzaakt had, stelt men in het begin van de maand Maart opnieuw een afneming van deze goudvoorraad van 2.464 miljoen frank vast, wat overeenstemt met de door België als bijdrage in het Internationaal Muntfonds gedane tweede storting. Van 6 Maart tot 2 October, nam de goudvoorraad van ons uitgifte-instituut enigszins opnieuw toe.

Na de opschorting van de omwisselbaarheid van het £ en wegens de grote omvang van de invoer te wijten aan de komende wijziging aan het douanetarief, bereikte de gouduitvoer 2.300 miljoen frank voor het laatste kwartaal, zulks niettegenstaande het Internationaal Muntfonds begin December een voorschot van 11 miljoen \$ aan België had toegestaan.

Aldus bereikt de gouduitvoer voor het jaar 1947 bijna 6,2 milliard frank rekening houdend met de 2.464 miljoen frank als bijdrage voor het Internationaal Muntfonds. Wat het bezit aan deviezen betreft, dit is steeds in stijgende lijn gegaan tot 6 November, datum waarop het 13.884 miljoen frank bereikte; niettegenstaande het deviezenbezit in de laatste twee maanden een merklijke daling onderging nam het in 1947 met 6,9 miljoen frank toe. Deze toeneming is uitsluitend te wijten aan de aangroei van het de-

viezenbezit op termijn, terwijl de post « deviezen op zicht » in de loop van het laatste kwartaal een daling onderging om hogervermelde redenen.

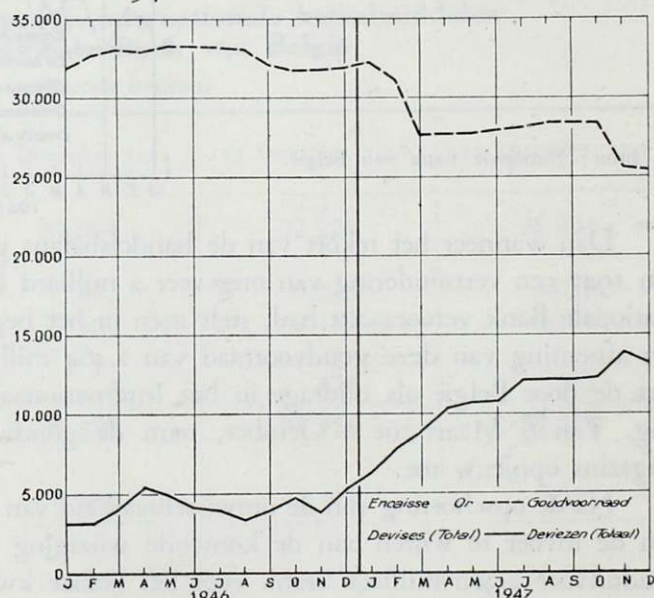
Om zich een oordeel te kunnen vormen over de evolutie van het netto-tegoed in internationale betaalmiddelen van de Nationale Bank, tegood dat het belangrijkste deel uitmaakt van de betaalmiddelen op het buitenland waarover België beschikt, dient men nog de post « vorderingen in Belgische franken op het buitenland » en de rekening-courant « banken in het buitenland » in aanmerking te nemen. Deze laatste post moet afgetrokken worden van de som van de goudvoorraad, van het buitenlands tegoed in deviezen en van de vorderingen in Belgische franken op het buitenland. Zoals aangegeven in de tabel op blz. 128, is het netto-tegoed van de Nationale Bank in internationale betaalmiddelen in 1947 met 427 miljoen frank toegenomen.

Over hun geheel genomen, schijnen de handels- en financiële betrekkingen met het buitenland — niettegenstaande de invloed van de buitenlandse credieten, die natuurlijk van inflatoire aard is — geen belangrijke invloed op de toeneming van de geldsomloop in 1947 uitgeoefend te hebben, vermits de totale invoer ongeveer de totale uitvoer dekt; het gevaar schuilt veel meer in het feit dat de handelsbalans een tekort vertoont ten opzichte van de landen met harde deviezen en een batig saldo ten opzichte van deze met zwakke deviezen; deze toestand heeft voor gevolg gehad 3.500 miljoen frank aan goud uit de kas van het uitgifte-instituut te doen vloeien, alhoewel het land van de gunstige omstandigheden betreffende zijn voorziening in \$, waarvan hierboven sprake was, gebruik heeft kunnen maken. Deze gouduitvoer wordt slechts gecompenseerd door vorderingen waarvan het onmiddellijk gebruik beperkt is; deze zijn vervat in de post « deviezen op termijn », die op 25 December 1947 9.502 miljoen frank bedroeg tegen slechts 2.193 miljoen frank op 25 December 1946.

Muntdekkingselementen van internationale aard

(miljoenen Belgische franken)

Bron : Nationale Bank van België.

Zo de dekkingscoëfficiënt weinig aan schommelingen onderhevig is geweest, — de verhouding van het tegoed aan goud en deviezen op het buitenland tegenover de verbintenissen op zicht van de Nationale Bank steeg van 48,3 % tot 48,7 % tijdens het behandelde jaar (1) — mag men nochtans de wijzigingen die zich in de dekkingsbestanddelen van internationale aard hebben voorgedaan alsmede de moeilijkheden welke

(1) De 2.464 miljoen frank aan goud gestort bij het Internationaal Muntfonds werden opgenomen bij de voorraad van de Nationale Bank van België om het op December 1947 betrekking hebbende percentage te berekenen.

zouden voortvloeien uit de toekenning van nieuwe credieten aan het buitenland niet uit het oog verliezen.

2. Factoren van nationale aard :

a) Vorderingen op de Staat.

Er dient een afzonderlijke plaats ingeruimd aan de door het uitgifte-instituut aan de Staat toegestane voorschotten met het oog op zijn deelneming in het Internationaal Muntfonds. Er werd namelijk in het begin van deze derde paragraaf vastgesteld dat 25 % van ons aandeel van 225 miljoen \$ aan dit internationaal organisme in goud gestort werd; de Bank heeft aan de Staat voor 2.464 miljoen frank aan goud afgestaan, welk bedrag ten belope van 1.914 miljoen frank terugbetaald werd, eensdeels, door regelmatige aflossingen en, anderdeels, door de tegenwaarde in Belgische frank van bijna geheel de door het Internationaal Muntfonds aan België voorgeschooten 11 miljoen \$ hiertoe aan te wenden. Dit op einde 1947 tot 550 miljoen frank herleide voorschot heeft dus geen aanleiding gegeven tot de uitgifte van nieuwe biljetten maar tot een geldinkrimping.

Het saldo (75 %) van de betaling van onze deelneming in het Internationaal Muntfonds werd overigens als volgt geregeld : 10 %, hetzij 986 miljoen frank werden gecrediteerd op een rekening-courant op zijn naam geopend bij de Nationale Bank en komen onder de activa voor van de balans van het uitgifte-instituut, als een voorschot aan de Staat, terwijl het overschot (65 %) onder de vorm van Schatkistcertificaten bij de Dienst der Effecten van de Nationale Bank ondergebracht werd; deze dienst biedt ze ter inkassering aan naar gelang van de behoeften van het Fonds aan Belgische franken en boekt de opbrengst op zijn rekening-courant.

*
* *

In 1947 zijn de gewone voorschotten aan de Staat nog gestegen maar in veel geringere mate dan in 1946.

Wat de voorschotten in certificaten « A » aan de Schatkist betreft, valt er een vermeerdering van bijna 2 milliard frank, tijdens het jaar 1947, aan te stippen, zoals uit navolgende tabel blijkt.

Indien het vaststaat, dat de toestand op het einde van het jaar door de maandelijkse vervaldag beïnvloed wordt, wordt dit nadeel gemilderd door het feit dat er toestanden met elkaar vergeleken worden, die op gelijkaardige tijdstippen betrekking hebben.

De post « certificaten A » was rond het midden van het jaar verminderd tengevolge van de inschrijving in Juni op de lening in Schatkistcertificaten (3.559 miljoen fr.), om daarna tijdens het tweede halfjaar een stijgende tendens te vertonen.

Voorschotten van de Nationale Bank aan de Schatkist

(miljoenen franken)

OPSOMMING	25 December 1945	25 December 1946	25 December 1947
Certificaten A.	35.442	46.931	48.694
Certificaten C.	5.704	1.032	1.032
Totaal	41.146	47.963	49.726

Het bedrag der certificaten « C », certificaten die afgegeven werden als tegenwaarde van de voorschotten op de uitbetaling van de soldijen der geallieerde legers, bleef ongewijzigd. Wat de post « andere vorderingen » betreft, heeft deze een lichte

vermindering ondergaan. Er mag derhalve aangenomen worden dat het gedeelte der toeneming van de verbintenissen op zicht van de Nationale Bank, voortvloeiende uit de aan de Staat gedane voorschotten, 1.759 miljoen frank bedraagt, wat de voorschotten in certificaten « A » betreft. Wanneer men bij dit bedrag, de op het credit van de rekening-courant van het Muntfonds opgenomen 1.018 miljoen frank voegt, komt men tot een totaal van 2.777 miljoen frank; de opneming van deze post is echter meer van boekhoudkundige dan van economische aard.

Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat de Schatkist, door middel van normale ontvangsten, een som teruggestort heeft van 1.464 miljoen frank op het door de Nationale Bank aan de Staat gedane voorschot voor de cessie van goud aan het Internationaal Muntfonds.

b) *Voorschotten aan het bedrijfsleven.*

De toeneming van het volume der credieten, verleend aan het particulier bedrijfsleven, geschiedde in een langzamer tempo in 1947 dan in 1946. Gedurende het eerste halfjaar 1947 kon men zelfs een dalende tendens waarnemen; slechts van Juli af kwam een aanzienlijke vermeerdering van dit volume tot uiting, waardoor trouwens de verhoging van de discontovoet en van de prolongatierente der overheidsfondsen in de loop der maand Augustus gemotiveerd was.

Terwijl bij de portefeuille der handelseffecten, nadat deze tot Juni teruggelopen was, gedurende het tweede halfjaar een herstel te bespeuren viel, om op 25 December 1947 een peil te bereiken dat weinig verschil vertoonde met datgene wat op 25 December 1946 bestond, ontwikkelde de post « voorschotten op overheidsfondsen » zich geleidelijk in aanzienlijke mate.

Wat nu betreft de post « Papier uitgegeven door instellingen waarvan de verbintenissen door de Staat gewaarborgd zijn », deze heeft zich steeds verder in stijgende lijn bewogen en heeft deze parastatale organismen in staat gesteld om een belangrijke hulp te verschaffen bij het financieren van het particuliere bedrijfsleven.

Hier volgt een overzicht van de ontwikkelingsgang van deze verschillende posten, — waaraan, volledigheidshalve, het « overheidspapier » waarvan het belang gering is, — toegevoegd wordt.

Credietverlening aan het particuliere bedrijfsleven (1)

(millioenen franken)

OP SOMMING	25 December 1945	25 December 1946	25 December 1947
Handelspapier	413	2.892	2.906
Voorschotten op overheidsfondsen	259	222	1.052
Papier uitgegeven door instellingen, waarvan de verbintenissen door de Staat gewaarborgd zijn	862	2.156	2.688
Overheidspapier	—	40	56
Totaal	1.534	5.310	6.702

De toeneming van het in 1947 aan het particuliere bedrijfsleven verleende crediet is dus niet zo groot als in 1946; ze bedraagt 1,4 milliard frank.

(1) Deze gegevens ondergaan natuurlijk de invloed van de behoeften der ondernemingen aan liggend geld op het einde der maand en op het einde van het jaar en van de bezorgdheid om de balans op het einde van het dienstjaar voor te leggen; nochtans doen deze invloeden zich gelden op de verschillende data, waarop de vergelijking betrekking heeft, afgezien van de spanningsgraad, eigen aan iedere periode.

BESLUIT.

De toeneming van de geldsomloop was in 1947 veel minder dan in 1946; het indexcijfer van de globale omvang der betaalmiddelen ligt nog beneden het prijzenindexcijfer.

Terwijl in de loop van het jaar 1946 deze toeneming vooral tot uiting kwam in de verhoging van de bankdeposito's, was ze in 1947 uitsluitend te wijten aan de aangroei der bankbiljetten; de bankdeposito's zijn zelfs gedaald daar waar ze in 1945 en 1946 een tendens vertoonden om hun belangrijkheid van de jaren 1936-38 tussen de andere betaalmiddelen terug te hernemen.

Wat het omloopstempo betreft, steunende op de cijfers met betrekking tot het tegoed bij de Dienst der Postchecks, die weliswaar slechts een gedeeltelijke aanduiding geven, zou niettegenstaande de toeneming, die zich in 1947 heeft voorgedaan, deze nog beneden het vóóroorlogse peil liggen.

De aangroei van de geldsomloop in 1947 schijnt hoofdzakelijk het gevolg te zijn van de vrijgeving van een gedeelte van het tijdelijk onbeschikbare tegoed; de aan het bedrijfsleven toegekende credieten komen er vervolgens voor een aanzienlijk deel tussen.

Wat de aan de Staat verleende voorschotten betreft, vertegenwoordigen deze geen bovenmatig aandeel in de aangroei van de omvang der betaalmiddelen, in aanmerking genomen de steeds toenemende moeilijkheden waaraan de regering het hoofd te bieden had.

De in zake internationale handel verleende belangrijke credieten aan het buitenland dienen beschouwd als een inflatoir element, waarvan de voor het bedrijfsleven schadelijke gevolgen een echt gevaar uitmaken. Deze gevolgen werden in 1947 ongetwijfeld verzacht dank zij het aanzienlijk excedent van de invoer op de uitvoer en door de politiek van credietbeperking op het binnenlands plan.

Evenwel, zou de door België gedane inspanning op het gebied van buitenlandse credieten niet kunnen voortgezet worden, zonder dat daaruit voor het monetaire evenwicht van het land en voor de prijzenstructuur ernstige nadelen zouden voortvloeien.

Trouwens, het toekennen van deze credieten brengt voor de exporteurs een bedrieglijke toestand van faciliteiten teweeg; de markten waar ze op deze wijze ingang zouden vinden, nemen de voorwaarden ener normale concurrentie niet als richtsnoer.

Er kan dus geconcludeerd worden dat het onderzoek van de monetaire toestand toelaat van mening te zijn dat het land in 1947 over een vaste munt heeft beschikt, die als een kostbaar werktuig tot het herstel van het bedrijfsleven heeft bijgedragen.

AFDELING II. — CREDIET EN PARTICULIERE FINANCIEN.

In een eerste paragraaf, getiteld « Geld- en Kapitaalmarkt » zullen de evolutie van de geldrente, de bedrijvigheid der banken en deze der voornaamste gemengde of parastatale credietinstellingen, de emissies en de schommelingen der effectenbeurzen onderzocht worden. Een tweede paragraaf, getiteld « Spaarwezen en Winsten » zal handelen over het zuiver sparen en het rendement der vennootschappen. Ten slotte zal deze uiteenzetting door een algemene beoordeling besloten worden.

§ 1. — GELD- EN KAPITAALMARKT.

1. *Algemeen overzicht van het jaar 1947.*

De regeringspolitiek in zake credietverlening ging, zoals in 1946, in de eerste plaats van de gedachte uit dat de koopkracht van de frank volstrekt diende beveiligd; deze politiek van muntbescherming, waarmede de door de regering in haar prijspolitiek aan de

dag gelegde inspanningen gepaard gingen, vond haar uitdrukking eensdeels in een verhoging van de geldrentevoet en anderdeels in een beperking en een schifting der voor het bedrijfsleven beschikbaar gestelde credieten. De Nationale Bank en de Bankcommissie hebben bij het nastreven van deze doeleinden een vooraanstaande rol vervuld.

De markt op lange termijn kenmerkte zich, gezien de grote behoeften in zake wederuitrusting der bedrijven, door een grote vraag naar kapitalen vanwege de particuliere vennootschappen, vooral gedurende het eerste kwartaal, terwijl de door de openbare machten uitgeschreven leningen, nadat ze gedurende de eerste maanden van het jaar weinig belangrijk geweest waren, van Mei af meer en meer begonnen toe te nemen. Gedurende het eerste halfjaar had de rentevoet een neiging tot daling vertoond, inzonderheid uit hoofde van een groter vertrouwen in de muntvastheid en tevens vermoedelijk van het feit dat de openbare lichamen betrekkelijk weinig beroep deden op de kapitaalmarkt. Nochtans, ten gevolge van het ontoereikend aanbod, is de spanning, die zich in 1946 openbaarde, gedurende de laatste maanden groter geworden, wat een verhoging van de rentevoet voor ontleende kapitalen veroorzaakte, vooral nadat de Nationale Bank in Augustus 1947 haar rentetarieven voor disconto en beleningen verhoogd had.

Daar de rente van het geld en van de kapitalen het voornaamste element van de markttoestand is, zo zal deze zijde van het vraagstuk in de eerste plaats onderzocht worden.

2. Rente van geld en kapitalen.

In navolgende tabel worden verschillende van begin 1945 af toegepaste rentetarieven opgenomen. De evolutie van de rente van het geld op lange termijn wordt er door de kapitalisatierente van de geünifieerde schuld 4 % en door deze van de obligaties, 4 %, van nijverheids- en handelsondernemingen, weergegeven.

Evolutie van de rente van geld en kapitalen

BEGIN MAAND	Callgeld	Officieel disconto N. B. B. (bij de bank gedomicilieerde accepten)	Disconto der bij de bank niet gedomicilieerde accepten	Voorschotten op overheidspapier	Kapitalisatierente	
					Geünifieerde schuld 4 %	Obligaties van nijverheids- en handels- ondernemingen 4 %
1945 Januari	1 %	1,5 %	1,75 %	3 %	4,01 % (1)	4,12 % (1)
1946 Januari	0,5 %	1,5 %	1,75 %	3 %	4 %	4,23 %
October	0,5 %	1,5 %	1,75 %	3 %	4,36 %	4,34 %
November	1 %	2,5 %	2,75 %	4 %	3,39 %	4,39 %
December	1 %	3 %	3,25 %	4,5 %	4,42 %	4,46 %
1947 Januari	1 %	3 %	3,25 %	4,5 %	4,41 %	4,49 %
Februari	1 %	3 %	3,25 %	4,5 %	4,39 %	4,41 %
Maart	1 %	3 %	3,25 %	4,5 %	4,38 %	4,41 %
April	1 %	3 %	3,25 %	4,5 %	4,37 %	4,38 %
Mei	1 %	3 %	3,25 %	4,5 %	4,35 %	4,41 %
Juni	1 %	3 %	3,25 %	4,5 %	4,33 %	4,48 %
Juli	1 %	3 %	3,25 %	4,5 %	4,33 %	4,45 %
Augustus	1 %	3 %	3,25 %	4,5 %	4,33 %	4,57 %
September	1,25 %	3,5 %	3,75 %	5 %	4,38 %	4,59 %
October	1,25 %	3,5 %	3,75 %	5 %	4,55 %	4,63 %
November	1,25 %	3,5 %	3,75 %	5 %	4,68 %	4,77 %
December	1,25 %	3,5 %	3,75 %	5 %	4,74 %	4,67 %

Bron : Nationale Bank van België.

(1) Deze gegevens hebben niet op Januari 1945, maar op Augustus 1945 betrekking.

Na de muntsanering van 1944 had het accres van het volume der betaalmiddelen in 1945 de geldmarkt weer enigszins op dreef gebracht, des te meer daar de economische bedrijvigheid nog weinig belangrijk was. Van 1946 af begon de spanning merkbaar te worden; het geld en het kapitaal werden duurder tijdens de laatste maanden van 1946; deze stijging hernam gedurende het laatste halfjaar 1947 na een stilstand van enkele maanden. De Nationale Bank verhoogde hare verschillende rentetarieven op 28 Augustus. Het rendement der obligaties op lange termijn ondervond hiervan eveneens de weerslag. Het in 1946 bestaande verschil tussen het rendement der obligaties op halflange termijn en deze der renten op lange termijn verdween gedurende het jaar 1947. Deze terugkeer naar een normale toestand heeft gunstiger voorwaarden teweeggebracht voor het plaatsen van effecten op lange termijn met vast inkomen.

Ten slotte werd de beperking tot een maximumbedrag van 30.000 frank, sedert Juli 1946 vastgesteld voor de toepassing van de 3 % rentevoet op de deposito's bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, op 15 Juli 1947 gebracht tot een maximumbedrag van 50.000 frank.

3. *Particuliere banken.*

a) *Structuur van het bankwezen.*

Belangrijke maatregelen werden door de Bankcommissie bij het begin van het jaar 1946 genomen (uitvoeringsreglement van artikel 11, § 1 van het Koninklijk Besluit n° 185) en goedgekeurd bij Ministerieel Besluit van 5 Februari 1946.

Deze maatregelen, die trouwens verband houden met de muntsaneringspolitiek, strekken er toe aan de vlottende Rijksschuld, welke schuld een uitvloeisel van de oorlog is, vastheidskarakter te verlenen en te gemoet te komen aan de credietbehoeften van de particuliere bedrijven; zij hebben tevens tot doel aan het bankwezen het behoud van een voldoende percentage aan liquiditeitsmiddelen op te leggen, alsook het gevaar van een overdreven credietverlening te verwijderen, wat aanleiding zou kunnen geven tot een verstoring van het monetaire evenwicht.

Krachtens bovenbedoeld besluit rangschikt de Bankcommissie de ingeschreven banken in drie categorieën : regionale banken, banken met gemiddelde circulatie en banken met grote circulatie. Op de 92 in 1946 en 1947 ingeschreven banken (tegen 95 in 1945) (1) komen er slechts 8 voor, die tot de derde categorie behoren; ongeveer 80 % van de activiteit der banken wordt door deze laatste alleen reeds verricht. Het feit dat een groot aantal kleinere banken naast enkele zeer machtige bankinrichtingen een bestaansmogelijkheid hebben, is trouwens een kenmerkend verschijnsel van de Belgische bankstructuur.

De Bankcommissie heeft bovendien voor iedere categorie van banken de minimumcoëfficiënten voor de thesaurie, de dekking in overheidspapier en de solvabiliteit vastgesteld, zoals blijkt uit onderstaande tabel.

Aan de banken opgelegde coëfficiënten

CATEGORIEËN VAN BANKEN	COËFFICIËNTEN VOOR		
	Thesaurie	Dekking	Solvabiliteit
Regionale banken	6	50	10
Banken met een gemiddelde circulatie	5	60	7
Banken met een grote circulatie .	4	65	5

(1) Volgens het jaarverslag 1946-47 van de Bankcommissie.

De coëfficiënt voor de thesaurie drukt het percentage aan kasmiddelen uit in verhouding tot de dadelijk of op korte termijn opvraagbare passiva; evenals de coëfficiënt voor de solvabiliteit, die de verhouding aangeeft der eigen werkmiddelen tot de totale opvraagbare passiva, vermindert hij volgens de belangrijkheid der actiemiddelen van de banken waarop hij toegepast wordt.

Wat de coëfficiënt voor de dekking betreft, deze wordt bekomen door de som van thesauriemiddelen en overheidspapier in verhouding te brengen tot het totaal der dadelijk of op korte termijn opvraagbare passiva; het aandeel der overheidspapieren mag niet minder dan vier vijfden van deze coëfficiënt bedragen.

b) *Evolutie der deposito's en rekeningen-courant.*

Er bestaan twee soorten van deposito's en rekeningen-courant; inderdaad, naast deze die gerangschikt worden onder « opvraagbaar », komen er andere voor als « speciaal opvraagbaar - Besluitwet van 6 October 1944, artikelen 16 en 17 ». Deze laatste, tijdelijk onbeschikbaar, zijn een gevolg van de muntsaneringsverrichting. Geleidelijk vermindert hun omvang zoals in afdeling I uiteengezet werd.

Evolutie der deposito's en rekeningen-courant bij de banken

(millioenen franken)

Deposito's en rekeningen-courant	31 Dec. 1944	31 Dec. 1945	31 Dec. 1946	31 Maart 1947	30 Juni 1947	30 Sept. 1947	31 Dec. 1947
<i>Opvraagbaar :</i>							
Dadelijk opvraagbaar en op ten hoogste 30 dagen	14.353	34.721	43.785	43.405	44.086	43.950	43.313
Op meer dan 30 da- gen	1.421	1.918	2.234	2.441	3.042	3.197	3.278
Totaal	15.774	36.639	46.019	45.846	47.128	47.147	46.591
<i>Speciaal opvraagbaar :</i>							
Dadelijk opvraagbaar of op ten hoogste 30 dagen	—	—	11.264	10.323	9.447	8.584	7.789
Op meer dan 30 da- gen	—	—	204	190	180	163	140
Totaal	27.984 (1)	17.812 (2)	11.468	10.513	9.627	8.747	7.929

Ref. : Driemaandelijks staat der Banken (*Belgisch Staatsblad*).

De ten opzichte van de wetgeving in zake de muntsanering vrije deposito's en rekeningen-courant vertonen in 1947, zoals blijkt uit de tabel, een kenschetsende neiging tot stabilisatie in tegenstelling met de hausse-beweging die in 1946 waargenomen werd. Deze opmerking geldt slechts voor dadelijk opvraagbare deposito's en rekeningen-courant en voor deze op ten hoogste 30 dagen.

(1) Omvat 9.579 miljoen fr. tijdelijk onbeschikbare deposito's en 18.409 miljoen fr. geblokkeerd geld.

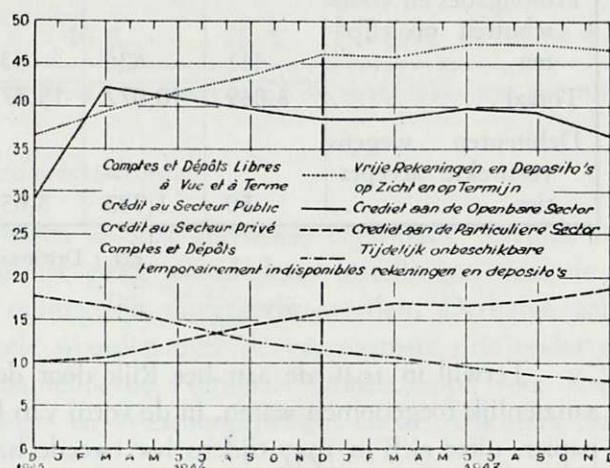
(2) Tijdelijk onbeschikbare rekeningen. Daar de wet van 14 October 1945 bepaalt dat het definitief geblokkeerd tegoed in obligaties der muntsaneringslening zou omgezet worden, hebben er zich in de balansen der banken op 31 December 1945, wat het « speciaal opvraagbaar » betreft, wijzigingen voorgedaan; de onder deze titel vermelde cijfers van December 1944 en van December 1945 zijn derhalve onderling niet vergelijkbaar.

Het « speciaal opvraagbaar » is teruggelopen, zoals vermeld in afdeling I, ten gevolge van de deblokkeringen en van de met het oog op de betalingen van zekere belastingen gedane afboekingen. Naar het schijnt, zou slechts een gedeelte der gedeblokkeerde bedragen als deposito's met een looptijd van meer dan één maand bij de banken gelaten worden.

Staat der Belgische banken

(millioenen franken)

Ref. : Driemaandelijks staat der Banken
(Belgisch Staatsblad)

c) Bedrijvigheid der banken.

Vooraleer het onderzoek van het bankcrediet op korte termijn aan te vatten, zullen er enkele woorden gewijd worden aan de callgeldmarkt. Het bedrag der in verrekening verhandelde liquiditeiten is tijdens het jaar 1947 aanzienlijk toegenomen; in Juni en December was het bijzonder hoog, naar aanleiding van het uitschrijven van Staatsleningen, waardoor de beschikbare geldmiddelen bij de banken momenteel toegenomen waren. De aanvoer van liquide middelen op de callgeldmarkt door organismen die niet tot de bankwereld behoren, inzonderheid door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, was eveneens aanzienlijk.

Wat het eigenlijk bankcrediet betreft, heeft er zich een tamelijk grote wijziging voorgedaan in de repartitie van het crediet tussen de openbare sector en de particuliere sector, vooral op het einde van het jaar zoals uit onderstaande tabel blijkt.

Repartitie van het bankcrediet

(millioenen franken)

OPSOMMING	31 Dec. 1944	31 Dec. 1945	31 Dec. 1946	31 Maart 1947	30 Juni 1947	30 Sept. 1947	31 Dec. 1947
<i>Credietverlening aan de openbare sector</i>							
Herdiscoteerbaar overheidspapier ...	292	3.900	12.371	11.826	10.731	12.363	10.760
Mobiliseerbaar over- heidspapier	34.699	21.445	21.081	21.643	24.290	22.349	21.642
Belgische overheids- fondsen	3.789	5.072	5.059	4.887	4.647	4.499	3.924
Belegde wettelijke re- serve.....	139	130	127	129	163	163	168
Totaal	38.919	30.547	38.638	38.485	39.831	39.374	36.494

O P S O M M I N G	31 Dec. 1944	31 Dec. 1945	31 Dec. 1946	31 Maart 1947	30 Juni 1947	30 Sept. 1947	31 Dec. 1947
<i>Credietverlening aan de particuliere sector</i>							
Diverse debiteuren..	5.865	7.397	11.265	10.713	10.779	11.304	12.185
Handelswissels	593	2.044	3.678	4.837	5.047	4.976	5.592
Prolongaties en voorschotten op effecten	411	636	836	822	849	833	848
Totaal	6.869	10.077	15.779	16.372	16.675	17.113	18.625
Debiteuren wegens verstrekte acceptaties	50	1.773	3.657	3.125	3.024	3.230	4.122

Ref. : Driemaandelijks staat der Banken (*Belgisch Staatsblad*).

Terwijl in 1946 de aan het Rijk door de particuliere banken verleende credieten aanzienlijk toegenomen waren, in de vorm van hoofdzakelijk herdisconteerbaar overheids-papier, uitte zich in 1947 tijdens het tweede halfjaar een teruglopende tendens. De vermindering is bijzonder opvallend tijdens het laatste kwartaal. De cijfers van December ondergaan de invloed van het publiceren der balanssen op het einde van het kalenderjaar.

Indien het aan het Rijk verleend crediet in 1947 verminderd is met 2.144 miljoen fr., is het aan de particuliere sector toegestaan crediet gedurende hetzelfde jaar met 2.945 miljoen frank toegenomen. Deze toeneming is vooral aan de verhoging van de post « Handelswissels » toe te schrijven.

Dat de uitbreiding van het bankcrediet meer in de vorm van discountocrediet dan in deze van kascrediet heeft plaats gevonden, is een verheugend verschijnsel dat dient aangestipt. Ook valt te noteren dat de in bovenstaande tabel vermelde cijfers nochtans niet de effecten omvatten die herdisconteerd werden bij de parastatale instellingen en bij de Nationale Bank, organismen waarvan de tussenkomst in zake het herdisconteren van handelspapier in 1947 heel wat belangrijker was dan in 1946.

De prolongaties en voorschotten op effecten bleven ongeveer op hetzelfde peil.

De post « Debiteuren wegens verstrekte acceptaties » vereist enige commentaar : begin 1945 heeft de Nationale Bank gunstige voorwaarden in 't leven geroepen voor de aanwending van bankaccepten, ten einde de financiering van handelsverrichtingen met het buitenland, inzonderheid van de invoer, mogelijk te maken. Ze heeft namelijk een gunstige rentevoet voor de herdiscontering van haar bankaccepten, mits aan zekere ver-cisten te voldoen, toegestaan; onder deze laatste kan vermeld worden de handtekening van de bankier, die aan het effect een waarborg verleent. Het zijn deze verbintenissen die onder de post « Debiteuren wegens verstrekte acceptaties » geboekt staan; deze laatste was tijdens het eerste kwartaal 1947 verminderd, maar is nadien opnieuw, zelfs aanzienlijk tijdens de laatste maanden, gestegen ten gevolge van de grotere omvang van de invoer in dit tijdperk; hierdoor werd het bedrag der acceptwissels, op einde December 1947, gebracht op 4.122 miljoen frank.

Men mag derhalve de conclusie trekken dat er in zake de repartitie van het crediet zekere voortekens onloochenbaar op een reconversie van het banksysteem wijzen. Navolgende cijfers geven de in die zin sedert 1945 afgelegde weg aan.

Repartitie van het crediet

(in % van het totaal)

OPSOMMING	1938	31 December 1944	31 December 1945	31 December 1946	31 December 1947
Aandeel van het Rijk ..	26 %	84 %	75 %	71 %	66 %
Aandeel van het particulier bedrijfsleven	74 %	16 %	25 %	29 %	34 %

Bron : Berekeningen gedaan aan de hand van gegevens opgenomen in de driemaandelijkse staat der Banken.

4. *Gemengde en parastatale credietinstellingen.*

De door bovenvermelde instellingen in onze financiële organisatie vervulde rol is van het allergrootste belang; wegens het groot aantal dezer instellingen, kan de toestand van elk hunner afzonderlijk onmogelijk onderzocht worden. Derhalve zal de commentaar beperkt blijven tot enkele woorden over de voornaamste drie onder deze rubriek te rangschikken lichamen, namelijk de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, het Herdisconterings- en Waarborginstituut en de Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

De met het oog op de wederuitrusting door de Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid aan de industrie toegestane credieten bedroegen in 1947 2.209 miljoen frank (1), onderverdeeld als volgt : de krachtens de besluitwet van 30 November 1944 voor het herstellen van vaste en roerende goederen verleende credieten bedroegen in 1945 en 1946 iets meer dan één milliard frank; in 1947 stegen ze verder met 640 miljoen frank. Het gewone nijverheidscrediet bedroeg 2.232 miljoen frank op 31 December 1947 tegen 940 miljoen frank op einde 1946 (2).

Het Herdisconterings- en Waarborginstituut heeft in 1947 acceptwissels tot een bedrag van 10.075 miljoen frank gedisconteerd tegen 5.615 miljoen frank in 1946 (3). Dit organisme heeft, dank zij de op de callgeldmarkt bekomen geldmiddelen, bijna alle verrichtingen van de buitenlandse handel gefinancierd, die aanleiding hebben gegeven tot door de Nationale Bank geviseerde acceptcredieten; deze laatste bedragen 11.590 miljoen frank voor het verslagjaar. De tussenkomst van deze instelling in zake de opening van herdisconteringscredieten aan de banken dient ook nog aangestipt; het bedrag der in 1947 aangewende credieten beloopt 479 miljoen frank tegen 248 miljoen in 1946. De aandacht dient gevestigd op het werkelijk aangewend bedrag dat betrekkelijk weinig belangrijk is in verhouding tot de tijdens bedoeld jaar geopende of verlengde credieten; deze bedroegen namelijk 1.029 miljoen frank in 1947.

Wat de Algemene Spaar- en Lijfrentekas betreft, de door deze instelling met behulp van de haar toevertrouwde gelden aan het particulier bedrijfsleven en aan het Rijk verleende voorschotten waren in 1947 belangrijker dan in 1946. De voor wederuitrustingsdoeleinden gedurende bedoeld jaar toegestane credieten bedroegen ongeveer 800 miljoen frank.

De aanzienlijke financiële lasten die, wat het Rijk betreft, een gevolg zijn van het

(1) Door het Ministerie van Economische Coördinatie en 's Lands Wederuitrusting verstrekte cijfers.

(2) Volgens de gegevens der balansen van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid en de verslagen van het College van Commissarissen over de jaren 1946 en 1947.

(3) De cijfers van deze alinea zijn aan het Verslag van het Directiecomité en aan het Verslag der Revisoren van het Herdisconterings- en Waarborginstituut over 1947 ontleend.

jongste wereldconflict, hebben in de repartitie der geldbeleggingen van de Spaarkas een wijziging ten gevolge gehad, die van dezelfde aard is als die welke zich voorgedaan heeft bij de repartitie van het bankcrediet.

5. *Emissies.*

Het gemis aan evenwicht tussen vraag en aanbod van kapitalen op lange termijn heeft soms de plaatsing van zekere emissies erg bemoeilijkt. Inderdaad, de omvang van op belegging wachtende spaargelden lijkt ontoereikend geweest te zijn, in aanmerking genomen dat zowel de overheid als de particuliere vennootschappen herhaaldelijk beroep hebben gedaan op de kapitaalmarkt. De omvang der op de binnenlandse markt geplaatste emissies komt tot uiting in navolgende tabellen, die de in 1947 geboekte vermeerderingen in verhouding tot de in 1946 bereikte cijfers aangeven.

Om dit overzicht van de toestand in 1947 aan te vullen dient nog aangestipt dat de door de overheid en door organismen van openbaar nut op de binnenlandse markt geplaatste leningen 10,6 milliard frank bereikt hebben tegen 3,7 milliard in 1946. (1)

Het nominaal bedrag van het totaal der door particuliere vennootschappen uitgeschreven leningen bedroeg bijna 10 milliard frank in 1947; maar de rubriek « netto-uitgiften » verdient bijzonder de aandacht; immers, deze laatste waren vijf maal hoger dan het gemiddelde van 1936-38. Rekening houdend met het verlies aan koopkracht van de frank, zou men deze toestand gunstig kunnen achten indien men het verslagjaar op zich zelf beschouwde; maar gelet op de intering der kapitalen die tijdens de oorlog heeft plaats gehad en de ontoereikende omvang der emissies in 1945 en 1946, blijft er nog een aanzienlijke leemte aan te vullen, daar de industriële wederuitrusting op verre na nog niet voltooid is.

Deze netto-uitgiften betekenen trouwens niet uitsluitend een inbreng van vers geld voor de voor 1947 vermelde 4.503 miljoen frank; inderdaad, dit cijfer omvat de door financiële vennootschappen en assurantiemaatschappijen gedane emissies, die de uit deze verrichtingen voortvloeiende liquide middelen, of althans een gedeelte er van, nadien over het algemeen voor nieuwe investeringen aanwenden. Dezelfde gelden kunnen derhalve tweemaal geboekt worden.

Uit nevenstaande tabel blijkt eveneens dat in 1947 het bedrag der naar aanleiding van kapitaalsverhogingen gedane emissies veel meer bedroeg dan de omvang der bij de oprichting van nieuwe vennootschappen gedane emissies; het verschil, vergeleken met 1946, is vrij groot.

Wat de aard der werkzaamheden betreft, die door de nieuwe in 1947 opgerichte vennootschappen verricht worden, komt men tot de bevinding dat de ondernemingen die zich met de groothandel of de buitenlandse handel bezig houden, alleen reeds 20 % vertegenwoordigen van het totale nominale bedrag waarop werd ingeschreven. Dan komen de financiële en immobiliënnootschappen, de vennootschappen voor metaalverwerking en de textielbedrijven waarvan het aandeel onderscheidelijk 10,6 %, 9,5 % en 9,3 % bedraagt.

Van het totale nominale bedrag der naar aanleiding van kapitaalsverhoging gedane emissies komt 20 % voor rekening van vennootschappen, die zich met groothandel of met internationale handel bezig houden, 19 % van vennootschappen voor metaalver-

(1) Door de Nationale Bank van België verstrekte cijfers.

Emissies van de Belgische en Kongolese nijverheids- en handelsvennootschappen

TIJDPAK	OPRICHTINGEN VAN VENNOOTSCHAPPEN (1)			KAPITAALSVERHOOGINGEN (2)			OBLIGATIE- UITGIFTEN		Uitgifte- premiën	Stortingen andere dan in geld (3)	Nominale bedrag Gezamenlijke uitgiften	Netto- uitgiften (4)
	Aantal	Nominale bedrag	Gestort bedrag	Aantal	Nominale bedrag	Gestort bedrag	Aantal	Gestort bedrag				
Absolute cijfers (miljoenen franken)												
1945	2412	1172,5	895,5	279	602,9	482,0	29	1008,8	141,0	664,5	2864,2	1930,9
1946	3468	2524,4	1949,4	651	3195,4	2587,2	41	880,8	156,6	2449,2	6600,6	3124,7
1947	2919	1914,6	1665,9	750	6599,6	6022,8	55	1483,7	47,0	4716,1	9998,0	4503,2
Indexcijfers (1936-38 = 100)												
1945	176	164	141	72	23	20	88	114	90	27	68	221
1946	253	353	307	168	122	107	124	92	100	100	157	358
1947	213	268	262	197	256	245	166	156	30	195	236	516

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Naamloze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandelen, personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

(2) Enkel naamloze vennootschappen en commanditaire vennootschappen op aandelen.

(3) Inbreng in natura, bijvoeging van reserves, herwaardering der vastgelegde middelen en inbreng van schuldvoordringen.

(4) Werkelijk volgestorte bedragen, obligatie-uitgiften, uitgiftepremiën, verminderd met de stortingen andere dan in geld en de emissies tot terugbetaling van vroegere leningen.

werking, 14,7 % van vennootschappen der chemische industrie en 6,2 % van electriciteitsbedrijven. Het aandeel der steenkolenmijnen bedraagt minder dan 1 %.

Gezien van het standpunt uit der belangrijkheid van het nominaal uitgegeven kapitaal, kan men de verschillende in 1947 gedane emissies als volgt rangschikken :

Repartitie der emissies naar de belangrijkheid van het uitgegeven kapitaal

WAARDE DER EMISSIES	OPRICHTINGEN VAN VENNOOTSCHAPPEN (1)		KAPITAALSVERHOGINGEN (2)	
	Aantal	Percentages van het totaal der uitgegeven kapitalen	Aantal	Percentages van het totaal der uitgegeven kapitalen
1. Emissies van minder dan 5 miljoen frank .	2.882	72 %	604	10 %
2. Emissies van 5 tot 50 miljoen frank ...	35	22 %	124	29 %
3. Emissies van meer dan 50 miljoen frank ...	2	6 %	22	61 %

Bron : Berekeningen gedaan aan de hand van gegevens, verstrekt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek

Het merendeel der in 1947 opgerichte vennootschappen zijn derhalve ondernemingen van geringe betekenis. De toestand is anders wat de kapitaalsverhogingen betreft, waar 22 emissies geteld worden elk met een bedrag van meer dan 50 miljoen frank; 61 % van het totaal der emissies tot kapitaalsverhoging hebben op zeer grote ondernemingen betrekking.

Ten slotte, de rubriek « obligaties ». De omvang der obligatie-uitgiften is in 1947 aanzienlijk gestegen; evenwel was de plaatsing er van slechts mogelijk mits het stellen van voor de vennootschappen minder gunstige voorwaarden dan in 1946; 54 % van het totale bedrag werd door de Electriciteitsmaatschappijen uitgegeven.

Vooraleer deze uiteenzetting te beëindigen, dient de aandacht gevestigd op de onderlinge overeenstemming die bestaat tussen de omvang der uitgiften en de evolutie van de beurs. Van September 1946 tot Maart 1947 steeg de vraag naar kapitalen tot zulk één bedrag dat de Bankcommissie zich afvroeg « of zij zou moeten gebruik maken van de machten, waardoor zij de uitgifte kan echelonneren, verminderen of tijdelijk verbieden » (3), zoals voorzien bij artikel 28 van het koninklijk besluit n° 185; juist tijdens deze periode was de baisse-tendens ter beurse het grootst zoals in navolgende paragraaf zal worden aangetoond. Maar, van April 1947 af, kwamen de emissies op een merklijk lager peil te liggen dan gedurende het eerste kwartaal.

6. Effectenbeurzen.

De effectenmarkt (zie grafische voorstelling) was in 1947 gekenmerkt door de vermindering van de omzet en door de afbrokkeling der koersen. De Belgische effectenbeurzen kenden een heel ander verloop dan de buitenlandse beurzen; deze evo-

(1) Naamloze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandelen en personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

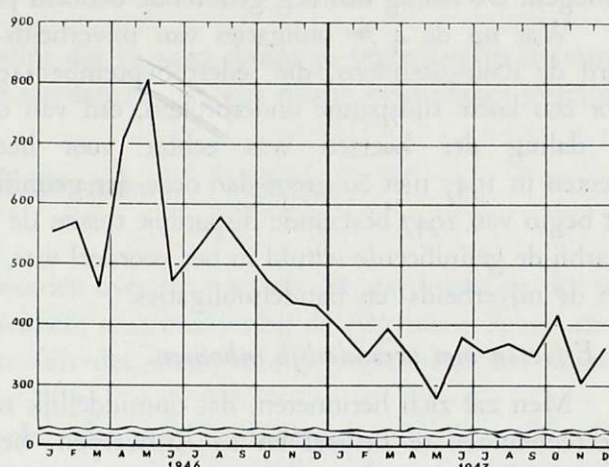
(2) Naamloze vennootschappen en commanditaire vennootschappen op aandelen.

(3) Verslag van de Bankcommissie over 1946-47, blz. 72.

lutie liep gedurende bedoeld jaar niet evenwijdig met het herstel van 's lands bedrijfsleven.

Aantal stukken verhandeld ter beurze van Brussel

(duizenden stukken)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De politiek in zake credietbeperking, de belangrijke emissies, de vrees die zich van de houders van Staatseffecten ten gevolge van de gebeurtenissen op gebied der internationale politiek en van de risico's der structuurhervormingen had meester gemaakt, de thesaurisatie, het gering bedrag der door de vennootschappen uitgekeerde dividenden en de belangrijkheid der auto-financiering, de onvolmaakte wijze waarop de beursnoteringen gedaan worden, de belastingdruk..., dit alles zijn factoren die toelaten een verklaring te geven van de koersschommelingen bij de waardepapieren, schommelingen die op het eerste zicht paradoxaal lijken gelet op de gunstige toestand der conjunctuur.

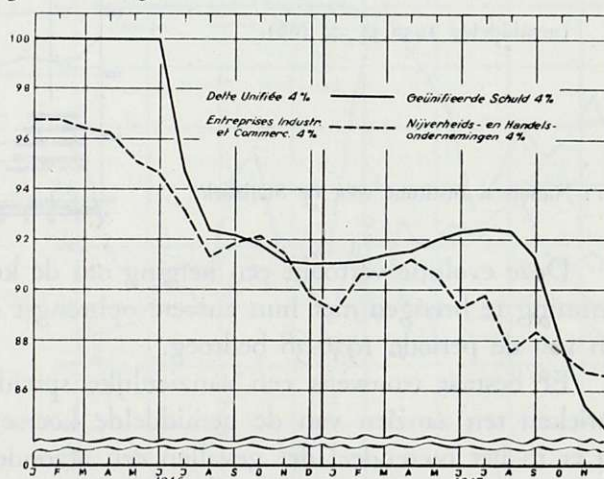
a) Effecten met vast inkomen.

Twee typen van obligaties, die kenschetsend zijn voor deze markt, dienen omtrent : de geünifieerde schuld 4 % en het gemiddelde der door de nijverheids- en handelsondernemingen tegen 4 % uitgegeven obligaties.

Notering van twee obligatietypen

Geünifieerde Schuld 4 %.

Gemiddelde der obligaties 4 %
van de handels- en nijverheidsondernemingen.

Bron : Nationale Bank van België.

De eerste die à pari kon gehouden worden tot Juni 1940, dank zij de haar door het Rentenfonds verleende steun, daalde tijdens het tweede halfjaar 1946. Van begin 1947 tot Augustus van hetzelfde jaar, kwam er weer schot in de geünifieerde schuld, vermoedelijk ten gevolge én van een toeneming van het vertrouwen in de Belgische munt, én van de tussenkomst van het Rentenfonds, maar tijdens de laatste vier maanden had er weer een merkelijke daling plaats, daar de spanning op de kapitaalmarkt opnieuw toenomen was en de banken tot de inkrimping van hun effectenportefeuille, in verband

met het afsluiten van het kalenderjaar, waren overgegaan, ten einde hun liquiditeiten te verhogen. De daling bedroeg gedurende bedoeld jaar ongeveer 6,5 %.

Wat nu de 4 % obligaties van nijverheids- en handelsvennootschappen betreft, werd de dalingstendens, die sedert September 1945 werd waargenomen, begin 1947, voor een korte tijdspanne onderbroken, om van de maand Mei af weer te hernemen; de daling der koersen was echter voor het gemiddelde dezer categorie van effecten in 1947 niet zo groot dan deze der geünifieerde schuld, te weten 2,7 %. De in het begin van 1947 bestaande dispariteit tussen de noteringen van beide waardepapieren, waarbij de geünifieerde schuld in het voordeel was, werd zodoende omgekeerd ten gunste van de nijverheids- en handelsobligaties.

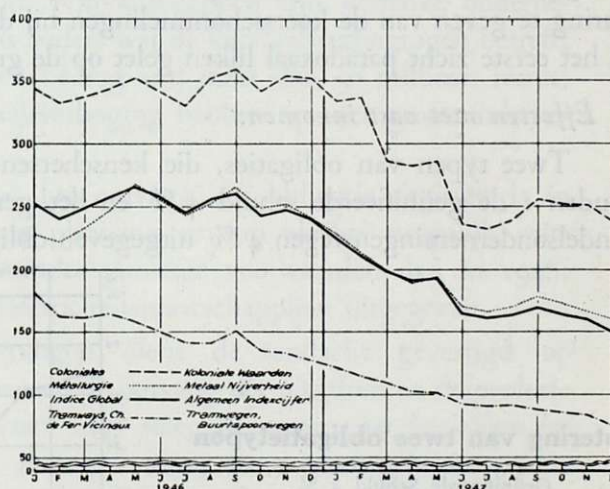
b) *Effecten met veranderlijk inkomen.*

Men zal zich herinneren, dat onmiddellijk na de heropening in Juni 1945 van de effectenbeurzen te Brussel en te Antwerpen, het algemeen indexcijfer der aandelen (basis 1936-38 = 100) tamelijk vlug gestegen is, zodat in Augustus 1946 het peil 305,8 bereikt werd (1), waarop dan spoedig een sterke daling inzette, waarbij het indexcijfer in November tot 245 terugviel. Naderhand bleven de koersen rond dit peil schommelen zonder een wel afgetekende tendens te verraden tot September 1946, van welke datum af het indexcijfer om zo te zeggen onafgebroken een dalende lijn volgde; in December jongstleden stond het op 151. De voor 1947 in aanmerking komende dalingspercentage bedraagt ongeveer 38 %.

**Indexcijfers van de beurzen
te Brussel en Antwerpen**

(begin der maand)

(gemiddelde 1936-38 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Deze evolutie vertoont een neiging om de koersen der waardepapieren in overeenstemming te brengen met hun zuivere opbrengst die in 1947 ongeveer 120 % ten aanzien van de periode 1936-38 bedroeg.

Er bestaat trouwens een aanzienlijke spreiding der koersen uit de verschillende rubrieken ten aanzien van de gemiddelde koersen; voor iedere categorie van effecten zou er in het merendeel der gevallen een afzonderlijke verklaring voor deze afwijking van het gemiddeld algemeen indexcijfer, kunnen gevonden worden. Zo was het indexcijfer der koloniale waarden in December jongstleden 239, dit van de effecten der textiel-industrie 222. Daarentegen bereikt, op dezelfde datum, het indexcijfer der steenkolen slechts 125, dit der gas- en electriciteitsaandelen 100, der aandelen van de buurtspoorweg-, spoorweg- en tramwegmaatschappijen 76.

Wat de zwakke bedrijvigheid van de beurzen te Brussel en te Antwerpen betreft,

(1) Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

deze blijkt uit het gemiddelde aantal maandelijks verhandelde aandelen en obligaties; dit laatste bedroeg ter Beurze van Brussel slechts 358.000 stukken in 1947 tegen 546.000 in 1946.

Ten slotte dient er nog aangestipt dat in 1947 sommige buitenlandse effecten op nieuw ter beurze officieel genoteerd werden en dat een nieuw beursnoteringsstelsel ter studie ligt.

§ 2. — SPAARWEZEN EN WINSTEN.

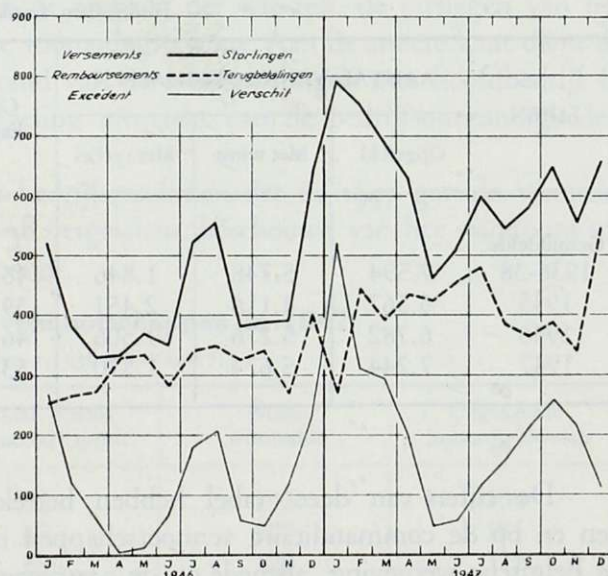
1. *Spaarwezen.*

Er zal hier slechts gehandeld worden over het verloop der stortingen en der terugbetalingen van bedragen op de particuliere spaarboekjes bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas; zulks is natuurlijk slechts één der menigvuldige zijden van het eigenlijke sparen.

In 1947 bedroeg het overschot der stortingen op de terugbetalingen 2.586 miljoen frank, dan wanneer in 1946 er slechts een overschot van 1.385 miljoen frank was. Hieruit zou dus een aanmerkelijke verbetering blijken wat de kleine spaarders betreft. In dit opzicht nochtans dient men rekening te houden met de invloed die kan uitgegaan zijn van de uitvoering van het Ministerieel Besluit van 17 October 1946. Krachtens bedoeld besluit werden immers de bedragen voortkomende uit de afkoop der obligaties van de muntsaneringslening, die uit rekeningen ten bedrage van minder dan 15.000 frank herkomstig waren, bij de Spaarkas gedeponneerd. Deze overboekingen kunnen aangezien worden als de hoofdoorzaak van de stijging der curve, die de stortingen op einde van 1946 weergeeft. Ongetwijfeld hebben diegenen, die de vrijgegeven bedragen wilden terugvorderen zulks tijdens het lopend jaar kunnen doen; niettemin valt de invloed der hierboven aangehaalde maatregelen op de globale toeneming van het tegoed op de spaarboekjes der particulieren niet te onderschatten.

Spaarwezen :
Stortingen en terugbetalingen
bij de Spaarkas
(miljoenen franken)

Bron : Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

De grafische voorstelling hieromtrent laat toe een kijk te krijgen op de seizoenschommelingen der terugbetalingen; deze laatste zijn steeds veel groter tijdens de zomermaanden (verloftijd) en in December (Kerst- en Nieuwjaarsfeesten); wat de stortingen betreft, deze zijn doorgaans minder groot tijdens de periode gaande van Mei tot September (verloftijd) dan gedurende de overige maanden. Ten slotte lijkt het feit dat men de rentevoet van 3 % in Juli 1947 uitgebreid heeft tot de deposito's van maximum

50.000 frank, de stortingen in zekere mate te hebben bevorderd; de hausse-tendens schijnt inderdaad veel afgetekender te zijn geweest van deze datum af, dan gedurende het hiermede overeenstemmend tijdstip in 1946.

Dank zij de gunstige tendens, die in 1947 tot uiting kwam, bedroeg in December 1947 het globale saldo van het tegoed op de spaarboekjes der particulieren bij de Algemene Spaarkas 23.162 miljoen frank. Er weze aan herinnerd dat het gemiddelde der stortingen tijdens de periode 1936-38 12.205 miljoen frank bedroeg; de vermeerderingscoëfficiënt met betrekking tot 1947 ligt derhalve nog veel lager dan deze der bezoldigingen.

2. Winsten — Rendement der Vennootschappen.

De studie van het vraagstuk der kapitaalwinsten is uiterst delicaat, zulks des te meer daar een ontleding en interpretatie van de statistische gegevens, waarop het uitwerken ener hypothese op dit gebied kan steunen, buitengewoon moeilijk is. Het merendeel dezer moeilijkheden zijn inhaerent aan het karakter zelf der tot het opmaken van een statistisch overzicht beschikbare gegevens, zoals de balansen en winst- en verliesrekeningen, die in het Staatsblad ingelast worden door de vennootschappen die een dividend tijdens het betrokken jaar hebben uitgekeerd, of, in geval geen dividenden uitgekeerd worden, door de vennootschappen die tijdens bedoeld jaar de algemene vergadering gehouden hebben.

Een groot gedeelte der op deze wijze ingewonnen gegevens is trouwens een weerspiegeling van de toestand der vennootschappen gedurende het jaar hetwelk datgene voorafgaat waaronder de statistische tabellen vermeld staan. Zo hebben b.v. de cijfers, die voor 1947 aangegeven staan, gedeeltelijk op 1946, gedeeltelijk op 1947 betrekking.

Rendement der vennootschappen

(miljoenen franken)

JAREN	AANTAL VENNOOTSCHAPPEN			Gestort kapitaal	Reserves	Netto- uitslagen	Uitgekeerde bruto- dividenden
	Opgeteld	Met winst	Met verlies				
Gemiddelde 1936-38	7.594	5.748	1.846	46.396	17.555	4.537	3.651
1945	6.567	4.116	2.451	39.591	13.903	—127	834
1946	6.782	5.276	1.506	46.167	18.513	4.678	2.080
1947	7.244	5.674	1.570	53.811	41.097	8.746	4.319

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De cijfers van deze tabel hebben betrekking op de naamloze vennootschappen en op de commanditaire vennootschappen op aandelen, opgericht overeenkomstig de Belgische wetgeving, alsmede op de naamloze vennootschappen en personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, opgericht overeenkomstig de Kongolese wetgeving. Deze statistiek bestrijkt derhalve slechts gedeeltelijk het vraagstuk van de kapitaalwinsten.

Bovenstaande tabel toont aan dat het aantal getelde vennootschappen groter was in 1947 dan in 1946. Daar dit statistisch overzicht opgemaakt werd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek aan de hand van de in het Staatsblad bekendgemaakte

balansen en winst- en verliesrekeningen, kan men dit als de algemene weerspiegeling van de toestand van bovenbedoelde vennootschappen beschouwen. Indien de getelde vennootschappen talrijker zijn betekent zulks dat het aantal opgerichte vennootschappen tijdens het voorgaande dienstjaar groter was dan het aantal ontbonden of tot fusie overgegangene vennootschappen.

De evolutie der posten « gestort kapitaal » en « reserves », vereist enige commentaar. Het jaargemiddelde 1936-38 van de post « gestort kapitaal » bedroeg meer dan 46 milliard frank; tijdens het jaar 1945 werd onder invloed van een intering der kapitalen dit bedrag tot 39.590 miljoen frank teruggebracht. Sedertdien is deze post opnieuw buitengewoon gestegen; evenwel wijzen de munteenheden, waarin de toeneming dezer laatste jaren uitgedrukt wordt, op een 3 tot 4 maal lagere koopkracht dan vóór de oorlog. (1) De 53.811 miljoen frank uit het jaar 1947 bestaan uit een aantal eenheden van verschillende aard en betekenis; de verhouding der uitgekeerde dividenden tot het gestorte kapitaal zal om deze reden niet vergeleken worden met dezelfde verhouding, die voor de periode 1936-38 berekend werd.

Wat de reserves betreft, begrip dat hier in de allerruimste betekenis dient opgevat, deze waren van 17,5 milliard frank, jaargemiddelde van de periode 1936-38, tot 13.902 milliard frank in 1945 gedaald; van dit tijdstip af namen ze in ruime mate toe, vooral in 1947. Deze vermeerdering was hoofdzakelijk toe te schrijven aan de herwaardering der activa en vervolgens aan de auto-financiering. Inderdaad konden de industriële, handels- of landbouwoutillering alsmede de industriële en daarmee gelijkgestelde gebouwen opnieuw geschat worden op basis van de normale kostprijs van 31 Augustus 1939 vermenigvuldigd met een coëfficiënt van ten hoogste 2,5; de invloed van de zichtbare auto-financiering moet veel minder zijn dan de herwaardering der activa.

Het onderzoek van het winstsaldo en van de uitgekeerde dividenden doet een afgetekende verbetering ten opzichte van 1947 uitschijnen. Toch is het volstrekt nodig, ten einde zich een gedachte te vormen over de omvang der winsten, de uitslagen van bedoeld jaar te vergelijken met deze van de vóóroorlogse jaren. Aan de andere kant dient de aandacht speciaal gevestigd op de toestand van de ondernemingen met hoofdbedrijf in België, daar deze toestand de weerspiegeling uitmaakt van de bedrijfsomstandigheden in het land.

In onderstaande tabel worden de bedrijfsresultaten der in 1947 getelde vennootschappen met deze uit de periode 1936-38 vergeleken, beschouwd van het standpunt uit der plaats waar zich het hoofdbedrijf bevindt.

Rendement der vennootschappen in 1947

(Indexcijfers : 1936-38 = 100)

VENNOOTSCHAPPEN MET HOOFDBEDRIJF	Aantal getelde vennootschappen	Netto- winstsaldi	Uitgekeerde bruto-dividenden
In België	95	193	108
In Belgisch-Kongo	67	207	181
In het buitenland	69	120	71

Bron : Berekeningen gedaan aan de hand van gegevens, verstrekt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Het belangrijkste netto-winstsaldo is dit der vennootschappen wier hoofdbedrijf in Kongo gevestigd is.

(1) De op de periode 1936-38 betrekking hebbende cijfers omvatten zelf, uit hoofde der tussen beide laatste oorlogen doorgevoerde devaluaties, onderling verschillende munteenheden.

Men moet er aan herinneren dat de bedragen die de afschrijvingen vertegenwoordigen vóór het berekenen der winst werden afgetrokken. Daar een verkapte auto-financiering kan hebben plaats gehad, zonder dat een buitenstaander bij machte zou zijn om zulks op te merken, lijkt de conclusie dan ook gewettigd dat de zichtbare winstsaldi als minimumbedragen dienen beschouwd. Men moet tevens de nadruk leggen op het feit, dat bovenstaande indexcijfers kenschetsend zijn voor de beoordeling van de toestand in zijn geheel genomen; sommige firma's kunnen in een gunstiger, andere in een ongunstiger positie verkeren.

Het is eveneens interessant, wat de vennootschappen betreft wier hoofdbedrijf in België gevestigd is, het verschil op te merken dat bestaat tussen het indexcijfer, dat op de winstsaldi en dat wat op de uitgekeerde dividenden betrekking heeft. Wanneer tijdens de jaren 1936-38 ongeveer 70 % van de winstsaldi uitgekeerd werd, stelt men vast dat in 1947 slechts 45 % van dit bedrag aan de aandeelhouders uitbetaald werd. Het aan de auto-financiering voorbehouden aandeel is derhalve veel aanzienlijker dan vóór de oorlog; deze zó ver doorgedreven handelwijze kan op het gebied der beursverrichtingen en der emissies zekere nadelen hebben.

BESLUIT.

De kenmerkende factoren van de geld- en kapitaalmarkt zijn : de spanning en de hoge rentevoeten, tekenen van een periode van hoge conjunctuur. De politiek van het duur geld en van credietbeperking die door de regering en de bevoegde instellingen gevoerd werd, was een klassieke muntbeschermingspolitiek.

De structuur van ons sedert de bevrijding grondig gewijzigd banksysteem heeft in 1947 enige vooruitgang laten blijken op de weg naar de terugkeer tot normale toestanden; deze normalisatie is evenwel beperkt door de inhoud van het nieuw reglement der Bankcommissie. Ofschoon aan de toestand der gemengde of parastatale credietinstellingen slechts een oppervlakkig onderzoek kon gewijd worden, mag men nochtans beweren dat de bedrijvigheid van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid en van het Herdisconterings- en Waarborginstituut gunstig evolueerde in 1947 en dat de door beide organismen aan het particuliere bedrijfsleven verstrekte hulp, aanzienlijk was.

Wat de emissies betreft, hun omvang was tijdens bedoeld jaar zeer groot; toch werd een groot gedeelte van het ingetekend kapitaal in handelsvennootschappen belegd, waarvan het rendement belangwekkend is, maar waarvan het nut, van productiestandpunt uit beschouwd, wellicht minder groot is.

Wat de effectenbeurs betreft, deze kan niet meer als de barometer der conjunctuur, met de haar vóór de oorlog toegeschreven eigenschappen, beschouwd worden; toch lijken, in het algemeen genomen, de koersen der effecten een neiging te vertonen om in verhouding te komen met het rendement der ondernemingen.

Op gebied van het spaarwezen is er een gunstige tendens merkbaar, welke tenminste in de deposito's bij de Spaarkas naar voren treedt; maar dit is slechts één der vele zijden van het spaarwezen, waarvan de overige niet met de gewenste nauwkeurigheid konden behandeld worden.

Ten slotte, wat het rendement der vennootschappen betreft, vormen de in de jaren 1946-47 gedane winsten en de in 1947 uitgekeerde dividenden, indien men zich steunt op de cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, nog een koopkracht die lager is dan deze van de vóóroorlogse periode; de interpretatie van deze statistieken is echter eveneens moeilijk.

HOOFDSTUK II.

OPENBARE FINANCIËN

Onderhavig hoofdstuk omvat vier afdelingen :

1. de algemene budgetaire politiek;
2. de gevolgde fiscale politiek;
3. de evolutie der fiscale ontvangsten;
4. de evolutie van de Staatsschuld in verband namelijk met de sedert de bevrijding van het land gevoerde muntsaneringspolitiek.

AFDELING I. — ALGEMENE BUDGETAIRE POLITIEK.

Op het einde van het jongste wereldconflict hebben zich aanzienlijke vertragingen voorgedaan, in zake het neerleggen door de regering bij de Kamers en in zake het aannemen door deze laatste van de uitgavenbegrotingen en van de Rijksmiddelenbegroting. Een dergelijke toestand bleek vooral voor de begrotingen 1945 en 1946 nadelig te zijn. Voor 1947 kon een zekere vooruitgang gemaakt worden; aldus werd de Rijksmiddelenbegroting 1947 aangenomen, in overeenstemming met de wettelijke voorschriften, vóór 1 Januari 1947. Wat de andere begrotingen betreft, sleepten de afzonderlijke goedkeuringen aan tot in September 1947.

Dit neemt niet weg dat de buiten de begroting om, door Schatkistvoorschotten, gefinancierde uitgaven, sedert de oorlog buitengewoon aanzienlijk geworden zijn. Welnu, de aanwending van de disponibiteiten der Schatkist tot financiering van extra-budgetaire uitgaven komt er op neer de parlementaire contrôle te verminderen. Daarom juist heeft de Minister van Financiën bij de Kamers een wetsontwerp ingediend waarbij de buiten de begroting om, tijdens het dienstjaar 1946 en de voorafgaande dienstjaren, door Schatkistvoorschotten gefinancierde uitgaven, ten bedrage van 121 milliard frank, in de begroting opgenomen worden (*Parl. Besch.*, n° 431, Kamer der Volksvertegenwoordigers, jaar 1947).

Voorlopige begrotingstoestand voor het dienstjaar 1947

(millioenen franken)

Vermoedelijke ontvangsten voor het dienstjaar 1947	Gewone ontvangsten	Oorlogs- ontvangsten	Buitengewone ontvangsten	TOTAAL
Begrotingsramingen ...	38.755,3	1.942,3	12.775,2	53.472,8
Vermoedelijke ontvangsten	45.380,0	1.300,0	7.400,0	54.080,0

Vermoedelijke credieten voor het dienstjaar 1947	Gewone uitgaven	Oorlogs- uitgaven	Buitengewone uitgaven	TOTAAL
Goedgekeurde credieten Verminderings (Wet van 17 Maart 1948, Besch. Kamer nr. 79) .	33.479,3	12.061,5	18.142,2	63.683,0
Blijft.....	553,9	706,8	854,6	2.115,3
Nieuwe vermoedelijke verminderingen	32.925,4	11.354,7	17.287,6	61.567,7
Vermoedelijke bijko- mende credieten ...	1.423,3	534,7	5.107,5	7.065,5
Totaal.....	4.549,2	14.355,7	12.429,1	31.334,0 (1)
	36.051,3	25.175,7	24.609,2	85.836,2

Vermoedelijke balans voor het dienstjaar 1947	Gewone begroting	Oorlogs- begroting	Buitengewone ontvangsten	TOTAAL
Ontvangsten	45.380,0	1.300,0	7.400,0	54.080,0
Uitgaven	36.051,3	25.175,7	24.609,2	85.836,2
Overschot van de uitga- ven op de ontvangsten	—	23.875,7	17.209,2	—
Overschot van de ont- vangsten op de uit- gaven	9.328,7	—	—	—
Totaal overschot van de uitgaven op de ont- vangsten.....	—	—	—	31.756,2

Bron : Ministerie van Begroting.

Vergelijkt men de begroting voor 1947 met de budgetten der voorgaande dienstjaren, dan bekomt men navolgende tabel :

Vermoedelijke begrotingsbalans voor de dienstjaren 1945 tot 1947
(milliarden franken)

DIENTSJAREN	Gewone begroting 1	Oorlogs- begroting 2	TOTAAL (1 + 2) 3	Buitengewone begroting 4	VOORLOPIG TOTAAL 5
1945	— 7,7	— 26	— 33,7	— 2	— 36
1946	+ 9,4	— 29,1	— 19,7	— 14	— 33
1947	+ 9	— 24	— 15	— 17	— 32

Uit deze cijfers blijkt duidelijk de tendens tot verbetering.

Voormelde bedragen omvatten de bijkomende credieten, buiten de begroting om, door Schatkistvoorschotten gefinancierd. Voor 1947 belopen zij :

Bijkomende crediet 1947
(milliarden franken)

Gewone begroting	4,5
Oorlogsbegroting	14,3
Buitengewone begroting	12,5
Totaal	31,3

(1) Waaronder 10.846,3 miljoen fr. gestort bij de internationale credietinstellingen (zie blz. 151).

Deze cijfers omvatten namelijk een saldo van 10.846,3 miljoen frank bestaande uit stortingen door België bij internationale credietinstellingen verricht. Als toelichting, kan vermeld worden dat vóór de in 1947 verrichte terugbetalingen, het totaal bedrag van deze stortingen als volgt samengesteld was (toestand op 28 Februari 1947) :

	millioenen franken.
Bij het Internationaal Muntfonds gedeponoord goud	2.465
Deelneming in het I.M.F., in Belgische franken	986
Schatkistcertificaten bij het I.M.F. gedeponoord	6.410
Schatkistcertificaten bij de « International Bank for Reconstruction and Development » gedeponoord	1.264
Totaal	11.125

Voor het jaar 1948, trouwens, zal de tendens naar het begrotingsevenwicht nog meer uitgesproken zijn; het totaal geraamd tekort bedraagt inderdaad nog slechts 7 milliard frank.

De geleidelijke vermindering van het begrotingstekort, evenals de terugkeer naar een meer normale toestand, blijken nog duidelijker uit de ontleding van de Staatsuitgaven (cf. tabel, blz. 152).

Vermindering der subsidies.

Bij de bevrijding werd een algemene subsidiepolitiek gehuldigd ten einde de kosten van levensonderhoud en de lonen op een redelijk peil te houden. Deze politiek heeft op het geheel der begroting een zware last doen drukken; voor 1946 werd zij op 13 à 14 milliard frank geraamd, dan wanneer de totale uitgavenbegroting (gewone, werkelijke buitengewone en oorlogsuitgaven) ca. 73 milliard frank beliep (waaronder 15 milliard frank uitgaven in verband met de muntsanering).

De eerste phase heeft hierin bestaan een gevoelige vermindering te bewerken van de financiële last voortspruitende uit de subsidiepolitiek. Dit doel werd gedeeltelijk bereikt door twee maatregelen : in de eerste plaats, door afschaffing, van Maart 1947 af, van de subsidies aan de steenkolenmijnen toegekend, in de tweede plaats, door de afschaffing, van Augustus 1947 af, van de subsidies voor de voedingswaren. Voor het dienstjaar 1948 voorzag de Algemene Toelichting bij de begroting, als totaal bedrag der economische subsidies, enkel nog 8.550 miljoen frank, als volgt onderverdeeld (Algemene Toelichting bij de Begroting 1948, blz. 183) :

	millioenen franken.
1. Voedingswaren (inlandse en ingevoerde)	500
2. Industrieproducten (hoofdzakelijk steenkolen)	1.000
3. Compensatievergoedingen	5.800
4. Subsidies aan de N.M.B.S.	1.250
Totaal	8.550

Er dient echter vermeld dat dit bedrag onvoldoende gebleken is en dat bijkomende credieten aangevraagd werden.

Staatsuitgaven (Dienstjaren 1945 tot 1948)

(miljoenen franken)

Dienstjaren	GEWONE UITGAVEN		OORLOGSUITGAVEN		GEWONE EN OORLOGSUITGAVEN		WERKELIJKE BUITENGEWONE UITGAVEN		BUITENGEWONE UITGAVEN VOORTVLOEIEND UIT DE MUNTSANERING		TOTAAL
	Bedrag	% tegenover het geheel der uitgaven	Bedrag	% tegenover het geheel der uitgaven	Bedrag	% tegenover het geheel der uitgaven	Bedrag	% tegenover het geheel der uitgaven	Bedrag	% tegenover het geheel der uitgaven	
1945	28.364,7	50	26.243,7	46	54.608,4	96	2.482,1	4	—	—	57.090,5
1946	31.924,3	34	33.120,7	36	65.045,0	70	12.749,1	14	15.000	16	92.794,1
1947	36.051,3	42	25.175,7	29	61.227,0	71	17.609,2(1)	21	7.000	8	85.836,2
1948	39.474,2	54	16.025,8	22	55.500,0	76	8.053,8	11	9.300	13	72.853,8

Bron : Ministerie van Begroting.

(1) Waaronder 10 milliard frank voor Bretton Woods-instellingen.

AFDELING II. — FISCALE POLITIEK.

Hierna volgt, voor het dienstjaar 1947, de tabel der vermoedelijke ontvangsten :

Vermoedelijke ontvangsten voor het dienstjaar 1947

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	Gewone ontvangsten	Oorlogs- ontvangsten	Buitengewone ontvangsten	TOTAAL
<i>Begrotingsramingen :</i>				
a) Directe belastingen.....	16.818,5	—	—	—
b) Douane- en accijnsrechten	6.367,7	—	—	—
c) Registratie	13.204,8	—	—	—
d) Andere gewone ontvangsten	2.364,3	—	—	—
Totaal.....	38.755,3	1.942,3	13.775,2	53.472,8
<i>Vermoedelijke ontvangsten :</i>				
a) Directe belastingen.....	14.300,0	—	—	—
b) Douane- en accijnsrechten	9.780,0	—	—	—
c) Registratie	19.100,0	—	—	—
d) Andere gewone ontvangsten	2.200,0	—	—	—
Totaal.....	45.380,0	1.300,0	7.400,0	54.080,0

Bron : Ministerie van Financiën.

Uit de tabel blijkt eveneens, dat ten opzichte van vóór de oorlog, een wijziging opgetreden is in het relatief belang van de elementen, waaruit de gewone ontvangsten samengesteld zijn. Tijdens de bezetting heeft de fiscale politiek ongetwijfeld het aandeel van de directe belastingen, evenals van de overdrachtstaxen, in de Staatsontvangsten verhoogd.

Gewone ontvangsten

(milliarden franken)

OMSCHRIJVING	1938		1943		1947	
Directe belastingen	3,3	33,5 %	7,5	49 %	13,0	30,9 %
Douane- en accijnsrechten	3,0	32,0 %	2,3	15 %	9,8	21,4 %
Registratie	3,3	34,5 %	5,4	36 %	20,0	47,7 %
Totaal	9,6	100 %	15,2	100 %	42,8	100 %

Bron : Ministerie van Financiën.

Alhoewel een dergelijke toestand in tegenstrijd was met onze tradities in zake fiscaliteit, toch bleef zij, onmiddellijk na de oorlog, verder behouden. Evenwel, ten gevolge van het hernemen van de buitenlandse handel, van de verhoging der binnenlandse productie, van het toenemen der handelsbetrekkingen en van het herstel of de peregualisatie van zekere rechten hebben de andere fiscale bronnen, namelijk de douane- en accijnsrechten, van einde 1945 af, opnieuw een meer normaal aandeel in het totaal ingenomen.

Tijdens de bezetting werd nog een andere wijziging aangebracht, en wel aan het fiscaal regime der vennootschappen : het betreft namelijk de dubbele belasting der winsten. Het is trouwens de enige structuurwijziging die doorgevoerd werd.

Gelukkig hebben talrijke wettelijke beschikkingen, waaronder de wet van 20 Augustus 1947, opnieuw een beter passend systeem in zake directe heffingen ingevoerd en de douane- en accijnsrechten aan de tegenwoordige economische toestand aangepast.

1. — *Directe belastingen.*

In zake directe belastingen, heeft de wet van 12 Mei 1947 (ontwerp nr 120) de belasting op de bedrijfsinkomsten met 75 tot 100 % verminderd al naar gelang de inkomsten van minder dan 30.000 frank tot meer dan 100.000 frank betreft. Bij dezelfde wet werd het vrijgesteld minimum voor de aanvullende personele belasting, evenals de vrijstellingen wegens gezinslasten, verdubbeld.

Tijdens het jaar 1947 werd nog een andere buitengewoon belangrijke beschikking getroffen. Het betreft namelijk het vroeger ontwerp nr 59 door de Hr. Minister Vauthier voorbereid en door de Hr. Minister Eyskens opnieuw voorgebracht en gemen-deerd.

Het ontwerp, dat op 2 Augustus 1947 zijn definitieve legale vorm verkregen heeft, strekt tot regularisatie van zekere tijdens de bezetting getroffen fiscale beschikkingen en voorziet een reeks wijzigingen die aanpassingen of ontheffingen uitmaken. In de Algemeene Toelichting bij de begroting voor het dienstjaar 1948 (blz. 130 en 131), worden de voornaamste beschikkingen als volgt samengevat :

1. vermindering der belastingpercentages ten overstaan van 1946, wat betreft de belastingen op de bedrijfsinkomsten.
2. aanpassing van de belastingschalen dezer inkomsten en invoering van een regelmatigere progressiviteit.
3. toelating afschrijvingen te verrichten rekening houdend met de stijging der prijzen (de uiterste coëfficiënt toegelaten bij de berekening van de herwaardering der nijverheidsgebouwen en der uitrusting bedraagt 2,5).
4. afschaffing der opdecimes geheven op de ongehuwden en de kinderloze gehuwden.
5. toelating tot het aftrekken van de ten gevolge van de oorlog geleden verliezen.
6. verdubbeling van het maximumbedrag, dat als bedrijfslasten mag afgetrokken worden.
7. ten slotte, wat de winsten der vennootschappen betreft, prijsgeven van de tijdens de vijandelijke bezetting toegepaste opvattingen in zake belastingen.

Het geheel van deze maatregelen vertegenwoordigt een zekere aanpassing aan de na-oorlogse noodwendigheden op economisch gebied. Aldus bevorderen de nieuwe aanslagpercentages het reserveren der winsten; zonder twijfel zal deze innovatie ten overstaan van de vóóroorlogse periode de wederuitrusting in de hand werken.

De mogelijkheid afschrijvingen te verrichten, vrij van belasting, op basis van de met de coëfficiënt 2,5 vermenigvuldigde normale prijzen op 31 Augustus 1939 en rekening houdend met een ouderdomscoëfficiënt — en dit voor het industrieel, handels- en landbouwmaterieel evenals voor de daarmee gelijkgestelde nijverheidsgebouwen — is eveneens van aard om de wederuitrusting van het land te bevorderen.

2. — *Indirecte belastingen.*

Op dit gebied waren de voornaamste interventies de volgende :

1. Aanpassing, bij de wet van 10 Juni 1947, van de rechten op de alcohol : het eigenlijke recht werd van 1.350 frank op 3.500 frank per hectoliter à 50° gebracht. Wat de verbruikstaxe betreft, werd die verhoogd van 2.500 tot 4.000 frank per hectoliter à 50°. De wet van 10 Juni 1947 maakt het eveneens mogelijk zekere douanerechten te verhogen om ze aan de stijging der prijzen aan te passen.
2. Verhoging van de rechten op de benzine bij ministerieel besluit van 27 Mei 1947 : het accijnsrecht, geheven op benzine, bestemd tot algemeen gebruik, wordt bij dit besluit van 202,50 tot 312 frank per hectoliter verhoogd. Integendeel, het recht geheven op de benzine bestemd tot industriële aanwending wordt verlaagd van 42,50 op 42 frank, terwijl de « fuel-oil » van alle rechten vrijgesteld wordt.
3. Wat betreft de rechten geheven door het Bestuur der Registratie, werden enkel zekere vaste rechten aangepast.

Verder dient nog vermeld, in zake het « zegelrecht en de met het zegel gelijkgestelde taxes », het terug invoeren van een overdrachttaxe bij de uitvoer, ten belope van 3 %. Een dergelijke taxe is inderdaad van kracht geweest van 3 October 1926 tot 1 Februari 1929, maar alleen voor enkele goederen. Het opnieuw toepassen van deze taxe heeft tot doel een fonds van 1.200 miljoen frank te vormen, overeenkomstig de wensen door de Nationale Conferentie van de Arbeid uitgebracht op 16 en 17 Juni 1947. De helft van voormeld bedrag, hetzij 600 miljoen frank, is bestemd tot betaling van de premie voor geregelde aanwezigheid der handarbeiders; de andere helft moet dienen tot uitkering van een tweede maand aanvullende kindertoeslag. De gevolgen op economisch gebied, voortvloeiende uit deze interventie, hebben zeer vroeg een aanpassing van deze taxe vereist; er werd trouwens formeel besloten die af te schaffen van zodra het voorziene bedrag zal bereikt zijn.

3. — *Met het buitenland afgesloten accoorden.*

In het kader van Benelux werden belangrijke fiscale onderhandelingen tot een goed einde gebracht.

Op 1 Januari 1948 is een gemeenschappelijk douanetarief van kracht geworden. Wat de accijnsrechten en de overdrachttaxe betreft, werd de verwezenlijking van een volledig systeem van geünifieerde heffingen vertraagd door zekere moeilijkheden in de toepassing; echter maakt de oplossing van de nog hangende problemen het voorwerp uit van de bezorgdheid der betrokken regeringen. Bovendien bestudeert een speciale commissie de problemen die voortvloeien uit de tussen de Belgische en Nederlandse systemen bestaande ongelijkheid in zake directe belastingen. Al deze studiën beogen een zo volledig mogelijke harmonisatie te verzekeren tussen de verschillende belastingsvormen in de drie landen.

Op 29 December 1947 hebben de Belgische en Franse regeringen te Parijs een overeenkomst ondertekend ten einde dubbele heffing te vermijden in zake belasting op het kapitaal. Hiermede werd een einde gesteld aan de talrijke discussies waartoe het ontbreken van een accoord tussen beide landen aanleiding gaf.

Bovendien werden in 1946 met de Verenigde Staten van Amerika onderhandelingen gevoerd met het oog op het afsluiten van een bilaterale overeenkomst aangaande de dubbele heffing in zake inkomstenbelasting. Na een onderbreking van enkele maanden, werden de besprekingen in de loop van het jaar 1947 voortgezet; een vóórontwerp wordt trouwens opgesteld. De met Groot-Brittannië parallel gevoerde besprekingen bevinden zich in hetzelfde stadium.

AFDELING III. — BELASTINGONTVANGSTEN EN ECONOMISCHE TOESTAND.

De fiscale ontvangsten worden beïnvloed door de stand van de conjunctuur; het parallelisme van de evolutie is echter min of meer afgetekend, naar gelang de aard van de beschouwde belasting.

1. — *Directe belastingen.*

Het verband dat men ontwaren kan tussen de opbrengst van de directe belastingen in de loop van een bepaald jaar en de economische toestand van het land gedurende dezelfde periode, is heel onzeker. Inderdaad, zo het bedrag van de aan de bron gedane afhoudingen deze toestand enigszins onmiddellijk weerspiegelt, zijn de andere ontvangsten van de rubriek « directe belastingen » afhankelijk van de graad van bedrijvigheid tijdens het voorafgaande dienstjaar.

Het zijn dus eerder de vooruitzichten voor 1948 die de in 1947 bereikte graad van activiteit kunnen weerspiegelen.

Nochtans zullen de ramingen voor het dienstjaar 1947 hier toch herhaald worden, ten einde vergelijking met andere in 1947 gevorderde fiscale ontvangsten, die echter meer onmiddellijk door de economische bedrijvigheid van hetzelfde jaar beïnvloed worden, mogelijk te maken.

Wat de *cedulaire inkomstenbelastingen* betreft, belopen de begrotingsramingen voor 1947 zowat 5 milliard frank. Voor 1948 wordt een daling van ongeveer 155 miljoen frank bij de invordering voorzien. Het detail van deze ramingen ziet er als volgt uit :

Cedulaire belastingen (millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1947	1948	Vershil
Grondbelasting	355	375	+ 20
Mobiliënbelasting	850	1.050	+ 200
Bedrijfsbelasting	3.800	3.425	— 375
	5.005	4.850	— 155

De vermoedelijke meerwaarde van 20 miljoen frank voor de grondbelasting kan verklaard worden door de toeneming van het belastbaar kadastraal inkomen. De ramingen betreffende de mobiliënbelasting zijn aan diverse invloeden toe te schrijven. Dank zij zekere factoren, zoals de verhoging van de aanslagvoeten voor opbrengsten uit aandelen en voor de inkomsten van vreemde oorsprong, evenals de geleidelijke verbetering van de economische toestand, mag ten opzichte van het vorig dienstjaar een verhoging van de opbrengst verwacht worden. Andere factoren, namelijk de auto-financiering en

het fiscaal regime dat de dividenduitkering niet bevordert, doen integendeel een zekere achteruitgang verwachten.

De ramingen voor de « aanvullende personele belasting » en de « nationale crisisbelasting » zien er als volgt uit :

	<u>1947</u>	<u>1948</u> (millioenen franken)	<u>Vershil</u>
Aanvullende personele belasting	1.475	1.730	+ 255
Nationale crisisbelasting	6.550	6.296	— 254
	<u>8.025</u>	<u>8.026</u>	+ 1

2. — *Douane- en accijnsrechten.*

Voor het jaar 1947 beliep de raming van de opbrengst in zake douanerechten ongeveer 2.300 miljoen.

Uit de reeds beschikbare gegevens blijkt, dat de douane-ontvangsten, van 1 Januari tot 31 December 1947 verricht, ongeveer 4,6 milliard frank zullen bedragen.

De verklaring voor de toeneming der ontvangsten op dit gebied dient hoofdzakelijk gevonden in het geleidelijk hernemen van de buitenlandse handel, evenals, in het herstel van de heffing van zekere rechten, die sedert de bevrijding geschorst werden, ten einde de voorziening van het land te vergemakkelijken (namelijk wat betreft de minerale oliën). Sedert het laatste conflict waren deze ontvangsten tot op een abnormaal laag peil geslonken.

Wat de *accijnsrechten en de verbruikstaxe* betreft, beliepen de ramingen voor 1947 ongeveer 4 milliard frank, terwijl op het einde van het jaar verwacht werd dat de werkelijke opbrengst bijna 6 milliard frank zou bedragen. Ook hier heeft de vooruitgang van de economische activiteit de fiscale ontvangsten beïnvloed. In het merendeel der sectoren, die aan heffing van accijnsrechten onderworpen zijn, heeft inderdaad, ten gevolge namelijk van het toenemend verbruik, een merkelijke verbetering van de productie plaats gevonden. Dit was o.m. het geval voor de brandewijn en de sigaretten. Deze hausse-beweging werd bovendien bevorderd door zekere verhogingen van rechten, in het bijzonder wat de brandewijn en de minerale oliën betreft.

3. — *Registratie.*

Voor deze rubriek beliep de raming van de ontvangsten voor 1947 13.204 miljoen frank, maar de vermoedelijke ontvangsten op het einde van het jaar bereikten 19.100 miljoen.

a) *Registratierechten.*

Bij de wet van 18 Augustus 1947 werden de vóóroorlogse vaste registratierechten verdubbeld. Daarentegen werden de proportionele rechten niet gewijzigd.

b) *Successierechten.*

De ontvangsten voor 1947 zullen ongeveer 900 miljoen frank bedragen, hetzij vier maal het bedrag van vóór 1940. Deze perequatiecoëfficiënt is lichtjes hoger dan die voor de prijzen en de lonen, maar hij is toch lager dan de algemene coëfficiënt voor de gezamenlijke fiscale ontvangsten.

c) *Zegelrecht en met het zegel gelijkgestelde taxes.*

De ontvangsten van deze rubriek maken een der grootste posten uit van ons te-

genwoordig fiscaal stelsel. Voor 1947 zal de werkelijke opbrengst heel waarschijnlijk ongeveer 16,5 milliard frank bedragen; daartegenover beloopt het vermoedelijk totaal der gewone ontvangsten 45,3 milliard frank. De post « zegelrecht » vertegenwoordigt de 37 % van dit totaal.

De hoogte van deze inkomsten staat in direct verband met de economische activiteit, inzonderheid doordat de opbrengst van de overdrachtstaxe, waarvan de rendering door het productie en distributiepeil beïnvloed wordt, hier het leeuwenaandeel uitmaakt. De evolutie van die fiscale ontvangsten loopt diensgevolge evenwijdig met de beweging van het indexcijfer van de industriële productie. Bij de beoordeling van de vooruitgang, die deze inkomsten geboekt hebben, dient nochtans met de stijging der prijzen rekening gehouden.

4. — *Buitengewone ontvangsten.*

Deze post omvat hoofdzakelijk de opbrengst der muntsaneringbelastingen en, bijkomend, de opbrengst van verkochte immobiliën en van financiële afwikkelingen in verband met de activiteit van diverse autonome instellingen. Deze laatste categorie buitengewone inkomsten kan dus niet rechtstreeks door de stand van de conjunctuur verklaard worden.

Daarentegen wijst de opbrengst van de muntsaneringsbelastingen aan in hoever de muntsaneringslening zal kunnen afgelost worden.

Voor het jaar 1947 beliepen de budgetaire ramingen in zake buitengewone heffingen 10.107 millioen frank. De in 1947 werkelijk geïnde bedragen beliepen, zoals navolgende tabel het aanwijst, slechts 6.154 millioen frank.

Buitengewone heffingen tijdens het dienstjaar 1947

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	Geïnde bedragen	Budgetaire ramingen
Belasting op het kapitaal	4.058	5.002
Belasting op de winsten voortvloeiend uit leveringen en diensten aan de vijand	336	1.830
Extrabelasting op de exceptionele winsten.....	1.760	3.275
Totaal.....	6.154	10.107

Bron : Ministerie van Financiën. Bestuur der Thesaurie.

De ontvangsten zijn niet alleen lager dan de ramingen voor 1947, maar ook aanzienlijk lager dan de 13 milliard frank in 1946 geïnd. Deze minder-opbrengst is te wijten aan de posten « extrabelasting op de exceptionele winsten » en « belasting op de winsten voortvloeiend uit leveringen en prestaties aan de vijand », die respectievelijk slechts 54 % en 18 % van de verhoopte ontvangsten opgeleverd hebben. Daarentegen heeft de opbrengst van de belasting op het kapitaal de budgetaire ramingen dichter benaderd.

AFDELING IV. — EVOLUTIE VAN DE STAATSSCHULD.

Het onderzoek van de evolutie der Staatsschuld, tijdens het jaar 1947, kan niet afgescheiden worden van de studie van de interne en externe omstandigheden die, sedert de bevrijding, de structuur er van beïnvloed hebben.

De tegenwoordige kenmerken kunnen als volgt samengevat worden :

1. Daar waar vóór de oorlog de binnenlandse schuld hoofdzakelijk geconsolideerd was, is zij tegenwoordig voor een zeer groot deel vlottend geworden. Navolgende cijfers laten toe deze evolutie te volgen.

Binnenlandse schuld (1)

(milliarden franken)

T I J D V A K	Geconsolideerde schuld	Schuld op korte en halflange termijn	TOTAAL
December 1936.....	32,3	1,7	34
December 1937.....	34,8	1,5	36,3
December 1938.....	35,5	2	37,5
Augustus 1944	41,7	97,4	139,1
December 1946.....	104,6	121,8	226,4
December 1947.....	98,4	131,4	229,8

Bron : Ministerie van Financiën.

De toeneming van de vlottende schuld is enorm; zij maakt een aanzienlijk deel uit van de nasleep van de oorlog.

2. De buitenlandse schuld, die tijdens de oorlog afgenomen was, is sedert de bevrijding toegenomen ten gevolge van de door Canada en de Verenigde Staten verstrekte credieten.

Zij vertegenwoordigt nochtans enkel een klein gedeelte van de totale Staatsschuld. Deze factor is bijzonder verheugend in het kader van de sedert de bevrijding gevolgde politiek.

3. Gezamenlijk beschouwd, is de Staatsschuld, in de loop van het jaar 1947, opnieuw aangegroeid, wat namelijk te wijten is aan de uitgifte van Schatkistcertificaten, aan de lening tot wederopbouw en, hoofdzakelijk, aan de door België verrichte stortingen bij wijze van deelneming in de « International Bank for Reconstruction and Development » en in het Internationaal Muntfonds.

Buitenlandse schuld

(milliarden franken)

T I J D V A K	Bedrag
December 1936.....	7,7
December 1937.....	6,5
December 1938.....	6,8
Augustus 1944	4,1
December 1946.....	11,7
December 1947	11,0

Bron : Ministerie van Financiën.

Totale schuld (1)

(milliarden franken)

T I J D V A K	Binnenlandse schuld	Buitenlandse schuld	TOTAAL
December 1936.....	34,0	7,7	41,7
December 1937.....	36,3	6,5	42,8
December 1938.....	37,5	6,8	44,3
Augustus 1944	139,1	4,1	143,2
December 1946	226,4 (2)	11,7	238,1
December 1947.....	229,8 (2)	11,0	240,8

Bron : Ministerie van Financiën.

(1) Het tegoed van de particulieren bij de Dienst der Postchecks niet inbegrepen.

(2) De muntsaneringslening, die op 31 December 1946, 53,3 milliard fr. en, op 31 December 1947, 48,9 milliard fr. beliep, inbegrepen.

Zoals in de Algemene Toelichting bij de begroting voor het dienstjaar 1948 vermeld wordt, laten verscheidene factoren een gevoelige vermindering van de schuld verhoopen, namelijk :

1. De aflossing van de muntsaneringslening met de opbrengst van de muntsaneringsbelastingen. Op het ogenblik schat men dat deze, gezamenlijk, zowat 40 milliard frank zullen bedragen, terwijl zij van 1 Januari 1946 tot 31 December 1947 20.342 miljoen frank opgebracht hebben, wat trouwens toegelaten heeft het totaal bedrag van de muntsaneringslening tot op 43.983 miljoen frank terug te brengen.

2. De vordering van de Staat op de Nationale Bank, voortspuitende uit het overnemen door de Staat van de geblokkeerde en de wegens niet aangifte geannuleerde bankbiljetten; deze vordering maakt bij de Nationale Bank het voorwerp uit van een speciale rekening ten bedrage van 67,5 milliard frank.

3. De opbrengst (groot 10 milliard frank) van de herwaardering van de goudvoorraad van de Nationale Bank, ingevolge de vaststelling van de nieuwe pariteit van de frank tegenover het pond sterling.

Deze gunstige factoren nemen nochtans de last niet weg, van de schuld van de Emissiebank ten opzichte van de Nationale Bank, en wel ten bedrage van 64,5 milliard frank. In totaal wordt de Staatsschuld aldus herleid tot een bedrag van 211 milliard frank.

Er dient ten slotte opgemerkt, dat de last van de schuld ten opzichte van haar bedrag betrekkelijk lager is dan vóór de oorlog; inderdaad bereikt zij in 1947 ongeveer 8 milliard frank, tegen 2,5 milliard frank in 1939 voor een op dit tijdstip bestaande schuld van 50 milliard frank.

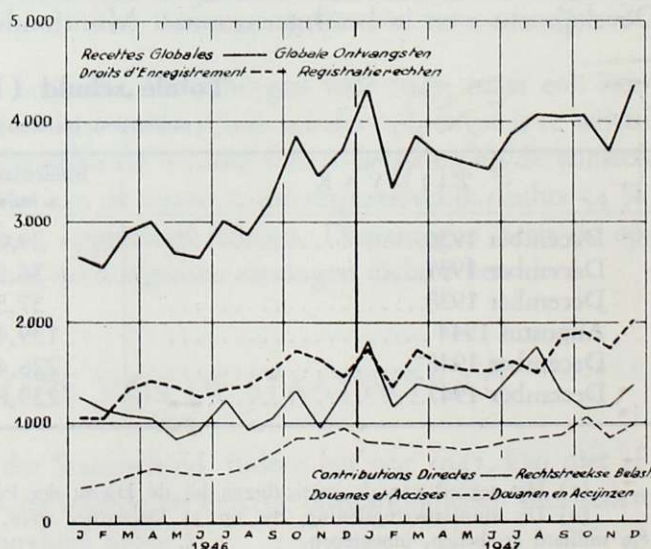
BESLUIT.

In het geheel beschouwd, hebben de Belgische openbare financiën, sedert de bevrijding, en in het bijzonder, in de loop van het jaar 1947, deelgenomen aan de algemene verbetering van de economische toestand van het land.

De diverse op dit gebied bereikte resultaten maken ongetwijfeld een der grondslagen uit van de « technische » vastheid van 's lands valuta.

Fiscale ontvangsten van de Staat (millioenen franken)

Bron : Ministerie van Financiën.

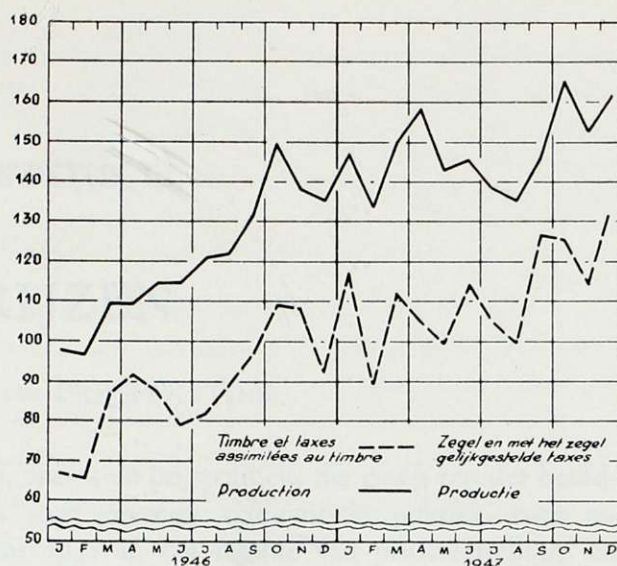
Ontvangsten van het zegel en van de met het zegel gelijkgestelde taxes

Nijverheidsproductie

(gemiddelde 1946-47 = 100)

Bronnen :

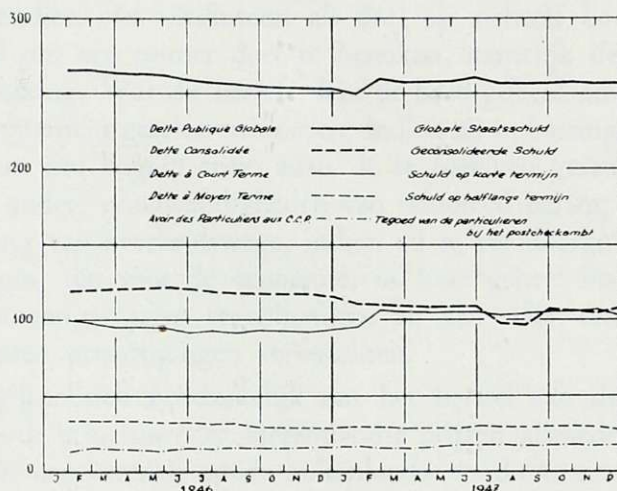
Ministerie van Financiën.
Ministerie van Economische Zaken
en Middenstand.

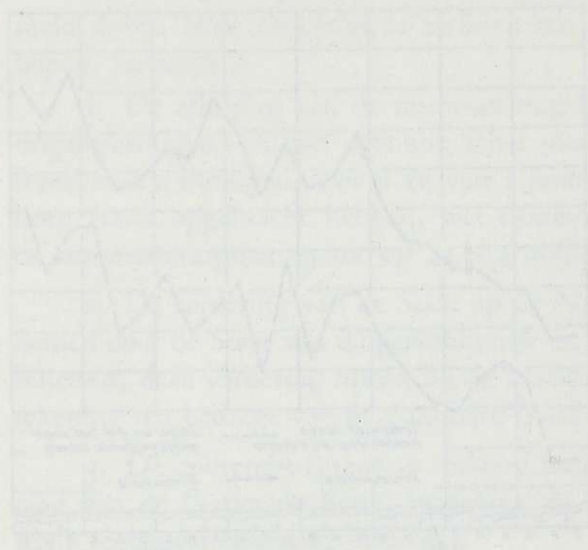

Evolutie der Staatsschuld

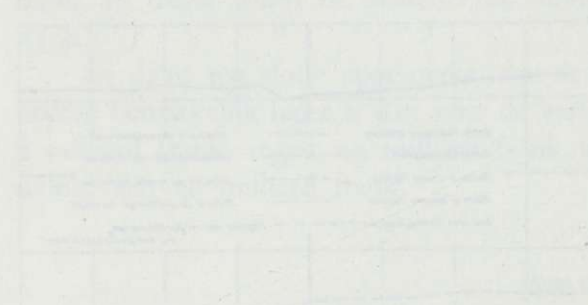
(milliarden franken)

Bron : Ministerie van Financiën.

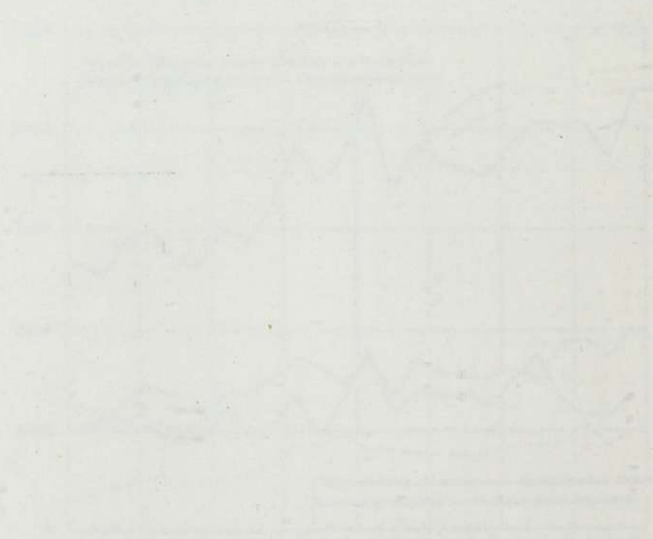

Einfluss von der Zeit
auf die Entwicklung der
Produktion

Einfluss der Wirtschaft
auf die Entwicklung der
Produktion

Die Entwicklung der
Produktion ist von
vielen Faktoren abhängig,
die in der Wirtschaft
wirken.

Einfluss der Wirtschaft
auf die Entwicklung der
Produktion

HOOFDSTUK III.

PRIJZEN

AFDELING I. — PRIJSPOLITIEK.

Zoals reeds in de inleiding betoogd, omvat de prijspolitiek, die gewis een der hoofdelementen heeft uitgemaakt van de in 1947 gevoerde economische politiek, twee aspecten : eensdeels, in de enge betekenis opgevat, het regime van prijsvaststelling en prijscontrôle, anderdeels, in ruime betekenis, de verbetering van de warenvoorziening en het kanaliseren van de vraag, ten einde het evenwicht van de markt op een bevredigend peil te verzekeren.

Een dergelijke politiek moet bovendien niet uitsluitend als doel op zichzelf beschouwd worden, maar ook als middel om een ruimer doel te bereiken, namelijk de toeneming van de welstand van de bevolking. Wat dit betreft, kan de bezorgdheid om een prijsstijging te vermijden naar het achterplan geschoven worden, indien zij in botsing komt met economische imperatieven van een hogere orde, zoals de te bereiken graad van productie of tewerkstelling of nog andere noodwendigheden van nationaal belang. Bovendien kan de strakke prijsvaststelling van overheidswege, indien zij te ver doorgedreven wordt, knelpunten teweegbrengen, die voor de economie, in haar geheel beschouwd, schadelijk zijn, of de structuuraanpassingen tegenhouden; zij kan zelfs, ten gevolge van substitutie, in andere sectoren prijsstijgingen veroorzaken.

Toch was, in eider geval, een prijspolitiek noodzakelijk om het herstel van de koopkracht der loontrekkenden en van de structuur der binnenlandse prijzen alsmede om de terugkeer tot productiekosten, die concurrentie op de buitenlandse markten mogelijk maken, te verzekeren.

Zoals er reeds op gewezen werd, konden deze doeleinden slechts bereikt worden door het op touw zetten van een actie op brede schaal, waarbij zowel tactische (bij voorbeeld de rantsoenering) als strategische (bij voorbeeld de muntrestrictie) middelen aangewend werden.

De wijze waarop deze actie zich ontwikkeld heeft, kan als volgt samengevat worden :

§ 1. — STRATEGISCHE MIDDELEN.

In dit opzicht heeft men twee hoofdelementen aangewend : de verzadiging van de markt en het beïnvloeden van de beschikbare hoeveelheid geldmiddelen.

1. De verzadiging van de markt met het oog op het vergroten van het aanbod werd vóór alles bekomen door de uitbreiding van de binnenlandse productie (deze blijkt, in 1947, het gemiddeld peil voor het jaar 1946 met ongeveer 20 % te overtreffen) en door de massale toeneming van de invoer.

Evolutie van de Invoer

T I J D V A K	Invoer (millioenen franken)	Invoer (duizenden tonnen)	Deficit van de handelsbalans (millioenen franken)
1945 (1)	13.729	7.587	9.846
1946 (1)	52.561	19.732	22.907
1947	84.653	27.650	23.541

Nochtans werd in 1947 de politiek van verzadiging van de markt nog belemmerd door de wereldschaarste, inzonderheid wat betreft zekere basisproducten van de sector der voedingswaren.

Bovendien werden zekere uitvoerbeperkingen behouden gedurende de tijd die nodig bleek om de voorziening van de binnenlandse markt te verzekeren.

2. De werking op de geldsfeer uitgeoefend, werd, tijdens het verlopen jaar, gekenmerkt door een vertraging van de expansie der hoeveelheid geld- en credietmiddelen, door belangrijke fiscale heffingen en door een politiek tot beperking van de loonsverhogingen.

Evolutie der munt disponibilitèten

T I J D V A K	Toeneming van de totale geldsomloop (2)	Toeneming van de door de Nationale Bank aan de economie toegekende credieten (2)	Toeneming van de door de private banken aan de economie toegekende credieten (2)	Toeneming van de gewone fiscale ontvangsten
	(millioenen franken)			
1945	16.529	3.541	6.587	16.513
1946	5.934	1.392	4.309	10.185

§ 2. — TACTISCHE MIDDELEN.

De strategische middelen, alhoewel belangrijke factoren, doen echter hun werking slechts met een zekere vertraging gelden. Bovendien zijn zij soms afhankelijk, zoals bij voorbeeld bij de invoer, van toestanden en reacties, die aan onze invloed ontsnappen. Om volledig en doelmatig te zijn, heeft de prijspolitiek haar toevlucht moeten nemen tot tactische middelen, ten einde te vermijden dat tijdelijke stijgingen bij de meest strakke elementen van onze economie, inzonderheid bij de lonen, zouden gecristalliseerd worden.

1. *Beïnvloeding van de vraag.*

De middelen die, in schaarsteperiode, het eerst hiervoor in aanmerking komen, zijn de rantsoenering en de gecontroleerde toewijzing der schaarse producten. Niettegenstaande de ongunstige weersomstandigheden, kon een groot deel van deze maatregelen in de loop van het jaar 1947 ingetrokken worden. Zo werd bijna de helft van de in December 1946 gerantsoeneerde voedingswaren in December 1947 vrijgegeven. Bovendien heeft men de reglementering in zake warenvoorzieningsbons voor industriële producten tot een minimum herleid (zie hoofdstuk « Handel en Verbruik »). Deze maatregelen werden genomen in verband met de verbetering van de marktvoorziening.

(1) Deze gegevens, overgenomen uit de douanestatistiek, dienen ruim gecorrigeerd, vooral wat de jaren 1945 en 1946 betreft.

(2) Toeneming, op het einde van het jaar, ten opzichte van de toestand op het einde van het vorig jaar.

2. *Beïnvloeding van het aanbod.*

Wat de maatregelen betreft, getroffen om het aanbod op de wettige markt te vergroten, is het in de loop van het jaar 1947 mogelijk geweest de bestaande wetgeving af te schaffen of te versoepelen. Behalve de afschaffing van de rantsoenering en van talrijke belemmeringen waarmee de vrije handel in geïmporteerde goederen, ten gevolge daarvan, belast werd (koffie, kaas, chocolade, sardines, enz.), werd besloten de aardappeloogst en de opbrengst van peulvruchten niet meer te mobiliseren.

Wat het vlees betreft, kon het mobilisatieregime reeds in de loop van 1947 verzacht worden.

Wat echter de graangewassen betreft, zag de regering zich verplicht, gelet op de noodzaak om een voldoende warenvoorziening te verzekeren, speciale maatregelen voor de oogst 1947-48 te treffen.

3. *Prijsvaststelling en prijscontrôle.*

De uitvoering van de prijspolitiek, in enge zin, wordt verzekerd door de Prijzen-dienst van het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, bijgestaan door een adviserend paritair orgaan : de « Centrale Prijsregelende Commissie ». Deze werking steunt op de contrôle en de beteugeling van de eventuele overtredingen.

De huidige wetgeving in zake prijzen kan als volgt samengevat worden :

A) — *Inlandse producten.*

a) *Prijs aan de producent* : Voor deze prijzen geldt één der volgende drie regimes :

1. Maximumprijzen bij afzonderlijke besluiten bepaald. Dit geldt voor het merendeel der voedings-, landbouw- en tuinbouwproducten en, in het algemeen, voor de industriële basisproducten.

2. Maximumprijzen vastgesteld bij toepassing van het coördinatiebesluit van 1 Juli 1946. Dit besluit geeft een berekeningsmethode aan in zake prijzen, waarbij van een basisperiode (eerste semester 1939) uitgegaan wordt. Deze regel geldt voornamelijk voor de industriële producten; de prijzen van die producten, welke ten opzichte van het eerste semester 1939 de coëfficiënt 1,65 overtreffen, dienen door het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand bekrachtigd.

3. Normale prijzen. Men dient een prijs als normaal te beschouwen wanneer hij vastgesteld werd rekening houdend met de werkelijk door de verkoper (producent of verdeler) gedragen kosten. Hierbij dient echter verstaan dat deze effectieve kostprijs het niveau niet mag overtreffen van de wettelijke prijzen der diverse goederen en diensten, die door de verkoper aangewend werden. Deze normale prijs is dus eerder afhankelijk van de kostprijs der individuele ondernemingen dan van de verkoopsmogelijkheden. Het besluit van 22 Januari 1945 voorziet dat de gerechtshoven en rechtbanken oppermachtig oordelen over het abnormaal karakter der prijzen. Bovendien bepaalt artikel twee van het besluit van 1 Juli 1946 dat de prijzen, die hoger liggen dan de tijdens het eerste halfjaar 1939 geldende prijzen, vermenigvuldigd met de coëfficiënt 2,75, als abnormaal dienen beschouwd bij gebrek aan bewijs van het tegendeel.

Zijn aan het regime van de normale prijs onderworpen :

— De producten die vóór de bevrijding van het grondgebied niet gefabriceerd werden.

— De producten voor dewelke geen vergelijkingsbasis kan gevonden worden om de maximum stijgingscoëfficiënten ten opzichte van de basisperiode te bepalen.

— De producten die bij besluit onder dit regime geplaatst werden.

— De voedings-, landbouw- of tuinbouwproducten, waarvan de prijzen niet bij toepassing van een afzonderlijk besluit vastgesteld werden.

Bovendien, ondanks het bestaan van bij afzonderlijke besluiten of bij toepassing van het besluit van 1 Juli 1946 vastgestelde maximumprijzen, dienen de producenten of verdelers de voorschriften in zake de normale prijs na te leven, in geval deze lager zou zijn.

b) *Winstmarges bij verdelers* : Behoudens de gevallen waarin winstmarges door het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand opgelegd worden, mogen die marges, in percentage, ten hoogste gelijk zijn aan die welke vóór de oorlog toegepast werden.

B) — *Ingevoerde producten.*

Behoudens voorafgaande toelating van de Minister van Economische Zaken en Middenstand, mogen de ingevoerde producten niet verkocht worden tegen prijzen, die hoger zijn dan die welke gelden voor gelijkaardige inlandse producten. Indien deze referentie niet bestaat, mogen de aan de importeurs te betalen maximumprijzen, behoudens voorafgaande homologatie, niet hoger zijn dan de met de coëfficiënt 3 vermenigvuldigde overeenstemmende prijzen van het eerste halfjaar 1939.

Wat de winstmarges der importeurs betreft, is dezelfde reglementering van toepassing als deze geldende voor de winstmarges der verdelers van inlandse producten.

*
* *

Hierna volgt nu, wat betreft de toepassing van de hiervoren samengevatte wetgeving, een overzicht van de gebeurtenissen die het jaar 1947 gekenmerkt hebben.

Een stel besluiten de dato 13 Februari 1947 legde een prijsverlaging op in talrijke sectoren, zoals textielgoederen, papier en karton, producten van de houtverwerkende nijverheid en van de houtambachten, bouwmaterialen, chemische producten, heren- en damesbovenkleding, groenten in blik, enz...

In April 1947 werd, bij besluit, een groot aantal producten en sommige dienstprestaties, waarvoor de vrije concurrentie voldoende hersteld bleek te zijn, onder het regime van de normale prijs geplaatst.

Navolgende tabel geeft een overzicht van de voornaamste voedings- en industrie-producten, die, sedert 1 Januari 1947, onder het regime van de normale prijs gesteld werden.

Landbouw- en voedingsproducten :

Alcohol en wijn;
Koffie;
Cichorei;
Citrus- en gedroogde vruchten;
Stro;
Banketgebak;
Aardappelen en pootaardappelen;
Invertsuiker, kunsthonig, stroop.

Industrieproducten :

Bewerkte tabaksproducten;
Sommige textielgoederen;
Enkele bouwmaterialen;
Lederartikelen, zoals schoeisels en marokijnwaren;
Zekere metaalwaren;
Zekere houtwaren;
Een groot aantal chemische producten;
Zekere dienstprestaties.

Bovendien werden, in de loop van de maand Maart 1947, wijzigingen gebracht aan de prijzen van de steenkolen, van de steenkoolagglomeraten en van de elektrische energie. Eveneens werden, bij de wet van 31 Juli 1947, de huurprijzen gewijzigd.

Ten slotte werd een groot aantal afzonderlijke wederaanpassingen verwezenlijkt, die noodzakelijk waren, hetzij ten gevolge van vertraging bij zekere herzieningen opgelopen (sommige prijzen waren, bij het begin van het jaar, nog vastgesteld op een peil dat nog geen 150 percent bedroeg van het in 1939 geldend niveau), hetzij wegens stijging van zekere elementen van de kostprijs (stijging der wereldprijzen, aanpassing der lonen, verhoging van zekere rechten, stijging van de prijs voor drijfkracht).

4. Subsidies.

Ten gevolge van de structuur en van het relatief aandeel van de invoer in onze economie, is de Belgische markt buitengewoon gevoelig aan de schommelingen der wereldprijzen. Inderdaad is de verhouding van de industriële grondstoffen en der voedingswaren in onze invoer aanzienlijk. Houdt men bovendien rekening met de noodzaak om zoveel mogelijk de invloed van de onderproductie op de kostprijs van zekere essentiële producten te neutraliseren, dan begrijpt men dat de regering, reeds van de bevrijding af, er toe geleid werd een « subsidiepolitiek » te voeren. Het was immers nodig te voorkomen dat zekere abnormale en tijdelijke prijsstijgingen in de prijzen en, diensgevolge, in de lonen zouden verwerkt worden. Zoniet zouden zij de neiging vertoond hebben zich te kristalliseren en een blijvend karakter aan te nemen.

In de loop van het jaar 1947 bleek dat deze politiek in het licht van de evolutie in het binnen- en buitenland diende herzien.

Inderdaad heeft, twee jaar na het einde der vijandelijkheden, een onderzoek van de toestand aan het licht gebracht dat zekere haussefactoren als definitief vaststaand en niet te resorberen dienden beschouwd, dat het stelsel der subsidies, doordat dit het prijsniveau kunstmatig laag houdt, op lange termijn een gevaar opleverde voor zekere structuuraanpassingen, dat de post « subsidies » op de begroting meer en meer een inflatoir karakter vertoonde en dat, ten slotte, een dergelijk systeem hierop neerkomt aan de buitenlandse kopers een voordeel te verschaffen ten koste van de Belgische belastingbetalers.

Zoals uit navolgende tabel blijkt, nam de noodzaak om de begrotingslast te verlichten meer en meer een gebiedend karakter aan naarmate de wereldprijzen verder stegen en het verbruik der gesubsidieerde producten toenam.

Bedrag der subsidies (1)

(millioenen franken)

OPSOMMING	1945	1946	1947
Industrieproducten :			
Inlandse	2.442	2.468	2.270
Ingevoerde	675	878	1.382
Landbouw- en voedingsproducten :			
Inlandse	2.250	1.490	9.478
Ingevoerde	4.607	2.450	
Subsidies N. M. B. S.	—	700	1.310
Totaal	9.974	7.986	14.440

(1) Voor de jaren 1945 en 1946 betreft het hier ramingen. Voor 1947 steunen de cijfers op vooruitzichten van de jaarlijkse last uit hoofde van de subsidies, indien niet een merkelijk deel er van afgeschaft moest worden zijn. Voor de ramingen werden de prijzen van de periode Juli-Augustus 1947 als basis genomen.

In Maart 1947 werd een eerste poging in deze richting ondernomen : de subsidies voor de inlandse steenkolen en het mijnhout werden voorlopig afgeschaft, maar de voornaamste actie werd begin Augustus gevoerd. Toen heeft men volledig de directe subsidies voor het vlees, de melk, de chocolade, de zalm, de ingevoerde reuzel, de tafelolie, de margarine, de fosfaat- en stikstofmeststoffen afgeschaft. Bovendien werden de subsidies voor het brood en de met broodgraan vervaardigde producten, de melk en het veevoeder aanzienlijk verminderd. Rekening houdend met de in Juli 1947 geldende wereldprijzen en met de bij het besluit van 29 Juli vastgestelde nieuwe prijzen, diende deze maatregel de jaarlijkse last voor de Schatkist met meer dan 4 milliard te verlichten.

Ten einde te voorkomen dat deze drastische afschaffing der subsidies tot vermindering van de koopkracht der gezinnen met een gering inkomen zou leiden, kende de regering aan zekere als economisch-zwak beschouwde verbruikers (ongeveer de helft van de bevolking) een vergoeding toe, waarvan het bedrag met de verhoging van de officiële prijzen der voorheen gesubsidieerde producten overeenstemde.

Ziehier trouwens de ontleding van het bedrag van de typevergoeding :

Detail van de maandelijkse compensatiebon op 1 Augustus 1947.

10 broden van 900 g - compensatie, 2,70 fr. per brood	fr. 27,00
0,350 kg boter - compensatie, 22,20 per kg	7,90
0,550 kg margarine - compensatie, 4 fr per kg	2,20
0,100 liter tafelolie - compensatie, 14 fr per liter	1,40
1,600 kg vlees, namelijk :	
1,100 kg rundvlees - gemiddelde compensatie, 16,25 fr per kg	17,85
0,500 kg varkensvlees - gemiddelde compensatie, 3,75 fr per kg	1,90
0,200 kg chocolade - compensatie, 14 fr per kg	2,80
1 blikje zalm - compensatie, 7 fr voor 12 maanden	0,60
Totaal	61,65
hetzij, afgerond	62,00

Jammer genoeg was de vermindering van de budgetaire last slechts tijdelijk, hoofdzakelijk ten gevolge van de aanzienlijke stijging der wereldprijzen tijdens het tweede halfjaar 1947.

Op het einde van het jaar waren de volgende producten nog gesubsidieerd :

- a) industriële producten : steenkolen en gas;
- b) landbouw- en voedingswaren (1) : brood en met broodgraan vervaardigde producten, veevoeder, boter, tafelolie en ingevoerde reuzel.

5. *Psychologische actie.*

Gelet op het belang van de psychologische factor op prijsgebied, werd besloten een « Comité tot bestrijding der levensduurte en voor de opleiding van de koper » op te richten (Juli 1947). Dit comité kreeg tot algemene opdracht, door middel van een gevarieerde en intensieve propaganda, de fraude aan de kaak te stellen, zekere vooroordelen terecht te wijzen, en, vooral, bij de verbruikers opnieuw de bezorgdheid aan te wakkeren om de prijzen te vergelijken.

(1) In deze lijst zijn niet begrepen de producten voor dewelke de subsidies door compensatievergoedingen vervangen werden.

Het onmiddellijk doel van deze campagne was te voorkomen dat de afschaffing der subsidies en de daarmee gepaard gaande stijging van zekere prijzen zou leiden, door contaminatie, tot een algemene prijsstijging.

AFDELING II. — EVOLUTIE DER PRIJZEN.

§ 1. — WERELDPRIJZEN.

Moest men over een indexcijfer der importprijzen kunnen beschikken, dan zou een juist begrip van de terugslag van de stijging der wereldprijzen op de Belgische economie gedurende het jaar 1947 kunnen verkregen worden. Bij ontstentenis hiervan kan voor onderhavige studie gebruik gemaakt worden van een indexcijfer der wereldprijzen van 14 belangrijke grondstoffen en van het indexcijfer der groothandelsprijzen in de Verenigde Staten.

1. *Indexcijfer der wereldprijzen van 14 belangrijke grondstoffen.*

Ondanks zijn onvolmaaktheid en de moeilijkheden ondervonden bij zijn berekening (beperkt aantal opgenomen producten, ontbreken van weging, abnormale spreiding van zekere gegevens, noteringen voor verschillende termijnen en ongelijke gevoeligheid voor de conjunctuurschommelingen), verschaft een dergelijk indexcijfer niettemin een kostbare aanwijzing omtrent de omvang van de hausse. Aldus blijkt dat, in Belgische franken omgerekend, de wereldprijzen tijdens het eerste halfjaar 1946 een peil bereikt hebben dat ongeveer 2,5 maal hoger lag dan datgene van 1936-38. De afschaffing van de prijscontrôle in de Verenigde Staten leidde vervolgens tot een sterke stijging, die, afgezien van een zekere aarzeling in de periode Maart-Juni 1947, tijdens bedoeld jaar zich onafgebroken voortzette. In December 1947 bereikte de coëfficiënt ongeveer het peil 4. Deze evolutie is ook grotendeels het gevolg geweest van de mislukte maïsoogst in Amerika en van het aanzienlijk deficit van de Europese landbouwproductie. Zoals bekend is dit laatste te wijten aan de strenge winter en aan de daarop volgende buitengewone droogteperiode.

Er dient nog aangestipt dat de dispersie der prijzen tussen de verschillende sectoren, die reeds vrij gevoelig was in 1946, nog toenam in 1947. Inderdaad bereikten, op het einde van het jaar, de metalen de coëfficiënt 3 ten opzichte van 1936-38, de graangewassen en de diverse producten, echter, de coëfficiënt 5.

2. *Indexcijfer der groothandelsprijzen in de Verenigde Staten.*

Het belang van de analyse van dit indexcijfer, van Belgisch standpunt uit gezien, ligt in het belangrijk aandeel (30 %) van de import uit de Verenigde Staten in de totale invoer van ons land.

De algemene evolutie van dit indexcijfer, tijdens het jaar 1947, wordt gekenmerkt door een stijging van ongeveer 17 %, terwijl de afzonderlijke indexcijfers voor de landbouwproducten, de voedingswaren en de overige producten een hausse van respectievelijk 17 %, 13 % en 18 % vertonen.

★ ★

Onvermijdelijk heeft deze hausse der wereldprijzen tot gevolg gehad de terugkeer tot normale toestanden in zake prijzen en rantsoenering te vertragen en de « terms of trade » van ons land op het einde van het jaar minder voordelig te maken.

§ 2. — BELGISCHE GROOTHANDELSPRIJZEN.

Het algemeen indexcijfer der groothandelsprijzen, volgens de officiële methode van vóór de oorlog berekend, vertoont volgende evolutie :

Echter heeft dit indexcijfer, gelet op de tegenwoordige moeilijkheden van berekening en op het feit dat de verscheidene naar de graad van afwerking der producten opgestelde partiële indexcijfers nog niet beschikbaar zijn, nog niet zijn vroegere betekenis terug verworven. Daarom zal voor een meer gedetailleerde analyse gebruik gemaakt worden van de indexcijfers der groothandelsprijzen opge maakt door het « Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek » van de Universiteit te Leuven.

Het globaal indexcijfer der groothandelsprijzen van het Instituut te Leuven is van Januari tot December 1947 met ongeveer 18 % gestegen. Echter, evenals voor de evolutie der wereldprijzen en der kleinhandelsprijzen, was deze hausse zeer onregelmatig over de loop van het jaar verspreid. Inderdaad, zo de cijfers voor Januari en Februari 1947 nog enigszins onder invloed staan van de sedert Juli 1946

Officieel indexcijfer der groothandelsprijzen in 1947

(gemiddelde 1936-38 = 100)

Januari	340
Februari	341
Maart	349
April.....	352
Mei	352
Juni	355
Juli	356
Augustus	363
September	365
October	367
November	370
December	376

Bron :

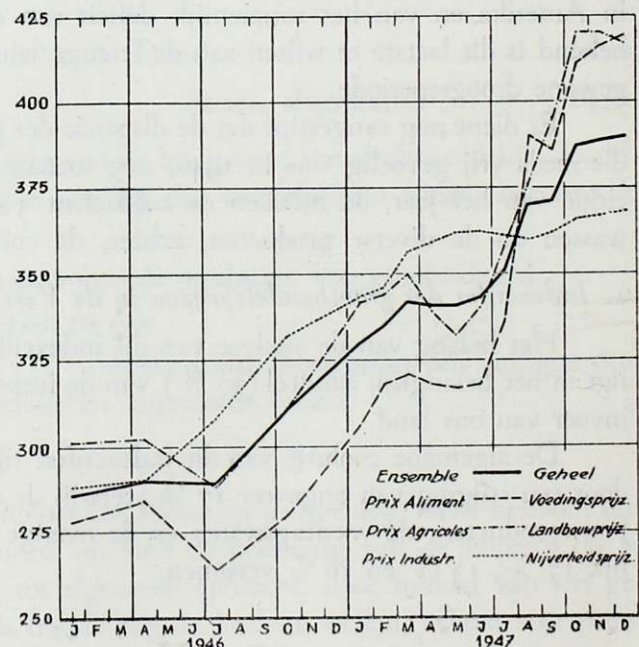
Ministerie van Economische Zaken
en Middenstand.

Indexcijfers der groothandelsprijzen

(gemiddelde 1936-38 = 100)

Bron :

Instituut voor Economisch en Sociaal
Onderzoek (Leuven).

opgetreden tendens, blijkt daarna het indexcijfer, tot in Juni, ongeveer op het peil 340 gestabiliseerd te zijn, waarbij de stijging der industriële producten gecompenseerd wordt

door een zekere daling der landbouw- en voedingsproducten. Van de maand Juni af verandert de evolutie plots en treedt een snelle stijging in, die tot in October voortduurt; daarna blijkt een nieuwe trap te zijn bereikt.

Indexcijfers der Belgische groothandelsprijzen in 1947

(gemiddelde 1936-38 = 100)

1947	Globaal indexcijfer	Landbouw- producten	Voedings- producten	Nijverheids- producten
Januari.....	330	342	306	343
Februari.....	335	344	318	346
Maart.....	342	350	321	356
April.....	341	339	318	359
Mei.....	341	332	317	362
Juni.....	343	340	318	362
Juli.....	351	358	337	361
Augustus.....	370	376	390	360
September.....	371	395	386	362
October.....	387	420	411	366
November.....	389	420	416	367
December.....	390	417	419	368

Bron : Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek, Leuven.

Het verloop kan aldus schematisch worden voorgesteld :

van Januari tot Maart, stijging	3,6 %
van Maart tot Juni, zeer lichte stijging	0,2 %
van Juni tot October, sterke stijging	12,8 %
van October tot December, lichte stijging	0,7 %

Het jaar 1946 vertoonde eveneens dezelfde kenmerken : betrekkelijke stabilisatie in het eerste halfjaar en sterke stijging tijdens de laatste zes maanden. Echter, ofschoon de jaren 1946 en 1947, wat hun algemeen verloop betreft, aldus van een zekere gelijkvormigheid getuigen, toch gaat de evolutie in 1947 met veel meer stoten gepaard. Uit het onderzoek van de partiële indexcijfers der groothandelsprijzen blijken eveneens belangwekkende aanwijzingen. Van Januari tot December 1947 vertonen deze indexcijfers volgende stijgingen :

Landbouwproducten :	geheel	21,9 %
	grondstoffen	20,6 %
	afgewerkte producten	23,4 %
Voedingsproducten :	geheel	36,9 %
	grondstoffen	31,4 %
	halfafgewerkte producten	53,2 %
	afgewerkte producten	27,2 %
Nijverheidsproducten :	geheel	7,2 %
	grondstoffen	5,8 %
	halfafgewerkte producten	10,7 %
	afgewerkte producten	5,9 %
Geheel : alle producten		18,1 %

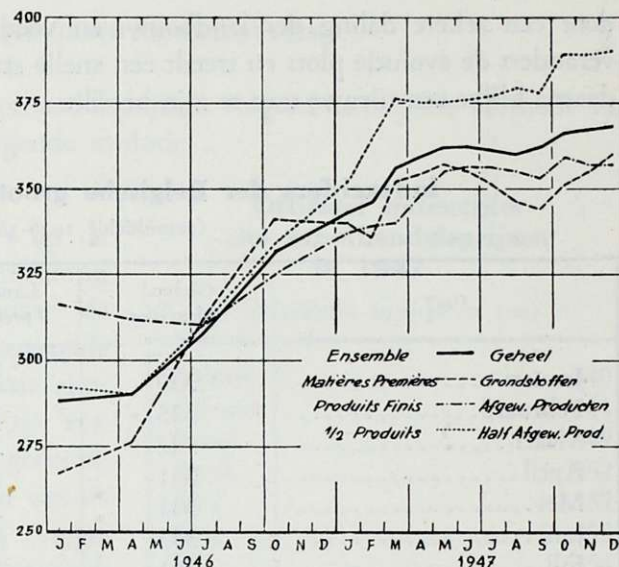
Indexcijfers der groothandelsprijzen

(Nijverheidsproducten)

(gemiddelde 1936-38 = 100)

Bron :

Instituut voor Economisch en Sociaal
Onderzoek (Leuven).

Uit het voorgaande kan afgeleid dat de prijzen der nijverheidsproducten veel minder gestegen zijn dan die der landbouw- en voedingsproducten; sedert het midden van het jaar komt hun indexcijfer zelfs op een lager niveau dan de andere te staan. Bovendien was het verloop van dit indexcijfer tijdens het jaar eerder regelmatig, wat niet het geval was voor de indexcijfers der landbouw- en voedingsproducten, die aldus een overwegende invloed uitgeoefend hebben op het verloop van het algemene indexcijfer.

Na van Maart tot Mei een zekere daling vertoond te hebben, begint voor het indexcijfer der landbouwproducten, in Juni, een eerste opwaartse beweging (vooral onder invloed van de afgewerkte producten), waarna, in vier maanden tijd, een plotselinge

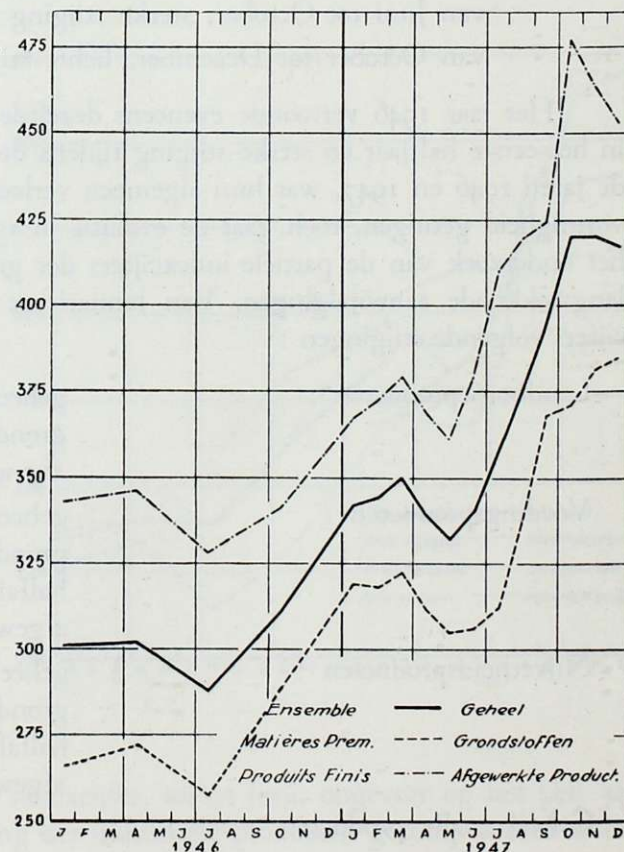
Indexcijfers der groothandelsprijzen

(Landbouwproducten)

(gemiddelde 1936-38 = 100)

Bron :

Instituut voor Economisch en Sociaal
Onderzoek (Leuven).

stijging van ongeveer 24 % optreedt. Op het einde van het jaar veroorzaakt de prijsdaling van zekere afgewerkte producten, die in October een uitgesproken hoogtepunt hadden bereikt, een zekere inzinking van de curve. De bij het begin van het jaar geconstateerde spreiding tussen de partiële indexcijfers « grondstoffen » en « afgewerkte producten » bleef in de loop van deze evolutie bestaan.

Dat het indexcijfer der afgewerkte landbouwproducten hoger is dan datgene der grondstoffen, wordt hoofdzakelijk verklaard door het feit dat dit laatste, eensdeels, een veel groter aantal rechtstreeks gesubsidieerde producten omvat, o.m. veevoeder, en, anderdeels, producten die, zoals de meststoffen, op een betrekkelijk laag peil staan. Bovendien had de prijsreglementering tot gevolg de normale evolutie die, in periode van welvaart, de prijzen der bijproducten kenmerkt, tegen te werken door zekere er van op een kunstmatig laag peil te houden.

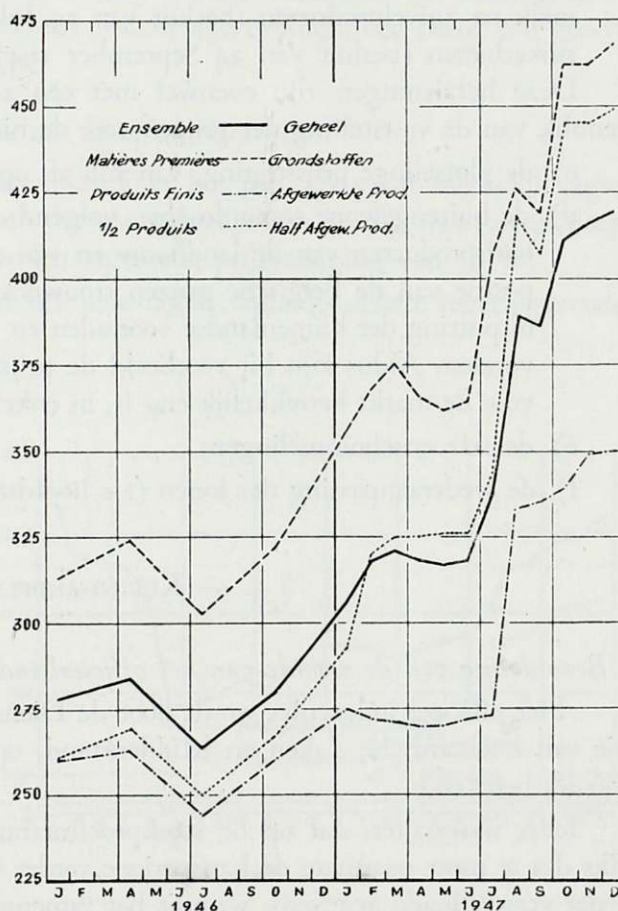
De evolutie van het prijsindexcijfer voor de voedingsproducten vertoont ongeveer dezelfde hausse-tendens. Deze zet echter met één maand vertraging in en is bovendien iets meer uitgesproken dan die van het indexcijfer der landbouwproducten (29 % in plaats van 24 %). Inderdaad werd dit laatste indexcijfer veel minder door de afschaffing der subsidies beïnvloed.

Indexcijfers der groothandelsprijzen

(Voedingsproducten)
(gemiddelde 1936-38 = 100)

Bron :

Instituut voor Economisch en Sociaal
Onderzoek (Leuven).

De plotselinge hausse-beweging der voedingswaren had tot gevolg de bij het begin van het jaar bestaande dispersie tussen het indexcijfer voor de grondstoffen en dat voor de halfafgewerkte producten grotendeels op te slorpen. Daarentegen blijft, op het einde van het jaar, de dispersie tussen het indexcijfer der afgewerkte producten en dat der

grondstoffen even aanzienlijk, en zelfs iets belangrijker, dan bij de aanvang. De oorzaak van deze sterke dispariteit blijkt te liggen, eensdeels, in het normaal verloop van deze curven in periode van hoogconjunctuur en, anderdeels, in de door de overheid bevolen inkrimping der winstmarges bij de producent of zelfs bij de verdeler.

Een reeks oorzaken, die gezamenlijk hun invloed hebben doen gelden, verklaart de aanzienlijke stijging van het globaal indexcijfer der groothandelsprijzen tijdens het tweede halfjaar 1947. Kunnen o.m. genoemd worden :

- a) de afschaffing der subsidies in Maart en in Augustus 1947; zoals hiervoren uiteengezet, had dit een gevoelige stijging der prijzen van een zeker aantal basisproducten tot gevolg, zoals steenkolen, melk, boter, vlees, tafelolie, veevoeder, broodgraan, cacao;
- b) de herziening van een groot aantal prijzen, hoofdzakelijk ten gevolge van de weerslag door de in December 1946 ingetreden loonsverhoging (25 %) voor de landbouwwerklieden op de kostprijs der hierna vermelde landbouw- en voedingsproducten uitgeoefend :
 - aardappelen (in Juni 1947 onder het regime van de normale prijs geplaatst);
 - tarwe (besluit van 1 Juli 1947);
 - vlees (besluit van 27 Juli 1947);
 - melk en zuivelproducten (besluit van 29 Juli 1947);
 - suikerbieten (besluit van 24 September 1947).

Deze herzieningen zijn evenwel met een zekere vertraging opgetreden, op het ogenblik van de vaststelling der prijzen voor de nieuwe oogst.

- c) de plotselinge prijsstijging, van Juli af, op de wereldmarkten;
- d) de buitengewone zomerdroogte, volgend op een uiterst strenge winter. Wat de basisproducten van de landbouw en van de voedingsnijverheid betreft, was de positie van de Belgische prijzen trouwens nogal kwetsbaar ten gevolge van de uitputting der binnenlandse voorraden en de moeilijkheden bij de invoer onderhouden. Aldus zijn bij voorbeeld de prijzen van vele soorten veevoeder, waarvoor de markt betrekkelijk eng is, in enkele weken tijd verdrievoudigd;
- e) de seizoenschommelingen;
- f) de wederaanpassing der lonen (zie hoofdstuk « Lonen »).

§ 3. — KLEINHANDELSPRIJZEN.

1. *Beoordeling van de waarde van het officieel indexcijfer.*

Het officieel indexcijfer wordt door de Dienst van het Indexcijfer van het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, op basis van het gemiddelde der jaren 1936-38, berekend.

Ieder indexcijfer, dat op de steekproefmethode steunt, is natuurlijk onvolmaakt, zulks des te meer naarmate de basisperiode verder van ons komt te liggen en de dispersie der verschillende gegevens, waaruit het samengesteld is, groter is. Toch mag aangenomen, dat het officieel Belgisch indexcijfer, in de loop van het jaar 1947, geleidelijk zijn representatief karakter teruggevonden heeft, indien namelijk met de volgende factoren rekening gehouden wordt :

- a) het betrekkelijk hoog aantal opgenomen producten en hun werkelijk belang voor de gezinnen met een gering inkomen;

- b) de « interne » weging, te danken aan de oordeelkundige keuze van het aantal producten voor iedere groep;
- c) de bij het opnemen der producten en de berekening aangewende methodes en hun paritaire contrôle door de Commissie van het Indexcijfer;
- d) het feit dat niet de officiële, maar wel de werkelijke op de wettige markt genoteerde prijzen opgenomen worden;
- e) de merkbare vermindering van de dispersie der partiële indexcijfers, die terug naar normale verhoudingen neigt;
- f) het opnieuw verkrijgbaar worden van zekere waren (rijst, peulvruchten), waarvan de theoretische prijzen zodoende door werkelijke prijzen vervangen werden.
- g) het prijsgeven van de subsidiepolitiek en de geleidelijke terugkeer naar « ware » prijzen.
- h) de verbetering van de warenvoorziening en de verdwijning van de zwarte markt;
- i) de verbetering van de kwaliteit der opgenomen producten, die meer en meer de kwaliteit van de referentieperiode benadert.

Nochtans mag nog niet aangenomen worden dat het indexcijfer der kleinhandelsprijzen, zoals vóór de oorlog, door zijn niveau of door zijn evolutie, een beeld kan geven van het peil der levensduurte.

2. Evolutie van het algemeen indexcijfer der kleinhandelsprijzen.

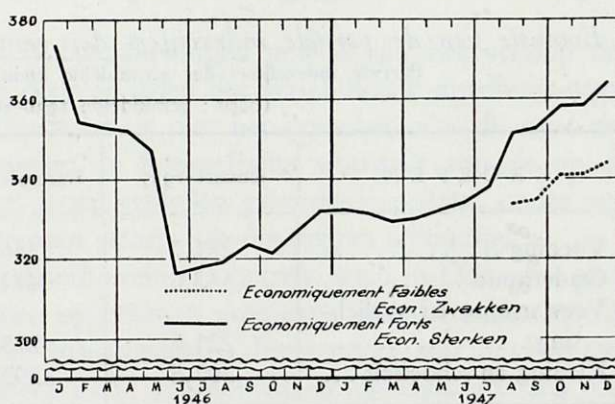
Bij het begin van 1947 bereikte het indexcijfer het peil 332,5 dat merkkelijk lager lag dan het begin 1946 bereikte niveau en dat voornamelijk een gevolg was van de door de regering van de Hr. Van Acker bevolen algemene prijsverlaging van 10 %.

Tijdens het eerste halfjaar vertoont het indexcijfer, ondanks zekere regeringsmaatregelen, slechts lichte schommelingen.

Indexcijfers der kleinhandelsprijzen

(gemiddelde 1936-38 = 100)

Bron :
Ministerie van Economische Zaken
en Middenstand.

De in Juli getroffen beslissing om een groot deel der subsidies af te schaffen en aldus de begrotingslast te verlichten heeft het indexcijfer met 18 punten doen stijgen.

Feitelijk is het van 334 in Juni tot 352 in Augustus verhoogd, om vervolgens, onder invloed van de prijsbeweging der voedingsproducten, trapsgewijze te stijgen tot 364 in December, zoals uit navolgende tabel blijkt :

Van Januari tot December bedraagt de hausse-afwijking dus 32 punten, hetzij iets meer dan 9 %. Dit cijfer dient echter geïnterpreteerd aan de hand van de hiervoren vermelde feiten en beschouwingen. Zodoende kan deze beweging van het indexcijfer even goed als een gevolg van de normalisatie en van de terugkeer tot de « waarheid » in zake prijzen aangezien worden eerder dan als een gevolg van een algemene hausse-tendens.

Trouwens kunnen de voornaamste stijgingen van de indexcijfers, van Juni tot December 1947, bij een van de volgende rubrieken ondergebracht worden :

1. seizoenstijgingen van zekere prijzen : melk en eieren;
2. terugkeer naar de normale kwaliteit der waren;
3. het opnieuw verschijnen op de markt van zekere producten waarvan de prijs slechts pro memorie opgenomen was;
4. stijging der wereldprijzen of der binnenlandse prijzen : chocolade, varkensvlees en aardappelen.

Enkel de sub 4 vermelde stijgingen kunnen beschouwd worden als een uitvloeisel van de algemene evolutie der prijzen.

Bij het ontleden van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen mag niet uit het oog verloren, dat in Augustus 1947 de budgetaire last in zake subsidies fel verminderde ten gevolge van de afschaffing van een belangrijk deel daarvan; achteraf echter is die last opnieuw grotendeels toegenomen ten gevolge van de tijdens het tweede halfjaar 1947 voorgekomen sterke stijging der wereldprijzen.

3. *Evolutie van de partiële indexcijfers der gemiddelde kleinhandelsprijzen.*

Partiële indexcijfers der gemiddelde kleinhandelsprijzen in 1947.

(basis : gemiddelde 1936-38 = 100)

GROEPEN	Januari 1947	December 1947	Puntenverschil	Percentage tegenover Jan. 1947 = 100
Voeding	281,7	346,6	+ 64,9	123 %
Onderhoud	542,6	444,3	— 98,3	83,3 %
Verwarming en verlichting	221,6	275,4	+ 53,8	124,2 %
Kleding en schoeisel ..	397,5	395,7	— 1,8	99,5 %

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand.

Gaat men de evolutie van de partiële indexcijfers der « gemiddelde kleinhandelsprijzen » na, dan valt het op dat hun dispersie tijdens het jaar 1947 verder opgeslorpt werd. Deze ontwikkeling, die een bewijs van normalisatie is, werd trouwens nog versneld

(1) Er dient opgemerkt dat het representatief karakter der partiële indexcijfers toeneemt met het aantal er in opgenomen producten; wat dit betreft, omvatten de groepen « Onderhoud » en « Verwarming en Verlichting » slechts een beperkt aantal producten.

Indexcijfers der kleinhandelsprijzen in 1947

(gemiddelde 1936-38 = 100)

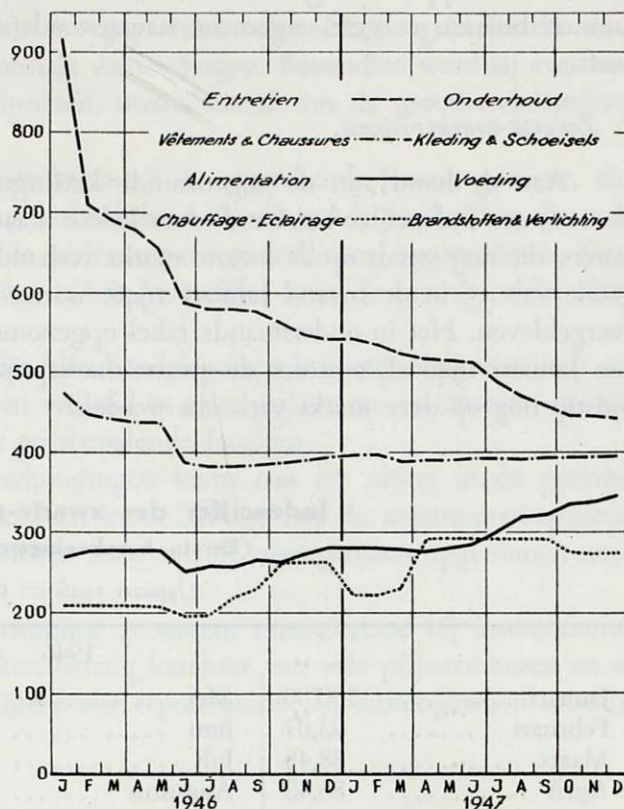
	Economisch sterken	Economisch zwakken
Januari	332,5	—
Februari ...	331,7	—
Maart	329,5	—
April	330,1	—
Mei	332,3	—
Juni	334,0	—
Juli	338,1	—
Augustus ..	351,8	334
September.	353	335
October ...	358,5	341
November.	358,7	341
December..	364,4	344

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst van het Indexcijfer.

door afschaffing van zekere aan de steenkolenmijnen (Maart 1947) en aan de voedingswaren (Juli 1947) toegekende subsidies.

Kleinhandelsprijzen per groep van producten

(gemiddelde 1936-38 = 100)

Bron :

Ministerie van Economische Zaken
en Middenstand.

Het partieel indexcijfer voor onderhoudsproducten blijft steeds verder dalen en vertoont aldus in de loop van het jaar een daling van ongeveer 17 %. De sector « Kleding en Schoeisel » vertoont een buitengewone vastheid : de lichte daling der textielproducten wordt gecompenseerd door de trage maar regelmatige stijging der schoenprijzen, ondanks de overvloedige voorziening van deze sector.

4. Staat van de marktprijzen.

Onder deze rubriek worden enkele beschouwingen gewijd aan het verloop der prijzen, die werkelijk toegepast worden door de leden der verschillende distributie-organismen, vertegenwoordigd in de commissie belast met het opmaken van de staat der marktprijzen. Feitelijk zijn deze prijsstaten de fotografische weergave van de op de wettige markt werkelijk voor een zeker aantal artikelen gevorderde prijzen, onder vermelding van de onderste en bovenste grenzen waartussen die prijzen schommelen.

Wat de voedingswaren en de onderhoudsproducten betreft, werd in December geen enkel der 33 in de staat der marktprijzen opgenomen producten duurder verkocht dan in Juni (datum van de eerste staat der marktprijzen). Integendeel zijn de bovenste grenzen in 6 maanden tijd met gemiddeld 10 % afgenomen, de onderste grenzen met ongeveer 17 %.

Wat de textielwaren betreft, in de prijsstaten van 17 Juli en 18 November opgenomen, kan men vaststellen, dat, ondanks een verbetering van de kwaliteit en der modellen, de bovenste prijsgrenzen der 109 artikelen gemiddeld licht gedaald zijn, terwijl de onderste grenzen in vier maanden tijd met 6,4 % afgenomen zijn.

Natuurlijk hebben deze conclusies enkel tot doel een beeld, een grootte-orde aan te geven van het verloop der uiterste prijzen van zekere producten, die rechtstreeks de

levensduurte beïnvloeden. Nochtans laten zij toe te bevestigen dat, in tegenstelling met wat uit een oppervlakkig onderzoek van de indexcijfers der kleinhandelsprijzen zou kunnen blijken, er geen algemene hausse-tendens voor de kleinhandelsprijzen bestaan heeft.

5. Zwarte-marktprijzen.

Aan de hand van de zogenaamde kettingmethode werd, op basis Januari 1946 = 100, een indexcijfer berekend, door iedere maand de noteringen op te nemen van de waren, die nog steeds op de zwarte markt verhandeld worden. Van deze producten, ten getale van 35 in de maand Januari 1946, waren er in December 1947 nog slechts 19 overgebleven. Het in onderstaande tabel opgenomen indexcijfer geeft dus een overzicht, van Januari 1946 af, omtrent de zwarte-marktprijzen der waren, die op het beschouwd tijdstip nog op deze markt verkocht werden.

Indexcijfer der zwarte-marktprijzen (Eerste berekeningsmethode)

(Januari 1946 = 100)

1946			
Januari	100,00	Mei	83,49
Februari	93,07	Juni	81,03
Maart	88,48	Juli	79,00
April	86,42	Augustus	74,14
1947			
Januari	75,19	September	74,49
Februari	74,04	October	76,07
Maart	71,22	November	78,48
April	65,27	December	75,14

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand.

Afgezien van de seizoenbeweging, zijn de zwarte-marktprijzen in 1947 dus betrekkelijk vast geweest; de normalisatie heeft dus eerder daarin bestaan een verbetering van de warenvoorziening op de wettige markt te verwezenlijken, met als gevolg er van het verdwijnen van vele producten op de zwarte markt. Zulks wordt bevestigd door het verloop van onderstaand indexcijfer, dat berekend werd, eensdeels, door telkens rekening te houden met de 35 in Januari 1946 opgenomen producten en, anderdeels, door de zwarte-marktprijzen, van het ogenblik af dat zekere dezer producten niet meer het voorwerp van zwarte-marktverrichtingen uitmaakten, door de wettige prijzen te vervangen.

De van Juli tot October waargenomen stijging is te wijten aan de misoogst, veroorzaakt door de buitengewone droogte tijdens de zomer van 1947.

Indexcijfer der zwarte-marktprijzen (Tweede berekeningsmethode)

(Januari 1946 = 100)

Januari 1946	100	Juli 1947.....	55
Januari 1947	67	October 1947	64
April 1947	59	Januari 1948	60

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand.

De evolutie der Belgische prijzen in 1947 werd voornamelijk gekenmerkt door de toenemende terugkeer naar meer normale verhoudingen. Bovendien werd zij eveneens beïnvloed door de evolutie der wereldprijzen, inzonderheid wat de groothandelsprijzen betreft.

Bij deze laatste is het voornaamste kenmerk de afgetekende hausse geweest, die, tijdens het tweede halfjaar, onder de gezamenlijke invloed van de afschaffing der subsidies, de stijging der wereldprijzen en de wederaanpassing der lonen, opgetreden is. Deze beweging komt inzonderheid tot uiting in het indexcijfer voor de groothandelsprijzen en datgene voor de voedingswaren.

De stijging van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen is grotendeels te wijten aan de terugkeer naar meer « waarheid » en vrijheid in zake prijzen en daarentegen minder aan een fundamentele evolutie van de prijsbepalende factoren.

Deze terugkeer naar normale verhoudingen komt ook tot uiting in de geringer geworden dispersie der partiële indexcijfers, in de daling van de zwarte-marktprijzen, evenals in de lichte baisse-tendens der in de staat van de marktprijzen opgenomen noteringen.

Al deze factoren dienen in overweging genomen, inzonderheid bij internationale prijsvergelijkingen, die, gelet op het kunstmatig karakter van vele prijsstructuren en op het feit dat het merendeel der indexcijfers niet representatief is, buitengewoon moeilijk en delicaat blijven.

HOOFDSTUK IV.

LONEN

Daar de evolutie van de lonen niet alleen afhankelijk is van de economische omstandigheden, maar eveneens van de werking zelf der instellingen, die ze moeten vaststellen, past het vooraf een beknopt overzicht te geven van de huidige structuur van deze instellingen. Vervolgens zullen de verschillende overeenkomsten in zake lonen en werkvoorwaarden, die sedert de bevrijding getroffen werden, ontleed worden alsmede de ten deze van overheidswege genomen maatregelen. Ten derde zal men trachten een samenvatting te geven van de huidige toestand en het peil te bepalen door de bezoldigingen in de voornaamste sectoren bereikt, zonder evenwel van de aan de werknemers verleende sociale voordelen abstractie te maken. In een vierde afdeling, zullen de lonen en de sociale voordelen onder ogen genomen worden als bestanddelen van de kostprijs van de productie.

AFDELING I. — HOE DE LONEN VASTGESTELD WORDEN.

Op een of twee uitzonderingen na, was de vaststelling der lonen, vóór de oorlog, het voorwerp van tussen werkgevers en werknemers vrij afgesloten collectieve arbeidsovereenkomsten. De bemoeiingen van de regering bleven beperkt tot het afvaardigen van een ambtenaar zonder medebeslissende stem om het voorzitterschap van de paritaire commissies waar te nemen. De lonen werden dus sector per sector gewijzigd, zonder dat het gewoonlijk kwam tot algemene en plotselinge loonbewegingen. In 1936 is men evenwel voor de eerste maal getuige geweest van een op het nationaal plan op initiatief van de regering afgesloten accoord. Doch, het is eerst in 1939, tijdens de mobilisatie, dat een instelling, evenwel tot nog toe zonder wettelijk statuut en met een zuiver adviserende rol, die nochtans tot hiertoe van groot belang is geweest, in het leven werd geroepen : « De Nationale Conferentie van de Arbeid ».

Sedert de bevrijding, werd 's lands overheid, wegens de grote moeilijkheden van de economische toestand, genoopt tussen te komen op het gebied der bezoldigingen evenals in de andere sectoren van het bedrijfsleven. De regering moest een « loonpolitiek » opbouwen en toepassen. Deze politiek kwam tot uiting, eensdeels, bij het afsluiten van nationale paritaire accoorden, besproken in de schoot van de Nationale Conferentie van de Arbeid, anderdeels, in een reeks door de openbare overheid zelf uitgevaardigde wettelijke en reglementaire maatregelen. Om reden van deze manier van vaststelling, vertonen de lonen, sedert 1944, een neiging om bij plotselinge verhogingen te evolueren, gevolgd door periodes van betrekkelijke stabiliteit. Bovendien werd de vrijheid van onderhandeling in zake collectieve overeenkomsten aldus feitelijk voorlopig afgeschaft. De paritaire commissies, evenwel, kregen ondertussen door de besluitwet van 9 Juli 1945 een wettelijk statuut, doch dit bepaalde dat hun beslissingen niet bindend zouden zijn, zo zij niet door koninklijk besluit bekrachtigd werden.

AFDELING II. — EVOLUTIE DER OVEREENKOMSTEN SEDERT DE BEVRIJDING.

In September 1944, na de afschaffing van de tijdens de bezetting uitgevaardigde loonstop, was de regering de mening toegedaan dat zij er zou toe komen het loonpeil te stabiliseren op indexcijfer 180 in verhouding tot de referentieperiode 1936-38, wat overeenkwam met ongeveer indexcijfer 160, in verhouding tot het peil van 1940.

De op 16 September 1944 bijeengeroepen Nationale Conferentie van de Arbeid, stond aan alle werknemers zonder onderscheid een verhoging toe van 40 % in verhouding tot het peil van Mei 1940, vermeerderd met een vergoeding voor levensduurte van 20 % die door de Nationale Gemengde Mijncommissie aan de mijnwerkers toegekend werd, ten einde voor hen de voordelen te behouden die zij onder de bezetting verworven hadden. Uit dien hoofde, kwam het algemeen loonindexcijfer ineens op 180 te liggen in verhouding tot het gemiddelde van de jaren 1936-38. Daarenboven stelde de Nationale Conferentie van de Arbeid navolgende minimumlonen vast : 6 frank voor de vrouwen, 8 frank voor de ongeschoolde arbeiders en 10 frank voor de geschoolde arbeiders.

Bij besluitwet van 14 April 1945, werd bindende kracht verleend aan de naar aanleiding van de Nationale Conferentie van de Arbeid van September 1944 gesloten overeenkomsten; tegelijkertijd werden de aldus vastgestelde lonen op deze grondslag vastgelegd; maar deze loonstop evenals de rond hetzelfde tijdstip uitgevaardigde burgerlijke mobilisatie had geen ander resultaat dan de neiging tot stijging der bezoldigingen te remmen.

De Nationale Conferentie van de Arbeid besloot op 30 Juli 1945, ten overstaan van een nieuwe reeks van looneisen, een gevolg van de stijging der kleinhandelsprijzen, alle wedden en lonen met 20 % te verhogen. Deze loonsverhoging werd bij de besluitwet van 14 September 1945 doorgevoerd.

De Conferentie van 16 Januari 1946 verzocht de regering de werking van het Nationaal Hulpfonds voor de Huishoudelijke Wederuitrusting te bespoedigen en de uitbetaling van een normaal loon voor acht wettelijke feestdagen per jaar verplichtend te maken, welke maatregel op zichzelf reeds een loonsverhoging van 2,66 % betekende.

Voor nieuwe eisen geplaatst, die in April 1946 gesteld werden, op een ogenblik waarop het tekort aan arbeidskrachten zich meer en meer liet gevoelen, kondigde de regering, ingevolge een nieuwe bijeenkomst der Nationale Conferentie van de Arbeid op 13 en 14 Mei, een algemene prijsdaling van 10 % af. Dit liet toe de lonen en wedden op het peil van 15 April 1946 (besluitwet van 14 Mei 1946) tijdelijk te blokkeren.

Op de Nationale Conferentie van de Arbeid van 5 Juli 1946, werd gevraagd een onderzoek in te stellen ten einde te bepalen of sommige lonen niet abnormaal laag waren en eventueel de ongerechtvaardigde verschillen te herleiden. Op een nieuwe vergadering, gehouden op 12 Augustus 1946, beschouwde de Conferentie als lage lonen die moesten aangepast worden : de lonen beneden 9 frank voor de vrouwen, 12 frank voor de ongeschoolde arbeiders en 15 frank voor de geschoolde arbeiders. De besluitwet van 21 Augustus 1946 gaf aan de Minister van Arbeid de daartoe nodige macht. Op die wijze werd de betreffende tussenkomen van de openbare machten in het vaststellen van de lonen bekrachtigd. Practisch werd de Staat er toe geleid ieder geval afzonderlijk te regelen, doch daardoor kon een algemene loonsverhoging

vermeden worden. Dit nieuw stelsel ontnam feitelijk aan de beslissingen van de paritaire commissies hun gezag en hun bindend karakter.

De besluitwet van 31 December 1946 heeft evenwel tijdelijk een einde gesteld aan dit stelsel van individuele afwijkingen en kondigde opnieuw de loonstop af op het peil bereikt ingevolge de sedert Augustus 1946 doorgevoerde aanpassingen.

Maar een nieuwe aanpassingsperiode werd ingeluid in Juni 1947 ingevolge een rond die tijd gehouden vergadering van de Nationale Conferentie van de Arbeid. Naar luid van het besluit van de Regent van 16 Juni 1947, mag de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg machtiging verlenen tot aanpassing van zekere lonen, zelfs van deze die hoger liggen dan de minimumlonen, waarvan het peil als abnormaal laag zou beschouwd worden; inzonderheid mag hij zulks doen indien deze lonen sedert 14 April 1946 nog niet aangepast werden of ook, wanneer het verzoek ingediend wordt door bemiddeling van de meest vooraanstaande instanties van het Verbond der Belgische Nijverheid, van het Algemeen Belgisch Vakverbond, van het Algemeen Christelijk Vakverbond of van de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden.

Volledigheidshalve dienen nog twee maatregelen aangestipt, die ten voordele van bijzondere categorieën van werknemers genomen werden, namelijk het ministerieel besluit van 14 October 1946 houdende vaststelling van de verplichte minimumbedragen der bediendenwedden en de besluiten van de Regent van 26 September en 7 October 1946, houdende instelling van een « Fonds voor Bestaanszekerheid » voor de arbeiders en bedienden der Antwerpse en Gentse havens.

Door deze laatste besluiten wordt het havenpersoneel beschermd tegen de wisselvalligheden van hun beroep, dat geen ononderbroken tewerkstelling toelaat.

Uit deze verschillende overeenkomsten en maatregelen blijkt voldoende, dat een volledige loonstop nooit werd doorgevoerd, maar er veeleer gestreefd werd naar een verscherpt regeringstoezicht en een remmen van het natuurlijk streven naar opdrijving der bezoldigingen in tijden van volledige tewerkstelling en van prijsstijging. Feitelijk, zijn de bezoldigingen onafgebroken verder de hoogte ingegaan en van het einde van 1946 af kan men staande houden dat de gemiddelde verhogingscoëfficiënt het cijfer 3 overschreden had ten opzichte van de verwijzingsperiode 1936-38. Deze opwaartse beweging werd in de loop van 1947 niet onderbroken ofschoon er alsdan een langzamer tempo viel waar te nemen.

Het eerste kwartaal van bedoeld jaar werd gekenmerkt door een betrekkelijke stabilisatie der loonbewegingen.

In Januari beslist de Gemengde Nationale Mijncommissie het loon der bovengrondse ongeschoolde arbeiders van 104 tot 112 frank te verhogen, wat ook een verhoging van de lonen der andere mijnwerkersgroepen tot gevolg heeft : het loon der kolenhouders stijgt van 234 tot 252 frank, dat der vrouwen van 74 tot 85 frank. Eveneens in Januari eindigt de staking der Antwerpse havenarbeiders met een loonsverhoging van 10 %.

Op 22 Mei 1947 komt een nationale overeenkomst tot stand, die met terugwerkende kracht op 1 Mei van toepassing wordt en waarbij de arbeids- en bezoldigingsvoorwaarden der onder de bevoegdheid van de Nationale Paritaire Commissie voor Bedienden vallende hoofdarbeiders geregeld worden. Bij afzonderlijke overeenkomsten

wordt de toestand der bankbedienden, der bedienden van assurantiemaatschappijen, van warenhuizen, van de metaalverwerkende nijverheid eveneens geregeld. In al deze door de Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg bekrachtigde overeenkomsten, gaat men uit van de bij voornoemd ministerieel besluit van 14 October 1946 vastgestelde minimumwedden, maar worden de weddeschalen tevens opgemaakt rekening houdend met de verschillende categorieën van bedienden en met de jaren dienst.

De Nationale Conferentie van de Arbeid van 16 en 17 Juni heeft de bedreiging van een algemene loonsverhoging afgeweerd door haar instemming te betuigen met, ten eerste, het beginsel van het dubbel vacantiégeld, dat het voorwerp zal uitmaken van de wet van 10 Augustus 1947, vervolgens, met een verhoging van de kindertoeslag, met de toekenning van speciale uitkeringen om de prijsstijging te compenseren en, ten slotte, met de uitreiking van een extra-premie voor geregelde aanwezigheid. Ongeacht de weerslag van deze laatste maatregel, bedraagt het geheel der sociale lasten, die sedert de laatste vergadering van de Nationale Conferentie van de Arbeid bij de lonen gevoegd worden, meer dan 23 % van het bedrag der bezoldigingen.

Eveneens in Juni 1947 wordt in de voedingsnijverheid een loonsverhoging van ongeveer 12 % geboekt : de lonen der ongeschoolden stijgen van 12 tot 13,50 frank. In Augustus wordt het officieel minimumloon der ongeschoolden uit de textielbranche van 12 op 13 frank gebracht. Op te merken valt dat het aantal ongeschoolden in deze nijverheidssector zeer klein is. In September wordt besloten in de mijnen tot een verhoging van 7 % ten voordele der bovengrondse (120 frank per dag) en der ondergrondse ongeschoolde arbeiders (150 frank per dag) over te gaan, ten einde de toestand in deze sector aan te passen aan deze die in de metaalnijverheid heerst. Bovendien, aangezien de verhogingscoëfficiënten in de metaalindustrie beneden deze der andere nijverheidssectoren gebleven waren, werden de in deze branche betaalde lonen tijdens het derde en vierde kwartaal zowel door middel van rechtstreekse verhogingen als door het toekennen van premieën voor geregelde aanwezigheid, tot een hoger peil opgevoerd. Deze verhogingen bedragen naar gelang het geval 5 tot 10 %.

Bij besluit van de Regent van 18 September 1947, wordt in het bouwbedrijf een stelsel van bestaanszekerheid ingevoerd dat gelijkenis vertoont met dit van toepassing bij de havenarbeiders, ten einde de toestand voortspruitend uit het tijdens de vorstperiode wegvallend inkomen te verhelpen. De hiervoor nodige bedragen komen ten laste van de werkgevers. Buitendien wordt een kortelings in deze nijverheid toegekende loonsverhoging van 12 tot 16 % bij ministerieel besluit van 18 November 1947 bekrachtigd.

De toekenning van de extra-premie voor geregelde aanwezigheid wordt door de ministeriële onderrichtingen van 3 November geregeld. Deze premie wordt in alle industrieën, behalve in de steenkolenmijnen, verleend aan alle van 15 September tot 31 October regelmatig op het werk verschijnende arbeiders. Zij bedraagt 375 frank voor de mannen van ten minste 21 jaar; het totaal bedrag van 600 miljoen frank dat deze premie uitmaakt, dient verhaald op de opbrengst der taxe op de uitvoer die op 1.200 miljoen frank geraamd wordt. Deze loontoeslag bedraagt gemiddeld 1 %.

Dit kort overzicht der evolutie in 1947 laat ons toe te zeggen dat ook tijdens dit jaar de « remmingspolitiek » op het gebied der lonen geen « loonstoppolitiek » geweest is. Feitelijk werd door deze aanpassingen, die in het tweede halfjaar plaats hadden, het minimum-uurloon der ongeschoolde arbeiders tot 13,50 frank opgevoerd; de gemiddelde loonsverhoging sedert de Nationale Conferentie van de Arbeid op 16 en 17 Juni 1947 kan, met inbegrip der extra-premie voor geregelde aanwezigheid, op ongeveer 7 % geraamd worden.

AFDELING III. — LOONPEIL EN SOCIALE VOORDELEN.

In onderhavige afdeling stelt men zich ten doel na te gaan, welk peil de bezoldigingen op het einde van 1947, ten opzichte van de vóóroorlogse lonen, bereikt hebben en de belangrijkheid der sociale voordelen, die men als indirect of uitgesteld loon kan beschouwen, te beoordelen.

§ 1. — LOONPEIL.

De eerste moeilijkheid ligt in de bepaling zelf van het begrip loon, dat tamelijk vaag is.

Men kan het onderverdelen in het conventionele minimumloon, dat zich duidelijk onderscheidt van het werkelijk betaald loon. Dit laatste vertoont op zijn beurt verscheidene aspecten : het gemiddeld normaal uurloon, de gemiddelde verdiensten, de netto-verdiensten, het zakgeldloon (1).

De statistische gegevens, waarover men beschikt, laten nog niet toe een algemeen indexcijfer der lonen te berekenen, dat met de verschillende opgesomde begrippen overeenstemt. Verscheidene gedeeltelijk geldende methodes werden onlangs voorgesteld, ten einde ten minste een bij benadering juist overzicht van de algemene loonevolutie te kunnen geven.

De eerste methode bestaat er in slechts het overeengekomen minimumloon van de ongeschoolden als uitgangspunt te nemen. Dit laatste geeft wellicht geen juist denkbeeld van het door de lonen, in hun geheel genomen, bereikte peil, maar de schommelingen er van geven bijna steeds de stoot tot schommelingen in de overige bezoldigingen.

Men weet dat ten gevolge der stakingen in 1936, door een soort van nationale paritaire overeenkomst, het minimumloon op 4 frank per uur of 32 frank per dag vastgesteld werd. In de loop der volgende jaren werd dit minimumloon feitelijk, ofschoon in onbelangrijke mate, verhoogd, zodat het gemiddeld minimumloon voor de verwijzingsperiode 1936-38 op 4,25 frank geraamd wordt. Van deze basis uitgaande bekomt men navolgende indexcijfers :

Men dient derhalve bovenstaande gegevens aan te vullen. Een tweede methode bestaat in het vergelijken der gemiddelde verdiensten der werknemers, zowel met deze van de referentieperiode als met deze van nu. Te dien opzichte kan de « Economische en Sociale Telling van 1937 » als een volledig betrouwbare wetenschappelijke

Evolutie der minimumlonen

T I J D V A K	Uurloon (in franken)	Indexcijfer
1936-38	4,25	100
1939-40	4,50	106
1941.....	5,00	118
September 1944	8,00	188
Juli 1945.....	9,60	225
Augustus 1946	12,00	282
2 ^e halfjaar 1947.....	13,50	318

basis beschouwd worden; evenwel kan haar representatief karakter betwist worden, aangezien de waarneming zich slechts tot één enkele basisperiode beperkt heeft. Afgezien hiervan, toont de telling aan dat het gemiddeld uurloon der mannen te dien tijde 4,80 frank bedroeg (de mijnwerkers, de havenarbeiders en scheepsherstellers niet

(1) Aan deze begrippen kan men nog het begrip de « werkelijke kostprijs van het loon » toevoegen. In navolgende afdeling IV zal dit laatste behandeld worden.

inbegrepen). Het overeenstemmend cijfer voor het derde kwartaal van 1947 was volgens de statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke zekerheid 17,50 frank. De verhouding dezer gemiddelde lonen wordt derhalve door de coëfficiënt 3,65 weergegeven (het voorlopig indexcijfer van het vierde kwartaal van 1947 bedraagt 382, maar dit cijfer wordt door verschillende factoren, zoals de nieuwjaarsgratificaties, beïnvloed).

Een derde methode houdt zich met het afzonderlijk onderzoek van de evolutie der lonen in ieder der voornaamste sectoren der nijverheid bezig.

Te dien opzichte beschikt men over gegevens, die eensdeels door het Nationaal Instituut voor de Statistiek, met als referentieperiode de jaren 1936-38, en anderdeels door de Rijksdienst voor Maatschappelijke zekerheid, met als basis de datum der telling van 1937, verstrekt worden.

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek heeft tot dusverre statistieken van de *normale uurlonen* bij een beperkt aantal bedrijfstakken, vermeld in navolgende tabel, aangelegd.

Onder normaal uurloon dient men het bruto-loon te verstaan, vermeerderd met alle regelmatig toegekende premïën, zonder echter rekening te houden met de voordelen in natura, met premïën die persoonlijk of uitzonderlijk werden toegekend, noch met enigerlei afhouding.

Om het indexcijfer te berekenen, wordt er voor iedere inrichting per kwalificatie een indexcijfer vastgesteld; deze inrichtingen worden per provincie gegroepeerd. Voor het bekomen van het provinciaal indexcijfer worden de indexcijfers per inrichting gewogen volgens het aantal in deze inrichtingen gedurende het vierde kwartaal van 1946 te werk gestelde arbeiders. Voor het indexcijfer van het Rijk worden de provinciale indexcijfers gewogen volgens het aantal te werk gestelde arbeiders, opgegeven door de Economische en Sociale Telling van 1937.

De Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid heeft de indexcijfers der *gemiddelde bruto-verdiensden* voor de laatste twee kwartalen van 1947 berekend: ze worden in de tabel op blz. 187 opgenomen.

Onder gemiddelde bruto-verdiensden worden verstaan:

1. alle sommen welke in speciën betaald worden aan de werknemers in gevolge een contract

van dienstverhuring en inzonderheid het basisloon, de bezoldigingen voor de overuren, de provisies, de tantièmes op de winst;

Indexcijfers der door het Nationaal Instituut voor de Statistiek opgenomen normale uurlonen

(zonder onderscheid van kwalificatie)

(basis 1936-38 = 100).

OPSOMMING	3 ^e kwartaal 1947	4 ^e kwartaal 1947
Brouwerijen	312	318
Drukkerijen	337	339
IJzer- en staalindustrie (1) (2) .	327	356
Suikerraffinaderijen (voorlopige cijfers).....	329	358
Vervierse textielnijverheid (1) :		
Mannen	376	378
Vrouwen	365	372
Trammaatschappijen.	282	286

(1) De indexcijfers worden volgens de methode van het enkelvoudig rekenkundig gemiddelde berekend.

(2) Als normaal uurloon geldt het basisloon vermeerderd met de werkelijk verdiende normale premïën (met inbegrip van de vergoeding voor continu-werk), met uitzondering van de lonen voor overuren en Zondagswerk en van de buitengewone premïën.

2. alle andere gratificaties of vergoedingen die aanvullenderwijze betaald worden, met inbegrip van de voordelen in natura die krachtens een overeenkomst verworven zijn.

Het bedrag der aan de bron ingehouden belastingen alsmede de sociale lasten, die de werknemers zelf moeten betalen, worden niet afgetrokken.

Practisch blijkt de gemiddelde verdienste uit de door de werkgever aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid ingezonden loondeclaratie.

**Gemiddelde bruto-verdiensten per uur der arbeiders tijdens
het 3^e en 4^e kwartaal van 1947**

(basis: 27 Februari 1937 = 100)

NIJVERHEIDSTAKKEN	27 Februari 1937		3 ^e kwartaal 1947		4 ^e kwartaal 1947	
	Absolute waarde (in franken)	Indexcijfer	Absolute waarde (in franken)	Indexcijfer	Absolute waarde (in franken)	Indexcijfer
Steengroeven	4,88	100	17,90	367	18,75	382
Metaalindustrie.....	5,08	100	18,95	373	19,95	393
Keramiekindustrie						
en aanverwante bedrijven..	4,49	100	18,05	402	18,45	411
Glasindustrie	4,74	100	18,30	386	18,85	398
Chemische nijverheid	4,97	100	18,10	364	19,40	390
Voedingsbedrijven.....	4,31	100	16,20	376	16,50	383
Textielnijverheid	4,12	100	16,25	394	17,00	412
Kledingnijverheid	4,50	100	15,50	344	16,70	365
Bouwbedrijf	4,75	100	17,05	359	17,55	369
Hout- en meubelnijverheid ..	4,35	100	15,30	352	16,40	377
Huiden- en lederindustrie	4,34	100	16,05	370	16,45	379
Tabaksindustrie	4,53	100	15,15	354	17,45	385
Papiernijverheid	4,57	100	16,75	367	17,10	374
Boekbedrijf.....	5,22	100	18,60	356	20,20	387
Kunst- en precisie-instrumenten	6,29	100	23,55	374	25,80	410
Transportbedrijven.....	5,42	100	18,15	335	18,65	344
Steenkolnmijnen	5,55	100	22,45	405	23,00	414
<i>Voor de ganse nijverheid:</i>						
a) Mijnwerkers en daarmee gelijkgestelden inbegrepen .	4,90	100	18,65	381	19,45	397
b) Mijnwerkers en daarmee gelijkgestelden niet inbegrepen	4,78	100	17,75	371	18,65	390

*
* *

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat sedert 1946 de lonen, in hun geheel genomen, op ononderbroken wijze gestegen zijn.

Indien men de minimum-uurlonen beschouwt, mag men niet vergeten dat ze in het begin van 1946 slechts 9,60 frank, 10,80 frank en 12 frank bedroegen, onderscheidenlijk voor ongeschoolde, gespecialiseerde en geschoolde arbeiders. In Augustus 1946 stegen deze minimum-uurlonen tot 12 frank, 13,50 frank en 15 frank; tijdens het jaar 1947 bereikten deze minimum-uurlonen, ten gevolge der wederaanpassingen van de als abnormaal laag geachte lonen, 13,50 frank, 15,50 frank en 16,50 frank in bijna alle sectoren. De in 1946 bereikte stijging der minimum-uurlonen bedraagt derhalve ten opzichte van

de eerste helft van 1946 ongeveer 12 %; zij bedraagt 40 % ten opzichte van het begin van 1946. Deze wederaanpassingen hadden plaats krachtens diverse wettelijke beschikkingen en voornamelijk in toepassing van het besluit van de Regent van 16 Juni 1947.

Aangezien de referentieperiode (telling van Februari 1937) een al te enge basis vormt, zou het onvoorzichtig zijn uit bovenstaande cijfers te absolute gevolgtrekkingen af te leiden; zonder evenwel nader in te gaan op het door de indexcijfers bereikte *peil*, laat bovenstaande tabel in ieder geval toe gevolgtrekkingen te maken omtrent de *spreiding* der indexcijfers onder de verschillende nijverheidstakken. Indien deze spreiding in 1947 een neiging vertoonde om kleiner te worden, is zij echter nog steeds een feit. Hetzelfde is trouwens het geval, wat de in absolute cijfers uitgedrukte lonen betreft. Van dit laatste standpunt uit beschouwd, liggen de lonen in de voedingsnijverheid, de tabaksindustrie, de kledingnijverheid, de schoenindustrie, het hout- en meubelbedrijf, heel wat lager dan in de metaalnijverheid, het bouwbedrijf, het boekbedrijf, de transportbedrijven, de chemische industrie. De steeds in absolute cijfers uitgedrukte afwijkingen blijken gemiddeld 2 tot 3 frank per uur te bedragen, wat volgens het geval overeenstemt met 12 %, 15 % of 20 %. Gezien van uit het oogpunt der indexcijfers, doet de toestand zich gedeeltelijk anders voor: inderdaad, de transportindustrie, waarvan de absolute lonen tot de hoogste lijken te behoren (ten minste indien men het gemiddeld loon beschouwt, want het is algemeen bekend dat er zelfs binnen deze sector een zeer grote loonspreiding bestaat), heeft feitelijk het laagste indexcijfer; maar de indexcijfers der kledingnijverheid, der huiden- en lederindustrie, der hout- en meubelbedrijven bevinden zich beneden het gemiddeld indexcijfer.

§ 2. — SOCIALE VOORDELEN.

Het stelsel der sociale zekerheid werd uitgebreid tot de werknemers uit de sector der zeevisserij, tot alle thuiswerkers zonder onderscheid alsmede tot de vaste werknemers uit de landbouwbedrijven en, ten slotte, tot het personeel der binnenscheepvaart.

De ouderdomspensioenen werden derwijze verhoogd dat het volledig pensioen van een gehuwde gepensioneerde tot 14.400 frank 's jaars in 1946 en tot 16.500 frank in 1947 verhoogd werd, dan wanneer het slechts 3.200 frank vóór de oorlog bedroeg.

De mijnwerkerspensioenen werden voor de gehuwde ondergrondse arbeiders met 30 jaar dienst tot 20.070 frank 's jaars in 1946 en tot 22.320 frank in 1947 verhoogd; de overige klassen van gepensioneerde mijnwerkers werden evenredig hiermede verhoogd (in 1939 bedroeg het overeenkomstig cijfer 6.300 frank; de verhogingscoëfficiënt bedraagt derhalve hier slechts 3,5).

De kindertoeslag, die in het begin van 1946 140 frank per maand bedroeg voor het eerste en het tweede kind, werd vastgesteld op 170 frank op 22 Augustus 1946 en op 200 frank in Juni 1947. Bovendien werd er in Juli 1947 een dertiende maand toegekend.

Wat het betaald verlof betreft, werd er tijdens de zomermaanden van 1947 een dubbel vacantiégeld aan de werknemers toegekend. Aan de andere kant werd bij besluitwet van 3 Januari 1947 het toepassingsgebied van de wetgeving op het jaarlijks verlof, die voorheen slechts op een overigens talrijke maar afgebakende reeks van industrie- en handelssectoren van toepassing was, zoveel als maar enigszins mogelijk was, uitgebreid.

Bij besluitwet van 7 Februari 1946 werd het betalen van loon voor acht feestdagen per jaar voorgeschreven. In 1947, werd, ten gevolge van de resoluties van de Nationale Conferentie van de Arbeid van 16 en 17 Juni, het aantal feestdagen met behoud van loon van 8 tot 10 verhoogd.

In 1946, werd het zogenaamd stelsel der « bestaanszekerheid » ingevoerd voor de havenarbeiders en in 1947 voor de arbeiders van het bouwbedrijf, zoals reeds vermeld. In het eerste geval gaat het om een loontoeslag die gelijk staat met 15 %; in het tweede geval bedraagt deze loontoeslag slechts 2 % van het loon, maar hij dient dan ook alleen om het gemis aan loon te dekken, dat voortvloeit uit het stopzetten van het werk tijdens de vorstperiode.

Ten slotte dient men nog het belang te onderstrepen van de toekenning van compensatievergoedingen wegens de in Juli 1947 besloten opsorping der subsidies. Practisch worden de compensatievergoedingen aan alle werklieden, aan 95 % der bedienden en aan een reeks van andere categorieën van personen, behorend tot de werkliedenstand, toegekend. Ze bedroegen, tot Februari 1948, 62 frank per maand en per gezinslid ten laste van de werknemer, wat op grondslag der bezoldiging van een ongeschoold werkman ongeveer 6 % van het loon van een gehuwd arbeider met één kind ten laste betekent.

Deze speciale voordelen kunnen in loonpercentages berekend worden :

a) Wat de verzekering tegen ziekte betreft, zijn de ten laste van de werknemers vallende bijdragen ongetwijfeld drukkender geworden, in die zin dat vóór de oorlog de bijdragen aan een of ander ziekenfonds, waarvan het lidmaatschap niet verplichtend was, maar bij welke inrichtingen bijna allen aangesloten waren, 1,04 % van het loon uitmaakten, terwijl de bijdragen thans 3,5 % bedragen. Maar de door de ziekenfondsen gedane uitkeringen zijn dan ook veel hoger in vergelijking met wat ze vóór de oorlog waren. Sommigen zijn van oordeel, dat ze aan de coëfficiënt 6 staan, ten minste wat de vergoeding betreft die per dag werkonbekwaamheid uitgekeerd wordt, de zogenaamde « primaire ziektevergoeding ».

b) De kindertoeslag bevindt zich thans aan de coëfficiënt 8,8 vergeleken met het peil van 1936-38, wat het eerste kind, en aan de coëfficiënt 5, wat het tweede kind betreft.

c) Het vacatiegeld werd verdubbeld in 1947.

d) Wat de wettelijke feestdagen met behoud van loon betreft, kan het bedrag van dit loon op 3,3 % van het totale loon geraamd worden.

AFDELING IV. — LONEN EN SOCIALE VOORDELEN BESCHOUWD ALS ELEMENTEN VAN DE PRODUCTIEKOSTPRIJS.

In alle op het loon betrekking hebbende besprekingen, vertonen de sedert de vóóroorlogse periode ingetreden loonsverhogingen een verschillend aspect naar gelang men zich op het standpunt van het arbeidersinkomen of op dat van de op het bedrijf drukkende uitgave plaatst.

Inderdaad, afgezien van het natuurlijk psychologisch verschil tussen het standpunt ingenomen door de werknemer en dat ingenomen door de werkgever, verschil dat reeds krachtdadig tot uiting komt wanneer het netto-loon (inkomen van de arbeider) gelijk is met het bruto-loon (bestanddeel van de kostprijs bij de werkgever), stelt men een aanzienlijke afwijking vast, die juist te wijten is aan het inschakelen van allerlei sociale voordelen, waarvan de last grotendeels door de werkgever dient gedragen.

Bij de arbeider lijken deze ofschoon niet te versmaden voordelen niettemin als voordelen van secundair belang, omdat ze in de meeste gevallen een uitgesteld loon

betekenen : zulks is het geval met de pensioenen, de ziekte- en werkloosheidsverzekering, in andere gevallen, lijken deze voordelen slechts de tegenwaarde van werkelijke lasten te zijn, zoals de kindertoeslag, het vacatiegeld alsmede de compensatievergoedingen. Bovendien zijn de aan de arbeider wegens de sociale zekerheid opgelegde bijdragen thans hoger dan de pensioenbijdragen en overige stortingen die hij vóór de oorlog vrijwillig aan een mutualiteit afdroeg. Inderdaad, de sociale bijdragen maakten te dien tijde ongeveer 3,5 % van het loon der werklieden uit; thans bedragen ze 8 %. Ten slotte zijn de belastingen, die vóór 1940 voor de werklieden practisch van geen betekenis waren, op hen meer en meer gaan drukken. In deze omstandigheden vertoont de arbeider een neiging om de voordelen der maatschappelijke zekerheid over het hoofd te zien en daarentegen enkel oog te hebben voor het netto-loon door hem ontvangen en waarop natuurlijk vooraf enige afhoudingen gedaan werden, onder meer de bijdragen voor de sociale zekerheid en de aan de bron ingehouden belastingen. Ziehier, bij wijze van voorbeeld, het geval van de gehuwde werkmán met twee kinderen ten laste. Wanneer deze man in 1937 een bruto-loon van 10.704 frank 's jaars verdiende (dit is het bedrag van het in de telling van 1937 aangegeven gemiddeld loon) genoot hij vrijdom van belasting. Bij dezelfde werkmán, worden thans op een jaarlijks inkomen van 38.000 frank aan de bron, 1.057 frank voor belastingen ingehouden.

Aan de andere kant ziet de werkgever niet enkel het bruto-loon dat hij betalen moet, maar tevens de met dit loon verbonden lasten. Onderhavige paragraaf stelt zich ten doel te trachten deze lasten in bruto-loonpercentages om te rekenen en deze met de vóóroorlogse hiermede overeenstemmende lasten te vergelijken.

Ziehier, bij benadering, een raming dezer op de werkgevers drukkende lasten voor de nijverheid in haar geheel genomen (de steenkolenmijnen niet inbegrepen) en wel voor de jaren 1936-38, 1945 en 1947 :

Sociale voordelen

(uitgedrukt in loonpercentages)

AANDUIDING DER LASTEN	1936-38	1945	1947
1. Ouderdomspensioenen(algemeen stelsel voor de arbeiders).....	1,33	3,50	3,50
2. Verzekering tegen ziekte en werkonbekwaamheid	—	2,50	2,50
3. Werkloosheidsverzekering	—	1,00	1,00
4. Kindertoeslag	2,29	6,00	6,00
5. Jaarlijks verlof	2,50 (sinds 1938)	2,50	3,75
6. Werkongevallen	2,28	2,28	2,28
7. Wettelijke feestdagen met behoud van loon	—	—	3,33
8. Huishoudelijke wederuitrusting	—	—	1,50
Totaal	8,40	17,78	23,86

Hier dient er echter opgemerkt dat bovenstaande percentages berekend werden met betrekking tot de lonen waarvoor een maximumbedrag vastgesteld werd.

Indien men rekening houdt met deze waarvoor geen maximumbedrag bepaald werd, bekomt men als percentage 23,65 voor het jaar 1947.

Zodoende, is dus van 1936-38 tot 1947 de post sociale lasten, in loonpercentages omgerekend, bijna verdrievoudigd. Met andere woorden, wanneer als vergelijkingsgrondslag de verhogingscoëfficiënt van de gemiddelde bruto-verdiensten, te weten 3,65, genomen wordt, komt men tot de bevinding dat het indexcijfer der lonen verhoogd met de sociale lasten thans :

$$365 \times \frac{1,2386}{1,0840} = 415 \text{ bedraagt.}$$

Indien men dezelfde berekening op grondslag van de conventionele minimumlonen maakt, bedraagt het indexcijfer :

$$318 \times \frac{1,2386}{1,0840} = 362 \text{ met betrekking tot 1936-38.}$$

Ten slotte past het te onderstrepen dat deze redenering hier uitsluitend een gemiddelde als vertrekpunt gehad heeft en dat de op de steenkolenmijnen rustende lasten buiten beschouwing gelaten werden. Deze laatste liggen heel wat hoger dan het gemiddelde en hetzelfde is het geval in sommige andere sectoren. Inderdaad, een uiterst belangrijke veranderlijke factor is de last der werkongevallen, die in bepaalde beroepen tot 10 % van het loon bedraagt. Aan de andere kant, twee belangrijke sectoren, het haven- en het bouwbedrijf, moeten bovendien, zoals reeds vermeld, de lasten dragen van het zogenaamd stelsel der « bestaanszekerheid » (15 % van het loon in de havenbedrijven, 2 % van het loon in het bouwbedrijf).

De dispariteit tussen het feitelijk door de werknemer ontvangen loon en de werkelijke kostprijs van dit loon voor de onderneming springt dus duidelijk in het oog bij het beschouwen van bovenstaande gegevens.

BUITENLANDSE HANDEL

ANNALE II — HISTORISCH OVERZICHT EN EVOLUTIE VAN DE BUITENLANDSE HANDEL

DERDE DEEL

Internationale Economische betrekkingen

Internationale Economische betrekkingen

DERDE DEEL

HOOFDSTUK EEN.

BUITENLANDSE HANDEL ⁽¹⁾

AFDELING I. — HISTORISCH OVERZICHT EN EVOLUTIE VAN DE BUITENLANDSE HANDEL.

Op het ogenblik van de herneming der economische activiteit, d.w.z. bij het einde der vijandelijkheden, had de Belgische economie het hoofd te bieden aan diverse problemen, die trouwens soms onderling in tegenstelling waren; in verband met de ontwikkeling van de buitenlandse handel kunnen onder deze vraagstukken worden aangestipt :

1. Het weer aan de gang brengen van het productiepotentieel;
2. De voorziening van de handel, ten einde te voldoen aan de grote vraag naar verbruiksgoederen, die op de markt drukte, en op deze wijze de latente inflatie te verminderen;
3. De vrijwaring der reserve van internationale betaalmiddelen.

Bij het oplossen van deze problemen moest een prioriteitsorde worden vastgelegd. Zo werd er niets verwaarloosd om zo vlug mogelijk het productiepotentieel weer aan de gang te brengen. Een ruim gedeelte der beschikbare energie werd daartoe voorbehouden, terwijl de economische zendingen de opdracht kregen in het buitenland de onontbeerlijke grondstoffen aan te kopen in de mate waarin de beschikbare voorraden op de wereldmarkt het toelieten.

Men stond echter voor een meer delicate keuze wanneer het er op aan kwam te beslissen of, rekening houdend met de noodzakelijkheid zowel de voorraden weder aan te leggen als het productieapparaat te vernieuwen, de omvang van het nationaal verbruik diende aangepast aan de beschikbare productie, ofwel of men, door het opdrijven van de invoer, het mogelijk zou maken dat de last van 's lands herstel niet al te zwaar op het levenspeil van de bevolking zou drukken. Het dilemma werd dus op de volgende wijze gesteld : ging men, door het voeren van een « austeritey policy », zoals die omzeggens overal in Europa werd toegepast, het levenspeil opofferen, ten einde bepaalde deviezenvoorraden te vrijwaren, of ging men eerder, op het gevaar af dat de muntreserves zouden slinken, de binnenlandse markt met goederen voorzien, ten einde in te gaan tegen de inflatoire druk van de enorme koopkracht, die terug ontstaan was zonder werke-

(1) Behoudens andersluidende vermelding, gaan de in onderhavig hoofdstuk aangehaalde statistieken uit van het Nationaal Instituut voor de Statistiek of werden zij aan de hand van door deze instelling verstrekte gegevens opgemaakt.

lijk tegenwicht? Bij het einde van de oorlog had België zijn metaalreserves en deviezenportefeuille bijna onaangetast kunnen bewaren, terwijl het stelsel van de Leen- en Pachtwet en van de Onderlinge Hulpverlening, die grotendeels hadden bijgedragen tot de muntexpansie en tot de stijging van prijzen en lonen, aanzienlijke ontvangsten van deviezen lieten voorzien.

Vermits men bovendien de mening toegedaan was, dat in een volledig gedesorganiseerde en ontwrichte markt, de productiefactoren (arbeid en kapitaal) een onontkoombare tendens hadden om zich te richten naar sectoren, die niet noodzakelijk productief zouden zijn, en dat hierdoor geen kwalitatief volledige tewerkstelling der nationale krachten zou verzekerd zijn, werd beslist een groot gedeelte van de muntdisponibiliteiten aan te wenden, ten einde de markt te verzadigen, de ruilverhandelingen in evenwicht te brengen en, met zo weinig mogelijk tussenkomst van overheidswege, de vergissingen bij de oriëntatie, die onvermijdelijk zijn in een aanpassingsperiode, te beperken.

Aldus heeft 's lands overheid, alhoewel zij door de Centrale Dienst voor Continenten en Vergunningen de contrôle op de goederenbewegingen in handen hield, de invoer toegelaten niet alleen van onontbeerlijke producten, maar ook van alle producten (kledingstukken, mobilair, autovoertuigen, enz.), die, door hun aanwezigheid op de markt, konden bijdragen tot het stuiten van de prijsstijging (Juni 1945-Juni 1946).

Van Juni 1946 af, ten einde zo vlug mogelijk de internationale ruil opnieuw soepel te maken, werd beslist het regime der vergunningen grondig te wijzigen. Zo werd voor een ganse reeks producten, tegen wier invoer geen enkel ernstig bezwaar scheen te bestaan, het stelsel der individuele vergunning door dit der algemene vergunning vervangen.

Bijgevolg volstond het dat de importeur het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel op de hoogte stelde van zijn bedoeling tot invoeren om een wisselvergunning te verkrijgen en de verrichting te kunnen doorvoeren op eenvoudige overlegging aan de toldiensten van bedoelde verklaring. Dit systeem bood het voordeel dat het de internationale handelsbetrekkingen vergemakkelijkte, de administratieve diensten, belast met het toezicht op de invoer, ontlastte en tevens de zekerheid verschafte dat de toegestane transferten geannuleerd werden wanneer de invoer niet plaats had. De voordelen van het stelsel der individuele vergunningen, wat de wissel betreft, werden dus ruimschoots behouden.

Dit stelsel, genoemd « verklaring ter vervanging van de vergunning », wordt thans nog toegepast, zowel bij de invoer als bij de uitvoer, en de samenstelling van de lijsten der producten, die aan dit regime onderworpen zijn, wordt regelmatig herzien.

Van het tijdstip af waarop dit stelsel toegepast werd, steeg de invoer tot October 1946, om zich vervolgens te stabiliseren, tot Augustus 1947, rond de zes milliard frank.

De uitvoer daarentegen heeft deze beweging slechts met grote achterstand gevolgd, vermits de productie in de maand Juni 1946 slechts het indexcijfer 80 bereikte in verhouding tot het jaar 1938. Zij werd bij voorrang voorbehouden tot de binnenlandse markt. Maar nadat het regime der « verklaring ter vervanging van de vergunning » in werking was getreden, begon de uitvoer ook gevoelig te stijgen en dit tot in de maand Juli 1947.

Navolgende tabel geeft de evolutie weer van de buitenlandse handel tot aan deze periode.

Evolutie van de Buitenlandse handel tot Juli 1947

M A A N D E N	I N V O E R (1)		U I T V O E R	
	Hoeveelheid (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)	Hoeveelheid (duizenden tonnen)	Waarde (miljoenen franken)
1946				
Januari.....	1.440	2.671	372	1.174
Juni (2)	1.468	4.132	575	2.241
Juli	1.596	4.017	719	2.890
Augustus.....	1.792	5.360	653	2.243
September	1.683	4.598	711	3.004
October	1.951	6.430	898	3.714
November	2.139	6.602	728	3.294
December	1.626	6.081	827	3.971
1947				
Januari.....	1.720	6.040	605 (4)	2.673 (4)
Februari	1.418	5.257	706	4.308
Maart	1.788	6.040	905	4.831
April.....	2.261 (3)	6.583	1.100	5.341
Mei	2.496	6.247	1.184	5.430
Juni	2.416	6.368	1.173	5.787
Juli	2.425	6.139	1.343	5.775

Een van de kenmerken, die bij het aflezen van deze tabel tot uiting komen, is de opvallende stabiliteit van de invoer van October 1946 tot Juli 1947.

Drie beschouwingen moeten in dit verband in het oog gehouden worden :

1. Het invoerpeil van 6 milliard frank schijnt voldoende om in de binnenlandse behoeften, evenals in de huidige uitvoermogelijkheden, te voorzien en misschien eveneens om de volledige bezetting van de industrie te verzekeren. October 1946 is dus een belangrijke mijlpaal in de overvloedspolitiek door het benaderen van een verzadigingspunt.

2. Vermits het terug aanleggen der voorraden vermoedelijk voldoende gevorderd is, hebben de credietbeperking en de politiek van het dure geld de speculatieve voorraadvorming tegengewerkt en, in een niet te onderschatten mate, het binnenlands verbruik geremd door de al te gemakkelijke winstmogelijkheden steeds zeldzamer te maken.

(1) Aan de invoerstatistieken van 1946 zou een correctie dienen aangebracht wegens de vertraging bij het inklaren der goederen ingevoerd door de Economische Zendingen. Voor 1946 en 1947 d'ent bij de waarde van de invoer het bedrag der subsidies bij de invoer gevoegd. Zoals bekend werd de gesubsidieerde koopwaar niet tegen haar werkelijke C. I. F.-waarde aan de toldiensten aangegeven, maar wel op grond van de prijs waartegen zij op de binnenlandse markt werd verkocht. Het bedrag van deze subsidies kan geraamd worden op 5 milliard frank voor 1946 en 6 milliard frank voor 1947.

(2) In de maand Juni 1947 is het nieuw stelsel van vergunningen voor in- en uitvoer van kracht geworden.

(3) De tijdens de maand April en volgende maanden ingevoerde hoeveelheden werden sterk beïnvloed door de toeneming van de invoer van erts en van Amerikaanse steenkolen, twee uiteraard zwaarwegende grondstoffen.

(4) De stakingen in de haven van Antwerpen, van 13 December 1946 tot 13 Januari 1947, hebben de uitvoer sterk beïnvloed.

3. De pauze in de stijging der internationale prijzen en de vrees voor een reactie naar omlaag hebben wellicht ook tot gevolg gehad de vorming van overtollige voorraden te remmen. Deze vrees was des te meer gewettigd vermits zekere markten reeds tot enkele ontgoochelingen hadden aanleiding gegeven (invoer van citrusvruchten, gedroogde vruchten, enz.).

De uitvoer daarentegen heeft gedurende dezelfde periode een hoge vlucht genomen. Met uitzondering van de uitvoer tijdens de maand Januari 1947, beïnvloed door de stakingen in de haven van Antwerpen, stelt men vast dat het verloop van de export constant gebleven is tot in de maanden April-Mei, en zijn hoogtepunt bereikt heeft in Juni-Juli.

Deze ontwikkeling houdt verband met de vooruitgang, die op het gebied der productie werd verwezenlijkt, en met de graad van verzadiging van de binnenlandse markt. Zij werd mogelijk gemaakt door de grote vraag op de buitenlandse markten, terwijl het deviezenprobleem nog niet met zoveel scherpheid gesteld werd als dit later het geval zou zijn.

Het net van financiële en handelsaccorden, die met vele landen werden gesloten, verzekerde ook voor een zekere tijd de afzet van de Belgische producten en de regeling van de uitvoer. De omwisselbaarheid van het Pond Sterling heeft, door de soepelheid die zij aan de internationale transacties verschafte, de ontwikkeling van de buitenlandse handel onder een plurilaterale vorm vergemakkelijkt.

Kortom, tijdens de maand Juli 1947, met een invoer ten bedrage van 6.139 miljoen frank (1) en een uitvoer van 5.775 miljoen frank, was de Belgische buitenlandse handel ongeveer in evenwicht. Maar in Augustus zijn twee nieuwe feiten de evolutie van de internationale handel grondig komen wijzigen :

1. de slechte oogst en het tekort van de Europese landbouwproductie van 1947;
2. de opschorting van de omwisselbaarheid van het Pond Sterling.

De slechte Europese oogst van 1947 is inderdaad oorzaak geweest van een aanzienlijk voedseltekort op het vasteland, wat op de Amerikaanse markt een prijsstijging der voedingsproducten heeft verwekt en in België een neiging tot speculatieve voorraadvorming heeft uitgelokt. De invoercijfers werden dus langs twee kanten omhoog gedreven, nl. door de prijsstijging en door het opdrijven van de invoer met het oog op het aanleggen van speculatieve voorraden.

Aan de andere kant heeft de nakende toepassing van het nieuw Benelux-tarief de invoerders er toe aangezet de grootst mogelijke hoeveelheid van hun invoerprogramma vóór 1 Januari 1948 in te klaren, ten einde nog de toepassing van het oud tarief te genieten; de invoer op het einde van het jaar werd hierdoor sterk opgedreven.

Daarenboven heeft het stijgend dollartekort in de wereld aanleiding gegeven tot verhaaste invoer van in dollars betaalbare producten, vermits de invoerders de toepassing voorzagen van beperkingen, die een valorisatie der voorraden zouden tot gevolg hebben. Feitelijk heeft deze revalorisatie niet plaats gehad, daar de beperkingen veel minder streng waren dan voorzien werd.

(1) Bij dit bedrag dienen ongeveer 500 miljoen fr. subsidies gevoegd (zie hoger). Daar onze invoer dus ongeveer 6.600 miljoen fr. en onze uitvoer 5.775 miljoen fr. bedroeg, vertegenwoordigde ons deficit, dat tot 825 miljoen was teruggebracht, 13 % van onze invoer. Vóór de oorlog bedroeg deze verhouding 8 %.

Maar de wereldschaarste aan dollars heeft vooral een ongunstige weerslag gehad op het verloop van de uitvoer. Om te beletten dat de goudvoorraad of de reserve omwisselbare deviezen zouden gebruikt worden ten voordele van andere landen, werd verboden in dollars betaalde producten terug uit te voeren tegen een andere munt dan de dollar, zo die producten in het land geen valorisatie van 100 % ondergingen.

Deze toestand brengt gevaar mede voor de handelsstructuur van België, dat zijn traditionele rol van tussenpersoon tussen de overzeese landen en het vasteland aldus ziet teloor gaan.

Daarenboven is het land in ruime mate debiteur geworden van de dollarzone en voor een hoog bedrag crediteur van de andere landen, die zelf op ruime schaal debiteur zijn van de dollarzone; het deficit tegenover de dollarzone kan dus door geen enkel land goedgemaakt worden en is dienvolgens van de verrekening der internationale betalingen uitgesloten. Dit heeft dan ook tot gevolg gehad, dat in de accorden bepalingen werden opgenomen, waarbij voorzien wordt dat de vereffening der saldi in goud of in omwisselbare deviezen zal geschieden.

Doch, dergelijke verbintenissen vormen een hinderpaal voor de handelstransacties met de landen voor dewelke de Belgische munt als sterke munt geldt.

Hieruit spruit, eensdeels, een inkrimping voort van de uitvoer en, anderdeels, een zekere vermindering der voorraden goud en omwisselbare munten.

Dit feit, veel meer dan de internationale concurrentie, maakt voor de Belgische handelspolitiek het grootste gevaar uit.

Navolgende tabel vat de evolutie samen van de buitenlandse handel tijdens de laatste zes maanden van het jaar :

Evolutie van de Buitenlandse handel van Juli tot December 1947

1947	I N V O E R		U I T V O E R	
	Hoeveelheid (duizenden tonnen)	Waarde (millioenen franken)	Hoeveelheid (duizenden tonnen)	Waarde (millioenen franken)
Juli	2.425	6.139	1.343	5.775
Augustus.....	2.606	7.190	997	3.890
September	2.441	6.865	1.275	6.145
October	2.824	8.741	1.306	6.334
November	2.664	9.364	1.123	5.529
December	2.807	10.726	1.126	5.614

Rekening gehouden met de seizoeninvloeden, laten deze statistieken toe de algemene evolutie van in- en uitvoer als volgt te doen uitkomen :

1. De invoer neemt aanzienlijk toe, vooral van October af. Nochtans is de stijging, die vastgesteld wordt in November en vooral in December, grotendeels te wijten aan de nabije toepassing van het nieuw douanetarief. Indien men rekening houdt met de voorlopige gegevens voor 1948 en een compensatie doorvoert, kan men besluiten dat, bij afwezigheid van elke speculatieve invloed, het peil van de invoer ver boven de 7.500 millioen frank zou hebben gelegen.

2. De uitvoer daarentegen krimpt duidelijk in, vooral na de maand September. De moeilijkheden zijn van tweeërlei aard :

a) In sommige gevallen (uitvoer naar landen met harde valuta) wordt de factor « prijs » bepalend bij het zoeken naar afzetmogelijkheden, vermits het voordeel der kortere en regelmatigere leveringstermijnen steeds kleiner wordt. In dit opzicht zou het wegvallen van de taxe ad 3 % op de uitvoer, die op 1 September 1947 werd ingevoerd, de opening van afzetgebieden moeten vergemakkelijken. Nochtans schijnen de Belgische prijzen een kleinere samendrukbaarheidsmarge te hebben dan de Amerikaanse.

Het schijnt, in elk geval, dat de uitvoerprijzen, die tamelijk lonend waren bij het begin van het jaar, zich op de markten met harde valuta meer en meer hebben moeten schikken naar de lagere wereldprijzen.

b) In de andere gevallen (landen met zwakke valuta) heeft het prijzenpeil slechts een ondergeschikte invloed op de uitvoermogelijkheden, vermits de voornaamste bekommernis van het land dat aankoopt er in bestaat zijn reserves sterke deviezen te vrijwaren; het is dan ook dikwijls door het verlenen van credieten dat de uitvoer kon in stand gehouden of ontwikkeld worden.

Vermits de credieten om thesaurieredenen niet onbepaald hernieuwbaar zijn, was het waarschijnlijk dat de uitvoer naar de landen met zwakke valuta ernstige moeilijkheden zou ontmoeten. Nochtans liet de toepassing van het plan voor hulpverlening aan Europa een vermindering van deze moeilijkheden verhoppen.

AFDELING II. — ANALYSE VAN DE IN- EN UITVOER PER GOEDERENSECTIE EN PER LAND VAN HERKOMST EN VAN BESTEMMING.

Bij de ontleding van de buitenlandse handel naar goederencategorie en volgens land van herkomst en van bestemming zal, behoudens vermelding van het tegendeel, geen rekening gehouden worden met de verbeteringen, die dienen aangebracht aan de cijfers van de buitenlandse handel wegens onderschatting, door de douane, van de producten die bij de invoer gesubsidieerd werden. De lezer zal zich herinneren dat om deze reden bij het totaal van de invoer voor 1947 een bedrag van 6 milliard Belgische frank dient gevoegd, vooral voor de steenkolen (1.200 miljoen) en voor de voedingsproducten — hoofdzakelijk graangewassen — (ongeveer 4.900 miljoen). Daar de landen der dollarzone de voornaamste leveranciers waren van gesubsidieerde producten, dienen deze verbeteringen vooral aan de handel met bedoelde landen aangebracht.

Naar goederencategorieën is de buitenlandse handel in 1947, vergeleken met die van 1936-38, als volgt verdeeld : (Zie tabellen volgende bladzijde).

Uit deze tabellen kan men opmaken dat het ruilverkeer (althans in verhouding) een grotere hoeveelheid afgewerkte producten bevat, zowel bij invoer als bij uitvoer. Bij de uitvoer is deze toestand uit te leggen door de bekommernis van 's lands overheid om de export te verbieden van in het binnenland onontbeerlijke grondstoffen, zelfs indien zij vóór de oorlog werden uitgevoerd.

Bij de invoer ligt de verklaring voor ditzelfde verschijnsel in de wens van 's lands

Samenstelling van in- en uitvoer

a) absolute cijfers

Categorieën	I N V O E R				U I T V O E R			
	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (millioenen franken)		Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1936-38	1947	1936-38	1947	1936-38	1947	1936-38	1947
II. Voedingswaren.	3.978	3.070	4.894	19.740	652	259	1.193	1.784
III. Grondstoffen...	29.625	23.868	13.349	34.019	17.364	8.949	9.972	20.322
IV. Afgewerkte producten	745	874	5.515	30.621	4.926	3.629	10.825	39.100
Totaal (1).	34.421	27.865	24.223	85.559	22.949	12.844	22.311	61.655

b) verhoudingscijfers (2)

C A T E G O R I E E N	I N V O E R			U I T V O E R		
	Hoeveelheid van 1947 in % van 1936-38	Waarde (in % van het totaal)		Hoeveelheid van 1947 in % van 1936-38	Waarde (in % van het totaal)	
		1936-38	1947		1936-38	1947
II. Voedingswaren	77,2	20,2	23,1	39,7	5,4	2,9
III. Grondstoffen.....	80,6	55,1	39,8	51,5	44,7	32,9
IV. Afgewerkte producten ...	117,2	22,8	35,7	73,6	43,5	63,4
Totaal	80,9	100,0	100,0	55,9	100,0	100,0

overheid om de binnenlandse markt te verzadigen met producten van allerlei aard. De invoer van grondstoffen was trouwens beperkt én door de mogelijkheden van de industrie (vele voorraden waren immers opnieuw aangelegd vóór de aanvang van het jaar) én door de wereldschaarste in de sectoren waar de voorraden niet opnieuw waren aangelegd.

Van October 1947 af, schijnt, zoals trouwens reeds werd vermeld, de stijging der wereldprijzen geleid te hebben tot een speculatieve stijging van de invoer van levensmiddelen. Daarentegen heeft de nabije toepassing van het nieuw Benelux-tarief tijdens de maand December een massale invoer van afgewerkte producten uitgelokt.

(1) De categorieën I (Levende dieren) en V (Goud en zilver) werden van kant gelaten, daar zij minder belang hebben voor de ontleding; het algemeen totaal is slechts weinig groter dan II + III + IV.

(2) Voor de vergelijking tussen 1936-38 en 1947 werd voor de hoeveelheden dezelfde methode niet gevolgd als voor de waarden. Indien het voor de hoeveelheden interessant is de rechtstreekse vergelijking te maken met de cijfers der referentieperiode, dan zijn het integendeel, wat de waarden betreft die aan prijsverschommelingen onderhevig zijn, eerder de veranderingen in de ventilatie tussen de verscheidene categorieën, die het bestuderen waard zijn.

Bij een gedetailleerd onderzoek van de invoer, ontdekt men zeer grote wijzigingen in zijn samenstelling en tevens in zijn herkomst.

1. Voedingswaren.

In 't algemeen, stelt men een nieuwe oriëntering vast van het nationaal verbruik : groter toevlucht tot exotische producten, ten nadele van de binnenlandse, verhoging van het algemeen levenspeil en tevens vervanging door vreemde producten van de inlandse producten, wier voortbrenging nog niet genormaliseerd is.

Invoer van voedingswaren

a) Waren waarvan de invoer sinds 1938 toegenomen is.

W A R E N	Hoeveelheid (tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1938	1947	1938	1947
Vlees (bevroren of vers)	24.774	40.713	114	595
Boter	1.152	11.914 (1)	16	664
Eieren.....	990	7.618 (2)	10	304
Reuzel	2.035	7.930	13	166
Buitenlandse vruchten en verse exotische vruchten	181.900	215.000 (3)	278	1.387
Dadels, amandelnoten, vijgen, pruimen, enz.	20.500	40.000	97	715
Verduurzaamd vlees	471	28.700	5	417
Verduurzaamde vis	10.200	31.000	67	923
Verduurzaamd fruit	6.100	27.600	28	427
Groentenmeel	80	1.600	0,9	67
Suikerbonbons	284	7.100 (4)	4	186
Verduurzaamde room en melk	3.400	76.700 (5)	21	905
Drop	381	2.000	4	138
Chocolade	211	14.755 (6)	4	738
Koffie	51.300	91.200	233	1.517

(1) Vermindering der nationale productie; in 1947, bleef de boter gerantsoeneerd niettegenstaande de grote verhoging van de invoer.

(2) Vóór de oorlog voerden wij eieren uit. De schaarste en de hoge prijs van het voeder vergeleken bij de lage prijs der vreemde eieren, heeft de productie van inlandse eieren ten zeerste geremd.

(3) Deze verhoging is aanzienlijk wanneer men in aanmerking neemt, dat de binnenlandse markt overvloedig voorzien is van inlands fruit. Bij de verbruiker valt een steeds duidelijker uitgesproken voorkeur op voor citrusvruchten en bananen.

(4) De massale invoer van suikerbonbons vloeit voort uit het feit dat de suiker onder wereldallocatie stond en de suikerbonbons niet. Vooral kandijnsuiker en suikerbrood werden onder deze rubriek ingevoerd.

(5) De ontoereikendheid van de inlandse melkproductie, wegens tekort aan veevoeder, leidde niet alleen tot belangrijke invoer van boter, maar ook tot belangrijke invoer van melk en room.

(6) De verhoging van de invoer van chocolade sinds 1938 (afgewerkte chocolade), vooral van Nederlandse herkomst, is te verklaren, vooreerst, door het feit dat het chocoladeverbruik dieper in de gewoonte der bevolking is doorgedrongen en, vervolgens, door de « austeritey policy » die in de naburige landen (nl. Nederland) wordt gevoerd en die de uitvoer van chocolade naar België bevorderde.

b) Waren waarvan de invoer sinds 1938 verminderd is.

W A R E N	Hoeveelheid (tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1938	1947	1938	1947
Broodgranen	1.241.500	821.900 (1)	1.314	2.249 (1)(2)
Andere granen (3)	1.131.900	628.000 (4)	293	1.981 (2)(4)
Wijn en alcohol	401.000 Hl	344.000 Hl (5)	182	934
Lijnkoeken	310.931	149.000 (6)	300	422

Wanneer men nagaat uit welke landen de voedingsproducten komen, dan stelt men vast dat, ten gevolge van het verwarde wereldgebeuren, diepgaande wijzigingen in de buitenlandse handel plaats grepen; het in Europa bestaande tekort aan voedingsproducten heeft de aankopen in de dollarzone (7) aanzienlijk doen toenemen, zoals blijkt uit de volgende tabel.

Landen van herkomst der voedingswaren

(millioenen franken — subsidies *niet* inbegrepen)

W A R E N	1938	1947
Gegiste harde kaas	Totaal 190 Nederland 147 Zwitserland 18 Frankrijk 10	Totaal 957 Verenigde Staten van Amerika 577 Nederland 172 Denemarken 96
Tarwe	Totaal 1.162 Verenigde Staten van Amerika 431 U.S.S.R. 285 Canada 216 Argentinië 131 Roemenië 57	Totaal 1.559 Verenigde Staten van Amerika 1.049 Canada 410 Argentinië 92
Verduurzaamde vis.....	Totaal 67 Japan 25 Portugal 23 Dollarzone 6	Totaal 923 Portugal 513 Dollarzone 301
Room en verduurzaamde melk, gecondenseerde melk of poedermelk	Totaal 21 Nederland 18 Zwitserland 1	Totaal 905 Verenigde Staten van Amerika 878

(1) Hierin begrepen 150.000 t tarwebloem, met een waarde van 370 miljoen frank, ingevoerd in 1947; in 1938 was de invoer van bloem onbeduidend. De vermindering van het verbruik kan uitgelegd worden door de rantsoenering.

(2) De vergelijking tussen waarde 1938 en waarde 1947 is zonder betekenis, vermits het broodgraan en andere granen producten zijn, die in een sterke mate gesubsidieerd worden, zodat de bij de douane aangegeven waarde ver verwijderd is van de werkelijke waarde.

(3) Malt niet inbegrepen.

(4) Hierin begrepen 2.000 ton haverbloem ter waarde van 9 miljoen frank en 4.200 ton maïsbloem ter waarde van 174 miljoen frank. In 1938 werd zeer weinig bloem ingevoerd.

(5) In 1946 bedroeg de invoer 490.000 hl, hetzij 90.000 hl meer dan in 1938. De voorraden moesten dus belangrijk genoeg zijn om een vermindering der aankopen te verwekken.

(6) De aanzienlijke terugloop van de voorziening met veevoeder is de tegenhanger van de vermeerdering der aankopen van producten van hoeve en veeveelt en van vlees. Wegens gebrek aan degelijk veevoeder konden de landbouwers de productie van melk, eieren en vlees niet opdrijven. Het schijnt nochtans dat de vooruitzichten voor 1948 dienaangaande tamelijk geruststellend zijn.

(7) Voor de samenstelling der dollarzone, met inbegrip van de muntzones die met de dollar worden gelijkgesteld, zie afdeling III.

Er dient ook aangestipt, dat de ongunstige klimatologische omstandigheden, voor een aanzienlijk gedeelte, deze toestand hebben veroorzaakt.

2. Grondstoffen.

In tegenstelling met wat bij het begin van het jaar werd voorzien en niettegenstaande de latente wereldschaarste, waren er, in het algemeen, weinig moeilijkheden bij de grondstoffenvoorziening. Inderdaad, buiten de steenkolen, waaraan alleen in Europa een tamelijk ernstige schaarste heerst, kan men voor 1947 als schaarse producten enkel vermelden : lood- en tinertsen, vuurvaste stenen, in zekere mate ruwe teer en phenol, papierdeeg, sommige plantaardige en dierlijke oliën, glycerine en hout.

Wat de steenkolen betreft, was de noodzaak tot import zo groot, dat men overgegaan is tot aankoop onder ongunstige economische voorwaarden, waarbij de vervoerkosten buiten verhouding waren ten overstaan van de werkelijke waarde van de brandstof.

Voor de andere opgesomde producten was er meer ongerustheid dan werkelijke moeilijkheden, terwijl over het algemeen de grondstoffenvoorziening normaal is geweest (ijzer-, koper- en zinkertsen, grondstoffen voor de textielnijverheid, huiden en leder, minerale stoffen, chemische stoffen, enz.).

De stocks schijnen in de meeste sectoren ongeveer opnieuw aangelegd en de productiecyclussen voldoende gespijsd om de industrie te vrijwaren tegen tijdelijke storingen, die zich zouden kunnen voordoen in de voorziening met uit het buitenland herkomstige grondstoffen.

Nochtans dient hier ook gewezen op de diepgaande ommekeer, die zich in de oorsprong der grondstoffenvoorziening heeft voorgedaan.

Zo werden de steenkolen, die vóór de oorlog hoofdzakelijk uit Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk kwamen, vooral uit de Verenigde Staten ingevoerd. Duitsland heeft ons in 1947 slechts een hoeveelheid geleverd, die minder dan 25 % van de invoer uit de Verenigde Staten bedroeg, terwijl Nederland en Groot-Brittannië niet op de markt gekomen zijn. Daarentegen heeft Polen ongeveer 7 % van de totale steenkoleninvoer geleverd.

De wijziging in de bronnen van de steenkolenvoorziening is nadelig voor het rendement der installaties, vermits de beschikbare kwaliteiten niet altijd beantwoorden aan de vereiste kwaliteiten.

De vuurvaste stenen, de chemische basisproducten, de kleurstoffen, die vóór de oorlog vooral uit Duitsland kwamen, werden voor het grootste gedeelte in de dollarzone aangekocht.

Te dien opzichte mag men in het algemeen besluiten dat de wijzigingen, die zich in de bronnen der grondstoffenvoorziening hebben voorgedaan, voor het grootste gedeelte te wijten zijn aan het verdwijnen van Duitsland als leverancier.

3. Afgewerkte producten.

Wij hebben gezien — in het begin van deze afdeling — dat de invoer van afgewerkte producten belangrijker was in 1947 dan in 1936-38 (117,2 % van de invoer van afgewerkte producten in 1936-38). De voornaamste wijzigingen doen zich voor in de volgende sectoren :

Invoer van afgewerkte producten

P R O D U C T E N	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1936-38	1947	1936-38	1947
Textielproducten (1)	17,8 (2)	20,6 (2)	674 (2)	4.093 (2)
Kledingstukken.....	11,7 (3)	17,2	190	2.306
Glas	17,4	19,6	57	282
Machines (4).....	51,8	113,5	1.209	6.547
Auto's, rijwielen en andere voertuigen.	45,3	113,0	637	5.162
Lucht- en zeevaart.....	21,7	45,3	72	285
Schoenen	1,2	5,9	44	762

§ 2. — U I T V O E R.

Vergeleken met 1948, heeft de uitvoer wijzigingen ondergaan die, alhoewel minder aanzienlijk dan dit voor de invoer het geval was, toch belangrijk zijn.

1. Voedingswaren.

Uitvoer van voedingswaren

a) Waren waarvan de uitvoer bijzonder verminderd is in verhouding tot 1938 :

W A R E N	Hoeveelheid (tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1938	1947	1938	1947
Eieren	136.556 (5)	—	81	—
Tarwe (6)	236.282	20.275	152	53
Bakkerijproducten, bloem en peperkoek	3.642	265	29	9
Witloofcichorei	47.658	16.665	182	92
Opgelegde erwten.....	5.738	197	25	2

(1) In deze rubriek zijn lommen en votten niet inbegrepen, vermits dit grondstoffen zijn.

(2) Het kan interessant zijn de voornaamste componenten van deze cijfers te kennen :

P R O D U C T E N	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1936-38	1947	1936-38	1947
Zijde	1,9	3,7	162	1.583
Wol	2,7	3,6	179	917
Katoen	4,7	5,5	177	1.076
Vlas en andere plantaardige textielproducten	4,3	3,1	79	207
Speciale weefsels	3,5	4,5	65	271

Men zal, eensdeels, een aanzienlijke vermindering vaststellen van de invoer van plantaardige textielproducten, andere dan katoen, en, anderdeels, een meer dan evenredige verhoging in de sector der zijdeartikelen (Italiaanse zijdeartikelen). Men zal eveneens een algemene verhoging waarnemen van de prijs per ingevoerde ton, die hoger is dan de normale prijsverhoging. Dit is te wijten aan de betrekkelijke vermeerdering van de invoer van weefsels ten koste van de invoer van garens.

(3) De toeneming van de invoer van kledingstukken en confectie-artikelen is een gevolg van de politiek van overvloed, die door de regering werd gevoerd. De verhoging van de prijs per ingevoerde ton is gedeeltelijk toe te schrijven aan een wijziging in de samenstelling van de invoer. (Invoer van kousen in kunstzijde: 593 miljoen fr. in 1947, tegen 22 miljoen fr. in 1938, terwijl het gewicht van de invoer onbeduidend is: 400 ton in 1947.)

(4) Onder deze rubriek vallen de radiotoestellen (455 miljoen fr. in 1947), de keukentoestellen en andere huishoudelijke apparaten.

(5) Duizenden stuks.

(6) Alle uitvoer van graangewassen is verminderd, behalve die van haver.

b) Waren waarvan de uitvoer gevoelig is gestegen in verhouding tot 1938 :

W A R E N	Hoeveelheid (tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1938	1947	1938	1947
Haring en andere vissoorten, levend, vers en bevroren.....	3.604	19.179	28	199
Verse peren, kersen en morellen....	42	36.478	0,5	248
Verduurzaamde vruchten met of zonder suiker	319	4.235	1	57
Poot- en andere aardappelen (1)	11.971	73.596	6	206
Malt.....	20	2.939	0,07	16

2. Grondstoffen.

Zoals uiteengezet werd in het begin van deze afdeling, is het normaal dat de uitvoer van grondstoffen of half-afgewerkte producten van weinig belang was, gelet op de behoeften van 's land bedrijfsleven. Men treft nochtans enkele producten aan, die uitzondering maken op deze algemene tendens.

Uitvoer van grondstoffen

a) Grondstoffen waarvan de uitvoer bijzonder gering was in verhouding tot 1938 :

S T O F F E N	Hoeveelheid (tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1938	1947	1938	1947
Ruwe steenkolen	4.673.289	1.188.715	840	1.104
Gecarboniseerde steenkolen en cokes	1.220.429	673.027	663	401
Niet smeedbaar ruw gietijzer ander dan ijzer-metaallegering	183.680	6.958	96	20
Ruw lood	67.102	11.950	154	172
Ruwe katoen	38.284	364	237	9
Ruwe huiden (os, koe, kalf)	17.684	376	130	8

b) Grondstoffen waarvan de uitvoer gestegen is in verhouding tot 1938 :

S T O F F E N	Hoeveelheid (tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1938	1947	1938	1947
Gezwingeld vlas	31.319	44.560	499	1.799
Kunstwol, kunstzijde-flocons, enz. ..	1.993	4.698	17	215

(1) De vermeerdering is vooral toe te schrijven aan de uitvoer van pootaardappelen.

3. Afgewerkte producten.

Het is de uitvoer van afgewerkte producten, die kwantitatief het dichtst het peil van 1938 benadert. Zo de toestand minder gunstig is voor sommige sectoren (wapen-industrie, sommige takken der metaalconstructie), werd in verhouding tot 1938 aanzienlijke vooruitgang geboekt op verschillende gebieden, inzonderheid in de textielindustrie.

Uitvoer van afgewerkte producten

a) Producten waarvan de uitvoer aanzienlijk lager was dan in 1938 :

P R O D U C T E N	Hoeveelheid (tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1938	1947	1938	1947
Wagons	56.371	9.751	124	127
Oorlogs- en jachtgeweren	713	130	89	82
Affuitwapens in ijzer en staal	448	5	111	3
Patronen voor draagbare wapens, andere dan oorlogspatronen en jachtpatronen met lood	2.775	349	80	33

b) Producten waarvan de uitvoer aanzienlijk hoger was dan in 1938 :

P R O D U C T E N	Hoeveelheid (tonnen)		Waarde (millioenen franken)	
	1938	1947	1938	1947
Wollen vloertapijten	1.397	2.220	42	340
Andere zuiver wollen weefsels	495	1.318	45	439
Weefsels uit zuiver ongebleekt ka- toen, niet gefatsoeneerd noch ge- merceriseerd	1.281	2.857	39	398
Tafellinnen	113	453	6	118
Weefgetouwen	791	1.920	6	63
Generatoren van 5 t en meer	139	192	2	67
Generatoren van 10 tot 1.000 kg....	163	1.973	11	153
Bewerkte rijwielwisselstukken	931	1.990	14	140
Motorschepen van meer dan 100 t...	447	1.156	4	148
Fotopapier	520	3.925	20	261
Gedrukte boeken, enz.	1.860	3.107	35	359

§ 3. — LANDEN VAN HERKOMST EN VAN BESTEMMING.

Navolgende tabel laat toe de veranderingen na te gaan, die zich sedert 1936-38 hebben voorgedaan in de handelsbetrekkingen met het buitenland, wat betreft de herkomst der ingevoerde goederen.

INVOER.

Voornaamste landen van herkomst in 1936-38 en in 1947

Gerangschikt naar belangrijkheid volgens de waarde in 1936-38	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (millioenen franken)		% van de totaal ingevoerde waarde		Huidige rangorde (volgens de waarde in 1947) (3)
	1936-38	1947	1936-38	1947 (1)	1936-38	1947	
1) Frankrijk	12.374	6.113	3.217	9.698	13,3	11,3	2
2) Duitsland (2) ...	6.106	3.061	2.750	2.395	11,4	2,8	9
3) Verenigde Staten van Amerika ...	1.042	6.557	2.111	22.662	8,8	26,5	1
4) Nederland	4.549	2.815	2.095	5.022	8,7	5,9	5
5) Verenigd Konink- rijk	1.070	372	2.033	7.931	8,5	9,3	3
6) Belgisch-Kongo .	330	472	1.911	6.238	7,8	7,3	4
7) Argentinië	1.170	480	1.302	2.864	5,4	3,4	8
8) Australië	184	156	836	2.106	3,4	2,5	10
9) Indië	446	169	733	1.501	3,0	1,8	15
10) U.S.S.R.	1.123	148	721	377	3,0	0,4	—
11) Canada	501	322	589	1.504	2,4	1,8	14
12) Zweden	680	2.530	436	2.942	1,8	13,4	7
13) Polen	596	374	378	244	1,6	10,3	—
14) Brazilië	145	218	336	2.015	1,4	12,4	11
15) Zwitserland	20	57	271	3.445	1,1	14,0	6
16) Finland	415	325	270	835	1,1	10,9	20
17) Noorwegen	432	193	244	838	1,0	10,9	19
18) Tsjechoslovakije.	44	101	237	1.693	1,0	12,0	12
19) Mexico	265	79	176	299	0,7	10,3	—
20) Yougoslavië....	123	14	168	76	0,7	1,0	—
21) Zuid-Afrikaanse Unie	50	58	168	590	0,7	10,7	23
22) Italië	68	115	164	1.101	0,6	1,3	16
23) Denemarken	75	94	126	7.578	0,5	1,9	13
24) Spanje	269	38	123	674	0,5	0,8	22
Andere landen	2.344	3.004	2.828	6.931	11,6	8,1	—
Totaal	34.421	27.865	24.223	85.559	100,0	100,0	—

De Verenigde Staten zijn de voornaamste leveranciers geworden; 26,5 % in waarde van de invoer komt uit dit land.

Het Verenigd Koninkrijk klimt op naar de 3e plaats, terwijl Frankrijk naar de tweede plaats verschuift. De vermindering van de uit Duitsland herkomstige invoer is aanzienlijk; dit land is naar de 9e plaats verschoven. De uit Nederland herkomstige goederenstroom schijnt een reële vermindering te hebben ondergaan; dit land is één plaats achteruitgegaan in de orde van belangrijkheid der leveranciers-landen.

(1) De waarden van 1947 bevatten de subsidies bij de invoer niet. De verbeteringen, die aan de cijfers dienen aangebracht, betreffen ongeveer alleen de Verenigde Staten van Amerika, Canada en Argentinië.

(2) In 1947 bevat deze post de handel met de bezette bizonie, de Franse en de Sovjet-Russische zone, evenals de handel met de bezettingslegers.

(3) Portugal komt op de 17^e plaats met 961 miljoen frank.

Curaçao komt op de 18^e plaats met 900 miljoen frank.

Iran komt op de 21^e plaats met 772 miljoen frank.

Turkije komt op de 24^e plaats met 452 miljoen frank.

Daarentegen hebben Zwitserland, Zweden, Brazilië, Tsjechoslovakije, Italië en Denemarken hun uitvoer naar de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie tegenover die van vóór de oorlog zien stijgen.

UITVOER.

Voornaamste landen van bestemming in 1936-38 en in 1947

Gerangschikt naar belangrijkheid volgens de waarde in 1936-38	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (miljoenen franken)		% van de totaal ingevoerde waarde		Huidige rangorde (volgens de waarde in 1947) (2)
	1936-38	1947	1936-38	1947	1936-38	1947	
1) Frankrijk	7.366	2.592	3.748	7.638	16,8	12,4	2
2) Verenigd Konink- rijk	2.131	782	3.104	6.055	13,9	9,9	3
3) Nederland	3.511	2.560	2.596	7.867	11,6	12,8	1
4) Duitsland (1) ...	3.253	548	2.497	1.309	11,3	2,2	12
5) Verenigde Staten van Amerika ...	741	80	1.641	2.711	7,4	4,4	6
6) Argentinië	455	191	743	1.856	3,3	3,0	10
7) Zweden	710	541	571	3.397	2,6	5,5	5
8) Zwitserland	299	1.003	565	4.558	2,5	7,5	4
9) U.S.S.R.	73	1	397	82	1,8	—	—
10) Indië	140	44	391	697	1,7	1,1	19
11) Belgisch-Kongo .	100	91	344	1.442	1,5	2,3	11
12) Noorwegen . . .	310	371	286	2.020	1,3	3,3	8
13) Polen	163	57	280	217	1,3	0,3	—
14) Italië	465	680	269	1.996	1,2	3,2	9
15) Brazilië	90	219	255	979	1,1	1,5	17
16) Egypte	133	169	254	1.187	1,1	1,9	14
17) Zuid-Afrikaanse Unie	128	101	253	1.229	1,1	2,0	13
18) Finland	188	192	223	1.091	1,0	1,8	16
19) Canada	93	51	211	477	0,9	0,8	24
20) Spanje	149	87	210	546	0,9	0,9	23
21) Portugal	142	126	180	860	0,8	1,4	18
22) Tsjechoslovakije .	33	46	161	1.092	0,7	1,7	15
23) Ierland	230	54	150	465	0,7	0,8	26
24) Denemarken	70	254	132	2.139	0,6	3,5	7
25) Australië	28	17	108	576	0,5	0,9	22
Andere landen	1.948	1.996	2.742	9.169	12,3	14,9	—
Totaal	22.949	12.844	22.311	61.655	100,0	100,0	—

Nederland is de voornaamste afnemer (3) geworden, terwijl Duitsland naar de 12^e plaats wordt verdrongen. Het aandeel van Frankrijk, zoals ten andere dat van het Vere-

(1) Duitsland bevat in 1947 de uitvoer naar alle bezettingszones, evenals de leveranties aan de bezet-tingslegers, waaronder 4.500.000 frank leveranties bestemd voor het Belgisch bezettingsleger.

(2) China is de 20^e afnemer met 688 miljoen frank.

Palestina de 21^e afnemer met 578 miljoen frank.

Het territorium van Hong-Kong is de 25^e afnemer met 469 miljoen frank.

Griekenland is de 27^e afnemer met 459 miljoen frank.

(3) De aanzienlijke credieten, die door België aan Holland werden toegestaan, hebben een beslissende invloed op deze ontwikkeling gehad.

nigd Koninkrijk, is gevoelig verminderd, terwijl Zwitserland en Zweden hun aankopen in België aanzienlijk hebben opgedreven.

In het algemeen beschouwd, kan men de belangrijke veranderingen, die zich in zake invoer hebben voorgedaan, kenmerken door het overwicht genomen door één leverancier, de Verenigde Staten, en door het teruglopen van de aankopen bij een zeer groot aantal landen; daarentegen, in zake uitvoer, stelt men een vermindering vast van het betrekkelijk aandeel van de voornaamste afnemers van vóór de oorlog en een gevoelige aangroei van het aandeel der landen, die een meer bescheiden rol speelden in 1936-38.

AFDELING III. — BETALINGSBALANS.

Het totaal deficit van de handelsbalans bedroeg tijdens het jaar 1947 29.900 miljoen frank (subsidies inbegrepen).

Wanneer men echter, eensdeels, de evolutie voor het handelsdeficit en, anderdeels, het verloop der internationale betaalmiddelen (1) grafisch moest vergelijken, dan zou men getroffen worden door het gemis aan correlatie tussen deze twee curven.

Zo, tijdens het eerste trimester, het handelsdeficit zeer aanzienlijk gebleven is en dan gevoelig verbeterd is tijdens de maanden Juni-Juli, toch is de goud- en deviezenvoorraad van de Nationale Bank van België onophoudend gestegen. Deze voorraden internationale betaalmiddelen zijn nog toegenomen tijdens het derde trimester, terwijl de toestand der handelsbalans sterk verslecht is en men moet tot het vierde trimester wachten om een zekere correlatie te vinden tussen de evolutie van het handelsdeficit en die van de valuta-reserves van de Nationale Bank van België; ten andere, hieraan dient toegevoegd, dat de terugloop, die in de internationale betaalmiddelen wordt vastgesteld, zeer gering is, gelet op de omvang van het handelsdeficit tijdens hetzelfde trimester (daling van de goud- en deviezenvoorraad tijdens het vierde trimester : 2.004 miljoen frank; handelsdeficit tijdens dezelfde periode : 12.459 miljoen frank).

Het kan tamelijk vreemd aandoen te moeten vaststellen dat, niettegenstaande de vereffening van belangrijke handelsverrichtingen, de betaalmiddelen der Nationale Bank tijdens het jaar 1947 slechts met 2 milliard frank verminderd zijn. Inlichtingen, verstrekt door het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel, geven ons de volgende aanduidingen, die in de tabel op blz. 211 vergeleken worden met de douanestatistieken.

Het onderzoek van deze tabel doet de aangestipte afwijking uitkomen tussen de goederenstroom, zoals deze blijkt uit de douanestatistieken, en de beweging der kapitalen, voortkomend uit ditzelfde warenverkeer.

Verscheidene beschouwingen kunnen dienaangaande worden ontwikkeld :

1. De tolaangiften kunnen niet altijd nauwkeurig geweest zijn; zo heeft men vastgesteld, dat de eenheidsprijzen van sommige uitgevoerde artikelen aanzienlijk gedaald zijn na het van kracht worden van de 3 % taxe op de uitvoer, terwijl de wereldprijzen van hetzelfde product van de ene periode naar de andere gestegen waren. Nochtans, de douanestatistieken geven hogere bedragen aan dan die van het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel. Het schijnt dus, dat het belang van dit verschijnsel niet moet overdreven worden.

(1) Behalve wat de eigenlijke handelsbalans betreft, die in de volgende tabel wordt onderzocht, wordt de uiteenzetting gesteund op de cijfers verstrekt door de weekstaat der Nationale Bank van België. De aandacht van de lezer dient gevestigd op het feit, dat deze gegevens niet het totaal bevatten van de voorraden goud en deviezen der B. L. E. U.

**Betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
gedurende het jaar 1947, vergeleken met de in- en uitvoer**

DEVIEZENONTVANGSTEN. — GOEDERENUITVOER.		
	Financiële sector	Handelssector
<i>Handelsverrichtingen</i>	60.261	61.655
<i>Bewezen diensten :</i>		
— Toerisme en reiskosten	1.749	13.441
— Verzekeringen	225	
— Grensarbeiders.....	2.007	
— Leveringen aan geallieerde le- gers	2.384	
— Diverse diensten	7.076	
<i>Financiële verrichtingen :</i>		
— Coupons, dividenden, enz. ..	15.052	16.216
— Leningen in het buitenland ..	1 164	
Totaal	89.918	61.655
DEVIEZENUITGAVEN. — GOEDERENINVOER.		
<i>Handelsverrichtingen</i>	78.227	91.559
<i>Genoten diensten :</i>		
— Toerisme	1.483	6.945
— Lonen en erelonen.....	310	
— Diverse diensten	5.152	
<i>Financiële verrichtingen :</i>		
— Coupons, dividenden, enz. ...	5.818	6.728
— Terugbetaling van leningen ..	910	
<i>Diverse uitgaven</i>	253	
Totaal	92.153	91.559
<i>Saldo :</i>		
Vermindering van de activa in internationale betaalmiddelen ..	— 2.235	— 29.904
Deficit der handelsbalans		

Bronnen : Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

2. Sommige invoerverrichtingen werden gedaan met eigen tegoed; hiervoor werden dienvolgens geen deviezen aangevraagd. Het schijnt dat, spijt alles, die wijze van vereffening slechts uitzonderlijk in het internationale betalingsverkeer voorgekomen is.

3. De periodes waarop de twee statistische relevés betrekking hebben, vallen niet noodzakelijk samen, des te meer daar de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie op de buitenlandse markten vrij gemakkelijk crediet verkreeg, terwijl in het binnenland het crediet schaars en duur was; de betalingstermijnen kunnen aldus verlengd geweest zijn. Maar dit kan slechts geringe afwijkingen verklaren.

Onder deze drie beschouwingen, is de eerste van zuiver boekhoudkundige aard en heeft slechts belang voor de goederensfeer; de tweede zou op een aanzienlijke repatriëring van kapitalen wijzen, ten ware zij eerder een belangrijke illegale deviezeninvoer zou vooropstellen; de derde zou een zware hypotheek op de toekomst uitmaken, die des te dreigender zou zijn naar gelang dat de schuld eisbaar zou zijn juist op

het ogenblik waarop de financieringsmoeilijkheden omtrent de in de vreemde verrichte uitgaven zich zouden voordoen.

Wanneer men de betalingsbalans onderzoekt volgens de gegevens van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, stelt men vast dat op de post « Deviezenontvangsten » voorkomen : 15.052 miljoen frank (coupons, dividenden, repatriëring van kapitalen), eensdeels, en 2.384 miljoen frank (prestaties voor de geallieerde legers), anderdeels, bedragen die, naar alle waarschijnlijkheid, volgend jaar niet meer zullen voorkomen of sterk verminderd zullen zijn. Inderdaad, wat de repatriëring van inkomens betreft, werd er nl. uit het Verenigd Koninkrijk en Canada een aanzienlijk bedrag aan sinds 1939 opgehoopte activa gerepatriëerd. Voor de repatriëring van kapitalen schijnt de mogelijkheid alleen bestaan te hebben voor kapitalen uit de Verenigde Staten van Amerika, maar zij kan niet worden voortgezet zonder een substantiële vermindering der toekomstige inkomens te veroorzaken en zonder dat dit zou uitlopen op een volledige desinvestering. Wat de diensten, aan de geallieerde legers bewezen, aangaat, maakten de 2.384 miljoen frank, die bij de deviezenontvangsten voorkomen, een bijna volledige liquidatie van deze rekening uit; men moet dus in de toekomst geen noemenswaardige ontvangsten van deze zijde meer verwachten.

Aan de kant der uitgaven, andere dan deze veroorzaakt door de invoer, zijn de belangrijkste « posten » : de diverse diensten (verzekeringen, vrachten, aankoop van octrooien, auteursrechten) (5.152 miljoen frank), die moeilijk in te krimpen uitgaven zijn, en de betaling van coupons, dividenden, het terugtrekken van kapitalen, enz. (5.818 miljoen frank).

Het terugtrekken van kapitaal was zeer zeldzaam aangezien deze verrichting door het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel verboden werd; het aandeel van het Belgisch kapitaal in handen van vreemdelingen schijnt in de loop van 1947 niet veel te kunnen verminderd zijn. De in België, gedurende zeven jaren geaccumuleerde inkomens, daarentegen, zijn in het algemeen, tengevolge van de bezetting, veel kleiner geweest dan in de Angelsaksische landen; het bedrag van 5.818 miljoen frank schijnt, behoudens in geval van crisis, niet gevoelig te moeten verminderd worden tijdens de eerstkomende jaren.

Het schijnt dus, in zijn geheel beschouwd, dat op basis der gegevens van het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel, de netto-winst, voortkomend uit de beweging der kapitalen, andere dan degene die betrekking hebben op de in- en uitvoer van goederen, belangrijker geweest is in 1947 dan zij in een nabije toekomst zal zijn. Met andere woorden, om de betalingsbalans op grond van de betalingen verricht via het Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel in evenwicht te brengen, zonder beroep te doen op buitenlandse credieten, zal het handelsdeficit moeten teruggebracht worden tot verhoudingen, die meer het vóóroorlogs verschil benaderen.

Wanneer men het handelsdeficit per muntzone nagaat, merkt men op dat het deficit tegenover de dollarzone (1) hoger is dan het totaal deficit der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.

Dit komt hierop neer dat de handelsbalans met de rest van de wereld in haar geheel gunstig is.

Deze opmerking is des te meer waar daar het deficit tegenover Belgisch-Kongo

(1) De « dollarzone » bevat alle landen aan dewelke het overschot van de invoer op de uitvoer betaald wordt in goud of in dollars. Deze landen zijn, buiten de Verenigde Staten en Canada, de landen van Latijns Amerika met dewelke een financieel accoord bestaat en waarvan het bedrag van het toegestaan crediet overschreden is; de andere onafhankelijke Staten van Latijns Amerika (hetzij dus gans het onafhankelijke Latijns Amerika), Turkije, de Philippijnen en Duitsland.

4.755 miljoen frank bedraagt, en dat dit bedrag op een bijzondere rekening wordt geboekt.

Onze handelsbalans per muntzone doet zich voor het jaar 1947 als volgt voor :

**Handelsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
per muntzone in 1947**

(millioenen Belgische franken — subsidies *niet* inbegrepen)

MUNTZONES	INVOER	UITVOER	HANDELSBALANS
I. Dollarzone en daaraan geassimileerde muntzones ..	33.685	9.282	-- 24.403
II. Sterlingzone met inbegrip der derde-landen	14.399	14.634	+ 235
III. Continentale muntzones .	31.137	35.094	+ 3.957
IV. Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi	6.243	1.488	— 4.755
V. Onbepaalde muntzones ..	95	1.157	+ 1.062
Totaal	85.559	61.655	— 23.904

Het detail dezer muntzones komt in navolgende tabel tot uitdrukking :

**Detail der Handelsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
per muntzone in 1947 (1)**

(millioenen Belgische franken)

MUNTZONES	INVOER	UITVOER	HANDELSBALANS
I. Dollarzone en daaraan geassimileerde muntzones :			
1) Verenigde Staten van Amerika	22.662	2.711	— 19.951
2) Canada en New-Foundland.	1.597	479	— 1.118
3) Latijns Amerika (behalve Engelse, Franse, Portugese en Nederlandse bezittingen)	6.495	4.265	— 2.230
4) Duitsland (2)	2.375	1.309	— 1.066
5) Andere landen	556	518	— 38
Totaal	33.685	9.282	— 24.403
II. Sterlingzone :			
1) Verenigd Koninkrijk	7.932	6.055	— 1.877
2) Andere landen van de sterlingzone	5.219	5.609	+ 390
Totaal Sterlingzone	13.151	11.664	— 1.487
3) Derde-landen van de Sterlingzone	1.248	2.970	+ 1.722
Totaal	14.399	14.634	+ 235

(1) De subsidies bij de invoer werden niet medegerekend. Er dient dus 6 milliard frank handelsdeficit bijgevoegd, dat bijna uitsluitend op de dollarzone betrekking heeft.

(2) Bij de eigenlijke handelsbeweging met de zones werden de transacties gevoegd, gedaan met de geallieerde bezettingslegers, het Belgisch bezettingsleger in Duitsland inbegrepen.

MUNTZONES	INVOER	UITVOER	HANDELSBALANS
III. Continentale muntzones :			
1) Franse muntzone	10.096	8.344	— 1.752
2) Nederlandse muntzone ...	5.992	8.092	+ 2.100
3) Zwitserland	3.445	4.558	+ 1.113
4) Zweden.....	2.942	3.396	+ 454
5) Noorwegen	838	2.019	+ 1.181
6) Denemarken.....	1.578	2.138	+ 560
7) Italië	1.102	1.996	+ 894
8) Tsjechoslovakije	1.692	1.092	— 600
9) Andere Europese muntzones, elders niet inbegrepen.	3.452	3.459	+ 7
Totaal	31.137	35.094	+ 3.957
IV. Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi	6.243	1.488	— 4.755
V. Onbepaalde muntzones (1)	95	1.157	+ 1.062
Algemeen totaal	85.559	61.655	— 23.904

*
* *

Men heeft opgemerkt, dat tijdens het jaar 1947 de betaalmiddelen-reserves der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie slechts met 2 milliard Belgische frank verminderden, niettegenstaande een schijnbaar handelsdeficiet ten bedrage van bijna 30 milliard frank. Men heeft eveneens vastgesteld, dat zulks mogelijk was dank zij de repatriëringen van kapitalen en van financiële inkomens, verder, dank zij verscheidene diensten aan den vreemde bewezen en ook dank zij de uitbreiding der handelscredieten.

Nochtans ligt voor België het meest belangrijke probleem in het middel om de omwisselbaarheid der valuta's te verzekeren. Het deficit tegenover de dollarzone werd, inderdaad, bijna gecompenseerd door het batig saldo van de handelsbalans tegenover de andere muntzones. Welnu, het deviezengebrek, waaraan onze voornaamste afnemers lijden, maakt de mogelijkheid om in de toekomst de aankopen in de dollarzone te betalen door middel van de inkomsten, voortkomend uit de uitvoer, zeer onzeker.

Terwijl het weinig waarschijnlijk lijkt de uitvoer naar de dollarzone merkkelijk te kunnen vermeerderen, zal de financiering der aankopen in deze zone moeilijkheden doen oprijzen die, blijkbaar, slechts kunnen opgelost worden door de Amerikaanse hulp, niet alleen aan ons land, maar vooral aan Europa.

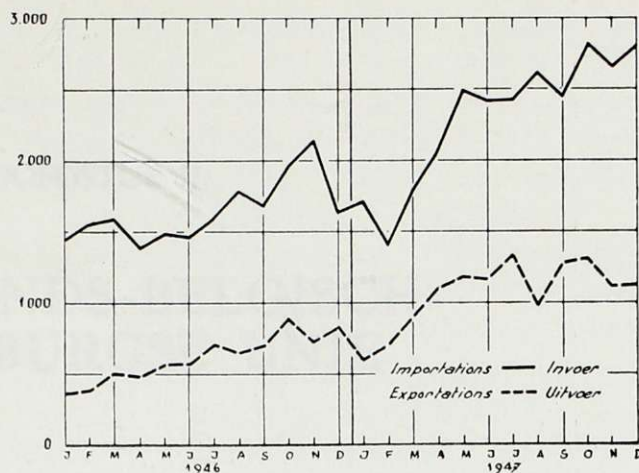
Het multilateralisme van het betalingsverkeer vormt dus een wezenlijk element voor het in stand houden van de traditionele handelsfunctie van België in Europa, en meer bepaald in West-Europa.

(1) Hierin begrepen de gemengde herkomsten, herkomst van overzee, onbekende herkomst en bestemming, proviandering van buitenlandse schepen, enz.

Buitenlandse Handel van de B.L.E.U.

(duizenden tonnen)

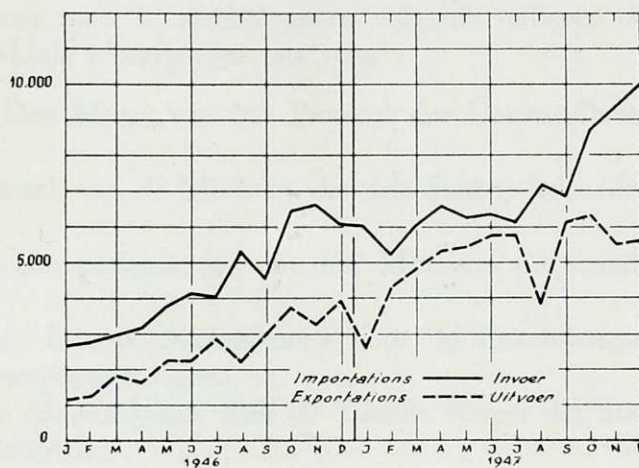
Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

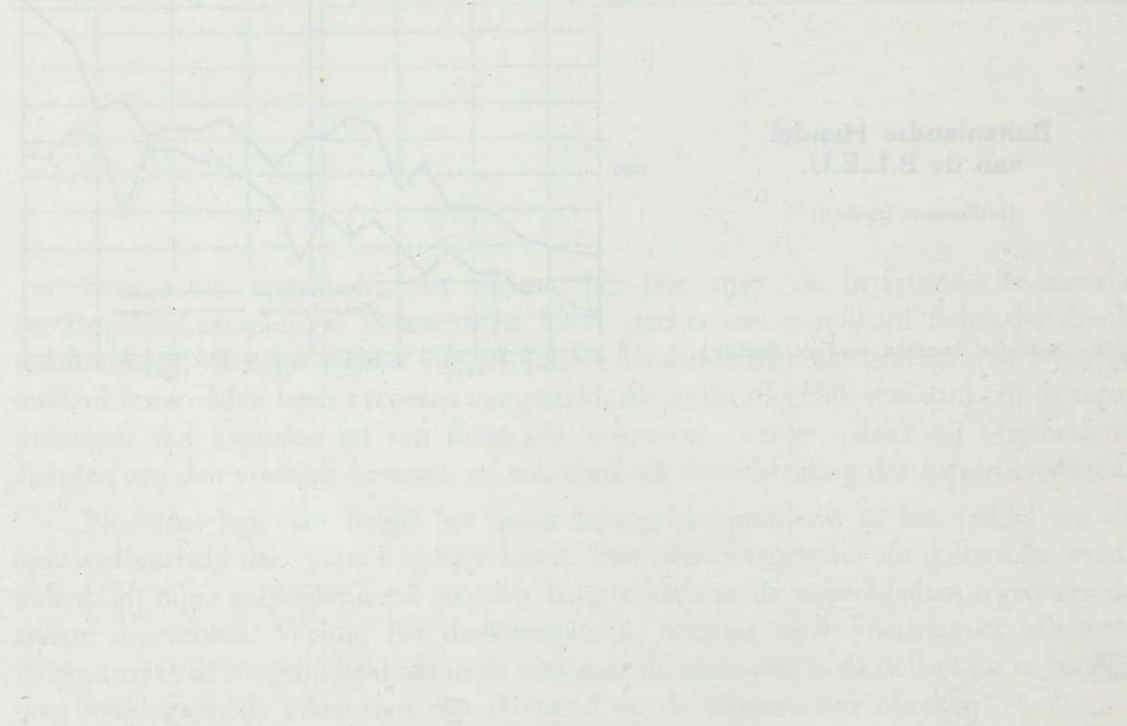

Buitenlandse Handel van de B.L.E.U.

(millioenen franken)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

The Dutch trade balance with the E.U. has been generally negative since 1980. This is due to a combination of factors, including a decline in exports to the E.U. and an increase in imports from the E.U. The Dutch government has taken measures to improve the trade balance, but the trend has not reversed.

The Dutch trade balance with the E.U. has been generally negative since 1980. This is due to a combination of factors, including a decline in exports to the E.U. and an increase in imports from the E.U. The Dutch government has taken measures to improve the trade balance, but the trend has not reversed.

HOOFDSTUK II.

NEDERLANDS-BELGISCH- LUXEMBURGSE UNIE

Inleiding.

Tijdens het jaar 1947 werden de laatste stadia doorlopen van de voorbereiding der Douane-Overeenkomst tussen Nederland en de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, die van kracht werd op 1 Januari 1948. In chronologische volgorde verliepen de gebeurtenissen, die aan deze Douane-Unie voorafgingen, als volgt :

- 14 Maart : Ondertekening, te Den Haag, van het Protocol der Douane-Overeenkomst.
- 2-3 Mei : Samenkomst, te Brussel, van de Ministers der drie Staten, leden der Unie.
- 9 Mei : Ondertekening van een protocol door de drie Ministers van Landbouw.
- 2 Juli : Goedkeuring van de Douane-Overeenkomst door de Luxemburgse Kamer van Volksvertegenwoordigers.
- 2 Juli : Goedkeuring van de Overeenkomst door de Tweede Kamer der Staten-Generaal van Nederland.
- 3 Juli : Goedkeuring van de Overeenkomst door de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers.
- 4 Juli : Ondertekening van het handelsaccord tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en Nederland.
- 30 Juli : Goedkeuring van de Douane-Overeenkomst door de Eerste Kamer der Staten-Generaal van Nederland.
- 12 Augustus : Goedkeuring van de Overeenkomst door de Belgische Senaat.
- 29 October : Bekrachtiging, te Brussel, van de Douane-Overeenkomst door de vertegenwoordigers der drie Staten-leden. Uitwisseling der bekrachtigingsoorkonden.

Op 1 Januari 1948 werd het nieuw douanetarief, voorzien in de Overeenkomst, van kracht. Het houdt toepassing van een enig tarief tegenover de andere landen en afschaffing van elk douanerecht aan de gemeenschappelijke grens; de uitschakeling van de andere hinderpalen voor de onderlinge ruilverhandelingen (contingenten en vergunningen, verschillende accijsrechten, enz.) is slechts voor een later stadium voorzien.

Het enig tarief dat, na vele onderhandelingen in de schoot van de Administratieve Raad voor de Douaneregelingen uitgewerkt werd, is feitelijk een vergelijk : door zijn nomenclatuur benadert het het vroeger Belgisch-Luxemburgs tarief, terwijl de « ad valorem » tarifiering bij het vroeger Nederlands tarief aanknoopt. Het houdt eveneens rekening met twee bijzonderheden :

a) De wederzijdse toegevingen op het gebied der tarieven, die uitgewerkt werden op de Conferentie van Geneve in 1947, voorzien verminderingen en consolidaties van rechten, geldig voor een periode van 3 jaar; het voorlopig toepassingsprotocol van dit accordé (van 1 Januari 1948 af) werd ondertekend door de landen der Benelux-Unie, Groot-Brittannië, Frankrijk, de Verenigde Staten van Amerika, Australië en Canada;

b) De heffing van rechten bij de invoer wordt tijdelijk geschorst (tot 1 Januari 1949) voor verscheidene posten, ten einde de wedersamenstelling der voorraden en de wederuitrusting te bevorderen en, vooral, om de stijging der kosten van het levensonderhoud te vermijden.

Men heeft de indruk dat, in het algemeen beschouwd, de rechten voor het nieuw tarief, wat België betreft, lichtjes lager zijn dan de rechten die vóór de oorlog werden geheven. Dit is nochtans vrij bezwaarlijk nader te bepalen, daar de vergelijking uiterst moeilijk is wegens de verschillende structuur van het nieuw tarief, waarbij de meeste specifieke rechten vervangen werden door rechten « ad valorem ».

De studiën betreffende het volgend stadium van de verwezenlijking der Unie werden in het jaar 1947 actief voortgezet; zij tonen aan dat de moeilijkheden, die zich op de weg der toenadering voordoen, talrijk zijn. Het gaat er nu inderdaad om in de werkelijkheid toe te passen, algemene, gemakkelijk te formuleren principes, wier toepassing echter de uitschakeling van veel hinderpalen vereist. Zo vereist het principe van de gelijkheid der concurrentie-omstandigheden voor alle ondernemingen uit de Staten-leden een zekere eenvormigheid van de fiscale stelsels en van de talrijke economische reglementeringen waarvan de huidige verscheidenheid bezwaarlijk verenigbaar schijnt met het bestaan van de overwogen Unie. Deze moeilijkheden worden nog verzwaaard, ten minste voor een zekere tijd, wegens de thans zeer verschillende toestand der Belgische en Nederlandse economieën. De eerste is de gevolgen van de oorlog vlug te boven gekomen, terwijl de tweede er nog sterk de weerslag van gevoelt. Inderdaad, in verhouding met België stond Nederland tijdens het jaar 1947 een stadium achter, wat betreft het herstel van zijn economische activiteit, vooral op het gebied van productie en uitvoer.

AFDELING I. — KENMERKEN DER TWEE ECONOMIEËN IN 1947.

De twee tegenover elkaar staande economieën worden tegenwoordig gekenmerkt door bepaalde structuurwijzigingen, die meestal aan de gevolgen van de tweede wereldoorlog te wijten zijn; zij zijn hetzij van tijdelijke, hetzij van bestendige aard.

Volgende structuurveranderingen van min of meer *tijdelijke* aard en *gemeen* aan de twee economieën kunnen aangegeven worden :

a) De aanzienlijke behoeften van de nationale wederuitrusting; in dit opzicht is België, einde 1947, dichter bij het doel dan Nederland.

b) De achterstand, geboekt op het gebied van de woningbouw, achterstand die zeer ernstig is voor Nederland, wiens bevolking bestendig aangroeit.

c) De bijna volledige uitschakeling van Duitsland als handelspartner van de landen der Benelux-groep, omstandigheid die ongetwijfeld meer invloed heeft op Nederland dan op België.

d) De vermindering der productiviteit.

Daarentegen dienen als structuurveranderingen van *blijvende* aard en eveneens als *gemeenschappelijk* aan de twee landen aangezien, de gevolgen die voor hen de steeds verder doorgedreven industrialisatie der nieuwe landen meebrengt. Deze gevolgen zullen

zich vooral laten gevoelen in zake de oriëntering van de uitvoer en de structuur der productie.

In het algemeen hebben deze wijzigingen minder diep de Belgische economie getroffen dan de Nederlandse. De landbouw- en industriële structuur van België schijnt trouwens betrekkelijk weinig gewijzigd, vergeleken bij die van vóór de oorlog. Daarentegen werd de economische structuur van Nederland erg aangetast door de oorlog. Zijn activiteit was, inderdaad, in ruime mate afgestemd op de Duitse economie, terwijl de handels- en financiële betrekkingen met Nederlands-Indië een belangrijke plaats in het geheel zijner buitenlandse betrekkingen innamen. Het verlies van verscheidene inkomsten, te wijten aan de belangrijke vermindering van het handelsverkeer met Duitsland en aan het verlies der inkomsten uit Nederlands-Indië, beïnvloeden in grote mate het evenwicht der Nederlandse betalingsbalans, die daarenboven sterk beïnvloed wordt door het aanzienlijk tekort der handelsbalans wegens de zeer gevoelige achteruitgang van de uitvoer.

De invoer herkomstig uit Duitsland was voorheen gedekt voor meer dan de helft door de uit de handel met dit land verkregen onzichtbare inkomsten en die, in totaal, zelfs hoger waren (173 miljoen gulden) dan de Nederlandse uitvoer naar Duitsland (143 miljoen gulden).

Het netto-bedrag voor de onzichtbare inkomsten van Duitse herkomst beliep bijna een derde van het totaal dezer inkomsten voorkomend op de Nederlandse betalingsbalans; meer dan twee derden kwamen voort uit het transitoverkeer, het Rijnverkeer, de havendiensten, enz.

Bovendien beliepen de inkomsten uit Indonesië in 1938 215 miljoen gulden (3,6 milliard Belgische frank), hetzij 12,5 % van het totaal bedrag van de inkomsten op de betalingsbalans (1).

Ingevolge het totaal of gedeeltelijk verlies van deze belangrijke bronnen van inkomsten en wegens het aanzienlijk gebrek aan evenwicht van de handelsbalans (56 % in 1947), is de Nederlandse betalingsbalans in grote mate deficitair geworden. Voor 1947 bedraagt het deficit ongeveer 2.200 miljoen gulden (36,3 milliard Belgische fr.) voor de diensten- en goederenbalans (d.w.z. zonder de kapitaalbewegingen), hetzij bijna de helft der totale uitgaven in goederen en diensten.

Op het gebied der openbare financiën, geeft het begrotingstekort eveneens aanleiding tot bestendige zorgen voor de Nederlandse regering. Het wordt, voor het dienstjaar 1947, geraamd op 2.380 miljoen gulden (39,3 milliard Belgische frank) of 52,4 % van de totale uitgaven; voor 1948 bedraagt het waarschijnlijk tekort 1.750 miljoen gulden (25,9 milliard Belgische frank) of 40,2 % van de totale uitgaven.

Voor dezelfde dienstjaren belopen de overeenkomstige Belgische tekorten respectievelijk 29,98 en 7,3 milliard frank, hetzij 36 % en 10 % van de totale uitgaven.

Ten slotte, om dit overzicht der economische kenmerken te besluiten, dient nog gewezen op een belangrijke structuurwijziging van blijvende aard, die zich tijdens deze laatste jaren in Nederland heeft voorgedaan. Het gaat om de bestendige aangroei der Nederlandse bevolking die van 8,6 miljoen in 1938 gestegen is tot 9,6 miljoen in 1947, hetzij een vermeerdering van bijna 1/9°.

Dit verklaart eveneens het belang dat Nederland heeft om, in zekere mate, de vermindering van zijn inkomsten te compenseren door over te gaan tot de industrialisatie van zijn economie. In afwachting van een stijging der productie, zag het zich genood-

(1) Centraal Economisch Plan 1947. Bijlagen bij de eerste nota, blz. 21. Centraal Planbureau.

zaakt een « austerity policy » te volgen, politiek die één der hinderpalen uitmaakt op de weg der volledige en onmiddellijke ineenschakeling van de economieën der partners van de Benelux-Unie.

AFDELING II. TIJDENS HET JAAR 1947 VERRICHTE WERKZAAMHEDEN.

Buiten het gemeenschappelijk douanetarief, vereist de verwezenlijking van een volledige douane-unie of van een economische unie, dat de economische politiek, die in de partnerlanden gevoerd wordt, in harmonie zou zijn en dat zij in bepaalde sectoren in mindere of meerdere mate parallel zou lopen.

De onafgebroken werkzaamheden en studiën van gemengde commissies hebben tijdens het jaar 1947, in het raam der Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-Unie, daartoe dan ook bijgedragen. De voornaamste dezer werkzaamheden worden hierna overschouwd.

§ 1. — FISCALE EENMAKING.

Op het gebied van de accijnsrechten, moesten belangrijke verschillen van regime voor talrijke goederen van dagelijks verbruik, zoals suiker, bier, alcohol, tabak, enz., uit de weg geruimd worden. De Belgische onderhandelaars hebben, zoals trouwens voor de douanerechten, rekening moeten houden met de weerslag die de nieuwe voorgestelde tarieven zouden hebben op de prijzen en op de fiscale inkomsten. Dank zij wederzijdse toegevingen, konden in het algemeen al te grote bezwaren vermeden worden en, voor de laatste nog hangende gevallen, is men op het punt een overeenkomst te vinden.

Wat de overdrachtstaxen betreft, moest, behalve met de verscheidenheid der thans bestaande wijzen van taxering, rekening gehouden worden met het belang dat deze belasting heeft in het totaal bedrag der Belgische fiscale ontvangsten.

Zo wordt, voor het dienstjaar 1947, voorzien dat de post « Zegel en met het Zegel gelijkgestelde Taxes » ongeveer 32,6 % zal bedragen van het totaal bedrag van de inkomsten, die de Belgische Staat uit de belastingen verkrijgt, terwijl het overeenkomstig procent der « omzetbelasting » slechts 21,1 % belooft. Moest men zich richten naar het peil van Nederland, dan zou de aanslagvoet moeten verlaagd worden, waaruit een gevoelige vermindering van de opbrengst dezer taxes zou voortspruiten. Betreffende dit delicaat probleem werden voorstellen ingediend bij de drie betrokken regeringen, maar er is nog geen definitieve beslissing getroffen.

Ten slotte werd een speciale commissie opgericht voor het bestuderen van het vraagstuk der rechtstreekse belastingen in de drie landen, die lid zijn der Unie. De rechtstreekse belastingen hebben immers niet alleen op de structuur der nijverheids- en handelsmaatschappijen een diepe weerslag, maar vooral op de concurrentievoorwaarden der bestaande groepen; een zekere harmonisering dient dus nagestreefd, ten einde de toenadering der partner-economieën te begunstigen.

§ 2. — INDUSTRIËLE ONTWIKKELING.

Een ander probleem, gesteld door het tot stand brengen der overwogen Unie, is de harmonisering der industriële ontwikkeling der Staten-leden. Overeenkomstig het Protocol van 2 en 3 Mei 1947 moet dit verzekerd worden, eensdeels, door de systematische samenwerking der industriële en economische kringen der drie landen en, anderdeels, door het invoeren ener procedure van verplichte, voorafgaande raadpleging betreffende het oprichten van nieuwe industrieën of de uitbreiding van bestaande nijverheidsbedrijven. De Commissie voor Industriële Ontwikkeling van de Raad der Unie heeft

te dien einde een lijst opgemaakt van de nijverheidstakken, waarvoor een voorafgaande raadpleging voorzien wordt. Deze lijst, die thans 23 categorieën bevat, werd aangenomen tijdens de bijeenkomst van de Ministers der Unie, gehouden te Luxemburg van 29 tot 31 Januari 1948. Deze laatsten hebben eveneens de verplichting aangegaan hun respectieve landen over te halen tot het uitvaardigen van de wetgevende of reglementaire beschikkingen, die, met het oog op de goede toepassing der voorziene werkwijze, onontbeerlijk zijn.

Feitelijk zullen het de Belgische en Luxemburgse regeringen zijn, die hun wetgeving op economisch gebied zullen moeten wijzigen of op nieuwe grondslagen steunen. Inderdaad, terwijl in België geen systematische reglementering betreffende de oprichting of de uitbreiding van industriële of handelsondernemingen bestaat, maakt in Nederland daartegenover het « Bedrijfsvergunningenbesluit » om het even welk ontwerp van industriële ontwikkeling afhankelijk van een voorafgaande goedkeuring.

Voorlopig worden twee maatregelen voorzien :

1. Het tijdelijk aanwenden van de besluitwet van 22 Januari 1945, ten einde het oprichten of uitbreiden van ondernemingen, voorkomend op de lijst der voorafgaande raadplegingen, afhankelijk te maken van een aangifte : tot dit doel werd een ministerieel besluit getroffen op 19 Maart 1948.

2. Het neerleggen van een wetsontwerp, houdende wijziging van het besluit nr 62 van 13 Januari 1935 over de economische reglementering, waarbij aan de regering het recht op initiatief wordt toegekend.

Bij wijze van inlichting, volgt hierna de lijst der industrieën, die, overeenkomstig het ministerieel besluit van 19 Maart 1948, het voorwerp moeten uitmaken van een aangifte :

1. Vensterglasnijverheid.
2. Koolzuurnijverheid.
3. Kopersulfaatnijverheid.
4. Nijverheid voor de fabricage van springstoffen en van aanverwante producten.
5. Nijverheid voor de fabricage van cellulosepellicules met uitzondering van deze bestemd voor de photographische nijverheid.
6. Steenkolenmijnen.
7. Cokesnijverheid.
8. Stikstofnijverheid.
9. Nijverheid voor de fabricage van natriumcarbonaat.
10. IJzer- en staalnijverheid.
11. Nijverheid voor de fabricage van kogellagers en kogels.
12. Nijverheid voor de fabricage van rijwieltkettingen en andere.
13. Nijverheid voor de fabricage van triplex en multiplex.
14. Meubelnijverheid.
15. Strokartonnijverheid.
16. Cementnijverheid.
17. Asbest-cementnijverheid.
18. Rubbernijverheid.
19. Suikerfabrieken en -raffinaderijen.
20. Rijstfabrieken.
21. Oliefabrieken (plantaardige oliën).
22. Maalderijen.
23. Brouwerijen.

Ofschoon Nederland, ten gevolge der ingrijpende veranderingen die zich in zijn economische structuur hebben voorgedaan, zich genoodzaakt ziet zijn nijverheid uit te breiden, is het nochtans vereist dat deze ontwikkeling zou geschieden in harmonie met de structuur van de Belgische nijverheid, of, beter, in het raam van de structuur van de volledige Unie. Het mag evenmin dat de ingeslagen weg zou leiden tot een overdreven reglementering, die tot gevolg zou hebben dat de voordelen, voortvloeiend uit de verruiming der binnenlandse markt zouden uitgeschakeld worden of zonder praktisch gevolg zouden blijven.

§ 3. — PRIJZEN EN LONEN.

Een voldoende toenadering van de prijs- en loonpeilen is een der essentiële voorafgaande voorwaarden om een economische unie te kunnen oprichten. De Benelux-Unie voldoet misschien nog niet volledig aan deze voorwaarde; inderdaad zijn, over het algemeen, de Belgische en Luxemburgse prijzen en lonen hoger dan de Nederlandse prijzen en lonen. Alhoewel het meer kunstmatig karakter der Nederlandse prijzen de vergelijking tamelijk moeilijk maakt, mag men nochtans op grond van de grondige onderzoeken, die gedaan werden, en rekening houdend met de invloed der regeringssubsidies, besluiten dat het gemiddeld prijspeil der in de kleinhandel verkochte goederen in België 10 tot 15 % boven het Nederlandse peil ligt; in het Groothertogdom is de toestand misschien iets gunstiger dan in België, maar het verschil met dit land is nochtans niet groot.

Wat de lonen betreft, is het buiten kijf dat het Belgische peil, dat vóór de oorlog uitgesproken lager was dan het Nederlandse, dit laatste thans overtreft. Een zelfs voorlopige raming van dit verschil kon tot nog toe niet gedaan worden, daar het bedrag der officiële en der werkelijk uitbetaalde lonen gevoelig verschilt van de ene sector tot de andere en volgens de categorieën van werknemers. De vergelijking der beschikbare gegevens is zeer delicaat en maakt het moeilijk één enkel percentage, dat de verschillen der respectieve peilen zou aanduiden, te berekenen. Een oppervlakkige raming laat nochtans inzien dat de richting en de grootte van het verschil niet veel afwijken van datgene, dat op het gebied der kleinhandelsprijzen werd vastgesteld.

§ 4. — LANDBOUWVRAAGSTUKKEN.

De landbouwstructuur der drie Staten, leden der Unie, verschilt gevoelig : terwijl Nederland vooral een land van veeteelt is, is de Belgische en Luxemburgse landbouw essentieel van gemengde aard (akkerbouw en veeteelt). Deze laatste landen hebben dienvolgens af te rekenen met de concurrentie van een productie die beter uitgerust en georganiseerd is, wat de veeteelt (vooral rundvee) en de daarmee verband houdende werkzaamheden betreft.

De moeilijkheden waartoe deze toestand zou kunnen leiden zijn des te belangrijker, daar de landbouweconomie in Nederland een eerste rangsrol speelt. In 1937-38 vertegenwoordigde de uitvoer van landbouwproducten er bijna de helft (45 %) van de totale uitvoer. Deze verhouding bleef behouden na de bevrijding en bedraagt voor de jaren 1946 en 1947 respectievelijk 47 % en 45 % (1). Bovendien geniet de Nederlandse landbouwproductie een bijzonder compensatiestelsel, dat de stabiliteit der ontvangsten van de voortbrenger verzekert.

(1) Bron : Nota in zake de deviezenpositie, bijlage V, Maart 1948, blz. 23.

Ten einde de concurrentie der drie landen te organiseren, hebben de Ministers van Landbouw het Protocol van 9 Mei 1947 ondertekend. Dit accord bepaalt dat elk land voor zijn landbouwproducten minimumprijzen mag waarborgen en aldus de laagste grens van hun rentabiliteit vaststellen. Wanneer de overeenkomstige prijzen in een land beneden deze grens dalen, zal de invoer automatisch kunnen stopgezet worden. Deze bepaling die belangrijk is voor België, wiens concurrentiemogelijkheden in de huidige toestand kleiner zijn dan die van Nederland, werd officieel bekrachtigd bij de conferentie der Belgische, Nederlandse en Luxemburgse Ministers, gehouden te Luxemburg van 29 tot 31 Januari 1948.

Deze beschikking kan aangezien worden als de overgangsmaatregel, die vooral aan de Belgische en Luxemburgse landbouwers moet toelaten zich aan te passen aan de nieuwe concurrentie-omstandigheden in het kader der Unie.

§ 5. — WEDERZIJDSE HANDELSBETREKKINGEN.

De handelsbetrekkingen tussen Nederland en de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie vertonen thans een ernstig gebrek aan evenwicht, dat vooral te wijten is aan de toestand waarin Nederland tegenwoordig verkeert. Terwijl vóór de oorlog Nederland het hoofd kon bieden aan een substantieel deficit van zijn handelsbalans (27 % der waarde van de invoer voor de periode 1936-38) dank zij de onzichtbare inkomsten (1/3 van de totale inkomsten der betalingsbalans), is het zo niet meer sinds het, ten gevolge van de laatste oorlog, over het grootste gedeelte van deze inkomsten niet meer beschikt.

Tijdens het jaar 1947 heeft Nederland voor 521,4 miljoen gulden (8,6 milliard Belgische frank) goederen ingevoerd uit de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, terwijl zijn uitvoer naar de Unie slechts 292,4 miljoen gulden (4,8 milliard Belgische frank) bedroeg. Het deficit van 299 miljoen gulden (meer dan 3,8 milliard Belgische frank) vertegenwoordigt dus, voor voormeld jaar, ongeveer 44 % van de waarde van zijn invoer (1).

Nochtans schijnt de evolutie der laatste maanden van 1947, een duidelijke verbetering aan te tonen : de dekkingscoëfficiënt voor September bedraagt 67,5 %, terwijl deze voor November 73,4 % belooft en dus merkkelijk de coëfficiënten van vóór de oorlog overtreft : 70 % in 1937, 65 % in 1938. In 1947 was de globale handelsbalans van Nederland trouwens slechts voor 43,7 % (54,6 % in September) tegenover 73 % in 1938, gedekt.

Het blijkt dus dat Nederland een bijzondere inspanning gedaan heeft om zijn handel met de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in evenwicht te brengen; de bereikte uitslagen hebben nochtans een betrekkelijk onvast karakter, dat voortvloeit uit de samenstelling zelf van zijn uitvoer. Zo bereikt voor gans het jaar 1947 de uitvoer van cacao en chocolade uit Nederland voor de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie het hoog bedrag van 32,3 miljoen gulden, hetzij 533,6 miljoen Belgische frank of 11 % van de totale uitvoer naar de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. De onmiddellijk volgende posten zijn : aardappelen (20,3 miljoen gulden of 335 miljoen frank, hetzij 6,9 %), weefsels (151 miljoen gulden of 249 miljoen frank, hetzij 5,2 %), producten der metaalnijverheid (14,6 miljoen gulden of 241 miljoen frank, hetzij 5 %), verse vis (14,3 miljoen gulden of 236 miljoen frank, hetzij 4,9 %), enz. Daartegenover

(1) Voor het jaar 1946 zijn deze cijfers de volgende : invoer : 301 miljoen gulden (bijna 5 milliard Belg. fr.); uitvoer : 168 miljoen gulden (bijna 2,8 milliard Belg. fr.); deficit : 133 miljoen gulden (circa 2,2 milliard Belg. fr.), hetzij eveneens 44 %.

heeft de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie naar Nederland een aanzienlijke hoeveelheid voor de wederopbouw bestemde goederen uitgevoerd, namelijk producten der metaalnijverheid (136,9 miljoen gulden, hetzij 226,2 miljoen frank of 26,3 % van de totale uitvoer), spinsels (54 miljoen gulden, hetzij 892 miljoen frank of 10,3 %), machines en diverse toestellen (49,1 miljoen gulden, hetzij 811 miljoen frank of 9,4 %), enz.

Het hierboven geschetste gebrek aan evenwicht heeft zijn weerslag op het deficit van de Nederlands-Belgische betalingsbalans, wat aanleiding geeft tot een moeilijk financieringsvraagstuk.

De oplossing van dit probleem werd verzekerd door de wederzijdse credietmarge, voorzien in het Nederlands-Belgisch betalingsaccord en door de verscheidene credieten die door de Nationale Bank van België aan de Nederlandse Bank werden verleend. Deze toestand is een ernstige, ja zelfs de belangrijkste hinderpaal, voor een vollediger integratie der twee economieën, met het oog op het tot stand brengen ener economische Unie.

BESLUIT.

Als besluit kan men zich afvragen of er, gedurende het jaar 1947, een toenadering is geweest tussen de economieën der drie Staten, die lid zijn der Douane-Overeenkomst.

Te dien opzichte moet erkend worden dat zo 1947, vooral van formeel standpunt uit, een stadium uitmaakt naar het tot stand brengen van een integratie der drie economieën, zich nog meer dan één afwijking in hun evolutie voordoet.

Zo men mag vaststellen dat er een zeker parallelisme bestaat in de ontwikkeling van de groothandelsprijzen, van de omzet, van de industriële productie, van de buitenlandse handel, van het havenverkeer, van het bedrag der in omloop zijnde biljetten, van de goudvoorraad en van de ontvangsten van de Staat, de evolutie daarentegen minder parallel, zelfs soms uiteenlopend is wat betreft de kleinhandelsprijzen en de lonen, het eigenlijke sparen, de Staatsschuld, het bezit van deviezen en de koers der aandelen.

In zake buitenlandse handel, gaat de gelijklopende evolutie van de algemene tendens van in- en uitvoer bij de twee partners gepaard met een veel aanzienlijker gebrek aan evenwicht der Nederlandse handelsbalans.

Daar de toestand van Nederland, in zake de betalingsbalans, slechter geworden is tijdens het jaar 1947, is het bezit der Nederlandse Bank aan vreemde deviezen, in tegenstelling met het overeenkomstige bezit van de Nationale Bank, tot een uiterst laag peil gezakt.

Van het standpunt der financiële politiek uit, heeft zich eveneens een afwijking voorgedaan in die zin dat Nederland voortgegaan is met een politiek van goedkoop geld toe te passen, terwijl België het crediet steeds meer heeft beperkt, en herhaalde malen de rentevoet heeft verhoogd.

Het lijdt nochtans geen twijfel dat, zo van weerszijden de wil blijft bestaan en zich sterker uit om het ontwerp van economische unie, waartoe de Douane-Unie het eerste stadium is geweest, te verwezenlijken, de toenadering der economische politiek dezer landen, en als noodzakelijk gevolg er van, der economieën zelf, steeds vooruitgang zal maken, naarmate de uitzonderlijke toestanden van de periode van overgang en schaarste, die aan de oorsprong liggen van de huidige afwijkingen, zullen verdwijnen.

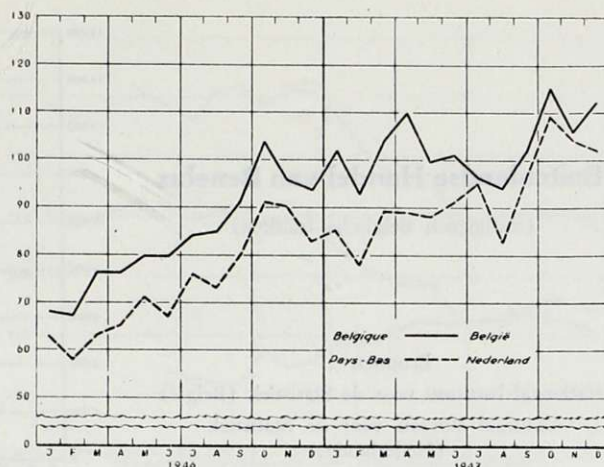
Algemeen Indexcijfer van de nijverheidsproductie in België en Nederland

(gemiddelde 1938 = 100)

Bronnen :

Ministerie van Economische Zaken
en Middenstand (België).

Centraal Bureau voor de Statistiek
(Nederland).

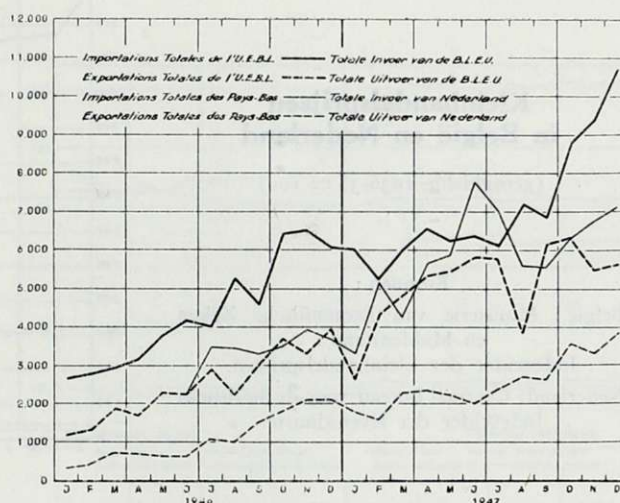
Buitenlandse Handel van de B.L.E.U. en van Nederland

(millioenen Belgische franken)

Bronnen :

Nationaal Instituut voor de Statistiek (België).

Centraal Bureau voor de Statistiek
(Nederland).

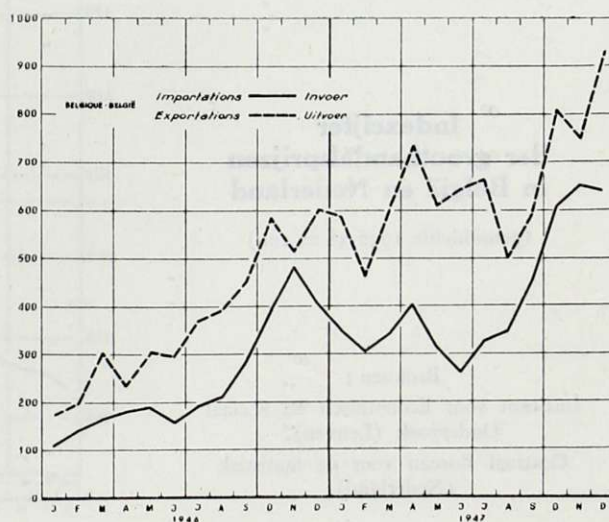

Buitenlandse Handel van de B.L.E.U. met Nederland

(millioenen Belgische franken)

Bron :

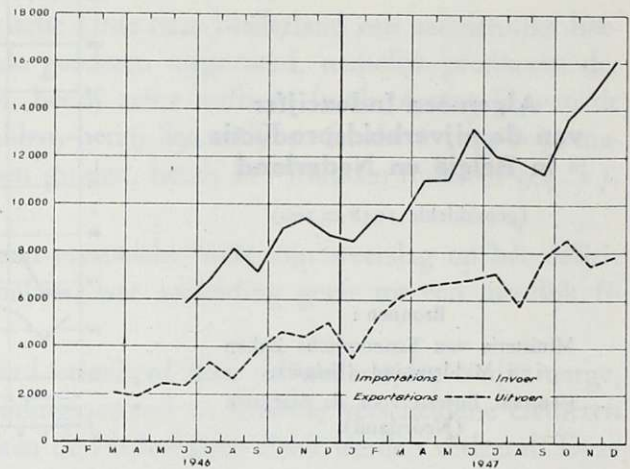
Nationaal Instituut voor de Statistiek (België).

Buitenlandse Handel van Benelux

(miljoenen Belgische franken)

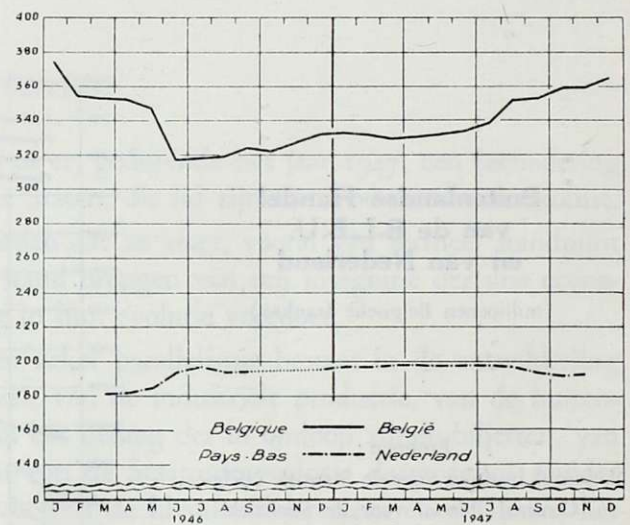
Bronnen :
Nationaal Instituut voor de Statistiek (België)
Centraal Bureau voor de Statistiek
(Nederland).

Kleinhandelsprijzen in België en Nederland

(gemiddelde 1936-38 = 100)

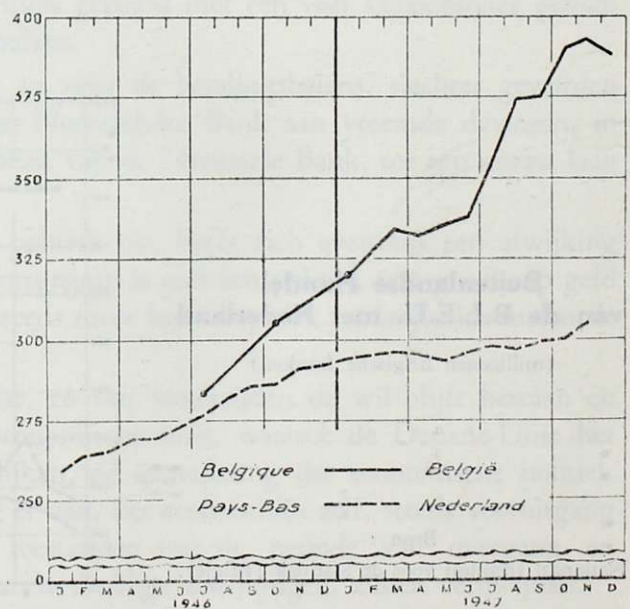
Bronnen :
België : Ministerie van Economische Zaken
en Middenstand :
Indexcijfer der kleinhandelsprijzen.
Nederland : Centraal Bureau voor de Statistiek :
Indexcijfer der levensduurte.

Indexcijfer der groothandelsprijzen in België en Nederland

(gemiddelde 1936-38 = 100)

Bronnen :
Instituut voor Economisch en Sociaal
Onderzoek (Leuven).
Centraal Bureau voor de Statistiek
(Nederland).

Indexcijfers van de koersen der aandelen in België en Nederland

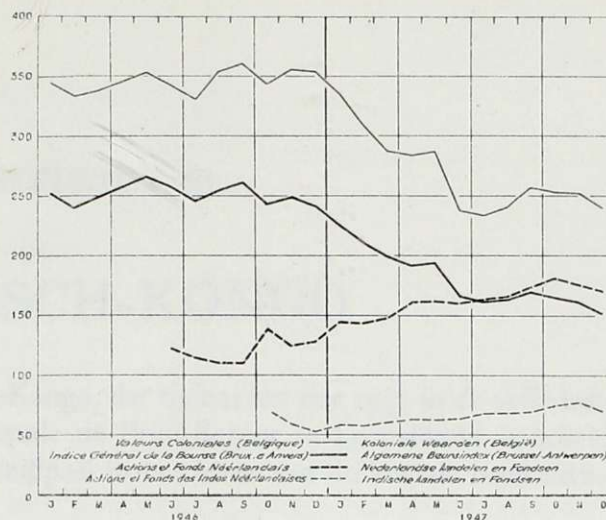
(België : gemiddelde 1936-38 = 100)

(Nederland : gemiddelde 1938 = 100)

Bronnen :

Nationaal Instituut voor de Statistiek (België).

Centraal Bureau voor de Statistiek
(Nederland).

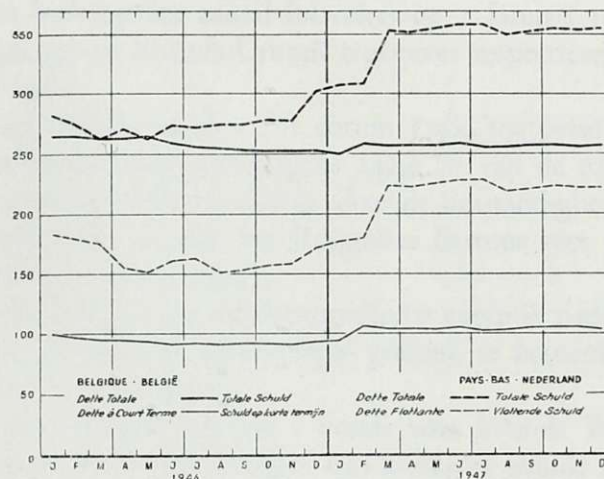
Staatsschuld in België en Nederland

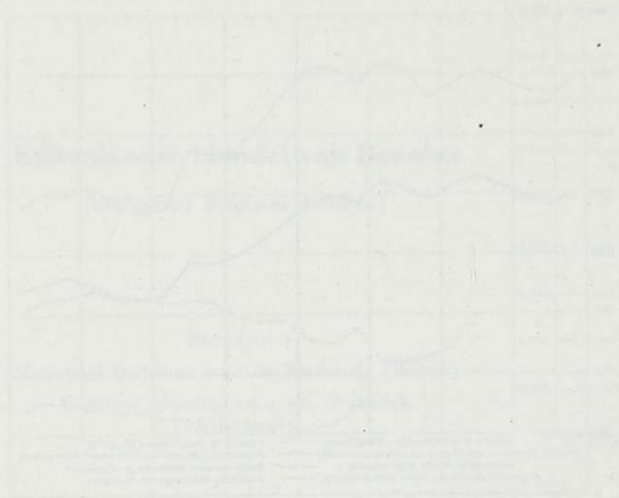
(millioenen Belgische franken)

Bronnen :

Ministerie van Financiën (België).

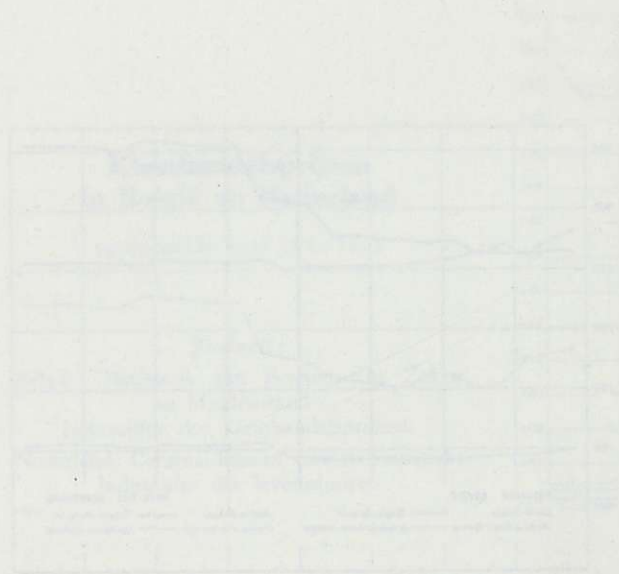
Centraal Bureau voor de Statistiek
(Nederland).

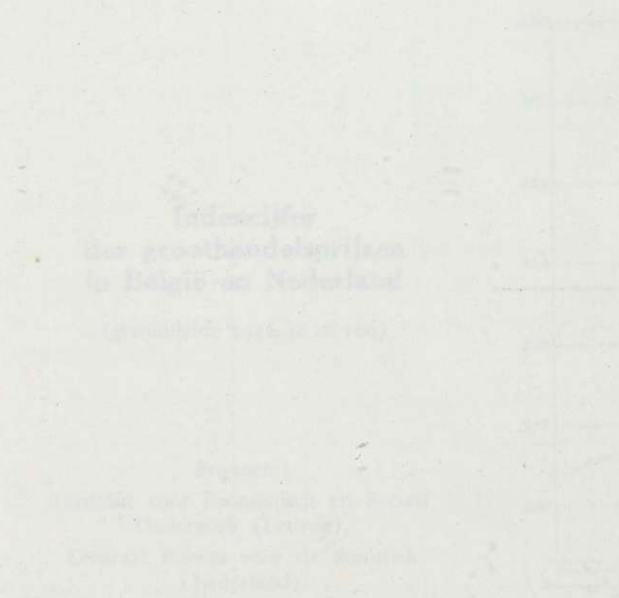
Index of the number of employees in Belgium (1880-1913)

The index shows a general upward trend, with a sharp rise around 1900 and a dip around 1905. The index reaches its highest point in 1913.

Index of the number of employees in Belgium (1880-1913)

The index shows a general upward trend, with a sharp rise around 1900 and a dip around 1905. The index reaches its highest point in 1913.

Index of the number of employees in Belgium (1880-1913)

The index shows a general upward trend, with a sharp rise around 1900 and a dip around 1905. The index reaches its highest point in 1913.

HOOFDSTUK III.

BELGISCH-KONGO

Tijdens zijn rondreis in Belgisch-Kongo, dat tijdens het jaar 1947 in de volle belangstelling is komen te staan, ondertekende de Prins-Regent te Leopoldstad verscheidene belangrijke besluiten die samen een mijlpaal in het leven van de kolonie betekenen.

AFDELING I. — BEVOLKING.

1. *Inlandse bevolking.*

Volgens de koloniale statistieken bedroeg het aantal inlanders op 1 Januari 1947 10.667.087 in Belgisch-Kongo en 3.596.997 in Ruanda-Urundi tegenover respectievelijk 10.516.471 en 3.386.362 op 1 Januari 1946.

De buitengewoonlijke bevolking bedroeg op dezelfde datum 1.589.195 personen tegenover 971.907 einde 1939 en vertegenwoordigt dienvolgens 14,90 % van de totale bevolking. De aangroei van de buitengewoonlijke bevolking, door de omstandigheden versneld, is na de bevrijding niet opgehouden, en stelt het Kongolees Bestuur voor talrijke en moeilijke problemen (huisvesting, voeding, enz.).

Daar de migraties uit de landbouwstreken voor de demografische evolutie nadelig zijn, werd de koloniale overheid er toe gebracht de vóóroorlogse politiek te hernemen, die tot doel had de inlandse landbouw te bevorderen.

Op sociaal gebied werd tijdens het verlopen jaar het « Fonds voor Inlands Welzijn » opgericht, terwijl het VIe Nationaal Koloniaal Congres zijn aandacht wijdde aan het vraagstuk van de sociale evolutie der inlanders in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

2. *Blanke bevolking.*

De blanke bevolking steeg van 33.787 personen op 1 Januari 1946 tot 35.772 personen op 1 Januari 1947; de Belgen (24.058) maken slechts 67,25 % van de blanke bevolking uit. Door de oprichting van de « Maatschappij voor Krediet aan het Kolonaat » wil men het kolonaat begunstigen en zodoende tot de aangroei van de Belgische bevolking bijdragen.

AFDELING II. — PRODUCTIE EN INDUSTRIALISATIE.

Tijdens de laatste twee jaren nam de industrialisatie, die tijdens het jongste wereldconflict grote vooruitgang had gemaakt, nog uitbreiding; haar evolutie is trouwens een der kenmerken van de economische activiteit der kolonie.

Fabrieken voor het vervaardigen van bier, flessen, cement, lederwaren, eterniet en voor het bewerken van katoenzaad werden opgetrokken; maatschappijen voor het uitvoeren van openbare werken werden opgericht en de modernisering van talrijke andere bestaande inrichtingen werd doorgevoerd.

De industriële ontwikkeling kan gemeten worden door de toeneming der productie, welke blijkt uit de hierna volgende tabel (1) :

Nijverheidsproductie

PRODUCTEN	1939	1945	1946
Cement	35.126 t	76.264 t	81.514 t
Kalk	450 t	23.463 t	28.675 t
Scheikundige producten, springstoffen en diversen	14.427 t	22.454 t	35.900 t
Zeep	448 t	15.811 t	21.023 t
Bier	28.600 hl	173.222 hl	181.864 hl
Weefsels	11.500.000 m	18.700.000 m	21.000.000 m

Het opvoeren van de productie van hydro-electrische energie is ten andere van aard om een nieuwe en bestendige uitbreiding van de industriële activiteit toe te laten.

De toeneming van het aantal nijverheids- en handelsondernemingen wijst ook op de vooruitgang der industrialisatie; hier volgen dienaangaande enkele betekenisvolle gegevens (2).

Aantal handels- en nijverheidsondernemingen

BEDRIJVGHEIDSTAKKEN	1939	1945	1946
Scheepsbouw	140	160	183
Hout, meubilering	357	577	642
Steen-, pannen- en pottenbakkerijen	169	358	385
Electriciteit, gas, water, energie	112	128	144
Textielindustrie	123	128	136
Kledingnijverheid	43	63	70
Metaalindustrie	61	77	94
Huiden en leder	19	37	42
Voedingsnijverheid	422	728	628

AFDELING III. — BUITENLANDSE HANDEL.

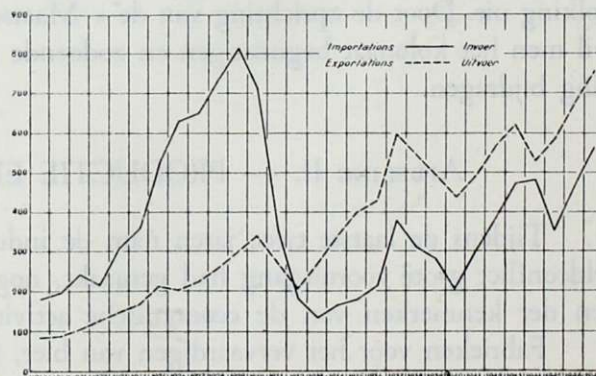
1. Uitvoer.

Tijdens het jaar 1947 heeft Kongo 756.954 t goederen uitgevoerd voor een waarde van 7.650 miljoen frank, wat een verhoging uitmaakt van 11 % naar tonnage en van 26 % naar waarde, vergeleken bij de exportcijfers van 1946, die nochtans de hoogste waren ten overstaan van de voorgaande jaren.

Buitenlandse Handel van Belgisch-Kongo

(duizenden tonnen)

Bron : Koloniale Dienst.

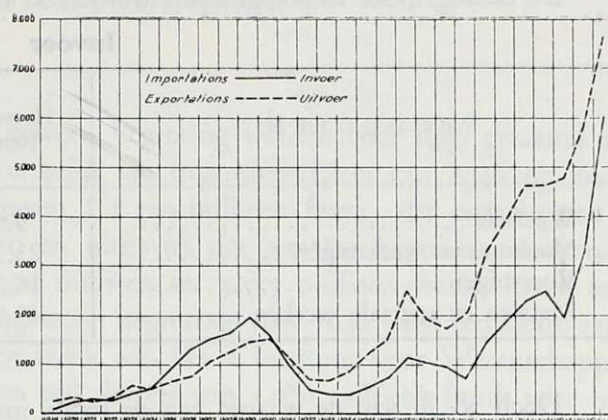
(1) Statistieken gevoegd bij de « Discours du Vice-Gouverneur Général L. Pétillon », Conseil de Gouvernement, 3 November 1947, blz. 160-161.

(2) Id., blz. 159.

Buitenlandse Handel van Belgisch-Kongo

(millioenen franken)

Bron : Koloniale Dienst.

Navolgende tabel geeft enkele nadere gegevens betreffende de voornaamste rubrieken van de uitvoerhandel.

Uitvoer

PRODUCTEN	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (millioenen franken)	Percentage ten overstaan van de totale exportwaarde
<i>Minerale producten :</i>			
Ruw koper	158.989	1.731	23
Ruw tin	4.380	227	3
Cassiteriet	16.696	542	8
Ruw goud	10,6	470	6
<i>Plantaardige producten :</i>			
Palmolie.....	84.935	700	10
Katoen	43.644	858	12
Koffie	24.363	342	5

Bron : Koloniale Dienst.

Vergeleken bij het jaar 1946 is vooral de uitvoer van nijverheidsdiamant (van 4.751.267 karaat naar 2.977.346 karaat) en van rubber (van 4.540 t naar 3.909 t) teruggelopen.

Wat de bestemming van de uitvoer betreft, stelt men vast dat het aandeel van België van 1946 naar 1947 gestegen is van 44 tot 59 %, tegenover 84 % in 1939 (in percentage van de waarde). De uitvoer naar de Verenigde Staten van Amerika (15 %) en naar het Verenigd Koninkrijk (13 %) blijft op een hoog peil, vooral vergeleken bij de vóóroorlogse periode (respectievelijk 1,6 en 0,2 in 1938). In de totale invoer van België bedraagt het aandeel van Belgisch-Kongo (472.018 t of 6.238 millioen frank) in 1947 1,69 % naar tonnemaat en 7,29 % naar waarde (tegenover 1 % en 8 % in 1936-38).

2. Invoer.

De invoer tijdens het jaar 1947 beliep 563.133 t of 6.069 millioen frank, wat een vooruitgang betekent op de vroegere cijfers en inzonderheid op die van 1946, die overschreden werden ten belope van 21 % naar tonnemaat en 86 % naar waarde.

De belangrijkste importgroepen worden in navolgende tabel weergegeven :

Invoer

PRODUCTEN	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (miljoenen franken)	Percentage ten overstaan van de totale importwaarde
Weefsels.....	9.941	1.223	20
Machines en werktuigen	23.298	852	14
Voertuigen	16.339	646	11
Metalen en speciale werken	45.964	516	8

Bron : Koloniale Dienst.

Doch 38 % van de waarde van de totale invoer komt voor rekening van de Verenigde Staten, tegen slechts 30 % voor België (48 % in 1938). Daar echter de export naar de Verenigde Staten afgenomen is ten gevolge van de toegenomen uitvoer naar België, stelde zich aldus het dollarprobleem eveneens voor Belgisch-Kongo. De noodzakelijke aanvulling van deviezen werd door het moederland aan de kolonie verstrekt. Om aan deze toestand te verhelpen zullen van 1948 af de inkomsten, die voortkomen uit de rechtstreekse wederuitvoer van Kongolese producten, aan Kongo worden afgedragen.

Een omgekeerd vraagstuk wordt veroorzaakt door de export naar Groot-Brittannië. Deze uitvoer wordt niet door een overeenstemmende invoer gedekt (9 % van de totale invoerwaarde), wat er toe bijdraagt het dollartekort te verhogen, daar de Verenigde Staten alleen als mogelijke leverancier van talrijke producten overblijven.

Daar het nieuw douanestelsel, voortspruitend uit de « Benelux » douane-overeenkomst, een gelijke behandeling voorziet voor de Belgische en Nederlandse overzeese gebiedsdelen, werd op grond van artikel 17 van de douane-overeenkomst aan volgende goederen een gunstregime verzekerd : bananen, ananassen, sinaasappelen, ongebrande koffie, gekristalliseerde suiker, ongebrande cacaobonen, plantaardige vluchtige oliën, fineer- en ander triplexhout.

De voorziening in bepaalde goederen zou gemakkelijker kunnen verzekerd worden in Belgisch-Kongo moesten de Belgische exporteurs meer interesse betonen voor deze markt, die op de duur stellig meer belang zal krijgen. De Belgische uitvoer naar Kongo bedraagt 0,7 % van de totale uitvoer naar tonnemaat en 2,4 % naar waarde tegenover respectievelijk 0,4 % en 1,5 % van het totaal in 1936-38. Deze verbetering is hoofdzakelijk te danken aan de uitvoer van machines en werktuigen naar Belgisch-Kongo.

AFDELING IV. — TRANSPORT.

Uit de transportstatistieken blijkt een evolutie, die gelijkloopt met die van de buitenlandse handel. De toeneming van in- en uitvoer was zo aanzienlijk dat op het einde van 1947 transportmoeilijkheden soms in- en uitvoer zelf hebben geremd. Zoals na de vorige oorlog wordt de nadruk gelegd op de noodzakelijkheid het verkeersnet, dat in vele gevallen niet meer aan de behoeften voldoet, uit te breiden en te moderniseren.

Tijdens de laatste jaren valt vooral de stijging van de luchtvaartactiviteit op; 3.089.000 t-km werden in 1947 vervoerd op de Kongolese lijnen van de Sabena, tegenover 1.664.000 t-km in 1945 en 165.130 t-km in 1938.

De scheepvaartverbinding heeft haar vóóroorlogse capaciteit opnieuw bereikt. Gelet op de concurrentie van het luchtverkeer, vooral voor het vervoer van personen, werden gemengde passagiersschepen in lijn gebracht, waarin een grotere ruimte voor het vervoer van goederen voorzien is.

AFDELING V. — FINANCIEN.

1. *Begroting.*

De ontvangsten en uitgaven der gewone begroting worden voor 1947 geraamd op 3.300 miljoen frank, alhoewel oorspronkelijk de begrotingscijfers van 1946 op 1947 werden overgebracht (raming der uitgaven : 2.320 miljoen frank; der ontvangsten : 2.211 miljoen frank). De ontvangsten en uitgaven der gewone begroting van 1948 worden geraamd respectievelijk op 3.704 miljoen en 3.557 miljoen frank, hetzij een boni van 147 miljoen frank. De buitengewone begroting voor 1946 werd ten slotte aangepast om een dotatie van 450 miljoen frank aan het « Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in Centraal Afrika », en een dotatie van 1.780 miljoen frank voor het « Fonds voor Inlands Welzijn » mogelijk te maken. Dit laatste fonds zal in totaal over 2.100 miljoen frank beschikken.

Ten einde in de mate van het mogelijke de conjunctuurgevoeligheid der budgettaire ontvangsten te verminderen, werd tijdens het voorbije jaar het Kongolees fiscaal stelsel volledig herzien.

2. *Banque du Congo Belge.*

De in omloop zijnde munten en biljetten bedragen 1.844 miljoen frank op 30 December 1947, hetzij een vermeerdering van 234 miljoen vergeleken bij 31 December 1946. Daartegenover staat een goudvoorraad van 746 miljoen frank.

De gezamenlijke geldcirculatie is echter aanzienlijker. De deposito's op zicht bij de « Banque du Congo Belge » en bij de « Banque Belge d'Afrique » bedragen samen ongeveer 10.700 miljoen frank. Tegenover deze bedragen moet gesteld worden het bezit aan vreemde deviezen dat bij de « Banque du Congo Belge » ongeveer 3.500 miljoen frank beloopt. Daarenboven zijn bijna voor 4 milliard frank schatkistbons in vreemde deviezen converteerbaar op aanvraag van de Minister van Koloniën, dit krachtens een overeenkomst die tijdens de oorlog tussen de Belgische Staat en de « Banque du Congo Belge » werd afgesloten.

Terwijl de netto-transferten van kapitalen uit Belgisch-Kongo naar België één milliard frank beliepen tijdens de periode van 30 Juni 1945 tot 30 Juni 1946, begonnen, van deze laatste datum af, de overdrachten van kapitalen van België naar Belgisch-Kongo deze uit Belgisch-Kongo te overtreffen. Voor het jaar 1947 bedraagt dit surplus bijna een half milliard frank.

AFDELING VI. — PRIJZEN.

Het conjunctuurverloop van Belgisch-Kongo, waarvan de wereldprijzen der Kongolese exportgoederen de beste weergave zijn, blijkt zeer gunstig te zijn geweest tijdens het voorbije jaar.

De stijging der prijzen heeft haar weerslag op de cijfers van de waarde van in- en uitvoer, die opvallend vlugger stegen dan de tonnematen. Het gebrek aan evenwicht tussen de verschillende prijzen, kenmerkend voor een periode van hoogconjunctuur, heeft het Koloniaal Bestuur voor moeilijke problemen geplaatst.

De hausse-beweging der wereldprijzen laat eveneens haar invloed gelden — alhoe-

wel met vertraging en op minder intense wijze — op de evolutie van het indexcijfer der levensduurte te Leopoldstad.

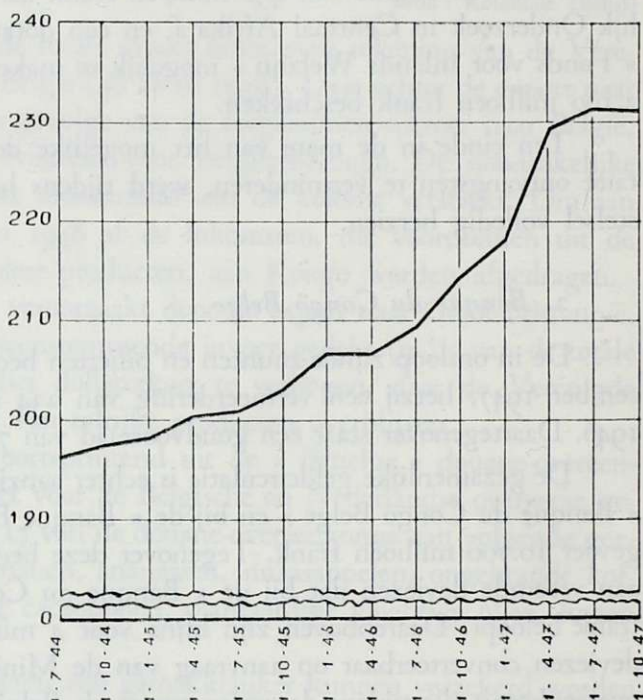
Indexcijfer van de levensduurte in Belgisch-Kongo

(1 Juli 1935 = 100)

1 Januari	1947	= 218
1 April	1947	= 229
1 Juli	1947	= 231
1 October	1947	= 231
1 Januari	1948	= 233

Indexcijfer van de levensduurte in Belgisch-Kongo

(1 Juli 1935 = 100)

Bron : Indexcommissie van Belgisch Congo.

Het indexcijfer van de levensduurte is tijdens het jaar 1947 met 15 punten gestegen. Deze stijging was vooral aanzienlijk tijdens het eerste trimester (van 218 naar 229 punten), onder invloed der groothandelsprijzen. Dit gewogen indexcijfer van de prijzen, opgenomen te Leopoldstad, wordt in gunstige zin beïnvloed door de prijzen van inlandse goederen en diensten. Maar het ongewogen indexcijfer van 36 ingevoerde artikelen bedraagt ongeveer 330 (1).

Daar de levensduurte vooral gestegen is voor de inlanders — het indexcijfer van 4 ingevoerde traite-artikelen beloopt 545 — zou de prijscontrôle, die men van plan is op te heffen voor de waren, vooral bestemd voor de blanken, behouden blijven voor de artikelen die hoofdzakelijk door de inlanders worden aangekocht.

AFDELING VII. — WINSTEN.

Het indexcijfer van de winstsaldi der koloniale maatschappijen, ten overstaan van de jaren 1936-38, bedraagt 207 voor 1947, en het indexcijfer der uitgekeerde dividenden 182. Deze resultaten zijn veel gunstiger dan de cijfers die op de Belgische maatschap-

(1) « Discours du Vice-Gouverneur Général L. Pétillon », Conseil de Gouvernement, 3 November 1947, blz. 46.

pijen betrekking hebben. Er mag niet uit het oog verloren worden dat deze indexcijfers eerder als minima dienen beschouwd.

De vennootschappen wier voornaamste bedrijvigheid in Kongo uitgeoefend wordt, hebben in 1947 251 miljoen frank netto-emissies uitgeschreven tegenover een gemiddelde van 120 miljoen frank in 1936-38. Vergeleken bij deze laatste periode staat het indexcijfer der netto-emissies bijgevolg op 209 tegenover 567 voor de Belgische maatschappijen. Deze laatste dienen inderdaad hun achterstand der oorlogsjaren in te halen.

Het weinig ontwikkelde inlandse spaarwezen zou ook moeten bevorderd worden. De Algemene Spaar- en Lijfrentekas bestudeert voor het ogenblik de mogelijkheid tot de oprichting ener zusterinstelling in Belgisch-Kongo over te gaan.

BESLUIT.

Tijdens het jaar 1947 werd de gunstige evolutie van de economische activiteit verder doorgezet. Ofschoon de afzet der voornaamste Kongolese exportgoederen nog verzekerd schijnt, hebben nochtans sommige uitvoerders van weliswaar minder belangrijke goederen met moeilijkheden te strijden.

De koloniale economische politiek, die actief wordt bestudeerd door de studiegroep van het tien-jaren-plan, streeft er naar, in de mate van het mogelijke, de conjunctuurgevoeligheid van de Kongolese economie te verminderen. Een meer verscheiden activiteit in het kader dezer economie zal daar niet weinig toe bijdragen en aldus tevens de vooruitgang van levenspeil en beschaving bevorderen.

CONCLUSIES

Het inleidend gedeelte van dit verslag heeft, door te wijzen op de resultaten van de gevolgde politiek, een zo ruim mogelijk overzicht gegeven van het economisch leven in België tijdens het jaar 1947.

In het licht van de uiteenzetting die voorafgaat, is het mogelijk de toestand te overschouwen, die bij de jaarwisseling 1947-1948 door de Belgische economie werd bereikt.

De huidige moeilijkheden.

Wanneer men terugblijkt op de verwachtingen die men op het einde van vorig jaar mocht koesteren, dan heeft het jaar 1947, dit geldt vooral voor de laatste maanden, ons in zake prijzen en buitenlandse handel enkele ontgoochelingen gebracht.

Omstandigheden van internationale aard waren vooral de oorzaak van deze moeilijkheden : de hausse van de wereldprijzen tijdens het tweede halfjaar en de deviezenschaarste van onze voornaamste afnemers geven in grote mate een verklaring voor de beweging der Belgische prijzen in de loop van het jaar, alsmede voor de bedreiging die op onze buitenlandse handel drukt.

Voor het Belgisch bedrijfsleven is het hoge peil van de productiekosten gewis een gevaar, doch te dien opzichte is de positie van het land, zoals verder zal aangeduid worden, minder ongunstig dan een eenvoudige vergelijking van de diverse beschikbare indexcijfers het laat uitschijnen.

De evolutie van de buitenlandse handel gedurende de laatste maanden wijst niet enkel op een remming van de uitvoer ingevolge de schaarste aan deviezen van onze traditionele afnemers, maar zelfs op het ten achter blijven van de invoer op het rythme voorzien door de handelsaccorden.

Tevens stelt zich het probleem van het sparen en van de kapitaalmarkt; de soepelheid der aanpassingsmogelijkheden van een economisch stelsel en de verbetering van zijn structuur maken het noodzakelijk dat de industrie, om haar modernisering te verwezenlijken, beschikt over een meer actieve kapitaalmarkt die bovendien beter door het sparen voorzien wordt dan dit voor bedoeld jaar het geval was.

De door de industrie verwezenlijkte auto-financiering gedurende de laatste maanden heeft echter voor een groot gedeelte verholpen aan de onvoldoende aanbrengsten van de kapitaalmarkt.

In verband met de te verwezenlijken wederuitrusting, stelt zich eveneens het delicate probleem van de wederopbouw der vernielde woningen en van de verbetering der huisvesting.

Spijt de werkelijke vooruitgang op het gebied van de sanering van het bedrijfsleven en de ontspanning, die men voor de toekomst mag verhoppen, blijft de inflatoire druk van de hoogconjunctuur bestaan. Het budgetaire evenwicht en de inkrimping van niet-renderende openbare uitgaven zijn in dit opzicht doelmerken van bijzondere betekenis.

De conjuncturele bekommernissen hebben er toe geleid de verwezenlijkingen in zake structuur te vertragen, doch de toekomst van de economie is afhankelijk van de vooruitgang die op dit gebied zal gedaan worden, zowel wat de interne organisatie van het bedrijfsleven als wat de internationale economische betrekkingen betreft.

Er mag tevens niet uit het oog verloren worden dat men zekere voor de economische omschakeling gunstige omstandigheden niet meer moet verwachten : het voordeel van een spoedige bevrijding en van een substantiële en onmiddellijke deelneming aan de oorlogsinspanning der geallieerden, de overbrenging uit het buitenland van tijdens de oorlogsjaren geblokkeerde of geaccumuleerde kapitalen of inkomens, zijn factoren waarop tijdens de komende maanden niet meer in dezelfde mate zal mogen gerekend worden.

In 't algemeen mag gezegd, dat het rythme in zake verbetering van de bedrijvigheid en van het levenspeil, dat gedurende het jaar 1946 buitengewoon snel was, tijdens het jaar 1947 langzamer ging, wat als natuurlijk verschijnsel voorkomt bij het benaderen van normale toestanden.

Alhoewel de totale omvang van de productie deze van vóór de oorlog heeft overschreden, schijnen zekere sectoren, inzonderheid de steenkolenindustrie en de landbouw, in deze beweging achterstand te boeken.

De gunstige elementen.

Zoals uit de analyse van de voorafgaande hoofdstukken blijkt, steunt de huidige voorspoed van het land nochtans op gezonde grondslagen : de tijdproef heeft bewezen dat de grote oriëntaties, die sedert de bevrijding de Belgische economie kenmerken, niet mogen prijsgegeven worden. Het laat zich meer en meer voorkomen dat de ingeslagen weg gunstig was voor de wederopbloei van het land, en dat,

niettegenstaande de onrust die zich op zekere ogenblikken liet gevoelen, belangrijke problemen, zoals deze van de wederuitrusting, van de dollar-reserves, van de betalingsbalans, er op natuurlijke wijze naar gestreefd hebben om, ondanks een beperkt interventionisme, tot meer normale verhoudingen te komen. Dit belet echter niet dat belangrijke en moeilijke problemen nog op een oplossing wachten.

Er werd gewezen op het hoge peil van de Belgische prijzen, maar men kan niet volledig de economische betekenis van de vergelijking der indexcijfers uit verschillende landen beoordelen, indien men geen rekening houdt met de afschaffing der subsidies en de verbetering van de warenavoorziening, die gedurende de laatste maanden een juister en meer reëel karakter aan deze prijzen gegeven hebben.

Een versteviging der verworven posities schijnt door de verhoging der productiviteit mogelijk, niettegenstaande het hoge peil van de prijzen en de lonen. Inderdaad, ingevolge de toestand van uitgesproken hoge conjunctuur waarin het land tot op heden gewerkt heeft, kunnen sommige productiekosten nog samengedrukt worden. Ook moet de vooruitgang in zake wederuitrusting en organisatie een substantiële verbetering van de productiviteit toelaten : deze beweging heeft reeds een aanvang genomen. Onder het oogpunt van de soepelheid der aanpassingsmogelijkheden van de economie alsmede van de voorwaarden waaronder zij de komende maanden te gemoet treedt, kan men naast de « strakke » factoren, ook « buigzame » factoren, maar dan in groter aantal, onderscheiden.

Onder de eerste vindt men hoofdzakelijk het hoge peil der lonen en der sociale lasten, dat in vergelijking met het buitenland bereikt werd : in de toekomst zal België geen land zijn met betrekkelijk lage lonen.

Onder de tweede die de aanpassingen zullen vergemakkelijken, kan reeds weerhouden worden de op de markt bereikte graad van normalisatie, wegens de quasi-algemene afschaffing der subsidies en der rantsoenering, alsmede wegens de verbetering van de warenavoorziening.

De reeds in de industrie verwezenlijkte wederuitrusting en niet te onderschatten modernisering, het weder aanleggen van de stocks, de vermindering van de spanning op de arbeidsmarkt ten gevolge van een betere verdeling der werkkrachten of zelfs ten gevolge van een vermindering der bedrijvigheid, laten daarenboven aan de economie toe onder gemakkelijker voorwaarden te werken; toch is het niet minder onontbeerlijk, teneinde de terugkeer van de werkloosheid te beletten, het probleem van de tewerkstelling in het oog te houden.

In de toekomst, zal de totstandkoming van de Nederlands-Belgisch-

Luxemburgse Economische Unie, de aanpassing vergemakkelijken van de economie dezer drie landen aan de economische fluctuaties, door een ruimere markt voor de producten dier landen open te zetten.

Indien België, bij het thans door zijn economie bereikte reconversiestadium, in Europa een soort reserve van beschikbare productie vormt, kon het tot op heden de aanwending van deze reserve niet tot een maximum opdrijven, bij gebrek aan een aangepaste organisatie der internationale betalingen.

De toepassing van het plan Marshall en de vorderingen, die in zake Europese coördinatie verwacht worden, laten toe te verhoppen dat het land weldra in de volle mate van zijn middelen aan de wederopbouw van Europa zal kunnen meewerken.

Ten opzichte van een eventuele ommekeer van de conjunctuur, zal men ook factoren van soepelheid kunnen vinden in de aanpassingsmogelijkheden van de munt- en credietpolitiek.

Over het geheel beschouwd, stellen het hoge peil der bedrijvigheid en de graad van normalisatie, die door de Belgische economie werd bereikt, samen met de verhoopte opklaring op het gebied der internationale verhoudingen, voor het land nieuwe maanden van voorspoed in het vooruitzicht.

INHOUDSTAFEL

	Blz.
VOORBERICHT	7
INLEIDING. — DE ALGEMENE ECONOMISCHE POLITIEK	9
AFDELING I. — DE STRIJD TEGEN DE SCHAARSTE OF DE INWERKING OP DE ELEMENTEN VAN HET AANBOD	12
§ 1. — <i>Politiek in zake productie en tewerkstelling</i>	12
1. — Werkrachten en sociale politiek	13
2. — Politiek in zake tewerkstelling	13
3. — Grondstoffenvoorziening van de nijverheid	15
4. — Productie en inflatoir gevaar	15
5. — Andere maatregelen betreffende de productie	16
§ 2. — <i>Voorzienings- en overvloedspolitiek</i>	17
§ 3. — <i>Politiek in zake buitenlandse handel</i>	18
§ 4. — <i>Wederuitrustings- en structuurpolitiek</i>	20
AFDELING II. — DE STRIJD TEGEN DE OVERMAAT VAN GELDMIDDELEN OF DE INWERKING OP DE ELEMENTEN VAN DE VRAAG	23
§ 1. — <i>Munt- en credietpolitiek</i>	23
§ 2. — <i>Fiscale en budgetaire politiek</i>	24
§ 3. — <i>Politiek in zake het inkomen in het algemeen</i>	25
AFDELING III. — DE STRIJD TEGEN DE GEVOLGEN VAN HET ONEVENWICHT OF DE CONTROLES	26

EERSTE DEEL : Productie en Handelsomloop.

HOOFDSTUK I. — BEVOLKING	31
HOOFDSTUK II. — TEWERKSTELLING	37
AFDELING I. — STATISTIEKEN IN ZAKE TEWERKSTELLING	37
AFDELING II. — EVOLUTIE DER WERKLOOSHEID	45
AFDELING III. — IN ZAKE TEWERKSTELLING GEVOERDE POLITIEK	49
HOOFDSTUK III. — NIJVERHEIDSPRODUCTIE	53
I. — Steenkolen	53
II. — Cokes — Gas — Electriciteit	55
III. — Metaalnijverheid	57
a) IJzer- en staalindustrie	58
b) Industrie der non-ferro metalen	60
c) Metaalverwerkende nijverheid	62
IV. — Textielindustrie	62

	Blz.
V. — Leder- en schoenindustrie	65
VI. — Papierindustrie	66
VII. — Glas- en aardewerknijverheid	67
VIII. — Industrie van bepaalde bouwmaterialen (cement, kalk, kalksteen, enz., hout)	68
IX. — Steengroevenindustrie	69
X. — Chemische nijverheid	69
XI. — Voedingsnijverheid	71
HOOFDSTUK IV. — LANDBOUW	75
AFDELING I. — LANDBOUWPOLITIEK	75
AFDELING II. — ALGEMENE RESULTATEN VAN HET LANDBOUWJAAR 1946-1947	76
AFDELING III. — BEBOUWDE OPPERVAKTEN.	77
AFDELING IV. — VEESTAPEL	79
HOOFDSTUK V. — WEDEROPBOUW EN WEDERUITRUSTING	83
AFDELING I. — OPENBARE WERKEN	83
§ 1. — <i>Wegen</i>	83
§ 2. — <i>Bevaarbare waterwegen</i>	84
§ 3. — <i>Openbare gebouwen</i>	84
AFDELING II. — WOONHUIZEN	84
§ 1. — <i>Raming der behoeften</i>	84
§ 2. — <i>Bouwvergunningen</i>	86
§ 3. — <i>Tussenkomsst der coöperatieven van geteisterden en van de Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen</i>	87
AFDELING III. — COMMERCIËLE UITRUSTING	87
AFDELING IV. — INDUSTRIËLE UITRUSTING	87
1. — Steenkolenmijnen	88
2. — Electriciteit	89
3. — Kolenderivaten (cokesfabrieken, gasnijverheid, organische derivaten).	89
4. — IJzer- en staalindustrie	90
5. — Metaalverwerkende nijverheid	90
6. — Diverse industrieën	90
AFDELING V. — BRONNEN EN FINANCIERING VAN DE WEDERUITRUSTING EN VAN DE WEDEROPBOUW.	91
§ 1. — <i>Raming van het globaal bedrag der investeringen</i>	91
§ 2. — <i>Financiering van de investeringen in 1947.</i>	91
HOOFDSTUK VI. — VERKEER	93
AFDELING I. — BINNENLANDS VERKEER : SPOORWEG — WEGEN — BINNENSCHIEPVAART.	93
§ 1. — <i>Uitrusting</i>	93
§ 2. — <i>Bedrijvigheid</i>	95
1. — Spoorwegvervoer	95
2. — Vervoer te water	97
3. — Wegvervoer	98

	Blz.
AFDELING II. — INTERNATIONAAL VERKEER : LUCHTVAART — ZEEVAART — HAVENBEDRIJVGHEID	99
§ 1. — <i>Burgerlijke luchtvaart.</i>	99
§ 2. — <i>Zeescheepvaart</i>	100
1. — Havens	100
2. — Vrachtenmarkt en Koopvaardijvloot	100
3. — Havenbedrijvigheid	102
HOOFDSTUK VII. — HANDEL EN VERBRUIK	107
AFDELING I. — HANDEL	107
AFDELING II. — VERBRUIK	108
AFDELING III. — NORMALISATIE VAN DE MARKT	109
HOOFDSTUK VIII. — REGIONALE ECONOMIE	113
AFDELING I. — DEMOGRAFIE	113
AFDELING II. — REGIONALE VERDELING VAN DE ACTIEVE BEVOLKING.	116
AFDELING III. — WERKLOOSHEID	116
AFDELING IV. — REGIONALE ECONOMISCHE PROBLEMEN	118

TWEEDE DEEL : Geldsomloop.

HOOFDSTUK I. — GELD EN CREDIET	123
AFDELING I. — MONETAIRE TOESTAND	123
§ 1. — <i>Geldsomloop</i>	123
§ 2. — <i>Voortzetting der muntsanering</i>	126
§ 3. — <i>Dekkingselementen van de munt</i>	128
1. — Factoren van internationale aard : Goudvoorraad en vorderingen op het buitenland	128
2. — Factoren van nationale aard	131
a) Vorderingen op de Staat	131
b) Voorschotten aan het bedrijfsleven.	132
AFDELING II. — CREDIET EN PARTICULIERE FINANCIËN	133
§ 1. — <i>Geld- en kapitaalmarkt</i>	133
1. — Algemeen overzicht van het jaar 1947	133
2. — Rente van geld en kapitalen	134
3. — Particuliere banken	135
a) Structuur van het bankwezen	135
b) Evolutie der deposito's en rekeningen-courant	136
c) Bedrijvigheid der banken	137
4. — Gemengde en parastatale credietinstellingen	139
5. — Emissies	140
6. — Effectenbeurzen	142
a) Effecten met vast inkomen	143
b) Effecten met veranderlijk inkomen	144
§ 2. — <i>Spaarwezen en winsten</i>	145
1. — Spaarwezen	145
2. — Winsten — Rendement der vennootschappen	146

	Blz.
HOOFDSTUK II. — OPENBARE FINANCIEN	149
AFDELING I. — ALGEMENE BUDGETAIRE POLITIEK	149
AFDELING II. — FISCALE POLITIEK	153
1. — Directe belastingen	154
2. — Indirecte belastingen	155
3. — Met het buitenland afgesloten accoorden	155
AFDELING III. — BELASTINGONTVANGSTEN EN ECONOMISCHE TOESTAND	156
1. — Directe belastingen	156
2. — Douane- en accijnsrechten	157
3. — Registratie	157
4. — Buitengewone ontvangsten	158
AFDELING IV. — EVOLUTIE VAN DE STAATSSCHULD	158
HOOFDSTUK III. — PRIJZEN	163
AFDELING I. — PRIJSPOLITIEK	163
§ 1. — <i>Strategische middelen</i>	163
§ 2. — <i>Tactische middelen</i>	164
1. — Beïnvloeding van de vraag	164
2. — Beïnvloeding van het aanbod	165
3. — Prijsvaststelling en prijscontrôle	165
4. — Subsidies	167
5. — Psychologische actie	168
AFDELING II. — EVOLUTIE DER PRIJZEN	169
§ 1. — <i>Wereldprijzen</i>	169
1. — Indexcijfer der wereldprijzen van 14 belangrijke grondstoffen	169
2. — Indexcijfer der groothandelsprijzen in de Verenigde Staten	169
§ 2. — <i>Belgische groothandelsprijzen</i>	170
§ 3. — <i>Kleinhandelsprijzen</i>	174
1. — Beoordeling van de waarde van het officieel indexcijfer	174
2. — Evolutie van het algemeen indexcijfer der kleinhandelsprijzen	175
3. — Evolutie van de partiële indexcijfers der gemiddelde kleinhandelsprijzen	176
4. — Staat van de marktprijzen	177
5. — Zwarte-marktprijzen	178
HOOFDSTUK IV. — LONEN	181
AFDELING I. — HOE DE LONEN VASTGESTELD WORDEN.	181
AFDELING II. — EVOLUTIE DER OVEREENKOMSTEN SEDERT DE BEVRIJDING	182
AFDELING III. — LOONPEIL EN SOCIALE VOORDELEN	185
§ 1. — <i>Loonpeil</i>	185
§ 2. — <i>Sociale voordelen</i>	188
AFDELING IV. — LONEN EN SOCIALE VOORDELEN BESCHOUWD ALS ELEMENTEN VAN DE PRODUCTIEKOSTPRIJS	189

DERDE DEEL : Internationale Economische Betrekkingen.

	Blz.
HOOFDSTUK I. — BUITENLANDSE HANDEL	195
AFDELING I. — HISTORISCH OVERZICHT EN EVOLUTIE VAN DE BUITENLANDSE HANDEL.	195
AFDELING II. — ANALYSE VAN DE IN- EN UITVOER PER GOEDERENSECTIE EN PER LAND VAN HERKOMST EN VAN BESTEMMING	200
§ 1. — <i>Invoer</i>	202
1. — Voedingswaren	202
2. — Grondstoffen	204
3. — Afgewerkte producten	204
§ 2. — <i>Uitvoer</i>	205
1. — Voedingswaren	205
2. — Grondstoffen	206
3. — Afgewerkte producten	207
§ 3. — <i>Landen van herkomst en van bestemming</i>	207
AFDELING III. — BETALINGSBALANS	210
HOOFDSTUK II. — NEDERLANDS-BELGISCH-LUXEMBURGSE UNIE	217
AFDELING I. — KENMERKEN DER TWEE ECONOMIËN IN 1947	218
AFDELING II. — TIJDENS HET JAAR 1947 VERRICHTE WERKZAAMHEDEN	220
§ 1. — <i>Fiscale eenmaking</i>	220
§ 2. — <i>Industriële ontwikkeling</i>	220
§ 3. — <i>Prijzen en lonen</i>	222
§ 4. — <i>Landbouwvraagstukken</i>	222
§ 5. — <i>Wederzijdse handelsbetrekkingen</i>	223
HOOFDSTUK III. — BELGISCH-KONGO	229
AFDELING I. — BEVOLKING	229
1. — Inlandse bevolking	229
2. — Blanke bevolking	229
AFDELING II. — PRODUCTIE EN INDUSTRIALISATIE	229
AFDELING III. — BUITENLANDSE HANDEL	230
1. — Uitvoer	230
2. — Invoer	231
AFDELING IV. — TRANSPORT	232
AFDELING V. — FINANCIËN	233
1. — Begroting	233
2. — Banque du Congo Belge	233
AFDELING VI. — PRIJZEN	233
AFDELING VII. — WINSTEN	234
CONCLUSIES	237